

VADÁSZÉVKÖNYV

2022

2022. ÉVI
VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2022

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
VADÁSZÉVKÖNYV 2022

Felelős szerkesztő
DR. JÁMBOR LÁSZLÓ

A szerkesztőség tagjai
BAJDIK PÉTER, BERGER ANDOR, BOTTA ZSÓFIA,
DÉNES RITA, HAJDU MÁRK, KOVÁCS GÁBOR, KOVÁCS ZSOLT,
MÉHES DÓRA, RUNG ÁRON, WALLENDUMS PÉTER

A Kalendáriumot KOVÁCS ZSOLT állította össze
Tizenkét hónap-tizenkét állatfaj. Olyan madarak és emlősök kaptak helyet összeállításunkban, amelyek egykor vadászhatók voltak, ma azonban már természetvédelem alatt állnak. Van közöttük, amely egykor nagy számban élt Magyarország területén, ám kipusztult, és csak nemrég honosodott meg újra. Másokat visszatelepítettek. S persze bemutatunk olyan fajokat is, amelyek mindig is jelen voltak a hazai faunában, de állományuk az utóbbi évtizedekben nagyon lecsökkent.

Lektorálta
GELLÉR TIBOR

Tervezés, nyomdai előkészítés
DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

Nyomta és kötötte
IPIXEL NYOMDA

ISSN 1419-4732

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.

Levelezési cím:
3000 Hatvan, Kossuth tér 24.
Telefon: 06 37/744-390; 06-30/175-5425
e-mail: info@omvk.hu

Megjelent: 70 500 példányban

2022. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
Nagyvadfajok Gímszarvasbika - érett bika - tehén - üdő - borjú Dámbika - érett bika - tehén, -üdő - borjú Őzbak - suta, -gida Muflonkos - juh, -jerke - bárány Vaddisznó Szikaszarvas	szeptember 1 - január 31. szeptember 1 - október 31. szeptember 1 - január 31. május 1 - február utolsó napja szeptember 1 - április 30. október 1 - február utolsó napja október 1 - november 30. október 1 - január 31. október 1 - február utolsó napja április 15 - szeptember 30. október 1 - február utolsó napja egész évben szeptember 1 - január 31. szeptember 1 - február utolsó napja egész évben egész évben
Apróvadfajok Mezei nyúl Üregi nyúl Fácán Fogoly Vörös fogoly Nyári lúd Vetési lúd, nagy lilik, kanadai lúd, nílusi lúd Tökés réce Szárca Erdei szalonka Örvös galamb, balkáni gerle	október 1 - december 31. egész évben október 1 - február utolsó napja október 1 - december 31. egész évben október 1 - január 31. október 1 - január 31. október 1 - január 31. augusztus 15 - január 31. szeptember 1 - január 31. vadászati idény nélkül augusztus 15 - január 31.
Egyéb apróvadfajok Róka, aranyakál, nyest, pézsmapocok, nyestkutya, mosómedve Borz, házi görény, dolmányos varjú, szarka, szajkó	egész évben július 1 - február utolsó napja

JANUÁR

Fenyőrigó (*Turdus pilaris*)

A fenyőrigó felettebb óvatos madár, ezért, amíg lehetett rá vadászni, elejtése nem volt könnyű. Inkább fogták őket csapóhálóval, hurokkal vagy még inkább léppel. Egy magányos fára lépvesszőket tettek nagy számban – akár több százat is –, majd a fa tövébe raktak egy eleven madarat, kalitkában: az úgynevezett hívót. Amint a madárcsapat meghallotta a csalimadár hangját, rögvést a lépvesszőkön landolt. Mivel a fenyőrigó húsát nagyra becsülték, nagy mennyiségű került belőle a konyhába.

A fekete rigó nagyságú fenyőrigó csak az utóbbi évtizedekben költ nálunk, hajdan gyakori téli vendég volt. Telepesen fészkel, több pár ugyanazon a fán is építkezhet. A csapat különös módon védekezik a ragadozókkal szemben: ürülékkel spriccelik be őket. Az ürülék olyannyira beszennyezheti a támadó tollzatát, hogy az akár röpképtelenné is válhat. Ősszel–tél leginkább bogyókkal táplálkozik, ezért csapatai gyakran megjelennek az ostorfákon, a borókásokban vagy éppen a galagonyabokrokra. Tavasztól őszig leginkább gerinctelen állatokkal szerepelnek az étlapján, s ha teheti, sok csigát is fogyaszt. Június közepétől fokozatosan mind több bogyót és gyümölcsöt eszik, egészen addig, míg e táplálék kizárólagossá nem válik. A hazánkon átvonuló fenyőrigók kontinensünk déli részén töltik a telet. A felületes szemlélő a fenyőrigót összetévesztheti az énekes rigóval, amely kisebb nála, valamint a szőlőrigóval, ám e fajnál feltűnő a világos szemsáv, továbbá a léprigóval, amely nagyobb a fenyőrigónál, és világosabb alapszínű.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. szombat	7:31	16:03	6:10	14:27		17. hétfő	7:25	16:22	15:33	7:29	
2. vasárnap	7:31	16:04	7:27	15:26	●	18. kedd	7:24	16:24	16:37	8:09	●
3. hétfő	7:31	16:05	8:31	16:40		19. szerda	7:23	16:25	17:46	8:41	
4. kedd	7:30	16:06	9:19	18:01		20. csütörtök	7:22	16:27	18:57	9:07	
5. szerda	7:30	16:07	9:54	19:23		21. péntek	7:21	16:28	20:08	9:29	
6. csütörtök	7:30	16:08	10:21	20:42		22. szombat	7:21	16:29	21:19	9:48	
7. péntek	7:30	16:09	10:43	21:57		23. vasárnap	7:20	16:31	22:32	10:06	
8. szombat	7:30	16:10	11:01	23:08		24. hétfő	7:19	16:32	23:46	10:25	
9. vasárnap	7:29	16:12	11:18	----		25. kedd	7:18	16:34	----	10:44	
10. hétfő	7:29	16:13	11:36	0:16		26. szerda	7:16	16:35	1:03	11:08	
11. kedd	7:28	16:14	11:54	1:23		27. csütörtök	7:15	16:37	2:24	11:37	
12. szerda	7:28	16:15	12:15	2:30		28. péntek	7:14	16:38	3:45	12:15	
13. csütörtök	7:27	16:17	12:40	3:37		29. szombat	7:13	16:40	5:04	13:06	
14. péntek	7:27	16:18	13:10	4:42		30. vasárnap	7:12	16:42	6:12	14:12	
15. szombat	7:26	16:19	13:49	5:44		31. hétfő	7:11	16:43	7:07	15:29	
16. vasárnap	7:25	16:21	14:36	6:41							

fotó: Lóki Csaba

FEBRUÁR

Szürke gém (*Ardea cinerea*)

„Ez a faj is a legkártékonyabb halpusztító madarak közé tartozik, melyet halászati szenvedélyén kívül még a legcsodálatraméltóbb halászati ügyesség is jellemez, mely körülmény veszedelmességét s kártékonyágát sokszoros mérvben hatványozza a vizek haltermésére nézve” – írja Lakatos Károly *A haltenyésztés szárnyas ellenei* című munkájában. Nos, a szürke gém valóban eszik halat, de táplálékának jelentős része nem az értékesebb fajok közül kerül ki. Ennek ellenére kétségtelen, hogy a halastavak állományában is jelentős károkat okozhat. A szürke gém elindult az urbanizáció útján, mind gyakrabban hallani arról, hogy a kerti tavakból kiszedegeti az aranyhalakat és a koipontyokat. A halak mellett – kisebb mennyiségben – kétéltűeket, hüllőket, madárfiókákat is zsákmányol.

A szürke gém roppant alkalmazkodóképes madár. A patakok mentén éppúgy megtelepszik, mint a tengerpartokon. Még a budapesti állatkert úgynevezett Nagy-tava melletti facsoporton is fészkel egy szürkegém-kolónia, s a madarak egyáltalán nem tartanak a látogatóktól. Rendszerint telepesen költ. Mindkét szülő felváltva kotlik a 3-4 tojáson. A fiókák 26-27 nap után kelnek ki, és 6-7 hétig maradnak a fészkekben. A szürke gém vonuló madár, de mind többen töltik nálunk a telet. Hajdan a solymászok is apasztották a számukat. A múlt század második felében kerecsensólymokkal élve fogták be őket a Hortobágyon. A madarak a budapesti állatkertbe kerültek, ahol is kitűnő cserealapnak bizonyultak.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. kedd	7:09	16:45	7:48	16:52	●	17. csütörtök	6:45	17:10	17:56	7:34
2. szerda	7:08	16:46	8:19	18:14		18. péntek	6:44	17:11	19:09	7:54
3. csütörtök	7:07	16:48	8:43	19:33		19. szombat	6:42	17:13	20:22	8:12
4. péntek	7:05	16:49	9:03	20:47		20. vasárnap	6:40	17:14	21:37	8:30
5. szombat	7:04	16:51	9:21	21:59		21. hétfő	6:38	17:16	22:53	8:50
6. vasárnap	7:03	16:53	9:39	23:09		22. kedd	6:37	17:18	-----	9:11
7. hétfő	7:01	16:54	9:57	-----		23. szerda	6:35	17:19	0:12	9:38
8. kedd	7:00	16:56	10:17	0:17		24. csütörtök	6:33	17:21	1:32	10:12
9. szerda	6:58	16:57	10:40	1:25		25. péntek	6:31	17:22	2:50	10:56
10. csütörtök	6:57	16:59	11:09	2:31		26. szombat	6:29	17:24	4:00	11:54
11. péntek	6:55	17:00	11:44	3:35		27. vasárnap	6:27	17:25	4:58	13:06
12. szombat	6:53	17:02	12:29	4:34		28. hétfő	6:26	17:27	5:43	14:25
13. vasárnap	6:52	17:04	13:23	5:25						
14. hétfő	6:50	17:05	14:25	6:08						
15. kedd	6:49	17:07	15:33	6:42						
16. szerda	6:47	17:08	16:44	7:10	●					

fotó: Fülöp Bálint

MÁRCIUS

Hód (Castor fiber)

Hajdan Európában mintegy 6–40 millió hód élhetett, ám értékes bundájuk miatt az 1800-as évek végére csaknem kiirtották őket. Az 1900-as évek elején azonban kezdetét vette egy visszatelepedési folyamat, amely közel száz évig tartott. Ennek eredményeképpen 2011-ben kontinensünk hódállománya meghaladta az egymilliót, s azóta is folyamatosan növekszik.

A hód a Kárpát-medencében évezredekig megtalálta életfeltételeit, hiszen a nagy folyószabályozások és mocsárlecsapolások előtt az ország területének jelentős részét víz borította. A leírások szerint az utolsó magyarországi hódokat az 1800-as évek közepén ejtették el. Ám az 1960–70-es években sikeres visszatelepítési program zajlott Ausztriában, s ennek folyamányaként a hódok elindultak kelet felé. Az első egyedek 1990-ben bukkantak fel a Szigetközben. Hamarosan elkezdődött a faj tudatos visszatelepítése is: 1996–2008 között összesen 234 példányt engedtek szabadon a Duna, a Tisza és a Dráva vízrendszerében. Ma – óvatos becslések szerint – legalább ötezer egyed él vizeinkben, s az állományuk folyamatosan növekszik. A Magyarországra betelepített hódok már egészen a Duna-deltáig eljutottak. A hódok, amint úszóhátyás lábukat megvetették, hamarosan elkezdték átalakítani a vízpartjainkat. Fákat döntenek ki, és ha partoldalba ásott üregeik elérik az árvízvédelmi töltéseket, gyengítik azt. Szerencsére a nálunk élő példányok viszonylag ritkán építenek gátakat, de ha igen, akkor a visszaduzzasztott víz akár mezőgazdasági területeket is elönthet.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. kedd	6:24	17:28	6:17	15:46	17. csütörtök	5:52	17:52	16:52	5:58
2. szerda	6:22	17:30	6:43	17:06	18. péntek	5:50	17:53	18:06	6:17
3. csütörtök	6:20	17:31	7:05	18:23	19. szombat	5:48	17:54	19:22	6:35
4. péntek	6:18	17:33	7:24	19:37	20. vasárnap	5:46	17:56	20:40	6:54
5. szombat	6:16	17:34	7:42	20:49	21. hétfő	5:44	17:57	22:00	7:15
6. vasárnap	6:14	17:36	7:59	22:00	22. kedd	5:42	17:59	23:22	7:40
7. hétfő	6:12	17:37	8:19	23:09	23. szerda	5:40	18:00	----	8:11
8. kedd	6:10	17:39	8:40	----	24. csütörtök	5:38	18:02	0:42	8:53
9. szerda	6:08	17:40	9:07	0:17	25. péntek	5:36	18:03	1:54	9:46
10. csütörtök	6:06	17:42	9:39	1:23	26. szombat	5:34	18:04	2:55	10:53
11. péntek	6:04	17:43	10:20	2:24	27. vasárnap	6:32	19:06	4:43	13:08
12. szombat	6:02	17:44	11:10	3:19	28. hétfő	6:30	19:07	5:19	14:28
13. vasárnap	6:00	17:46	12:09	4:05	29. kedd	6:28	19:09	5:47	15:47
14. hétfő	5:58	17:47	13:15	4:42	30. szerda	6:26	19:10	6:09	17:03
15. kedd	5:56	17:49	14:26	5:12	31. csütörtök	6:24	19:12	6:28	18:18
16. szerda	5:54	17:50	15:38	5:37					

fotó: Bíró Gabriella

ÁPRILIS

Vidra (*Lutra lutra*)

A vidra állománya Európa-szerte vészesen megritkult. Hazánkban szerencsére stabil populációja él, bár ez még mindig csak töredéke a folyószabályozások és nagy mocsárlecsapolások előtti állománynak. Szerencsére a halastavak, tógazdaságok létesítésével újabb életterek nyíltak meg számára. Sokfelé előfordul, szereti a rejtett, nádasokkal szegélyezett, halban gazdag tavakat és a mesterséges halastavakat. Szinte minden életmegnyilvánulása a vízen és vízparton történik. Hal- és egyéb zsákmányát a vízből kiviszi a partra, és ott fogyasztja el. Télen a jég alatt is nagy biztonsággal halászik. A közhiedelemmel szemben nemcsak halakat eszik, hanem rovarokat, rákokat, csigákat, kétéltűeket, hüllőket, madarakat és kisemlősöket is. Gyakran fogyaszt mocsári teknőst, fellelve a könnyen le vadászható telelő egyedeket. A halak közül fő tápláléka a gazdaságilag jelentéktelen, apró halakból tevődik össze. Kártételét gyakorta eltűlozzák; vélt és valós károkozása miatt a halászok és a horgászok nem szeretik.

A vidra számára ma a legnagyobb veszélyt a vízszennyezés jelenti. Amíg nem lett védett, majd később fokozottan védett, nem csupán a halakban okozott kártétele, hanem bundája miatt is vadászták, illetve csapdázták. Még az 1950-es években is hivatalosan évente 140–150 példányt ejtettek el belőle. Prémje ugyanis egészen különleges, rövid szőrű, tömött, a víz sem hatol át rajta.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. péntek	6:22	19:13	6:46	19:30	17. vasárnap	5:51	19:36	20:39	6:18
2. szombat	6:20	19:14	7:03	20:41	18. hétfő	5:49	19:37	22:03	6:41
3. vasárnap	6:18	19:16	7:21	21:51	19. kedd	5:47	19:38	23:27	7:10
4. hétfő	6:16	19:17	7:42	23:01	20. szerda	5:45	19:40	0:45	7:49
5. kedd	6:14	19:19	8:06	0:09	21. csütörtök	5:44	19:41	-----	8:39
6. szerda	6:12	19:20	8:36	-----	22. péntek	5:42	19:43	1:52	9:43
7. csütörtök	6:10	19:21	9:13	1:13	23. szombat	5:40	19:44	2:44	10:57
8. péntek	6:08	19:23	9:59	2:11	24. vasárnap	5:38	19:45	3:23	12:16
9. szombat	6:06	19:24	10:54	3:00	25. hétfő	5:36	19:47	3:52	13:34
10. vasárnap	6:04	19:26	11:57	3:41	26. kedd	5:35	19:48	4:15	14:51
11. hétfő	6:02	19:27	13:06	4:13	27. szerda	5:33	19:50	4:35	16:04
12. kedd	6:00	19:28	14:17	4:39	28. csütörtök	5:31	19:51	4:52	17:16
13. szerda	5:58	19:30	15:29	5:02	29. péntek	5:30	19:52	5:09	18:26
14. csütörtök	5:57	19:31	16:43	5:21	30. szombat	5:28	19:54	5:26	19:36
15. péntek	5:55	19:33	17:59	5:39					
16. szombat	5:53	19:34	19:18	5:58					

fotó: Polster Gabriella

MÁJUS

Héja (*Accipiter gentilis*)

A héja az apróvadban okozott károkozása miatt sokáig a vadgazdák esküdt ellensége volt, ami nem is csoda, hiszen e ragadozó madár előszeretettel zsákmányol fácánt és mezei nyulat. Bár ez utóbbit inkább csak a nagyobb termetű tojó tudja legyűrni. Mint ebből is látható, a héjánál kifejezett az ivari dimorfizmus; míg a hím súlya átlagosan 630–1100 gramm, addig a tojó testtömege 860–1360 gramm. A héja a ligetes, lombos erdőkben fészkel. Áprilisban költ, fészkalja 3-4 tojásból áll. Általában a tojó kotlik, mivel nagyobb mérete és testtömege miatt egyenlethebb hőt tud a tojásokra sugározni. A kotlás alatt a tojót a hím látja el táplálékkal. A szakirodalom szerint, bármennyire odaadó szülők is a héják, a költési siker, nemzetközi mércével mérve, igen alacsony. Többnyire az emberi tevékenység következtében a fészkaljaknak akár 40%-a is tönkremehet. Bár a legtöbb helyen állandó madár, néha a kemény teleken délebbre vonul. Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a héja még ma is az egyik legfontosabb vadászmadár.

Lelovich György, az Európa-szerzte ismert solymász monográfiát írt róla, egyaránt bemutatva természetrajzát és idomítását. Sajnos e könyv csak sokszorosításban maradt fenn. A héják száma nemcsak hazánkban, hanem egész Európában csökken. A faj állományát 2004 óta tizedeli a nyugat-nílusi vírus, de az utóbbi évtizedekben megsaporodott uhuk és szőrmés kisragadozók is elpusztíthatják a fészkalját. Hazai állományát ma 1500–2000 párba becsülik.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. vasárnap	5:26	19:55	5:45	20:46	17. kedd	5:04	20:16	22:24	5:42
2. hétfő	5:25	19:56	6:08	21:55	18. szerda	5:02	20:18	23:39	6:28
3. kedd	5:23	19:58	6:35	23:01	19. csütörtök	5:01	20:19	0:39	7:29
4. szerda	5:22	19:59	7:09	0:02	20. péntek	5:00	20:20	-----	8:42
5. csütörtök	5:20	20:01	7:52	0:55	21. szombat	4:59	20:21	1:24	10:02
6. péntek	5:19	20:02	8:44	-----	22. vasárnap	4:58	20:22	1:57	11:23
7. szombat	5:17	20:03	9:43	1:39	23. hétfő	4:57	20:23	2:22	12:40
8. vasárnap	5:16	20:05	10:49	2:13	24. kedd	4:56	20:25	2:42	13:55
9. hétfő	5:14	20:06	11:58	2:42	25. szerda	4:55	20:26	3:00	15:06
10. kedd	5:13	20:07	13:08	3:05	26. csütörtök	4:54	20:27	3:16	16:16
11. szerda	5:11	20:09	14:20	3:25	27. péntek	4:53	20:28	3:33	17:26
12. csütörtök	5:10	20:10	15:34	3:43	28. szombat	4:53	20:29	3:51	18:35
13. péntek	5:09	20:11	16:50	4:01	29. vasárnap	4:52	20:30	4:12	19:44
14. szombat	5:07	20:12	18:10	4:19	30. hétfő	4:51	20:31	4:37	20:51
15. vasárnap	5:06	20:14	19:34	4:41	31. kedd	4:50	20:32	5:09	21:54
16. hétfő	5:05	20:15	21:00	5:07					

fotó: Polster Gabriella

JÚNIUS

Menyét (*Mustela nivalis*)

Apró termetű ragadozó, amelynek mérete kor és nem szerint nagyon változó. A hím nagyobb, tömege több mint kétszer akkora is lehet, mint a nőstényé (120–140 gramm, illetve 60 gramm). Színe barna, fehér hassal. Északon – Vásárhelyi szerint a hazai északi megyékben is – néhány menyét télen éppúgy „kifehéredik”, mint a hermelin. Nálunk az Alföldön és a hegyvidékeken egyaránt előfordul.

Zsákmánylistája hosszú és változatos. Leginkább kis testű rágcsálókat, pockokat és egereket fogyaszt, karcsú testével az egérlyukba is be tud bújni. Egy menyét naponta 10–15 kifejlett mezei pockot is levadászhat saját maga és kölykei számára. Sokkal több állatot elpusztít, mint amennyit el tud fogyasztani. Áldozatának gyakran csak az agyvelejét vagy vérét fogyasztja el. A közhiedelemmel szemben zsákmánya vérét nem szívja ki, hanem a seb környékét csak nyalogatja. Az említetteken kívül megeszi a földön fészkelő madarak tojásait, fókáit, továbbá kígyót, békát, bogarat, sáskát stb. A faluszéli házak csirkéi és kacsái is áldozatul eshetnek neki. Nem fél a víztől, kisebb távolságokra is elúszik. A régebbi szakirodalom szerint nem területiális, arra jár, ahol zsákmányra lel. Ha sok a táplálék, egy ideig ott marad, ám ha csökken az élelem mennyisége, rögvest továbbáll. Mint később kiderült, ez csak részben igaz; nyáron és ősszel a hímek védik 1–15 hektáros területüket. A menyét magányosan jár tápláléka után. Élénk anyagcseréje miatt szinte folyton vadásznia kell, így nappal és éjszaka egyaránt talpon lehet.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. szerda	4:50	20:33	5:48	22:49	17. péntek	4:45	20:43	23:56	7:39
2. csütörtök	4:49	20:34	6:37	23:36	18. szombat	4:45	20:44	0:25	9:04
3. péntek	4:49	20:35	7:34	0:14	19. vasárnap	4:45	20:44	0:47	10:25
4. szombat	4:48	20:35	8:37	0:44	20. hétfő	4:45	20:44	-----	11:43
5. vasárnap	4:48	20:36	9:44	-----	21. kedd	4:45	20:44	1:06	12:57
6. hétfő	4:47	20:37	10:53	1:09	22. szerda	4:46	20:45	1:23	14:07
7. kedd	4:47	20:38	12:03	1:29	23. csütörtök	4:46	20:45	1:40	15:17
8. szerda	4:46	20:38	13:14	1:47	24. péntek	4:46	20:45	1:58	16:26
9. csütörtök	4:46	20:39	14:26	2:04	25. szombat	4:47	20:45	2:17	17:35
10. péntek	4:46	20:40	15:42	2:22	26. vasárnap	4:47	20:45	2:41	18:42
11. szombat	4:46	20:40	17:03	2:41	27. hétfő	4:47	20:45	3:10	19:46
12. vasárnap	4:45	20:41	18:27	3:04	28. kedd	4:48	20:45	3:47	20:44
13. hétfő	4:45	20:42	19:53	3:34	29. szerda	4:48	20:45	4:33	21:34
14. kedd	4:45	20:42	21:15	4:14	30. csütörtök	4:49	20:45	5:27	22:15
15. szerda	4:45	20:43	22:24	5:09					
16. csütörtök	4:45	20:43	23:17	6:19					

fotó: Utassy György

JÚLIUS

Túzok (*Otis tarda*)

A tűzok ama ritka madarak közé tartozott, melyet a vadászok a XIX. század közepétől nagyvadnak tekintettek. Közismert óvatossága felettébb megnehezítette a vadászatát, amely így igazi sportnak minősült, és trófeáját éppoly nagy becsben tartották, mint például a szarvasagancsot. Vadászatát az is nehezítette, hogy egészen a XX. század elejéig söréttel lőtték, így furfangos módszerekkel közelre be kellett lopni az éles szemű madarakat. Az Alföldön az ónos esőtől röpképtelenné vált tűzokokat nem vadászták, hanem karikás ostonnal terelték össze.

Hazánkban a tűzokok állománya az 1960-as években kezdett jelentősen csökkenni, azért 1969-ben betiltották a vadászatát. Ennek oka leginkább az volt, hogy 1941-től (8557 pld.) 1969-ig (kb. 2300 pld.) nagyjából 73%-kal csökkent az állomány. Az állománycsökkenésben benne volt a világháború és az azt követő zavaros időszak, a rovarirtók intenzív használata, nemkülönben az élőhely zavarása vagy elvesztése. A védelem ellenére az állomány tovább csökkent, 1991-ben csupán 800–900 példány között mozgott a számuk. Ma a cselekvő természetvédelemnek (a veszélyeztetett tojások begyűjtése és kikeltetése, élőhely-rekonstrukció stb.) köszönhetően ismét mintegy 1600 tűzok él hazánkban. A tűzok emésztőrendszere utal a táplálkozására is. Csőre alkalmas a legelésre, a magvak felvételére, de ugyanakkor a mezei pockot is nyakon tudja csípni vele. Zsák formájú gyomra tágulékony, így egyszerre nagy mennyiségű táplálékot is befogad. Kosztja függ az életkorától és az évszaktól. A fiókák kezdetben rovarrevők, részben azért, mert emésztőrendszerük még nem alkalmas a cellulóz feldolgozására.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. péntek	4:49	20:44	6:29	22:47	17. vasárnap	5:03	20:35	23:10	9:23
2. szombat	4:50	20:44	7:35	23:13	18. hétfő	5:04	20:34	23:28	10:40
3. vasárnap	4:51	20:44	8:43	23:34	19. kedd	5:05	20:33	23:45	11:55
4. hétfő	4:51	20:43	9:52	23:52	20. szerda	5:06	20:32	0:03	13:06
5. kedd	4:52	20:43	11:01	0:09	21. csütörtök	5:07	20:31	0:22	14:16
6. szerda	4:53	20:43	12:11	0:26	22. péntek	5:08	20:30	0:44	15:26
7. csütörtök	4:54	20:42	13:24	0:44	23. szombat	5:10	20:29	-----	16:34
8. péntek	4:54	20:42	14:39	-----	24. vasárnap	5:11	20:28	1:12	17:39
9. szombat	4:55	20:41	15:59	1:04	25. hétfő	5:12	20:27	1:46	18:39
10. vasárnap	4:56	20:40	17:23	1:30	26. kedd	5:13	20:26	2:29	19:32
11. hétfő	4:57	20:40	18:46	2:04	27. szerda	5:14	20:24	3:21	20:15
12. kedd	4:58	20:39	20:02	2:50	28. csütörtök	5:16	20:23	4:21	20:49
13. szerda	4:59	20:38	21:03	3:52	29. péntek	5:17	20:22	5:27	21:17
14. csütörtök	5:00	20:38	21:49	5:09	30. szombat	5:18	20:21	6:35	21:39
15. péntek	5:01	20:37	22:23	6:34	31. vasárnap	5:19	20:19	7:44	21:58
16. szombat	5:02	20:36	22:49	8:00					

fotó: Utassy György

AUGUSZTUS

Vadgerle (*Streptopelia turtur*)

A balkáni gerlét (*Streptopelia decaocto*) még mindig sokan vadgerlének mondják, noha két, jól elkülöníthető fajról van szó. A balkáni gerlét a viszonylag nagyobb termet, hamuszürke szín és fekete nyakörv jellemzi, míg a vadgerle fahéjszínű tolatatú, és a farka fehér szalaggal végződik. Emellett a balkáni gerle csak 1932-ben jelent meg hazánkban, s ezt követően ugyan viszonylag hamar elszaporodott, ám mellette a vadgerlének is nagy állományai maradtak fenn. Voltaképpen beosztották egymás között az élőhelyet: a balkáni gerle az ember közelségét, míg a vadgerle a természetet választotta. Az északi tájakat leszámítva, a vadgerle egész Európában fészkel. Egyszerű fészket erdősávokban, akácokban, erdőfoltokban, bokrosokban építi. Ha egyszer elriasztották fészkeről, többnyire nem tér vissza, ott hagyja a tojásait. Magevő madár, táplálékát a földről szedegeti össze.

Vonuló, a telet Afrikában, a Szaharától délre eső területeken tölti. Április második felében érkezik hozzánk, s augusztus végén, szeptemberben vonul el. Hazánkban még nem különösebben ritka, de állománya évről évre csökken. Ennek hátterében élőhelyének a zsugorodása s a vonulási útvonalon történő nagymérvű pusztítása áll. Védetté nyilvánítása előtt vadásztak rá, Szécsi Zsigmond 1892-ben így ír róla: „Húsa ősszel, midőn jól meghízott, zsenge s kellemes ízű, különben a sok ín miatt kemény és szívós.” Hajdan, egyes területeken, ahol nagyobb mennyiségben előfordult, kártevőnek tartották.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. hétfő	5:21	20:18	8:53	22:16	17. szerda	5:41	19:52	22:25	12:01
2. kedd	5:22	20:16	10:02	22:32	18. csütörtök	5:43	19:51	22:46	13:13
3. szerda	5:23	20:15	11:13	22:49	19. péntek	5:44	19:49	23:12	14:23
4. csütörtök	5:24	20:14	12:26	23:08	20. szombat	5:45	19:47	23:44	15:30
5. péntek	5:26	20:12	13:42	23:30	21. vasárnap	5:47	19:45	0:24	16:33
6. szombat	5:27	20:11	15:02	23:59	22. hétfő	5:48	19:43	-----	17:28
7. vasárnap	5:28	20:09	16:23	0:38	23. kedd	5:49	19:41	1:13	18:14
8. hétfő	5:30	20:07	17:40	-----	24. szerda	5:51	19:40	2:11	18:51
9. kedd	5:31	20:06	18:47	1:31	25. csütörtök	5:52	19:38	3:16	19:21
10. szerda	5:32	20:04	19:39	2:40	26. péntek	5:53	19:36	4:24	19:45
11. csütörtök	5:33	20:03	20:18	4:02	27. szombat	5:55	19:34	5:34	20:05
12. péntek	5:35	20:01	20:48	5:28	28. vasárnap	5:56	19:32	6:44	20:22
13. szombat	5:36	19:59	21:11	6:54	29. hétfő	5:57	19:30	7:54	20:39
14. vasárnap	5:37	19:58	21:30	8:16	30. kedd	5:59	19:28	9:04	20:55
15. hétfő	5:39	19:56	21:48	9:34	31. szerda	6:00	19:26	10:17	21:13
16. kedd	5:40	19:54	22:06	10:49					

SZEPTEMBER

Fürj (*Coturnix coturnix*)

A legkisebb tyúkféle madarunk, mindössze 18 cm hosszú. Hazánkban szinte mindenütt előfordulhat, ahol szárazabb talajú rétek, kaszálók, mezőgazdasági területek vannak. Bár állománya stabilnak mondható, hajdan sokkal nagyobb számban fordult elő. Vadásztak rá fegyverrel, ugyanakkor sok madarat fogtak hálóval is. Ha csak egy-két fürjkeket szerettek volna fogni, akkor fürjsípval és egy kisebb hálóval fogták be. Az Alföldön ugyanis nagyobb értéke volt az eleven fürjkeknek, melyet „hobbiállatként” gondoztak, mint a lelőttnek. Noha a húsát ízletesnek tartották, mégsem igazán foglalkoztak vele, mert „alig lehetett róla mit leenni”. Ám fogságban, kalitkában már szívesen tartották.

A fürj pitypalattylása a mezőn szépen hangzik, ám e folyton hallatott monoton „ének” idegtépő, ezért nehéz elképzelni, miképp lehetett e bájos madárka házi kedvenc. Szélcsendes időben a pitypalattylás (szaknyelven „fürjverés”) egy kilométerre is elhallatszik. A fürjekre a legnagyobb veszélyt a vonulásuk időszaka jelenti. Kifeszített hálókkal várják s ezerszámra pusztítják el őket. Régebben, amikor vélhetően több fürj kelt szárnyra a telelőhelyük felé, még nagyobb számban estek áldozatul a hálós madárirtóknak. 1920-ban Egyiptomban például hárommillió fürjet fogtak be – s ez még csak a hivatalos adat. Nem csoda, hogy ennyire megcsappant kontinensünk fürjállománya. A fürjek április második felében, május elején érkeznek vissza, az őszi vonulás pedig augusztus–október között zajlik. Magányosan vagy kis csoportokban repül.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. csütörtök	6:01	19:24	11:32	21:34	17. szombat	6:23	18:52	22:18	14:23
2. péntek	6:03	19:22	12:50	22:00	18. vasárnap	6:24	18:50	23:04	15:22
3. szombat	6:04	19:20	14:09	22:34	19. hétfő	6:25	18:48	23:59	16:11
4. vasárnap	6:05	19:18	15:26	23:20	20. kedd	6:27	18:46	-----	16:52
5. hétfő	6:07	19:16	16:35	0:21	21. szerda	6:28	18:44	1:02	17:23
6. kedd	6:08	19:14	17:32	-----	22. csütörtök	6:29	18:42	2:09	17:49
7. szerda	6:09	19:12	18:15	1:36	23. péntek	6:31	18:40	3:19	18:10
8. csütörtök	6:11	19:10	18:47	2:59	24. szombat	6:32	18:38	4:29	18:28
9. péntek	6:12	19:08	19:12	4:24	25. vasárnap	6:33	18:36	5:40	18:45
10. szombat	6:13	19:06	19:32	5:48	26. hétfő	6:35	18:33	6:52	19:01
11. vasárnap	6:15	19:04	19:51	7:08	27. kedd	6:36	18:31	8:05	19:19
12. hétfő	6:16	19:02	20:09	8:25	28. szerda	6:37	18:29	9:21	19:39
13. kedd	6:17	19:00	20:27	9:40	29. csütörtök	6:39	18:27	10:39	20:03
14. szerda	6:19	18:58	20:47	10:54	30. péntek	6:40	18:25	11:59	20:34
15. csütörtök	6:20	18:56	21:12	12:07					
16. péntek	6:21	18:54	21:41	13:17					

fotó: Képzőművészet

OKTÓBER

Vadmacska (*Felis silvestris*)

A vadmacska a lombhullató vagy vegyes állományú erdőkben érzi jól magát, ott, ahol akad olyan nyílt terület is, ahol vadászhat. Kerüli a mezőgazdasági táblákat és a településeket, bár előfordul, hogy a tanyák közelében a kandúrok a házimacska nőtényét keresik fel. A vadmacska hazánkban még sok helyen előfordul, de sehol nem él nagy számban. A vadállományra nem igazán jelent veszélyt, mivel táplálékának javát a kistrágszálók teszik ki; emellett, kisebb számban, madarakat is fogyaszt. Étrendjében előfordulhat a fácán is. Olykor nyulat is fog, ám az utóbbi évtizedekben az üregi nyulak olyannyira megritkultak hazánkban, hogy erre mind kevesebb az esély. A vadmacska általában éjszaka jár vadászni. Kivételt képezhet a kölyöknevelés időszaka.

A nappalt védett helyen tölti, amely lehet akár egy elhagyott rókakotorék is. Magányosan él, csak a párzási időszakban van együtt a hím és a nőtény. A vadmacska pacsmagolási időszaka január–március közé esik. Ha az alom elpusztul, előfordulhat évi két alom is. A nőtény védett helyen 2–5 kölyköt hoz világra. A kicsik 10–12 hetesen már anyjukkal vadásznak, és öt hónapos korukban már végleg felbomlik a család. Hazánkban egyre kevesebb a tiszta vérű vadmacska, ugyanis gyakran kereszteződnek a kóbor macskákkal. Emellett élőhelyük beszűkülése és elszigeteltsége is veszélyt jelent a hazai állományra.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. szombat	6:42	18:23	13:18	21:16	17. hétfő	7:04	17:52	22:47	14:49
2. vasárnap	6:43	18:21	14:29	22:12	18. kedd	7:06	17:50	23:52	15:24
3. hétfő	6:44	18:19	15:29	23:21	19. szerda	7:07	17:49	----	15:52
4. kedd	6:46	18:17	16:14	0:40	20. csütörtök	7:09	17:47	1:01	16:14
5. szerda	6:47	18:15	16:48	----	21. péntek	7:10	17:45	2:10	16:33
6. csütörtök	6:49	18:13	17:15	2:02	22. szombat	7:11	17:43	3:21	16:50
7. péntek	6:50	18:11	17:36	3:24	23. vasárnap	7:13	17:41	4:32	17:07
8. szombat	6:51	18:09	17:55	4:44	24. hétfő	7:14	17:40	5:45	17:23
9. vasárnap	6:53	18:07	18:12	6:01	25. kedd	7:16	17:38	7:01	17:42
10. hétfő	6:54	18:06	18:30	7:17	26. szerda	7:17	17:36	8:21	18:05
11. kedd	6:56	18:04	18:49	8:32	27. csütörtök	7:19	17:35	9:43	18:34
12. szerda	6:57	18:02	19:11	9:47	28. péntek	7:20	17:33	11:05	19:13
13. csütörtök	6:58	18:00	19:39	10:59	29. szombat	7:22	17:31	12:21	20:05
14. péntek	7:00	17:58	20:12	12:08	30. vasárnap	6:23	16:30	12:25	20:11
15. szombat	7:01	17:56	20:55	13:11	31. hétfő	6:25	16:28	13:15	21:28
16. vasárnap	7:03	17:54	21:47	14:05					

fotó: Ferenc-Alpár Gothárd

NOVEMBER

Farkas (*Canis lupus*)

A farkas legalább 15–16 ezer esztendeje folyamatosan jelen van hazánk mai területén; leszámítva a 20. század azon évtizedeit vagy talán csak éveit, amikor nem adtak hírt róla. Újbóli megtelepedése 1983-ra tehető, ugyanis ekkor már észlelték a Zempléni, 1984–85 telén az Aggteleki-karszton, majd később folyamatosan beszámolt a szaksajtó kóborló példányairól is. 1990–2001 között Gemencen is élt egy farkas.

Ma a legtöbb farkas a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén, illetve az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén él, de már a Börzsönyben is észlelték a jelenlétét. Becslések szerint ma 20–60 farkas élhet az országban, de a számuk nem állandó, mivel az Északi-középhegység farkasai a szlovák határ közelében is élnek, így átvándorolnak a határon túlra is. Szlovákiában ma 600 farkas él, melyek nemrég teljes védelmet kaptak. A szakirodalom szerint a farkas további terjeszkedése várható, elsősorban az Északi-középhegységben, a Nyírségben és Sopron környékén. Azt is érdemes figyelembe venni, hogy egy példány kóborlásai során akár 800–1200 kilométert is megtehet, így a faj alkalmas bárhol felbukkanhat az országban. A farkas magyarországi megtelepedése a szlovák farkasállomány megerősödésének, a faj hazai védelmének, a zsákmányt jelentő nagyvadállomány gyors és jelentős növekedésének és az erdősítéseknek is köszönhető.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. kedd	6:26	16:27	13:52	22:49	17. csütörtök	6:50	16:05	----	13:37
2. szerda	6:28	16:25	14:20	----	18. péntek	6:52	16:04	0:01	13:55
3. csütörtök	6:29	16:23	14:42	0:10	19. szombat	6:53	16:03	1:11	14:11
4. péntek	6:31	16:22	15:01	1:29	20. vasárnap	6:55	16:02	2:22	14:27
5. szombat	6:32	16:21	15:18	2:45	21. hétfő	6:56	16:02	3:36	14:45
6. vasárnap	6:34	16:19	15:35	4:00	22. kedd	6:57	16:01	4:53	15:05
7. hétfő	6:35	16:18	15:53	5:13	23. szerda	6:59	16:00	6:15	15:31
8. kedd	6:37	16:16	16:13	6:27	24. csütörtök	7:00	15:59	7:40	16:06
9. szerda	6:38	16:15	16:38	7:41	25. péntek	7:02	15:58	9:02	16:54
10. csütörtök	6:40	16:14	17:09	8:52	26. szombat	7:03	15:58	10:14	17:57
11. péntek	6:41	16:12	17:48	9:58	27. vasárnap	7:04	15:57	11:11	19:13
12. szombat	6:43	16:11	18:36	10:57	28. hétfő	7:06	15:56	11:54	20:36
13. vasárnap	6:44	16:10	19:33	11:45	29. kedd	7:07	15:56	12:25	21:58
14. hétfő	6:46	16:09	20:37	12:23	30. szerda	7:08	15:55	12:48	23:18
15. kedd	6:47	16:08	21:44	12:54					
16. szerda	6:49	16:07	22:52	13:17					

fotó: Szigeti Edít

DECEMBER

Császármadár (*Bonasa bonasia*)

Mika Károly, aki lefordította és a hazai viszonyokhoz átdolgozta a XIX. század végén Diezel Az apróvad vadászata című monumentális munkáját, meglepve tapasztalta, hogy a császármadár hiányzik belőle. Ezért a könyv magyar kiadásához új fejezetet kanyarított. „Nem lehetett mellőzni azért sem, mert ezen nemes és rendkívül érdekes vad vadászata egyike a legélvezetesebbeknek, s oly vidékeken, hol nagyobb mennyiségben fordul elő – írja –, kárpótlást nyújt a szegényes, silány fogolyvadászatért.” A legjobb császármadaras helyek az azóta elcsatolt részek voltak, de hazánk jelenlegi területén is akadt jó néhány. Sajnos az utóbbi időben ez a tendencia megváltozott.

A hazai állomány ma maximum 50–100 pár lehet, és egyre csökken. Ma már csak az Északi-középhegységben költ. Rejtett életmódja miatt még a tapasztalt természetbarátok is csak ritkán találkoznak vele. Állományát ritkítja élőhelyeinek felszámolása, a vaddisznó, a szórmés ragadozók, s a gombagyűjtők és a turisták gyakran megzavarják a költését. A császármadár természetes viselkedéséről nagyon keveset tudunk. A kakas territóriumot tart, így dürgése egyszerre jelzi revírje birtoklását és azt, hogy felkeltse a környéken élő tyúkok érdeklődését. Elsősorban a cserjék leveleit, hajtásait fogyasztja, emellett összeszedi a bogarakat, gilisztákat, csigákat is, ősszel bogókat, télen rügyeket is eszik. A csibék kezdeti tápláléka rovarokból áll.

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. csütörtök	7:09	15:55	13:08	----	17. szombat	7:25	15:53	0:02	12:31
2. péntek	7:11	15:54	13:25	0:35	18. vasárnap	7:26	15:54	1:13	12:47
3. szombat	7:12	15:54	13:42	1:49	19. hétfő	7:26	15:54	2:26	13:06
4. vasárnap	7:13	15:53	13:59	3:01	20. kedd	7:27	15:54	3:44	13:28
5. hétfő	7:14	15:53	14:18	4:14	21. szerda	7:28	15:55	5:07	13:58
6. kedd	7:15	15:53	14:41	5:26	22. csütörtök	7:28	15:55	6:31	14:39
7. szerda	7:16	15:53	15:09	6:38	23. péntek	7:29	15:56	7:50	15:35
8. csütörtök	7:17	15:52	15:45	7:46	24. szombat	7:29	15:56	8:57	16:48
9. péntek	7:18	15:52	16:30	8:47	25. vasárnap	7:29	15:57	9:47	18:12
10. szombat	7:19	15:52	17:23	9:40	26. hétfő	7:30	15:58	10:24	19:39
11. vasárnap	7:20	15:52	18:25	10:22	27. kedd	7:30	15:58	10:51	21:03
12. hétfő	7:21	15:52	19:31	10:54	28. szerda	7:30	15:59	11:13	22:23
13. kedd	7:22	15:52	20:38	11:20	29. csütörtök	7:30	16:00	11:31	23:39
14. szerda	7:23	15:53	21:46	11:41	30. péntek	7:30	16:01	11:48	----
15. csütörtök	7:24	15:53	22:54	11:59	31. szombat	7:31	16:02	12:05	0:52
16. péntek	7:24	15:53	----	12:15					

fotó: Ferenc-Alpár Gothárd

Tisztelt Vadásztársak!

Ismét eltelt egy esztendő, lezajlott az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás, és egy újabb vadászkamrai ciklus végéhez is közeledünk. Tartalmas és meglehetősen változatos évek vannak mögöttünk. Az ágazat előtt álló kihívásokat tekintve biztos vagyok abban, hogy a „változatosság” fokozódni fog. Ezért csak kellően stabil alapokon nyugvó és szakmailag felkészült ágazat lesz majd képes helytállni a kihívásoknak, és azt is csak akkor, ha a különböző ágazati szereplők összefognak.

Növekvő intenzitással változik körülöttünk a gazdasági, a természeti és a társadalmi környezet. Gondoljunk csak az elmúlt időszakból az elmaradt bérvadászati bevételekre, a vaddisznó állományának helyenkénti kiesésére vagy a klasszikus vadkárok és vad által okozott károk végeláthatatlan halmazaira. A vadásztársadalom régóta küzd az előregedéssel, melynek mértéke szintén szembetűnő méreteket ölt.

A megcsorbult vagy teljesen kieső bevételek miatt a hivatásos vadászok megélhetésének biztosítása érdekében a járvány egyes hullámai közepette szükségessé vált különféle járulékkedvezmények bevezetése. A kieső bevételek és a vadászkamara gazdálkodásának biztosítása érdekében szükségszerű döntés volt, hogy a központi szervezet az Országos Vadgazdálkodási Alap terhére a 2020/21. vadászati évre vonatkozóan nem írt ki pályázatot, egy évig szüneteltette a támogatási rend-

szert. Nagyszabású mérőföldkő volt ugyanakkor a fejlesztési folyamatokat tekintve az online vadászjegy-érvényesítés 2021 februárjában, tekintettel arra, hogy a pandémia által okozott nehézségek miatt felcseréltük az új típusú vadászjegy bevezetésének és az online vadászjegy-érvényesítés kialakításának sorrendjét. Láthatja minden Vadásztárs, hogy akadályokkal terhelt időszakot, éveket tudhatunk magunk mögött... Ugyanakkor szeretném leszögezni, hogy megítélésem szerint a vadgazdálkodási ágazat jól vette ezeket a megpróbáltatásokat, és van mire alapozni a jövőt, de – mint tudjuk – „nincs ingyen ebéd”...

2018-ban, amikor a vadászkamara elnöksége az előtte álló négyéves ciklus feladattervéről tárgyalt és döntött, még láthatáron sem volt a fentiekben leírt megpróbáltatások döntő többsége, az afrikai sertéspestis felbukkanása is még újdonságnak számított. A teljesség igénye nélkül, az elnökség akkor olyan sarkalatos feladatokat és vállalásokat határozott meg, mint az „Ismerd meg a vadászokat” ifjúságnevelő program-együttes elindítása, a hivatásos vadászok munkájának és megbecsülésének támogatása és javítása, az ágazati és a kamarai működést érintő jogszabályok naprakészé tételére vonatkozó javaslatok kidolgozása vagy az elmúlt idők legmarkánsabb vadászkamrai projektje, a papíralapú vadászjegy cseréje. Azt gondolom, hogy az elmúlt időszakban kialakult és újragombolt

foto: Méhes Dóra

vadászkamarai működésnek köszönhetően az elnökség által elfogadott feladatokat, valamint azokon túlmenően minden további kihívást megfelelően abszolváltunk.

Hosszú és összetett munka eredménye, hogy amikor a Tisztelt Vadásztársak írásmat olvassák, akkor már kezükben tarthatják az új típusú, kártya formátumú vadászjegyet. Bízom benne, hogy első ránézésre a kivitelezés minősége elnyeri a többség tetszését, azonban a külsőnél sokkal többről van szó. Az elmúlt esztendőből több fórumon is részletes tájékoztatást kapott a tagság, hogy az új vadász kártya bevezetését milyen mértékű és jelentőségű informatikai és ügyviteli fejlesztés együttes kíséri. A kártya mögött egy teljesen új, rendezett és a digitalizált ügyintézés-

hez illeszkedő, online tagnyilvántartó rendszer tárolja az adatokat. Ez a rendszer teszi lehetővé a fentebb már említett online vadászjegy-érvényesítés lehetőségét vagy a munka végére érve az információáramlás lehetőségét a rendőrség, a vadászati hatóság és a vadászkamara között. A fejlesztés másik eleme, a vadászati engedély kiváltásának integrálása az informatikai háttérrendszerbe szintén 2021-ben készült el a Belügyminisztérium útmutatása alapján.

A kiemelt programok között szereplő „Ismerd meg a vadászokat” elnevezésű projekt vonatkozásában a 19 megyei területi szervezet közül 17-en már létrehozták saját vagy külsős helyszíneken az oktató-, foglalkoztatóhelyiségeiket, ahol összességében eddig

tízezres nagyságrendben vettek részt a gyermekek a különféle tematikus ifjúságnevelő programokon.

Annak értékelését, hogy a vadász-kamara hogyan végezte munkáját az elmúlt időszakban, a saját belátására bízom mindenkinek. De azt biztosan állíthatom, hogy magam és kollégáim nap mint nap azon dolgozunk, hogy biztos alapokon nyugvó, jól szervezett, meghatározó szereplőként tudjuk az ágazat érdekeit képviselni. Ehhez azonban szükséges a vadásztársadalom együtt gondolkodása és konstruktivitása is. Hiszem, hogy az előttünk sorakozó újabb és újabb kihívások kellő ösztönzőerővel hatnak és jótékony hatással lesznek a közös megoldókészségünkre. A pandémia megmutatta számunkra, hogy képesek vagyunk az új helyzeteket is kellő szakmaisággal és rugalmassággal kezelni, a vészharangok szükségtelen kongatása helyett a megoldást keresni. Mi sem szolgál erre jobb bizonyítékul, mint hogy az elmúlt évek járványhullámain, valamint az afrikai sertéspestist tekintve is, a vadgazdálkodási ágazat nemhogy negatív, hanem jelentős pozitív eredménnyel zárta a gazdálkodását, három, egymást követő vadászati évben egyaránt. Ez kizárólag annak köszönhető, hogy a többség jól gazdálkodott a gondjaira bízott vaddal, valamint a vadból és egyéb forrásokból megszerezhető bevételeivel, ezáltal rentábilis működést tudott biztosítani magának.

Örömteli, hogy a 2020. évhez képest a bérvadászati piac konszolidálódott,

a külföldi vendégek beutazási kedve, a vadászati lehetőségek iránti kereslete felülmúlta a várakozásokat, ami a bevételi oldalon egyértelműen jelentkezik 2021-ben. Növekedést mutatott a belföldi bérvadászati kereslet is, amire a jövőben érdemes lehet építeni, így csökkentve a külföldről érkező vadászvendégekkel szembeni kiszolgáltatottságot, mivel jelen körülmények között ez alapvetően tervezhetőbb piacot jelent.

Régóta rebesgetett és a szakmában szóban forgó feltételezés, hogy modellváltásra és alkalmazkodásra van szükség a vadgazdálkodás terén. Ennek a szele, kijelenthetjük, megérkezett. A vadászterületek kezelőivel, szakmai irányítóival egyeztetve elmondható, hogy kevés az a vadászatra jogosult, ahol a bennünket körülvevő kihívásokról, a jövőről ne esne szó, illetve ne generálna parázs vitákat a megoldások keresése. Látszik, hogy kénytelenek leszünk kilépni az eddig megszokott komfortzónánkból, s el kell vonatkoztatni az évtizedek óta berögzült szokásoktól. Szükséges az új, fenntartható finanszírozási formák bevezetése, amihez a vadász-kamara a lehetőségeihez mérten a jövőben is biztosítási fejlesztési forrásokat.

Kérem munkánkhoz Vadásztársaink támogatását és segítségét a következő évben is.

Üdv a Vadásznak! Tisztelet a Vadnak!

Dr. Jámbor László
elnök

fotó: Lóki Csaba

AKTUÁLIS GONDOK - LEHETSÉGES MEGOLDÁSOK

Az alábbiakban felsorakoztatott kérdésekkel komplex képet kívántunk felvázolni arra vonatkozóan, hogy melyek azok a sarkalatos problémák, vitatémák, amelyek a magyar vadgazdálkodás és vadászat jelenlegi helyzetében prognosztizálhatók. A teljesség igénye nélkül szó esik a vadászati turizmus jelenlegi helyzetéről, a működő – de sokak szerint működésképtelen – vadásztársasági modellekről, valamint az állandó konfliktusokat jelentő kihívásokról. Az évkönyv szerkesztői által, a tapasztalatok útján összeállított kérdéseket eljuttattuk az Agrárminisztérium (AM), a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK), valamint az Országos Magyar Vadászati Védegylet (OMVV) illetékes képviselőihez azzal, hogy fejtsék ki szervezeti álláspontjukat a témában. A szervezetek szabadon kifejthették véleményüket, illetve amennyiben a portfóliójukat tekintve abszolút nem releváns az adott kérdés, úgy ki is hagyhatták azt. A válaszokat tartalmi változtatás nélkül közöljük.

1. Az elmúlt időszak ágazati értékelése, tekintettel a humán- és állategészségügyi járványokra – COVID-19, ASP, madárinfluenza –, illetve azok közvetlen hatásaira. (Milyen szakmai és gazdasági következményei jelentkezhetnek ezeknek? Azokon a területeken, ahonnan az afrikai sertéspestis miatt gyakorlatilag eltűnt a vaddisznó, milyen alternatívák vannak a vadászati lehetőségek bővítésére?)

AM: A vadgazdálkodást közvetlenül érintő legfontosabb kihívások jelenleg a külföldi bérvadászati árbevétel drasztikus csökkenése, a vadhúspiac nagymértékű meggyengülése és az ASP megjelenése következtében a vaddisznóból származó vadászati lehetőségek és vadgazdálkodási árbevétel csökkenése.

Az afrikai sertéspestis és a madárinfluenza – mint az elmúlt évek leg súlyosabb állategészségügyi járványai – nagyon komoly károkat okoznak a vírussal érintett vadászatra jogosultaknak. Ugyanakkor az ASP-kártérítések átmenetileg jelentős bevételeket jelentettek, amelyek lehetővé tették tartalékok képzését, de hosszabb távon a vaddisznó kiesése miatt sok vadász társaságnak a jelenlegi vadgazdálkodási modell megtartása mellett a fennmaradása is veszélybe fog kerülni.

A COVID-19 járvány következtében a tavalyi és a jelenlegi vadászati évben teljesen vagy részlegesen elmaradtak a külföldi vadászvendégek, amit a hazai bérvadászokkal igyekeztek pótolni a vadászatra jogosultak, több-kevesebb sikerrel. Ez a bérvadászati árak csökkenését jelentette, ennek ellenére a tróféás vad vadászatának tekintetében jelentős bevételkiesés nem volt megfi-

gyelhető. Különösen az Északi Hegy- és Dombvidéki Vadgazdálkodási Tájszervezet vadászatra jogosultaknál a vaddisznó-vadászati lehetőségek jelentősen csökkentek. A társas vadászatok a természetes apróvadállomány fejlesztésével és elsősorban a fácán és a mezei nyúl vadászatával lehetne pótolni, ami az egyesületi életre is jó hatást gyakorolhat. Sok vadászatra jogosultnál a vaddisznó eltűnése, különösen a nagy erdőszűléssel rendelkező területeken, ismét ráirányítja a figyelmet az addig elhanyagolt, nem sok figyelmet kapó őzgazdálkodás fontosságára. A ragadozófajok vadászata egész évben gyakorolható, változatos, kihívást jelent, és az emlősök esetében még érmes tróféához is juttathatja a kitartó vadászokat. Az utóbbi időben reneszánszát éli a ragadozók hívóvadászata, a közösségi oldalakon több olyan csoport alakult, amelyek a ragadozófajok (róka, borz, aranyasakál, szarka, szajkó, dolmányos varjú) vadászatát kedvelő tagokat tömöríti. Elmondható, hogy mára „divat” lett ragadozóra vadászni, különösen az aranyasakál vadászata vált nagyon népszerűvé.

A zárt téri vadtartás feltételeinek előírásai enyhültek az ASP miatt kiüresedő vaddisznóskertek hasznosítási lehetőségeinek javítása érdekében: a 2021-es törvénymódosítás alapján a zárt téri vadtartó létesítményben már valamennyi vadászható nagyvad faj, valamint fácán, fogoly, vörös fogoly és tőkés réce is tartható. A 200 hektáros nagyságot elérő vadaskertben a vaddisznó és muflon mellett már a döm és a szikaszarvas is tartható, mely javíthatja a jogosultak vadgazdálkodási eredményeit.

NAK: A COVID-19 járványhelyzet jelentősen akadályozta mind a vadász társaságok tagságának, mind pedig a szervezett vendégvadászoknak a vadászati tevékenységét, veszélyeztetve ezzel a vadkár-megelőzési feladatok eredményes végrehajtását, illetve a vadászati évre megállapított lelőési tervek teljesülését. Az állam járványügyi intézkedései (pl. a kijárási tilalom alóli mentesítés), valamint a hazai bérvadászati piac eredményes élénkítése végül csökkenteni tudta az említett kockázatokat.

Az ASP vaddisznóban való megjelenése és tartós jelenléte, lassú terjeszkedése, valamint az emberi tevékenységekkel összefüggésben nagyobb földrajzi távolságban is lehetséges felbukkanása jelentős kockázatokat, illetve mérhető gazdasági hátrányt okoz a sertéságazat számára is. Magyarországon az ASP 2021-ben eddig vaddisznóban 2462 megerősített esetben, házisertésben nem került kimutatásra (2020-ban ugyanezek a számok a teljes évre vonatkozóan így alakultak: 4052 és 0). Más országokban a 2021. évi esetszámok így alakultak (vaddisznó/házisertés): Németország – 1942/3; Lengyelország – 2186/110; Szlovákia – 1450/8; Románia – 843/1379. Az ASP megjelenése miatt a hús- és hústermélexport-piacaink 1/3-át, értékben körülbelül 40 százalékát veszítettük el, ami külkereskedelmi szempontból nagyságrendileg 60–80 millió eurós veszteséget jelent az ágazatban éves szinten, 2018 óta.

OMVV: Sajnos az elmúlt 2-3 év súlyos humán- és állategészségügyi járványai nemcsak ezen időszakban, hanem hosszú távon is ki fognak hatni

a vadgazdálkodási egységek működésére. A COVID-19 és az abból adódó – elsősorban a vadászati turizmust érintő – hátrányokat szinte valamennyi vadászterület elszenvedte, elsősorban gazdasági vonatkozásban, de a fél országra kiterjedő ASP, valamint a Dél-Alföldön jelentkező madárinfluenza sem múlt el nyomtalanul. Igaz, hogy az ASP elleni védekezés költségeit az állam megtérítette, de ott, ahol a vaddisznó szinte teljesen kipusztult, a vadászok jelentős részének megszűnt a vadászati lehetősége. Az élet természetesen átrendezi a vadászati lehetőségek „térképét”, és a hazai apróvad-vadászati kereslet folyamatos növekedése jelzi, hogy a vaddisznó-vadászati lehetőségek csökkenését vadászaink apróvad vadászatokkal igyekeznek pótolni. Növekedett a fácán, a mezei nyúl és a reptetett réce iránti vadászati igény, melyek kielégítésére az apróvadász társaságok nem voltak, illetve még ma sincsenek felkészülve! A kereslet-kínálat viszonya szabja meg az árakat, melyek ezért sajnos jelentősen megnövekedtek! A jövőben tehát az apróvadtenyésztést fokozni kell, bővíteni a vadászati lehetőségeket (például vöröslábú fogoly).

2. Milyen tapasztalatok vannak, hogyan reagáltak a vadászatra jogosultak a COVID-járvány ideje alatt jelentkező speciális körülményekre? (Bérvadászat – külföldi vendégek elmaradása, fokozódó természetjárás és erdőlátogatás – zavarás erősödése, vadkár stb.)

AM: A COVID-19 okozta világjárvány alapvető változásokat hozott az élet minden területén, így megváltoztatta

a vadgazdálkodás körülményeit is. A járványügyi intézkedések során hozott szigorú szabályok (beutazási korlátozások, lakóhely-elhagyási tilalom, gyülekezési korlátozás, távolságtartási szabály stb.) negatív hatásainak, következményeinek csökkentésére mind a szaktárca, mind az érdekképviseletek azonnali lépéseket tettek. A fenti hatékony intézkedések eredményeképpen (egyéni, éjszakai vadászatok engedélyezése, társas vadászatok megtarthatósága stb.) a vadgazdálkodási ágazat általános működési feltételei biztosítottak maradtak.

A megváltozott speciális körülmények a vadászatra jogosultaktól is alkalmazkodást, a korábbi gyakorlattól eltérő, alábbi intézkedések bevezetését követelték meg:

- A külföldi bérvadászatok elmaradásából adódó bevételkiesést elsősorban belföldi bérvadásztatásból, illetve a korábban a tagok részére térítésmentes trófeásvad-elejtési lehetőség megszüntetésével igyekeztek kompenzálni. A tagdíj emelése, illetve újabb tagok felvétele – egyelőre – csak ritka, végső kényszermegoldás.
- A fokozódó (térben és időben is többszörösére növekedett) természetjáráshoz, erdőlátogatáshoz, az erdő közjóléti funkciójához alkalmazkodó vadászatra jogosult a vadászat magas kockázatú tevékenységére figyelmeztető táblák kihelyezésével, frekvenciált időszakban erdőlátogatási korlátozás bevezetésével részleges eredményt érhet el.
- A járványhelyzet vadkárakra gyakorolt hatása összetett, az ké-

sőbb külön kiértékelést igényel. Ugyanakkor feltételezhető, hogy ha közvetlen hatása nincs is a vadkárakra, de a vadászati nyomás csökkenésével (csökkenő számú egyéni és társas vadászatok), illetve a nagyobb zavarásnak kitett vadállomány károsítása kapcsán azt növelheti. A vadászatra jogosultak vadkárcsökkentési intézkedései közül az alacsony áron, akár térítésmentesen szervezett vadkárelhárító vadászat említhető.

Összefoglalva megállapítható, hogy a járványhelyzet az okszerű vadgazdálkodás alapját, a pénzügyi tervezhetőséget veszélyezteti, így teszi továbbra is bizonytalanná annak likviditását.

OMVV: A COVID-19 folytán előálló korlátozások tavasszal és ősszel jelentősen befolyásolták és korlátozták a vadászati turizmus bevált és megszokott formáit, de még a hazai bérvadászati lehetőségeket is. A pandémia még az élővad-exportra is negatívan hatott. Sokszor csak a vadásztársaságok ügyeskedésén múltott, hogyan tudták életben tartani magukat. Természetesen az egyesületek mint munkáltatók is éltek az állam által nyújtott támogatásokkal, melyek segítették törvényszerű működésüket. Az élőnyúl-export a COVID-19 miatt továbbra is kérdéses, melynek korlátozása vagy megszűnése sok alföldi társaság létét fenyegetheti. A nagyvadas társaságoknál viszont a vadkár jelenti a létbizonytalanságot, mert a magas terményárak és a nagyvadlétszámból adódó vadkár megnehezíti a működésüket! A bérvadászatban felerősödött az a korábban elkezdődött folyamat, hogy nőtt a magyar bérvadá-

szok száma, elsősorban a trófeás vad, valamint az apró- és nagyvad társas vadászatai iránti igénye. A természetjárás COVID miatt megnövekedett intenzitása, az emberek szabadság iránti vágya sem új jelenség. A vadászoknak is meg kell tanulni ezzel együtt élni, ugyanakkor fontos lenne a természetjárás kultúrájának és szabályainak a nagyközönséggel való folyamatos ismertetése.

3. Nagyragadozók jelenléte Magyarországon. (A barna medve, szürke farkas és hiúz jelenleg vagy hosszabb távon milyen problémát okozhat a vadgazdálkodóknak? Hogyan lehetne ezt orvosolni? Ezeknél a fajoknál is számolhatunk esetleg olyan gyors földrajzi terjeszkedéssel és létszámgyarapodással, mint az aranysakál esetében?)

AM: A hiúz, életmódjánál és táplálkozási szokásainál fogva, nem okoz vadgazdálkodási problémát, állandó létszáma hazánk teljes területén 5–10 egyedre tehető.

A barna medve kóborló példányai megjelennek az Északi-középhegységben, amelyek Szlovákia irányából érkeznek. Ez idáig komoly és jelentős problémákat nem okoztak sem a gazdálkodóknak, sem pedig a vadászatra jogosultaknak, ugyanakkor a faj nagyobb létszámú állandó jelenléte nem kívánatos. A sűrűn lakott területek, a túraútvonalak sokasága nem teszi lehetővé, hogy kizárjuk az ember és medve közti találkozásokat.

A szürke farkas állandó és növekvő állománnyal van jelen az Északi Hegy- és Dombvidéki Vadgazdálkodási Táj szinte teljes területén. A vadászatra jogosultak visszajelzései alapján, a faj már jelentős közvetlen hatással van a vadállományra. A muflon egyes területekről teljesen eltűnt, máshol a korábbi, akár 60–100 fős nyájak a töredékké zsuregorodtak. A megmaradt állomány folyamatosan mozgásban van, egy helyen nem tartózkodik huzamosan, és szinte teljesen áttért az éjszakai életmódra. A gímszarvas az összefüggő erdőterületekről lehúzódt az alacsonyabban

fotó: Ferenc-Alpár Gothárd

fekvő részekre, valamint nagy egyed-számú rudlik alakultak ki. A farkas nem csak a rendszeres predációjával okoz kárt, hanem a jelenlétéből fakadó zavaró hatása miatt, a vadgazdálkodás kiszámíthatatlanná, nehezen tervezhetővé válik.

Mivel a kártérítés a védett állat által okozott kár esetén jelenleg sem az állattartók, sem a vadgazdálkodók számára nincs megnyugtatóan megoldva, így ez súlyos konfliktusforrást jelent a természetvédelemmel szemben.

Egy működő, gyakorlatias kártalanítási rendszer felállításával és világos célállapot kitűzésével, a farkasállomány maximális létszámának megszabásával, illetve az azon felüli állományt csökkentő természetvédelmi kezeléssel orvosolható lenne a probléma. Jelenleg nem cél a farkas, hiúz és medve vadászhatóvá tétele, a nagyragadozók állományának szabályozása a természetvédelmi kezelési terv részét kell, hogy képezze.

Életmódjából fakadóan a hiúz nem okozhat gondot sem a vadgazdálkodási ágazatnak, sem a társadalom egyéb tagjainak, színesíti a faunát. A medve elszaporodása nem várható ugrásszerűen, ugyanakkor figyelemmel kell kísérni az állományának alakulását, és időben cselekedni kell, ha az elér egy bizonyos szintet. Problémás egyedek esetén a befogás és áttelepítés, vészhelyzet esetén az elejtés is szóba jöhet, de kizárólag a természetvédelmi hatóság engedélyével és irányításával. A farkas viszont már jelenleg is jelentős problémát jelent az állattartásban és a vadgazdálkodásban, ezért fontos, hogy időben megtegyük a szükséges lépéseket.

NAK: Természetvédelmi szempontból öröndetes tény, hogy hazánk északi régióiban a szürke farkas újra állandó jelenlétű faj, azonban az itt élő és gazdálkodó állattartók új helyzet előtt állnak, ugyanis a szürke farkas táplálkozása során kárt okozhat a gazdasági haszonállatokban. Fontosnak tartjuk a probléma átfogó kezelésének a kidolgozását, aminek keretében minden érintett ágazat (mezőgazdaság, vadászat, természetvédelem) a lehetőségeihez mérten a legjobban tudja érvényesíteni az érdekeit, ugyanakkor megszületnek azok a konszenzusos megoldások, amelyek hosszú távon szolgálják az említett érdekeket. Ebből kifolyólag a NAK együttműködik minden érintett szervezettel és hatósággal, akiknek valamilyen szerepük van az említett nagyragadozó-probléma kezelésében, illetve szakmai javaslatokat is megfogalmazunk a bekövetkezett kártétel esetén a kárérvényesítés lépéseinek életszerűvé tételére.

Fontosnak tartjuk jelezni, hogy a mára már országos elterjedtséggel jellemezhető aranszakal esetében is indokoltnak látjuk az állattartók haszonállatainak védelme érdekében a megfelelő stratégia kidolgozását, illetve a bekövetkezett kártétel esetén a kárérvényesítés lépéseinek életszerűvé tételét.

OMVV: A Magyarország egyes régióiban – jellemzően az északi megyékben, így Borsod-Abaúj-Zemplénben, Hevesben és Nógrádban – megjelenő nagyragadozók közül a farkas jelent egyre komolyabb problémát a vadgazdálkodási ágazat számára is. Az érintett területi vadászszövetségek az elmúlt időszakban több ízben jelezték, hogy az

illetékességi területükön vadgazdálkodást folytató szervezetek – mint egyébként az állattenyésztők is – rendszeresen szembesülnek a farkasok okozta károkkal. Nehézséget jelent azonban mind a farkasállomány, mind pedig a károk felmérése tekintetében, hogy minderről nem állnak rendelkezésre pontos adatok. A OMVV a vadászatra jogosultak érdekképviseletként 2022-ben más érintett szervezetekkel (így a hivatalos természetvédelemmel, kutatóműhelyekkel és civil szervezetekkel együttműködve) olyan program kidolgozását és elindítását tervezi, amely a lehetőségekhez mérten hiteles és pontos becsléseket, számadatokat eredményezhet. Ezek képezhetik az alapját bármiféle további cselekvési terv kidolgozásának. Fontos látni, hogy mindez nem valósítható meg a vadgazdálkodók aktív közreműködése, segítsége nélkül, így a felmérések során feltétlenül számítunk részvételükre! A részletekről az érdekképviselet tájékoztatást fog adni saját felületein és a területi vadászszövetségek közvetítésével is.

4. A nagyvadállomány nagysága, hatása a gazdálkodási környezetre, jövőkép. (Kizárólag a nagyvadlét-szám csökkentése lehet megoldás a társágazatokkal szembeni konfliktusok kezelésére? Az ökológiai vagy az ökonomiai vadeltartó-vadtűrő képességet kell alapul venni a tervezés során? Az állományapasztásnak milyen hatása lehet a nagyvadállomány minőségére?)

AM: A nagyvadállomány nagyságát (állománysűrűségét) vadfajonként is, és tájegységenként is differenciáltan

foto: Szigeti Edit

kell értékelni. Indokolt folyamatosan a helyi szinten megfogalmazódó igények és ágazati jelzések elemzését a tájegységi vadgazdálkodási stratégiában foglaltakkal és az élőhelyi viszonyokkal egybevetve elvégezni. Mindehhez a vadgazdálkodási tanácsok (OVT, TVT) aktív működése is szükséges. A magyar állam mint a szabad területen élő vadállomány tulajdonosa a nagyvadállomány vonatkozásában egyértelmű célkitűzést fogalmazta meg a tájegységi vadgazdálkodás tervezésekor. Az AM tájegységi tervrendeletekben az állománycsökkentési szándékot rögzítettük.

A konfliktusok kezelésére ugyanakkor nem kizárólag a nagyvadállomány csökkentése lehet a megoldás, azonban ahhoz, hogy az érintett társágazatok részéről növekedjen az egyéb megoldások iránti fogadókészség, ezzel a lépéssel kell kezdeni, természetesen ott, ahol ez indokolt. Mint minden mást, ezt is

a helyi érdekek és igények figyelembevételével szükséges megtervezni és megvalósítani.

Alapvetően mindkettő (ökológiai, ökonómiai) vadeltartó-vadtűrő képességet figyelembe kell venni, kiegészítve a társadalom vadtűrő képességével. Ez vadfajtól és élőhelytől erősen függő döntési helyzet.

Az állományapasztásnak alapvetően nem szabadna különösebb hatást kifejtenie a trófeaminőségre akkor, ha azt szakszerűen, valamint nem túlzott mértékben végzik el. Az apasztást követően persze a kisebb létszámból értelemszerűen alacsonyabb lesz a hasznosítható össz mennyiség is, amelyen belül a kiemelkedő agancsú egyedszám is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy romlott volna a minőség. A másik irányba történő elmozdulásra, azaz arra, hogy a csökkentéssel a trófeaminőség javuljon, alapvetően akkor van esély, ha az állománysűrűség valóban az ökológiai eltartóképesség határán van, vagy már azon túlfutott.

NAK: A nagyvadállomány az ország bizonyos részein jelentős gazdálkodási kockázatot jelent a mező- és erdőgazdálkodási tevékenységet végzőknek. A mező- és erdőgazdasági növénykultúrákat érintő vadterhelés a termőföldterületek vadeltartó képességének növelésével némileg ugyan csökkenthető lenne, de az okszerű és eredményes vadlétszám-szabályozás hiányában ez a hatás csak nagyon rövid ideig érvényesül, hiszen a vadállomány minden új életteret nagyon gyorsan képes kitölteni.

A vadállományt is érintő élőhelyfejlesztéshez a KAP keretében tervezett –

arányában és tartalmában az eddigieket messze meghaladó – klíma- és természetvédelmi fejlesztéspolitikai célok és intézkedések is nagymértékben hozzájárulhatnak majd. Ezek a támogatási célok és intézkedések sokban hasonlítanak az Országos Vadgazdálkodási Alapból nyújtott támogatások céljaihoz és intézkedéseéhez, csak nagyobb területen és szélesebb körű fejlesztésekre adnak lehetőséget. Különösen akkor, ha a mező- és erdőgazdálkodók is motiváltak lesznek ezekre a fejlesztésekre, amiben a mező-, erdő- és vadgazdák jó együttműködése sokat segíthet.

A közös agrárpolitika nyújtotta támogatások kapcsán is szeretnénk felhívni azonban a figyelmet egy jelentős folyamatra. A 2019 decemberében előterjesztett Európai Zöld Megállapodás („The European Green Deal”) is jól tükrözi, hogy az uniós politikában a környezetvédelem egyre hangsúlyosabb szerepet kap, és ez a fejlesztés-, illetve támogatáspolitikában is egyre jobban érzékelhető.

Az uniós agrártámogatások – mindamelllett, hogy alapvetően a mezőgazdasági termelők gazdasági helyzetének a stabilizálását szükséges szolgálniuk – felismerték, hogy ezt nem lehet elválasztani a környezeti elemek fenntarthatóságának a megteremtésétől: ebből kifolyólag az uniós stratégiák újabbakkal sokkal inkább a környezetvédelmi célok finanszírozási forrásaként tekintenek rájuk.

Az uniós környezetpolitikai célok pedig igen jelentős szakmai kihívások elé állítják a mező- és erdőgazdálkodókat. Az eddigieknél természetkimélőbb gazdálkodási gyakorlatokra kell átállniuk, illetve – különösen az erdőgazdál-

kodóknak – egyre nagyobb területeken a természetes élőhelyek helyreállítására kell törekedniük. E célok megvalósítása azonban sokszor nem csak szakmai vagy gazdasági kérdés, és nem csak a gazdálkodók szándékán múlik. Annak objektív akadályai is lehetnek a részük-ről, például a túltartott nagyvadállomány. Gondoljunk például arra, hogy az erdőgazdálkodóknak a fakitermeléseket és erdőfelújításokat időben és térben egyre elaprózottabban kell majd elvégezniük, ami nagyságrendekkel nagyobb és szétszórtabban elhelyezkedő, munka alatt álló területet jelent. Ilyen nagyságrendű területet már nem lehet vadkárelhárító kerítésekkel megvédeni, és ez a vadászok és vadgazdálkodók érdekeit sem szolgálná.

A legfontosabb lépés tehát, hogy ahol indokolt a nagyvadállomány létszámának csökkentése, ott ezt a lépést meg kell tenni, s a kialakuló kedvező állapotot fenn kell tartani. Ennek elsődleges módja pedig a vadászat.

Az erdőgazdálkodás vonatkozásában felmerült, hogy a vadállomány szabályozását tekintve, a vadállomány létszámának becslésére alapozott módszernél eredményesebbnek tűnik az úgynevezett vadhatás-monitoringon alapuló szabályozás. Ennek egységes, elfogadott módszertana azonban még kidolgozás alatt áll.

OMVV: Nem általánosíthatjuk, azonban elmondható, hogy hazánkban a vadászatra jogosultak több térségben is a viselhetőnél nagyobb szarvas- és vaddisznóállományokat kezelnek, aminek jelentős következménye vadgazdálkodásunk legneuralgikusabb pontja, a számszakilag milliárdos nagyságren-

dek eléré vadkár (az ASP-vel ugyan a vaddisznókár jelentősen csökkent, de a szarvas által okozott mező- és erdőgazdálkodási kár változatlan). Minden bizonnyal ökológiai alapú tervezést kell folytatni, mégpedig kizárólag tájegységi, regionális alapon. Ideje volna a táji vadgazdálkodást aprópénzre váltani, a nagyvadállomány kezelése a mai felaprózódott, 5–10 ezer hektáros vadászterületeken nem megoldható. Amit nem lehet az egyes vadászatra jogosultak területén belül megoldani, azt tájegységi szinten kellene koordinálni, kihasználva fővadászi rendszer adta lehetőséget is! Célszerű lenne egy-két mintaterületen elkezdni a földhasználatokkal közös gondolkodás mellett egy olyan ökológiai-ökonómiai modell kialakítását, amelyik a mai profitmaximalizálási modell helyébe lépve indulna el. Tekintettel arra, hogy az ipari üzemek gyarapodásával, térhódításával, a közlekedés, a turizmus és sok más egyéb fejlesztés következtében jelentősen szűkül a nagyvad élettere, a szarvaslétszám csökkentése nélkül a vadkárproblémák nem oldhatóak meg. A kerítés nem megoldás, ezért az ökológia alapú gazdálkodást kell előtérbe helyezni, mely egyben minőségjavulást is eredményezhet.

5. A vilákiállítás évét követően milyen ágazati hatásokat vár a rendezvénytől? (Javulhat a vadászat/vadgazdálkodás társadalmi megítélése?)

AM: Az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Vilákiállítás megrendezése során a főváros mellett hazánk több vidéki helyszínén is sok érdekes és szerteágazó programot, rendezvényt

tartottak meg. A résztvevők jelentős része a vadásztársadalomból és annak családtagjaiból, ismeretségi köréből került ki, ugyanakkor a rendezvény körül zajló lejárató médiakampány és a negatív hangvételű hírek ellenére is nagyon sok érdeklődő laikus látogatta meg a különböző helyszíneket.

Külön megemlíthető, hogy a gyerekek és tanítóik, tanáraik számára a kiállítás ingyenesen volt látogatható, melynek hatására rengeteg iskolás vett részt a kiállításon akár szakember vezetésével, akár önállóan.

A rendezvény látogatói megismerhették hazánk természeti kincseit, a természettel együtt élő ember múltját és jelenét. Megismerhették az emberi tevékenységnek azt a szemléletét, ami a fenntartható természetgazdálkodás – a vad- és erdőgazdálkodás, a vadvédelem, a környezettudatos életmód és a környezetterhelés csökkentése – alapját képezi, és amely újabb és újabb megoldásokat keres a jövőnk megbízható tervezése szempontjából.

A jelenlegi, egyre jobban digitalizálódó és urbanizálódó környezetben a társadalom eltávolodik a természettől, különösképpen a vadásztól. A rendezvény hatására a sok gyereklátogató révén javulhat a vadászat társadalmi megítélése, fontos azonban, hogy a gyerekek ezt követően is rendszeres pozitív megerősítést kapjanak a tanulmányaik és a mindennapi életük során.

A rendezvény kiváló lehetőség volt arra, hogy felkeltse az érdeklődést a gyerekekben a vadászat és a vadgazdálkodás iránt, de ezt a továbbiakban is fenn kell tartani. Ez azonban már a vadásztársadalom feladata.

OMVV: A vadászat társadalmi megítélése a vilákiállítás hatására (figyelembe véve a látogatottságot) mindenképpen pozitívan változhat, ezt a lehetőséget minden szinten ki kell használni. Sikere akkor fog megmutatkozni, ha hatására támaszkodva, az eddigieknél szervezettebben és nagyobb erővel indulna meg a fiatalok oktatása (erdei iskolák, nyári vadász-, kutyás, kürtös táborok, főzőtanfolyamok, esetleg vadászakadémiák formájában). A vilákiállítással sikerült felkelteni a vadgazdálkodás és vadászat, valamint természeti értékeink iránti figyelmet, ki kell használni a pillanatot, a lehetőségeket a szakma és ágazat népszerűsítésére, ezen túlmenően folyamatosan be kell mutatni a közönségnek vadászati kultúránkat és a vadgazdálkodás nemzetgazdasági jelentőségét.

6. A vadászatra jogosultak fenntartható működése, gazdálkodásuk alapjai. (Hosszabb távon van-e létjogosultsága a vadásztársasági formának? Az Országos Vadgazdálkodási Alap beváltotta a hozzá fűzött reményeket? Milyen eredményei vannak a pályázati rendszernek?)

AM: A vadászati jog egyesületi formában történő gyakorlását részben a jelenleg hatályos jogszabályi környezet (a vadászati jog haszonbérbe adása kötelező), részben a vadásztársasági rendszer tradíciói határozzák meg. A „gazdálkodási” forma létjogosultságának értékelése elsősorban érdekképviseleti feladat, de egyben szakmapolitikai kérdés is. Ennek vizsgálatánál az ökológiai, ökonómia gazdasági-társadalmi szempontokat is javasolt figyelembe venni

(klímaváltozás, erdei és mezőgazdasági vadkárok, afrikai sertéspestis, COVID-19 hatásai, ágazati szabályozás, cégkapu, számviteli, foglalkoztatási, munkavédelmi előírások, szakhatósági előírások teljesítése stb.).

A modern vadgazdálkodás kihívásai professzionális, cégszerű vezetési, irányítási módszereket követelnek meg a vadásztársaságoktól is. Amennyiben az irányítás bármely elemében elhibázott, az rövid és hosszú távra is kiható működési zavarokat, instabil gazdálkodást okoz.

Az Országos Vadgazdálkodási Alap működésével kapcsolatban az Agrárminisztérium várja a vadász kamarától a pályázati rendszer objektív kiértékelését. Az egyes pályázati jogcímelekhez hozzá lett-e rendelve valamilyen, szakmailag is megalapozott, szignifikáns kapcsolatban lévő mutató (pl. kotlós fácán- és fogolynevelés 3–5 éves időszaka, az adott vadászterület természetes fácán- és fogolytörzsállományának alakulása)? A begyűjtött adatok elem-

zésére képeztek-e az eredményességet leíró biotikai és pénzügyi mutatókat? Hogyan hatott pl. a csapdázás elterjedése a mezeinyúl-állomány dinamikájára? Az évelő vadföldek fenntartása (zöldítés) milyen módon segítette a fácán, fogoly, mezei nyúl szaporulatának felnevelését? A vízutánpótlás javítása milyen mértékben szolgálta a vadfajok és egyéb védett fajok érdekeit?

OMVV: Úgy tűnik, a ma működő modell (még akkor is, ha jelenleg nincs jobb megoldás) hosszú távon nem tartható. A problémákkal terhelt időszak igazán megmutatta az ágazat és a vadásztársaságok működésének nehézségeit, a megoldandó alapkérdéseket.

a) Szervezeti problémák:

- A mai „demokratikus” struktúrában a folyamatosan növekvő adminisztratív és egyéb terhek mellett egyre kevesebben fogják és tudják felelősséggel vállalni az egyesületek vezetését. A mai vadásztársasági vezetők gyorsan

elégnek, kicserélődnek a problémák súlya miatt, másrészt társadalmi munkában, a hobbiból vadászóktól nem lehet elvárni a vadászterület fenntartásában kulcsfontosságú feladatok (pl. vadkármegeelőzés, elhárítás) megoldását.

- Mindent nem lehet a hivatásos vadászokkal megoldani, annál is inkább, mert az ő felkészültségük a szakmai munka elvégzésére irányul. Az egyesület működtetéséhez szükséges bonyolult jogi, adminisztratív, adózási, pályázati és egyéb ügyintézési feladatok ellátására a hivatásos vadászoknak nincs felkészültségük.

b) Gazdasági kérdések:

- Nem képződik kellő biztonsággal elegendő bevétele a vadászatra jogosultaknak ahhoz, hogy tartamosan tudjanak tervezni, működni, túl sok a spontaneitás, az évről évre előforduló ad hoc problémamegoldás, a bizonytalanság (pl. COVID, ASP stb.).
- A tagok befizetésére, hozzájárulására alapozott gazdálkodás egyre kevésbé lesz kalkulálható.
- A mostani rendszer költségérzékeny, a folyamatosan alulfizetett hivatásos vadászok fluktuációja egyre nagyobb mértékű lesz, a vadgazdálkodás költségei a jelenlegi és várhatóan folyamatosan növekvő terményárak mellett kialakuló vadkárok miatt rövid időn belül finanszírozhatatlanná válnak.
- Egyre több vadászatra jogosult osztja meg anyagi érdekből a vadászati jogát, és mond le a terület

egy részének vadászati lehetőségéről anyagi vagy egyéb előnyök miatt. Ez lehet az üdvözítő megoldás? Talán nem!

c) Korábban már felmerült alternatívaként, hogy különítsék el a vadászat gyakorlását és a gazdálkodás szakmai feladatait. Az ötletet támogatók elképzelése szerint a területen vadászók élnek a maguk civil szervezeti keretek közötti életüket, szabályoznak saját döntésük szerint a vadászat gyakorlását, de a szakmai munkát, az azzal járó mindennapos tevékenységet, kialkudott összeg megfizetése mellett, rábíznák egy erre a feladatra alkalmas szakembergárdára vagy vállalkozásra. Eretneknek tűnik az ötlet, de a mostani problémák, konfliktusok egy része áttevődne egy másik síkra – talán érdemes elgondolkozni rajta.

A Vadgazdálkodási Alap, illetve annak működtetése a visszajelzések alapján mindenképpen pozitív hatással van a gazdálkodásra, az élőhelyfejlesztésre. A jövőbeni célok megvalósítása érdekében megfontolandó a támogatások irányultságának bővítése, mint például kutatási támogatások vagy új működési modellek kidolgozásának finanszírozása.

Úgy gondoljuk, az Országos Vadgazdálkodási Alap beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

7. Bérvadászati piac alakulása, kínálat pozicionálása, bérvadászati árak megítélése – hazai és nemzetközi kitekintésben. (A belföldi kereslet élénkülése mint tendencia továbbra is fennmaradhat? Az exportpiac COVID miatti megtorpanását követően élénkülhet a hazai vadhús fogyasztás,

és ennek következtében várható a lőttvad-értékesítésből származó bevételek emelkedése? A diagnosztikai célú vaddisznóelejtések után járó kártérítési összegek csökkenése vagy elmaradása miként érintheti a jogosultakat? Megfelelő infrastrukturális háttérrel rendelkeznek a jogosultak a bérvadászok fogadásához és kíséréséhez? Ha nem, milyen forrásokat lehetne bevonni a fejlesztéshez?)

AM: A trófeás vadra való bérvadászatok tekintetében a belföldi kereslet tartós növekedése volt megfigyelhető az elmúlt 15 évben. Ez a tendencia továbbra is fennmaradhat, elsősorban a társas nagy- és apróvadadások, valamint az őzbakadások tekintetében. A nagy értékű egyéni vadászatok esetében, a gím- és dambika vonatkozásában, a vendégkör összetétele miatt, láthatóan a járványhelyzet alakulása szabja meg a trendek irányát.

OMVV: Hogy miként alakul a bérvadászati piac, azt a következő években elsősorban a járványhelyzet fogja meghatározni, az árakat pedig a keresletkínálat viszonya dönti el. Mindenesetre a bérvadászati árak jelentősen nem változhatnak, miután a környező országok árban kedvezőbb lehetőséget kínálnak. Előreláthatólag a hazai kereslet élénkülésével lehet számolni, egyrészt a vadászati lehetőségek ASP miatti csökkenésével, másrészt a tehetősebb mezőgazdasági vállalkozások gazdasági erősödésével. A lőtt vad értékesítésének nehézségei továbbra is fennállnak, ezért a jogosultak a vadhúsból származó árbevétel növekedésére nem számíthatnak stabilan.

A hazai vadhús fogyasztás népszerűsítésére tett többéves kísérlet, illetve próbálkozás nem hozott változást az itthoni fogyasztási szokásokban. Ennek a problémakörnek a megoldása rendkívül fontos lenne, mert a diagnosztikai célú vaddisznóelejtések után járó kártérítési összegek csökkenése hátrányosan érinti a vadásztársaságokat. A vadászatra jogosultaknak csak egy kisebb része rendelkezik a bérvadászathoz szükséges infrastrukturális háttérrel, ezért azokban a régiókban, ahol a bérvadászattal meghatározó, további forrásokat kell biztosítani az ilyen irányú fejlesztésekre.

8. A vadkár alakulása, különös tekintettel az afrikai sertéspestissel érintett területeken.

AM: Noha a Vadászévkönyv anyagának összeállítása idején a napraforgó és kukorica betakarítása még tart, a legnagyobb vadkártérítéssel érintett két kultúrnövény kapcsán várható nagy összegű kiadásokra már most is viszonylag biztosan tehetünk megállapításokat. A gabonaárak esetében október hónapban a búzánál 30, a kukoricánál 50 százalékos emelkedést tapasztalhattunk az előző évihez képest!

A 2020. év csapadékos őszi időjárása hátráltatta az őszi kalászosok vetését, aminek eredményeként jelentős kiterjedésű szántóterületekre tavaszi, kapás kultúrák művelését tervezték a gazdálkodók. E terveket tovább erősítette az a körülmény, ami a terményárak példánélküli emelkedésében volt tapasztalható.

Így alakult ki az a helyzet, hogy a korábbi évek területéhez képest idén

tavasszal a napraforgó és a kukorica vetésterülete egyaránt közel 10 százalékkal növekedett.

A napraforgó 2021. évi terméseredményei várhatóan kismértékben elmaradnak a korábbi évek átlagától, a kukorica hozamában az aszály miatt akár jelentős elmaradás is előfordul. Azonban a megnövekedett termőterület folytán a gyengébb termés is közel átlagos értékeket eredményez a két kultúra éves, összesített termés hozamában, azaz nem lett kevesebb a vad által okozott kár miatt kiesett, tonnában számolt termésmennyiség. A vadkárhelyzetet tovább súlyosbítja, hogy a terményárak további emelkedése is várható. A vizsgált időszakról függően, a ma tapasztalható terményárak minimálisan 30–50 százalékos emelkedést mutatnak. Ez a jelenség – a 2021. októberi állapot szerint –, forintban kifejezve, valószínűleg eddig soha nem látott vadkártérítést eredményez!

A nehézségeket tovább gerjeszti az a tapasztalat, hogy a gyengébb termés, de legfőképpen a robbanásszerű terményár-emelkedés miatt, a termelők különösen érdekelték lettek a kártérítések igénylésében.

Azokon a vadászterületeken, ahonnan az afrikai sertéspestis miatt a vaddisznó gyakorlatilag eltűnt, a mezőgazdasági vadkár nagymértékben csökkent, illetve a vaddisznóra jellemző kárképek hiányoznak. Tapasztalataink szerint az ASP-vel érintett országrészekben a betegség pusztításával egyenesen arányosan csökkenő vadkárterhelésről beszélhetünk.

Az erdőben keletkezett, a vad által okozott károk mennyisége stagnál, de ezt csak az erdővédelmi kerítések óriási mértékű létesítésével és fenntartásával tudják elérni az erdő- és vadgazdálkodók.

NAK: Ahogy az első ponthoz kapcsolódóan jeleztük, pontos adatok hiányában is megalapozott az a várakozás, hogy az ASP terjedésének és kapcsolódó állami intézkedések következetes végrehajtásának az egyik járulékos következménye lehet a vaddisznó által okozott mező- és erdőgazdálkodási vadkárok csökkenése is.

OMVV: A vadkár alakulása a működési modell mellett egy újabb neuralgikus pontja a mai vadgazdálkodásnak.

Az ASP-vel érintett területek esetében egyértelműen csökkentek a vaddisznó okozta károk, viszont a vadkárok iránti igény, a gazdák vadkárérzékenysége nem – következésképpen a vaddisznóállomány eltűnése miatti kárnövekedés eliminálódik a közel megduplázódott terményárak miatt; ezeken a területeken a szarvas okozta kártétel lehet jelentős.

9. Hogyan értékeli a nagyvadas területeken „gomba módra szaporodó” kerítések és villanypásztorok vadgazdálkodási hatását? Segítségnyújthatna-e bizonyos jogszabálymódosítás ennek a problémakörnek a kezeléséhez?

AM: A kerítésépítési spirál megakadályozásában is ki kell emelni a lokálisan túlszaporodott nagyvadlétszám állománycsökkentő kezelésének fontosságát. Az ország területén egyre komolyabb élőhelyi problémákat okoznak a jelenleg is folyamatosan növekvő – a vad mozgását befolyásoló – tartós telepítésű kerítések. A kerítések nagymértékben befolyásolják a nagyvadterülethasználatát, esetenként a be nem kerített területekre koncentrálva a vad táplálkozását. A kerítés létesítését követő harmadik–negyedik évtől kezdődően, a vad jelentős létszámban és időtartamban tartózkodik a nagyobb kiterjedésű (5–10 hektáros vagy akár 100 hektár fölötti nagyságú) kerítések területén, így ezek a vadkárrelhárító létesítmények a jelenlegi műszaki paramétereikkel „elveszítik” jelentőségüket, következményként jelentős testtömeg- és trófeatómeg-csökkenést okoznak. A tapasztalatok szerint jelentős mértékű

a kerítésen belüli elhullás, főleg a gímborjú és az őzgidra esetében, de a trófeás vadnál is számottevő. Átgondolásra érdemes – az érintett ágazati szereplők által kialakított szakmapolitikai konszenzus létrejötte után –, hogy a tartós telepítésű kerítések belterületén bekövetkező vadkár esetén milyen mérvű kármegosztás lenne célszerű, ami mindkét felet megfelelően ösztönözné az együttműködésre.

NAK: A mező- és erdőgazdálkodási területeken létesülő vadkárrelhárító kerítés nagyjából a gazdálkodók nagyon elkeseredett lépése a vadkárkockázatok csökkentése érdekében. Gondoljunk csak arra, hogy ez mekkora költséggel jár, amit sokszor nagyjából teljes egészében a gazdálkodó visel. Érdemes erre a folyamatra elsődlegesen a vadhatás-monitoring egyfajta indikátoraként tekinteni, amelyből látható, hogy hol kell nagyobb hangsúlyt fektetni a vadállomány létszámának szabályozására, valamint a vadkár megelőzésére.

A vadkárrelhárító kerítések építésének gyakorisága hatósági közreműködés nélkül is csökkenthető, ha a vadászatra jogosult a vadkárkockázatot más módon is csökkenteni tudja, és erről meg tudja győzni a gazdálkodót.

A vadkárrelhárító kerítések nagyarányú létesítése nyilvánvalóan csökkenti a vadállomány életterét, és ezáltal növeli a bekerítetlen területeken érvényesülő vadnyomást, illetve vadkárt. A kerítések ökológiai szempontból is úgyszintén problémát okozhatnak, mivel akadályt képeznek a vadon élő állatfajok természetes mozgásában, mesterségesen terelik őket, így adott

foto: Fülöp Bálint

esetben olyan helyen is kárt okozhatnak, ahol eddig nem volt jellemző a kártételük. Mindemellett elválasztják egymástól az egyes populációkat, ami akár genetikai leromláshoz is vezethet a vadállományban – ez pedig a terület vadgazdálkodására is rányomhatja a bélyegét. A korlátozás így a terület vadeltartó képességét növelheti, de erre ugyanaz igaz, mint az élőhelyfejlesztésre. A vadállomány következetes szabályozása nélkül, a vadpopuláció néhány év alatt benőné a megnövekedett életteret, és a vadkárok kockázat újra elérné a jelenlegi szintet – csak immár megnövekedett területen.

OMVV: Minden kerítés egyértelműen zsákutca, és nem a megoldás irányába hat. Vas megyében van olyan 5 ezer hektáros terület, amelynek 30 százaléka be van kerítve, jellemzően fix kerítéssel. A gazdák az egyedüli üdvözítő megoldásnak tekintik a kerítés megépítését, ezért már a 2–300 hektáros táblákat is képesek egybekeríteni. A vad, főleg a gímszarvas megszokta a kerítést, megtanult azon ki-be közlekedni, és a bekerített területet ugyanúgy élőhelyként használja, mint a szabad területet. A kerítések karbantartása nem megoldott, és ekkora kerítéshossznál már külön karbantartó brigád kellene a működtetéséhez, amit egyik fél sem tud vagy akar felvállalni. Egyértelmű, hogy bizonyos területarány fölött a kerítés teljesen haszontalan, felesleges. Célszerű lenne egy szakmai kutatócsoportot létrehozni, amely ezen a területen próbálna egy ökológiai-ökonómiai referenciamodellt kialakítani a gazdákkal együtt, mely mintául szolgálhatna más vadászatra jogosultak számára

is. Emellett célszerű volna a kerítések építésével-használatával-bontásával kapcsolatban jogszabálymódosítást előkészíteni, amely elébe tudna menni az ehhez hasonló lehetetlen helyzetek kialakulásának.

10. Az apróvadfajok érdekében szükséges lehet-e bizonyos vadfajok védett, illetve vadászható státusának a felülvizsgálatára (nagy kárókatona, holló, vetési varjú, nyuszt, hód, vidra, egerészölyv, barna rétihéja stb.)?

AM: A példaként felhozott fajok helyzetét több oldalról érdemes megvizsgálni. A természetvédelmi és a vadgazdálkodási szakterület jelenlegi megítélése szerint szükségtelen ezeknek a fajoknak a vadászhatóvá tétele, mert egyes, jelentős kárt okozó fajok egyéb jogszabályok alapján, ellenőrzött és engedélyhez kötött módon most is gyéríthetők. A gyérítést az érdekeltek az engedélyben foglaltak alapján elvégzik. Amíg a vadászatra jogosultak java része a legtöbb problémát okozó vadászható ragadozó fajok (ügymint: dolmányos varjú, szarka, róka, arany-sakál, borz) esetében alkalmazható engedélyezett gyérítési lehetőségeket sem használja ki, addig nehezen indokolható további fajokat vadászhatóvá tenni.

– nagy kárókatona: a halastavakon (ivadéknivelő tavak), horgászvizeken nyári–ősi állományai érzékeny károkat okozhatnak a halállományban. A szabályozás további egyszerűsítése a halgazdálkodási károk enyhítése érdekében indokolt. A nagy kárókatona státusát szabályozó 13/2001. (V. 9.) KöM. rendelet jelenleg felülvizsgálat alatt van.

– holló: országos állománya a nem monitoringrendszerű megfigyelések alapján is dinamikusan növekszik. A nemzetipark-igazgatóságok biotikai adatai (TIR) értékelésével végzett folyamatos monitoring indokolt. A fácán, mezei nyúl és fogoly állományában érzékeny károkat okozhat a holló.

– vetési varjú: a TIR-rendszer adatai alapján értékelni kell a fészektelepek számát, a faj dinamikáját. Lokálisan, a fészektelepek néhány km-es körzetében, jelentős a mezőgazdasági károkozása és az apróvadállományra gyakorolt hatása.

– barna rétihéja: a TIR-rendszer adatai alapján értékelni kell a faj dinamikáját. Nem monitoringrendszerű megfigyelések szerint állománya növekvő irányzatot mutat. Legérzékenyebb károkat a mezei nyúl és fácán szaporulatában okoz.

– hód: státusa, károkozása természetvédelmi, erdőgazdálkodási és vízügyi kérdés. Az árvízvédelmi töltésekben okozott hatása közérdeket is érint. A vadászható fajok közé kerülése komoly ágazati konfliktusokat okozna. A hód státusát szabályozó 13/2001. (V. 9.) KöM. rendelet jelenleg felülvizsgálat alatt van.

– vidra, egerészölyv: vadgazdálkodási szempontból a védelmi státus megváltoztatása nem indokolt.

NAK: A jelenleg nem vadászható, illetve védett vadon élő állatok nem csak az apróvadállomány számára jelenthetnek problémát, hanem a mező- és erdőgazdálkodásban – példaként említhető az erdőgazdálkodásban a hód, a mezőgazdálkodásban a vetési varjú, vadászati idényen kívül a nyári lúd, a

fotó: Fülöp Balint

halgazdálkodásban pedig nagy kárókatona – is okoznak helyenként jelentős károkat. A károk elhárítására azonban elsősorban nem a vadászhatóvá tételük lenne a megoldás, hanem az indokolt beavatkozás lehetőségének rugalmas és gyors elérhetővé tétele.

OMVV: Tekintettel arra, hogy vadgazdálkodásunk a fenntartható vadászat jegyében, a Vadgazdálkodási Alap működtetésével, rendkívül komoly összegeket fordít az élőhelyek fejlesztésére, célul tűzte ki az apróvadállomány létszámának növelését (szürke fogoly), szükséges az egyéb apróvadfajok (ragadozók) folyamatos ellenőrzése és szabályozása is. A természetvédelmi hatóságokkal összhangban kellene olyan monitoringvizsgálatokat végezni, amelyek alapján változtathatók lennének az egyes ragadozók vadászati státusai.

A HAZAI VADGAZDÁLKODÁS HELYZETE A PANDÉMIA ÁRNYÉKÁBAN

Működő vadgazdálkodási modellek

foto: Utassy György

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA) közlése szerint a 2019/2020. vadászati évben a vadgazdálkodás országos pénzügyi mérlege pozitív volt. Az előző évhez képest az ágazat összesített bevételei (+11,91%) és költségei (+5,19%) is emelkedtek, a 2019/2020. vadászati évet 3,663 milliárd forint (+113,09%) egyenleggel zárta a hazai vadgazdálkodás.

A bevételekből a hazánkba érkező külföldi vendégvadászok költségei közel 7 milliárd forintot (bérlelvés, szolgáltatás) tettek ki, így a korábbi évekhez képest kiugró, eddigi legmagasabb vadászati bevételt hozták az OVA nyilvántartása szerint.

A 2020/2021-es vadászati év elején azonban a pandémia okozta részleges (vagy teljes) bevételkiesés váratlanul érte a hazai vadásztársadalmat. A járvány következtében bevezetett szigorítások, lezárások először a tavaszi, nyári időszakot érintették markánsan, ebből adódóan a külföldi bérvadászatok tervezett árbevételei elmaradtak 2020 májusában és júliusában (őzbakvadászat), majd korlátozottan realizálódtak

a járvány második hullámának felfutása miatt szeptemberben és októberben (szarvasbögés, dámbarcogás). Az egyes megyék legjelentősebb bérvadászati bevételeit jelentő társas nagyvadászatok lebonyolítása pedig szinte lehetetlenné vált november és február között, a külföldi vendégvadászok beutazásának korlátozása miatt.

A vadászatra jogosultak egyik fele passzívan állt az új kihívások elé. Bevallásuk alapján kénytelenek voltak tartalékaikhoz nyúlni, helyenként drasztikus költségracionalizálásra, akár a hivatásos vadászok kötelező juttatásainak visszatartására, némely esetben – a szabályokkal is szembenemve – munkaviszonyának megszüntetésére kény-

szerültek. A határzár, a szigorítások és a hazai kijárási korlátozások miatt a vadgazdák nem mindenhol tudták teljesíteni az éves elejtési terveiket sem – emiatt a vad által okozott károk is növekedtek a tavalyi évben –, így a pandémia miatti bevételkiesés és a magasabb költségek tovább gyengítették főleg a szerényebb gazdálkodású vadásztársaságok anyagi biztonságát.

A jogosultak másik fele azonban nem törődött bele a kényszerhelyzetbe, nem sodródott az árral. A vadgazdálkodási egységek működőképességének megőrzése érdekében, a 2020/2021-es vadászati évre a társaságok – aktuálisan lereagálva a változó környezetet – egyéb alternatívákat dolgoztak ki, felismerve, hogy a külföldi bérvadászokra alapozott gazdálkodás a járvány újabb hullámainak kiszámíthatatlansága okán a továbbiakban kockázatos. A paradigmaváltás mindeddig azt igazolja, hogy a drasztikus lépés hosszú távon kifizetődhet, ezt igazolják az OVA statisztikái is. A 2020/2021-es vadászati évben 3,391 milliárd forint pozitív eredménnyel zárt az ágazat, amely ugyan mintegy 7,5 százalékos elmaradás az előző évhez képest, de semmiképpen sem támasztja alá a pandémia miatt veszharangokat kongató vélekedéseket.

Az elmúlt időszakban a vadászatra jogosultakkal konzultálva egyértelművé vált számomra, hogy teljesen új vadgazdálkodási/ökonómiai modell kezd kialakulni Magyarországon, amelyre mindenképpen a világjárvány nyitotta fel a szemünket. A beszélgetések, eszmeccserék során kiderült, hogy a jogosultak olyan új lehetőségeket használtak ki – vagy addig is meglévő, de a fókuszon kívüli alternatívákhoz nyúl-

tak –, amelyek alkalmazása eredményezheti a jövőben a vadgazdálkodás folyamatos és tartamos fennmaradását. Az alkalmazott vagy bevezetett „módszerek” között vannak népszerűtlen és nehezen meghozott közgyűlési döntések, kormányzati mentőövek és a vadgazdálkodásban rejlő lehetőségek, amelyeket az alábbiakban megpróbálok összefoglalni.

Közgyűlési döntések

1. Tagdíjemelés. Le kell szögezni, hogy ez a fajta intézkedés a vadásztársasági modell esetében nagyon nehezen fogantatosítható, mert egyrészt a döntés a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe sorolt, másrészt így az egyesület tagjának gyakorlatilag a saját érdeke (pénztárcája) ellenében kell szavaznia. „Békeidőben” szinte magvalósíthatatlan a közgyűléssel hasonlót elfogadtatni, de a járványhelyzet okozta nehézségek rávilágítottak a problémára, és helyenként (ahol kellett) a társasági vezetők belátásra bírták a tagságot. A vezetőség érvelése is teljes mértékben reális volt az elmondásuk alapján, hiszen volt nem egy olyan vadásztársaság, ahol mindeddig kettő, három vagy ötezer forint volt a havi tagdíj összege.

2. Tagi hozzájárulás. Az előzőhöz hasonló, az alapszabály szerint a közgyűlés kizárólagos döntési jogkörébe tartozó intézkedés, amely az adott évben a gazdálkodáshoz való egyösszegű, tagdíjon felüli befizetést jelent a tagok részéről. Ilyen több esetben is előfordult a tavalyi évben, főleg ott, ahol a jogosult nem rendelkezett jelentősebb tartalékkal. Óriási hátránya, hogy – mivel a tagsági viszony azonos jogokkal

és kötelezettségekkel ruhazza fel a tagokat – ha valamelyik vadásztárs nem tudja vállalni az egyösszegű befizetést, esetleg kilép, vagy a nem fizetés miatt a tagsága megszűnik, akkor a maradék tagok befizetései arányosan növekedni fognak. Bizonyos esetekben elkerülhetetlen volt a népszerűtlen intézkedés meghozatala, mert a permanens költségek (hivatásos vadász bére/járuléka/juttatása, haszonbérleti díj, vadkáralap stb.) térítésének elmaradása esetén a vadászati jog korlátozható vagy felfüggeszhető.

3. Vadászházak, egyéb infrastruktúrák „áruba bocsátása”. A jogosultak a tartamos gazdálkodást szem előtt tartva, egységesen gondolkodnak a vadászházaik nagyközönség előtti megnyitásáról, amely intézkedéssel a bevételeik további növelését érhetnék el azáltal, hogy az ingatlanjaikat egyéb módon is hasznosították. Felismerték, hogy a meglévő infrastruktúra fejlesztésével, a szolgáltatások bővítésével (wellness, szauna, túrázási lehetőségek, borkóstolók) a szállások idényen kívül is értékesíthetők cégek (csapatépítő tréningek, továbbképzések, konferenciák), családi rendezvények (esküvő, keresztelők, születésnap stb.) vagy a turizmus egyéb résztvevői számára. A környező települések programjainak kijánálásával növelhető a szállásfoglalók száma is, a kapcsolt vidéki szolgáltatások pedig mára a legnépszerűbb desztinációk közé sorolhatók. Napjainkban a rekreáció, a túrázás, a természetközeli élmények egyre inkább előtérbe kerülnek, amit a pandémia csak megerősített. A tömeget elkerülve, nyugodt, kellemes környezetben lehet pihenni, miköz-

ben nem kell ezer kilométereket utazni az élmények megélése érdekében. A turisztikai ágazat statisztikai adatai alapján a kisebb befogadóképességű szálláshelyek, panziók, apartmanok stb. sokkal keresettebbek voltak a nagy szobaszámú szállodákhoz képest.

Kormányzati intézkedések

1. A vadászati érdekképviseletek figyelemfelhívásának is köszönhetően, a jogalkotók a vadászatot, vadgazdálkodást 2020 tavaszán egyrészt sport- és szabadidős tevékenység kategóriába sorolták, másrészt a turizmus mint veszélyeztetett ágazat megsegítésére indult mentőcsomagnak is kedvezményezettjeivé válhattak a jogosultak – bizonyos feltételek mellett. A járulékkedvezményekről is rendelkező 61/2020. (III. 23.) Korm. rendeletet módosító 97/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet (megjelent a Magyar Közlöny 2020. évi 71., április 10-ei számában) 1.§-a értelmében a kedvezményes lehetőségek kiterjedtek a vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás tevékenységet tényleges főtevékenységként végző szervezetekre, így a vadásztársaságok jelentős részére is. Fontos kitétel volt, hogy kizárólag azokra a munkavállalókra volt alkalmazható a jelentős járulékkedvezmény, akik a vadászatra jogosultnál hivatásos vadász vagy egyéb munkakörben tényleges alkalmazásban álltak.

2. A kormányzati mentőcsomag által biztosított járulékkedvezmény lehetősége – amennyiben a vadászatra jogosult igényelte – 2020. március 1-jétől május 31-éig volt igénybe vehető, és

jelentősen csökkentette a munkavállalók közterheit. A felmérések alapján a kedvezményrel sok vadásztársaság tudott élni 2020 tavaszán.

Vadgazdálkodási lehetőségek

1. Felülről nyitott tarvadtervek. A Vhr. lehetőséget ad a vadgazdálkodónak arra, hogy egyes vadfajok esetében az éves vadgazdálkodási tervtől felfelé való eltérést (túlhasznosítást) nem kell sem engedélyeztetni, sem indokolni. A 79/2004 (V. 4.) 30. § (2) alapján „A nagyvadfajok nőivarú egyedek és szaporulatának, a vaddisznónak, valamint az 1.§ (1) bekezdés b) pont bb) alpontjában meghatározott fajok egyedek éves vadgazdálkodási tervben jóváhagyott elejtési darabszáma az (1) bekezdésben meghatározott mértéken felül a vadászati hatóság külön engedélye nélkül túlléphető.”

Ezzel kapcsolatosan a környezetemben mindeddig nem tapasztaltam azt, hogy a jogosultak különösebben éltek volna a lehetőségükkel, sőt inkább mindig a tarvadterv volt az, amelynél elmaradások mutatkoztak. A 2020/2021-es idényben azonban világosan látszott, hogy a többletelejtés lehetősége egyben többletbevételt, elsődlegesen löttvad-értékesítésből származó bevételt eredményezett annak ellenére, hogy a vadhús iránt a tavalyi évben ugyan ideiglenesen, de jelentősen visszaeső kereslet a löttvad-átvételi árakat jelentősen csökkentette, és – érthetetlen módon – a kereslet újraindulásával azok a mai napig alacsony szinten stagnálnak. A jogosultak egyértelműen jelezték, hogy a járványhelyzet okoz-

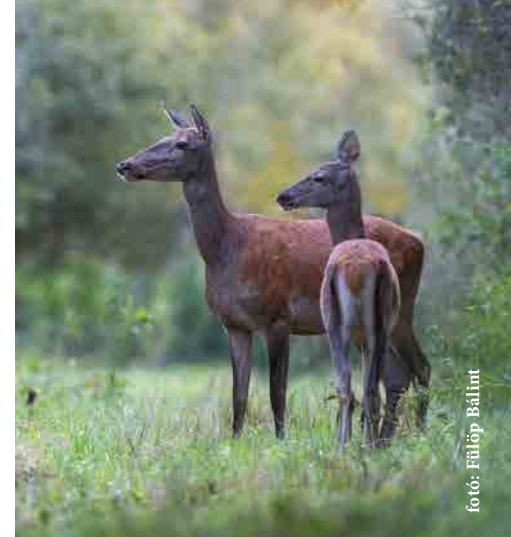

foto: Fülöp Bálint

ta nehézségek mellett egyébként sem engedhetik meg maguknak a tervtől való elmaradást, mivel kockáztatnák a vadgazdálkodási bírság kiszabásának lehetőségét is.

2. ASP-kártalanítás. Kétségtelenül a hazai vadgazdálkodás legnagyobb mentőöve a 2020/2021-es vadászati idényben az afrikai sertéspestis kapcsán nyújtott állami kártalanítás volt. Abban a megkérdozett vadgazdálkodók egységes álláspontot képviselnek, hogy ha ez a lehetőség nem állt volna fenn a tavalyi évben, akkor az ágazati mutatók kiszámíthatatlanul alakulnak. A vaddisznótervszámokat a kérdéses évre már nem a vadászati, hanem az állategészségügyi hatóság írta elő, mégpedig a bázisév (2019/2020) tényszámait alapul véve, annak 150 százalékos mértékében. Kezdetben a jogosultak (és az érdekképviseletek) ugyan nem tetszésüket fejezték ki a magas számok láttán, megkérdőjelezve azok teljesíthetőségét, de az induláskor motiválóan magas kártalanítási összegek elindították a gépezetet, amely a vaddisznó létszámának drasztikus csökkenésére

irányult, és amely intézkedés egyúttal az ASP rohamos terjedésének egyetlen lehetséges akadálya (lassítója) lehet.

A kezdetben talán túlzottan magas kártalanítási összegek 2020 őszére racionalizálódtak, de még így is jóval magasabb a jogosultaknak kifizetett állami kártalanítás (diagnosztikai lelövés díja, közreműködési díj, kártalanítási összeg), mint amennyi a lőtt vaddisznó szőrben-bőrben való átvételi ára valaha is volt Magyarországon.

Fontos segítség volt a tervek teljesíthetőségéhez a 2020 őszén bevezetett kijárási tilalom idejére rendszeresített „*Hatóság által elrendelt feladatok végzéséről szóló igazolás*”. A „kijárási engedélyként” nevesült dokumentum a koronavírus-világjárvány miatt érvényben lévő kijárási korlátozások alapvető szabályai alól kivételt képezve, a vadászati hatóság által kötelezően előírt állományszabályozási terv teljesítése, valamint az afrikai sertéspestis terjedésének megfékezése érdekében, a vaddisznó állategészségügyi hatóság által előírt diagnosztikai elejtésének teljesítése céljából lett bevezetve. A fentiek alapján az említett igazolással – kizárólag a megjelölt célok megvalósulása érdekében – a vadászatra jogosult törvényes képviselője legitimálhatta az este 20 órától reggel 5 óráig tartó feladatellátást. Az előzetes egyeztetések hatására az igazolásmintát a rendőrség is elfogadta. Fontos tény, hogy ennek hiányában a vadászati főidényben a diagnosztikai tervek (és a kártalanítási összegek) nem lettek volna realizálhatóak!

3. Bér vadászati paletta átstrukturálása. Az már 2020 első felében is kristálytisztán látszott, hogy a külhoni

bér vadászok nem érkeztek/érkeznek meg a hazai vadászterületekre. Szinte teljes mértékben kimaradt a tavaszi őzbak vadászat, amely tény leginkább az alföldi, apróvadás jellegű vadászterületeket érintette súlyosan. A pandémia miatt március közepén leállt országnak számtalan más problémával kellett megküzdenie, úgymint a járványkezelés, a digitális oktatás vagy a lezárt határok következményei. Emellett értelemszerűen a vadászati bevételek realizálása háttérbe szorult. A vadászkamara nyilvántartásából – ami ez esetben a vadászati engedélyek kiállítását jelenti – lekövethető volt ugyan a külföldi vadászok elmaradása, de ekkor még mindenki bízott a járvány rövid lefolyásában, hullámokról pedig még nem is esett szó. Az intő jel az volt, amikor a pandémia enyhülése ellenére nyár elején sem indult be a „*külföldiek hadjárata*”, ami érthető, hiszen a megtépzott nyugat-európai nemzetek vadászainak – akik morális és anyagi veszteségeiket sem tudták még feldolgozni – kevés kivétellel – nem külföldi vadászatra vezetett az első útjuk.

A második hullám egyértelműen a nagyvadász megyéket/területeket állította kihívások elé azzal, hogy a járvány újbóli felfutása miatt szeptember elején újfent bevezetett korlátozások miatt a szarvasbögés dőcögösen indult, majd a határok lezárásával véget is ért. Hiába lehetett üzleti céllal továbbra is beutazni, egész egyszerűen a nyugati emberek mobilitási hajlama a járvánnyal egycsapásra megszűnt. Ekkor futott végig a szomorú felismerés az ágazaton, hogy az elmúlt évtizedekben a magyar vadgazdálkodás legmarkánsabb bevételi oldalát jelentő bér vadászatot a

fotó: Fülöp Bálint

külföldiekre alapoztuk, s ennek következtében – egyéb alternatívák hiányában – más országok vadászain áll vagy bukik a magyar vadgazdálkodás jövője. Október–novemberre a vadászati engedélyek iránti igény végképp abbamaradt, és egészen 2021 nyaráig meg sem indult. A társas nagyvadadászatok addigi foglaltságait az irodák a vendégek visszalépésére hivatkozva folyamatosan kezdték lemondani, s a vadgazdálkodók tömeges csődje ekkor már borítékolható volt.

Fontos azonban visszaidézni jelen írás elejéről az OVA statisztikáit, amelyek nem igazolták az ágazat nehéz helyzetét, sőt a szakemberek pozitív szaldóval zárt vadgazdálkodási évet tettek közzé a nyilvános kiadványukban, amely az érintett jogosultak jelentésein alapul. Mi lehet az ellentmondás oka, hogyan élhette túl – ráadásul rentábilisan – a vadgazdálkodók többsége az elmúlt másfél évet?

Nos, a válasz egyszerű: a paradigmaváltás azt jelentette, hogy a kínálat, amely eddig főleg a nyugat-európai piacokon jelentkezett a hazai vadgaz-

dálkodóktól, idehaza maradt, és ehhez a jogosultak megpróbálták hazai környezetben fizetőképessé kerestetet találni, jelesül hazai vadászok/bér vadászok formájában. Ennek a keresletnek azután különböző formái jelentek meg:

Saját vadászat. A társaságok egy része pillanatok alatt felismerte a kedvezőtlen helyzetet, s ezt elkerülendő, saját tagjainak készített kedvezményes árjegyzéket, és még ha nyomottabb áron is, de ilyen módon értékesítette a tervezett kvótát. Tapasztalataim alapján a társaságok tagjai pozitívan fogadták a kezdeményezést, hiszen legtöbb helyen a tróféas vadat hosszú évek óta a külföldi bér vadászoknak értékesítették, a hazai vadászok ritkán jutottak hozzá hasonló élményekhez.

Időleges kímélet. Azok a vadászatra jogosultak, akik nem kényszerültek mindenáron értékesíteni a kvótát, akár évközi termőmódosítás mellett, a közép- és idős korosztályok kíméletével „adtak egy évet” a bikáknak, bakoknak, kosoknak, ami – valljuk be őszintén – a minőségi „tróféagazdálkodás” szempontjából pozitív intézkedés. Hason-

lóképpen tettek az állami erdőgazdálkodások is, hiszen bérvadász hiányában senki nem kívánhatta tőlük, hogy a tartamos vadgazdálkodás gyümölcsként nevelt kiemelkedő minőségű/nagyságú trófeás vadat a szakszemélyzet közreműködésével hozzák terítékre. A hasznosítás hangsúlya a fiatal korosztályra tolódott, ahol a szakszerűen elvégzett válogató vadászat szintén a minőségi gazdálkodást szolgálta.

Hazai bérvadászat. Már 2020 tavaszán elöntötték az internetet a kedvező, forintalapú árjegyzékkel kecsegtető őzbakvadászati ajánlatok, ami a szarvasbőség és a dámbarcogás időszakában is jellemző volt, majd igazán az apró- és nagyvad társas vadászataiban teljesedett ki. A hazai piac által generált kínálat iránt megugró kereslet még a vadgazdálkodókat is meglepte. Senki nem gondolta volna komolyan, hogy a 2019/2020 vadászati évben realizálódott 37,2 százalékos, külföldiek által elejtett trófeásvad-arány 2021-re szinte a felére esik vissza (19,6%) úgy, hogy a két évben a trófeás vad országosan elejtett mennyisége között számszaki különbség szinte nem is volt. A vadgazdálkodók egybehangzó véleménye alapján a hazai bérvadászat hosszabb távon kiválthatja, de legalábbis kompenzálhatja a külföldi bérvadászok elmaradásából származó kieséseket. Ezt az álláspontot látszik alátámasztani az is, hogy a 2021/2022 vadászati évben a legtöbb terület már szisztematikusan kínált vadászati lehetőségeket idehaza, és fogadott hazai bérvadászokat a területén. A vadásztatók véleménye szerint, amennyiben a fizetőképes belföldi igény rendelkezésre áll, a jövőben mindenképpen érdemes rájuk is alapozni a

hazai vadgazdálkodás bevételi oldalának eme nagyon jelentős szegmensét. Ráadásul a vadászat szervezése szempontjából a hazai bérvadászsal való foglalkozás lényegesen egyszerűbb: a vadász helyben van, az országon belül is kellően mobilis, rugalmas tud lenni az időpontokat illetően, nem kell a részére vadászati engedélyt váltani, nem kell az érkezését előre a vadászati hatóságnak bejelenteni, nem problémás a trófea átadása/kiszállítása, nincsenek nyelvi nehézségek, és az eltérő vadászati kultúrákból adódó különbségektől sem kell tartani.

Összegezve a hazai vadgazdálkodás jövőbeni lehetőségeit, elmondható, hogy a koronavírus-világjárvány felnyitotta a társaságok szemét abban a tekintetben, hogy gazdálkodásuk túlságosan kiszolgáltatottá vált azzal, hogy korábban zömmel a külföldi bérvadászokra alapozták bevételeiket. A pandémia olyan egyéb alternatívák felkutatására és bevezetésére sarkallta vagy éppen kényszerítette a vadgazdálkodókat, amelyek segítségével a jövőben nagyrészt függetleníthetik magukat a kiszámíthatatlan tényezőktől, és egy biztos hazai piacot megcélozva, a potenciális hazai bérvadásztatásban, turizmusban rejlő további lehetőségeket aknázhatják ki.

Dr. Kemenszky Péter

Felhasznált irodalom:

Csányi S., Márton M., Kiss K., Köteles P., Schally G.: *Vadgazdálkodási Adattár – 2019/2020. vadászati év. Országos Vadgazdálkodási Adattár, Gödöllő, 2020.; 66 pp.*

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

ÜDV A VADÁSZNAK, TISZTELET A VADNAK!

Kidolgoztuk az egységes vadkárbecslési eljárásrendet. ✓

Tájegységi fővadászok segítik a vadgazdálkodók munkáját. ✓

Csökkentettük a vadászokat sújtó bürokráciát. ✓

Az orvvadászat önálló büncselekmény lett a Büntető Törvénykönyvben. ✓

Lehetővé tettük a tradicionális vadászati módokat. ✓

Kiemelt célunk az apróvadfajok élőhelyének védelme és fejlesztése. ✓

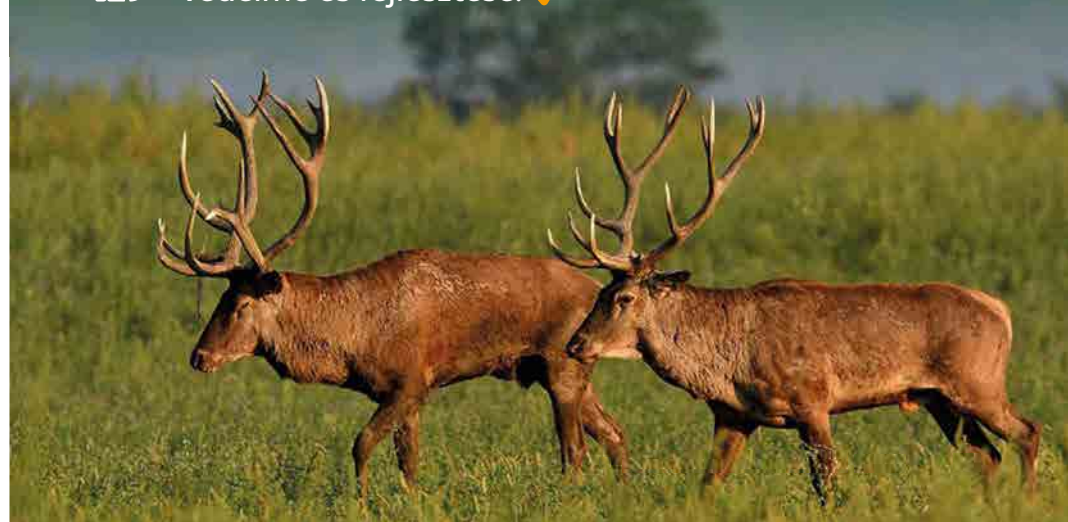

foto: Fülöp Bálint

Bérvadászati körkép

A 2022. évi évkönyvben több oldalról próbáljuk letapogatni, körbejárni azt a kérdést, hogy az aktuális világvadászati modellek, hogyan alakítják a rég bevált vadgazdálkodási modelleket, hogyan tudják az ágazati szereplők – leginkább a vadászatra jogosultak – a kiszámíthatatlanságban gazdaságilag is fenntartani működésüket. Vadászati ágazatunk legfontosabb bevételi forrása továbbra is a bérvadászat, a vadászkamara az általa kiállított értékesített vadászati engedélyekből naprakészen le tudja követni a külföldi piac érdeklődését a hazai vadászatok iránt. Az elmúlt vadászati évben a határok többszöri lezárása, a beutazási korlátozások jelentősen visszavetették a piacot, ezt leginkább az őzzel és apróvaddal gazdálkodó társaságok szenvedték meg. Ebben az évben – köszönhetően a kormányzati intézkedéseknek is – Magyarország ismét tárt kapukkal várta a külföldi piacot. Több, vezető vadászatszervező iroda képviselőjével, a legnagyobb vadászterületeket kezelő társaságok vezetőivel konzultálva azt halljuk, hogy a 2021/22. vadászati év a vadászati turizmus tekintetében kiemelkedő lehet, akciók, kedvezmények és mindenféle értékesítői hókuszpókusz nélkül a vadászati árualap elkelt, a korábbi vadászati „éhínséget” követően degeszre tömött pénztárcákkal érkeznek a külföldi vendégek, hogy a bizonytalanságban kihasználva a kínálati lehetőséget, ismét jót vadássanak Magyarországon, hiszen ki tudja mit hoz a jövő... Az is érdekes kérdés, hogy azok a magyar vadásztársaink, akik rendszeresen járták a szomszédos országok, távoli kontinensek vadászterületeit, most mennyire bátrak az utazáshoz. Alábbi írásunkban a vadászati turizmusban meghatározó, a ki- és beutaztatásban is jelentős forgalmat bonyolító Blaser Safaris cég magyarországi képviselőjével, Öhm Lászlóval igyekeztünk körbejárni a témát és a kérdéseinkre választ kapni.

Miként érzékelhető a vendégkör alakulása a Covid-járvány előtti időszakhoz képest? Miben lett más a piac?

A COVID előtti időszakhoz képest anynyi változás történt, hogy elmaradtak az amerikai, kanadai és orosz vendégeink. A piac koronavírus nélkül is folyamatosan változik, de a legfontosabb a 2021-es idényben az volt, hogy kevés külföldi vadászvendég vállalta a hosszabb utazást igénylő afrikai szafarikat, és ők is inkább az európai területekre, vadfajokra koncentráltak. Afrika tekintetében kivételt képeztek azok a vadászvendégek, akik 30–40 ezer euró feletti vadászatokot foglaltak, mert ők a hazautazást követő esetleges karantént is vállalták azért, hogy a nagy értékű vadászaton részt vehessenek. Természetesen ebben az is közrejátszott, hogy közülük többen is jelentősen kedvezőbb áron jutottak hozzá a szafarikhoz, és aki tudta, ki is használta ezeket a lehetőségeket. Sokan az átlagos 8–10 napos szafarik helyett inkább 2-3 kisebb vadász-

tot választott Közép-Európában vagy a néhány órás repüléssel elérhető nyugati országokban: Spanyolországban, Skóciában, Írországban, Svédországban. Olyan lehetőségeket kerestek és keresnek, ahonnan egy nap alatt haza tudnak utazni, különösen előnyben részesítve a gépjárművel 8–10 óra alatt megközelíthető országokat, mint Magyarország, Ausztria, Szlovénia, Szlovákia, Csehország és Lengyelország.

Hogyan változott a belföldi és a külföldi érdeklődés a piacon, miként határozható meg a két vendégkör?

A magyar vendégek jelentős része Afrikával még vár egy évet, és inkább Európában keresgél, előnyben részesítve a szomszédos országokat és hazánkat. A magyarországi vadászatok értékesítésének jót tett, hogy kevesebb magyar vendég repült Afrikába vagy az amerikai kontinensre. Az ázsiai vadászatok egy részét is automatikusan átfoglalták a 2022-es évre. A külföldi vendégeknél is hasonló helyzet alakult ki – mint már említettem –, ők is főként a közeli, biztonságosabb országokat keresik.

Vadászatszervezőként miként látja a kapcsolódó szolgáltatások színvonalát, erősségeket és gyengeségeket? A magyar bérvadászati kínálatot tekintve, hol kell elhelyezni a környező versenytársakhoz képest?

A vadászathoz kapcsolódó minőségi szolgáltatások sokszor szinte fontosabbak, mint maga a vadászati. A vendégek egyéni vadászaton naponta kétszer, maximum 3-4 órát vannak kint a területen, míg társas vadászaton ez

nagyjából 6–8 órát tesz ki. A fennmaradó 12–20 órát a szálláson, étkezéssel, beszélgetéssel és pihenéssel töltik. Egyáltalán nem mindegy, hogy a vendég napja a vadászaton kívül fennmaradó időben milyen környezetben és milyen emberek társaságában múlik el. Magyarország sok vendég számára a jó vadászat mellett egyet jelent a kulináris élmények sokaságával, valamint a jó borokkal. A magyar konyha méltán híres, ebben élen járnak az állami erdőgazdaságok vadászházainak szakácsai, de sokszor az eldugott kis vadászházak idős szakácsnői is elkápráztatják gasztronómiai tudásukkal a vendégeket. A hivatásos vadászok szakmai képzettsége megfelelő, viszont még mindig problémát okoz a nyelvtudás hiánya. Vadásztatás közben a nem megfelelő kommunikáció sokszor vezet elszámolási problémákhoz, és automatikusan generálja a vendég elégedetlenségét. A vadásztatáshoz szükséges gépjárműpark – mind állami, mind vadásztársasági szinten – szerencsére sokat fejlődött az elmúlt tíz esztendőben. Szinte már minden vadászterületen a bérvadászat idejéig ki tudnak állítani minimum 1-2, jó állapotú platós terepjárót. Az állami és privát vadászházak

nagy fejlődésen mentek keresztül, de szükség is volt rá, mert a szomszédos országok sem vártak tétlenül, és nagyon sok új vadászházban szinte már szállodai szolgáltatások várják a vendégeket. Mindent összevetve, Magyarország a vadásztatás és szolgáltatások terén Európában még mindig élen jár, kihasználva a kiemelkedő mennyiségű és minőségű árulapot, a magyar vadállományt.

A piaci viszonyok hogyan alakulnak? Jellemző-e akár a túlkínálat vagy akár a túlkereslet? Az árpolitika megfelelő? Olcsó vagy drága a magyar vadászat? Ár-érték arányban még mindig vonzó célország vagyunk?

Magyarország nem olcsó, de a nyugati vadászok még mindig kedvezőbb áron jutnak hozzá az áhított trófeás vadhoz, mint a saját hazájukban. Ár-érték arányban hazánk – a szolgáltatások színvonalának javulása miatt – Európában továbbra is a vadászati turizmus egyik zászlóshajója. 2021-ben az apróvad iránti kereslet átlagosnak mondható, de a trófeás vad és a társas nagyvad vadászatok kereslete az átlagosnak a másfélszerese! Az őzvak bérvadászati

ára a szomszédos országokhoz képest drágább, kivált az 500 gramm feletti agancstömegű, kapitális bakok ára elég borsos. Déli szomszédaink például a hasonló kategóriájú bakok esetében 25–40 százalékkal kedvezőbb árakkal tudnak dolgozni. Kapitális gímikákra vonatkozóan egyértelmű, hogy jelenleg túlkereslet van: sokan szeretnének 12 kilogrammos trófeatömeg feletti bikákat löni, néhány vendég már szinte megszállottként ingázik 20–25 napon keresztül a Dunántúl nevesebb nagyvadász területei között az annyira óhajtott „életbika” felkutatása és elejtése céljából. Túlkereslet alakult ki a kisebb tömegű bakonyi bikák iránt is, mert a mutató agancsok tömege általában 0,8–1 kilóval könnyebb, mint zalai-somogyi fajtársaiké, aminek köszönhetően a vendég jelentősen alacsonyabb összeg kifizetésével zárhatja az eredményes vadászatot.

Jelenleg a szabad területi terelésekre és hajtásokra az ASP miatt a Dunántúlra beszűkült lehetőségek hatására túlkereslet alakult ki. Szinte minden, a hajtóvadászat iránt érdeklődő fizetőképes külföldi és magyar csoport a Nyugat- és Dél-Dunántúlra koncentrált, mivel nagyon sokan maradtak Észak-Magyarországon társas nagyvad vadászási lehetőség nélkül.

Összességében milyen volt a 2020/2021-es és a még most is zajló vadászati év a korábbi, Covid előtti időszakhoz képest?

A tavalyi járványvédelmi korlátozások a belföldi piacot élénkítették, sok külföldi vadászvendég nem tudott eljönni hozzánk. Viszont már most látható,

hogy a 2021-es év Magyarországon átlagon felüli, kiemelkedő eredményre fog zárulni: az elmúlt évtizedben ugyanis soha nem volt annyi külföldi vendég hazánkban, mint ahányan a határzár feloldását követően érkeztek. A tavaszi–nyári hónapokban a vadászatok szervezésekor látszott, hogy a legjobb területeken már tavasz végére elfogytak a jó bőgési és barcogási időpontok, majd nyár végére minden vadászatra jogosultnak betelt a naptára. A vadászterületek minden vadászatot felvállaltak, amit csak tudtak, és erejükön felül teljesítettek, rekordmennyiségű gím- és dámbikát hoztak területekre. A Covid miatt bevezetett utazási korlátozások hatására az európai, külföldi bérvadászok jelentős hányada a távolabbi utakkal ellentétben a magyar vadászatokat részesítette előnyben, és úgy gondolom, hogy ez a jövő évre is hatással lesz, aminek eredményeként az átlagosnál többen fogják vadászati célból felkeresni Magyarországot.

Országos Magyar Vadászkamara

Ha én egyszer elnök leszek...!

Milyen sokszor hangzik el ez a mondat, és mégis milyen kevesen vannak tisztában azzal, hogy mennyire összetett egy vadásztársaság elnökének feladata! Egy viszonylag elhanyagolt, mostohagyermekként kezelt szakterületre kívánom írásommal felhívni a figyelmet, s közérthető módon segíteni azokat, akik nem a sokéves megszokás rabjaiként kívánják vezetni a rájuk bízott egyesületi formában működő vadásztársaságot.

Az évkönyv jelentős részét megtöltené, ha minden aspektusból bemutatnám a vadásztársaság vezetésére vonatkozó kérdésköröket, amire nem is vállalkoznék, hiszen több szakma részletes ismeretanyagával kellene rendelkezniem, illetve teljes körű tapasztalatom sincs a témában. Az is tény, hogy minden vadászatra jogosult működése más és más, így nem húzhatóak egy kaptafára, azonban vannak olyan jogi alapvetések, amelyek minden vadászatra jogosultra vonatkoznak.

Persze nem kopogtat azonnal az ajtónkon sem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban NAV), sem az ügyészség, de apránként rá kell ébrednie minden józanul gondolkodó embernek, hogy egy társaság elnökének lenni nemcsak megtisztelő feladat, hanem komoly felelősség is egyben, mert a jogszerűség határain belül a tagok egyéni érdekeit is össze kell hangolnia, figyelembe kell vennie a napi működés során.

Vélhetően többnyire nem gazdasági szakemberek fogják olvasni e sorokat, tehát igyekszem a szakkifejezéseket a lehető legerősebben elmagyarázni, még ha ezzel kockáztatom is a könyvelő kollégák rosszalló fejcsóválását. Éppen ezért jelzem a Kedves Olvasónak, hogy a kezében tartott írás inkább gondolatébresztő, figyelemfelkeltés céljából íródott, hogy átböngésszük saját vadásztársaságunk dokumentumait, vagy csupán leüljünk a könyvelővel, jogással beszélgetni. Mert nincs annál rosszabb, mint amikor valamit rosszul csinálunk, s még azt sem tudjuk, hogy rosszul csináljuk! Fenjük hát élesre képzeletbeli baltánkat, és vágjunk bele a gazdálkodás kérdéskörébe!

A földtulajdonosi közösség anomáliái

Alapvetően az egyesületi formában működő vadászatra jogosultakhoz fogok szólni, mégsem kerülhető meg a földtulajdonosi közösség kérdésköre. Egyrészt többnyire személyi átfedések vannak a két csoportosulás között, másrészt rendszeres és jelentős pénzmozgások folynak bérleti díj jogcímén a két jogi személy között. Ebből adódik az első probléma, hiszen a földtulajdonosi közösség csak különös jóindulattal sorolható a polgári törvénykönyv által nevesített jogi személy kategóriába, ugyanis sajátos szabályok alapján működik, amit a jogalkotók – sajnálatos

módon – elfelejtettek közölni a NAV területi szerveivel. Ez máris izgalmas napokat generált a kötelezően megnyitandó bankszámla ügyintézése során, a bankok ugyanis ragaszkodtak az adószám meglétéhez, ezt viszont csak és kizárólag a NAV jogosult kiadni. Csakhogy a NAV a földtulajdonosi közösséget mint jogi formát nem tudta besorolni, így viszont nem minden esetben kértek adószámot a földtulajdonosi közösségektől. Csak rontott a helyzeten, hogy számos földtulajdonosi vadásztársaságként működő jogosult alakult át egyesületté, azonban elfelejtették megszüntetni a NAV-nál a régi földtulajdonosi közösség adószámát. A pontosság kedvéért megjegyezném, hogy meg sem szüntethették azt, hiszen a követelés elévülésének idejéig „életben kell tartani” a közösséget, hátha valamelyik földtulajdonosnak egy-két év után még eszébe jut a ki nem fizetett hasznóbérleti díj. Így történhetett meg, hogy a 2017 előtt működő földtulajdonosi közösség kapta a bérleti díjat, holott már évek óta egy másik közös képviselő másik bankszámlájára kellett volna megérkeznie az összegnek. Természetesen a nem létező pénzből

igen nehezen lehetett kifizetni a földtulajdonosokat. A következményeket, gondolom, mindenki sejtí...

A másik – napjainkig kísértő – probléma a számlaadás kérdése. A jogszabályban felfedezni vélt kiskapukról előbb-utóbb kiderül, hogy zsákutcába vezetnek, vagyis kár velük kísérletezni. A számviteli törvény egyes esetekben lehetővé teszi a számlaadás nélkül történő fizetést (egyéb számviteli bizonylat alapján), azért mégis egyszerűbb, ha számlát kapunk a kifizetett, sok esetben igen jelentős hasznóbérleti összegről. Ez könnyen megoldható volt egy papíralapú számlatömb és egy bevételi bizonylat segítségével (aminek a beszerzéséhez újfent és jogszerűen adószámot kér a nyomtatvány forgalmazásával foglalkozó bolt)! Az online számlázás korszakában pedig tovább egyszerűsödött a helyzet. Azonban vigyázzunk! A jogszabály értelmében a NAV felé számlaadat szolgáltatására kötelezettek azok, akik együttesen megfelelnek az alábbi feltételeknek:

- áfaalanyok;
- belföldön nyilvántartásba vett áfaalany részére, belföldön teljesítenek termékértékesítést, szolgáltatásnyújtást;

– erről az értékesítésről számlát, számlát helyettesítő okmányt állítanak ki.

A fentiek ismeretében nem lehet kérdés, hogy 2021. július 1-jétől a földtulajdonosi közösségeknek és a vadászatra jogosultaknak is egyes számláikról adatot kell szolgáltatniuk a NAV részére!

Mégér egy rövid gondolatot a megbízásos jogviszonyban vagy munkaviszonyban foglalkoztatott közös képviselő említése is, különösen akkor, ha ezért javadalmazásban részesül. Jogszabály nem írja elő, hogy kötelezően munkaviszonyban kellene ezt a személyt alkalmazni, vagy hogy munkabér jár az elvégzett munkájáért, de ha már voltunk olyan gavallérok, hogy a szabályzatban munkaviszonyban történő díjazást állapítottunk meg részére, akkor ebben az esetben a földtulajdonosi közösségnek az erre szolgáló nyomtatványon be kell jelentenie a munkavállalóját, havonta beküldenie a dolgozó adó- és járulékvallását, továbbá fizetnie a járulékot, majd az adott évi jövedelméről a következő év elején M30-as jövedelemigazolást is kell adnia. Mintegy mellékesen jegyzem meg, hogy a földtulajdonosi közösség működési szabályzata bármikor módosítható!

Alap- vagy vállalkozási a tevékenység?

E kis bemelegítés után evezünk át az egyesületi lét viharosabb vizeire. Az egyesület alapításához legalább 10 fő egyetértő jognyilatkozata, valamint alapító okirat szükséges. Az alapító okirat helyes összeállítása nem lehetetlen feladat, kellő elszántsággal, rövidebb-hosszabb idő alatt össze tudja

állítani az egyesület egyik tagja, mégis jobb ezt ügyvédre bízni. Nincs ugyanis annál kellemetlenebb, mint amikor az illetékes megyei/fővárosi törvényszék többszöri nekifutásra sem hajlandó elfogadni a magunk barkácsolta alapszabályt.

Az alapszabály az egyesület sorsát eldöntő okmány, melynek folyamatos karbantartása az elnök kiemelt feladata kellene, hogy legyen, ugyanis ennek mentén zajlik le egy törvényességi vizsgálat, egy NAV-ellenőrzés és még a vadászati hatóság is érdeklődve tekint a benne foglaltakra. Bár a házi szabály sem kevésbé fontos, de az már kisebb súlyú okirat, hiszen azt nem kell leadni az illetékes törvényszéknek. Az alapszabályban kellene szabályozni, hogy mit, miből és hogyan gazdálkodik a társaság, a tevékenységei hová sorolandók, ez pedig a vadásztársaság működésének Achilles-sarka, melynek fontossága a Covid-helyzetben történő kormányzati támogatások során markánsan megmutatkozott.

A tevékenység kapcsán tisztáznunk kell három fogalmat. Ezek a gazdasági tevékenység, az alaptevékenység és a vállalkozási tevékenység. Az általános forgalmi adóról szóló törvény és a személyi jövedelemadóról szóló törvény is nevesíti a fogalmat, méghozzá elég egybevágo módon. Ezek szerint gazdasági tevékenység: valamely tevékenység üzletszerű, illetőleg tartós vagy rendszeres jelleggel történő folytatása, amennyiben az ellenérték elérésére irányul, vagy azt eredményezi, és annak végzése független formában történik. Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló

törvény, ismertebb nevén a civil törvény pontosítja ezt, és megbontja alap- és vállalkozási tevékenységre! Itt van a kutya elásva! A civil törvény tudniillik úgy fogalmaz, hogy minden gazdasági tevékenység vállalkozási tevékenység, kivéve:

- a) az adomány (ajándék) elfogadását;
- b) a létesítő okiratban meghatározott, cél szerinti tevékenységet (ideértve a közhasznú tevékenységet is) ;
- c) a pénzeszközök betétbe, értékpapírba, társasági részesedésbe történő elhelyezését;
- d) az ingatlan megszerzését, használatának átengedését és átruházását.

Mutatja a kérdés fontosságát, hogy az előbb idézett jogszabály is nevesíti, hogy az alapító okiratban kell szabályozni, hogy mi is a cél szerinti tevékenység! Vagyis alaptevékenység lesz az, amelyet az alapszabályban lefektetünk, és amit a törvényszék is annak fogad el az egyesületre vonatkozó ágazati jogszabályok alapján! Ami ezen túlesik, az vállalkozási tevékenység. Később fogjuk látni, hogy a működés szempontjából ez az egyik lényeges kérdés! Na de mit is fogad el a törvényszék alaptevékenységként? Kicsit sarkítva mondhatjuk, hogy mindent, aminek köze lehet a vadászathoz, vadgazdálkodáshoz. Egészen pontosan azokat a tevékenységeket, amelyeket a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadról szóló törvényben (lásd: 1996. évi LV. törvény) és a törvény végrehajtására vonatkozó rendeletben (lásd: 79/2004. FVM-rendelet) a vadászatra jogosult feladatoként kijelöl. De ne essünk abba a csapdába, hogy folyó írással sorba szedjük, hogy mit is fogunk majd a vad és saját szóra-

kozásunk javára végezni, mert bár ez hangzatos lehet, éles helyzetben viszont teljesen használhatatlan. A meghatározáshoz inkább a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által rendszerbe foglalt Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszerét, közismert becenevén a TEÁOR-t használjuk fel. A feladat tehát az, hogy megkeressünk minden olyan TEÁOR-számot, amely a vadászat-vadgazdálkodás témakörébe illeszkedik, arra a tevékenységre vonatkozik. Érdekes olvasmány, ajánlom mindenki figyelmébe! Ha elég élénk a fantáziánk, akkor közel egy tucatot találunk (csak ízeletül, ugyanakkor fontossági sorrendben: 9319, 4632, 4722, 0149, 4778, 0170, 0111, 0119, 9499, 0210, 0240, 0220). Ne feledjük, hogy olyan tevékenységek is bekerülhetnek a tevékenységi körünkbe, amelyekből bevételünk nincs, de költséget számolunk el rá, hiszen a költségeket is ilyen módon volna illendő megosztani.

Két TEÁOR-számmra hívnám fel a figyelmet. Az egyik a jó öreg 0170-es, mert többnyire ez van bejelentve a NAV felé mint a társaság egyetlen tevékenysége. Azonban, ha vesszük a fáradságot, és elolvassuk a hozzá tartozó tevékenységek magyarázatát, akkor hamar rádöbbenünk, hogy csak kellő jóindulattal erőltethető rá egy átlagos vadásztársaság működésére. Ellenben a 9319 TEÁOR-szám sokkal inkább ránk lett szabva. Csak mellékesen jegyzem meg, hogy a COVID ideje alatt fogantatott szociális hozzájárulási adó kedvezményét és a bértámogatást csak azok a társaságok vehették igénybe, akiknek a tevékenységei között szerepelt a 9319 TEÁOR-szám: ők ezáltal közel egymillió forintot spórolhattak meg!

A NAV felé főtevékenységként egyet lehet megjelölni, méghozzá azt, amelyikből a legtöbb bevételünk származik. Ezenfelül azonban van lehetőség melléktevékenységek bejelentésére is, mellyel érdemes élnünk, hiszen a NAV adatbázisából néhány perc alatt visszaellenőrizhető, hogy van-e a támogatási kérelemben megjelölt tevékenység bejelentve a NAV-hoz, vagyis hogy adott esetben jogos-e egy támogatási kérelem.

Szólnunk kell a vállalkozási tevékenységről is, mert ezek már nem férnek bele a vadászati törvényben megfogalmazottakkal összhangban folytatott tevékenységek körébe. Szükséges példával élve, az úszómedence építése vagy a fodrászati szolgáltatás nem tiltható meg egy vadásztársaságnak – feltéve, hogy rendelkezik az ehhez szükséges egyéb képzettségekkel és engedélyekkel –, azonban az ebből képződő bevétel már vállalkozási tevékenység bevétele lesz. Ez azért fontos, mert ha az alaptevékenység bevétele nem éri el az összbevétel 60 százalékát, akkor az egyesület megszűnik egyesületnek lenni! Sőt megszűnik, és gazdasági társaságként, új alapító okirattal, mindent előlről kezdve fogja folytatni életét. Csak közbevetőleg jegyzem meg, hogy az adómentességnél nem csak a vállalkozási tevékenység bevétele, de még a vállalkozási tevékenység költségeit is figyelni kell! Na de erről majd később.

Volt egy időszak hazánkban, amikor az egyesület nem volt kizárva a földvásárlásból. Ezzel számos társaság élt is, így életszerű, hogy a vadászatra jogosult saját tulajdonú földterületén mezőgazdasági termelést folytat,

melynek eredményét értékesíti, esetleg állami támogatásokat is kap rá. Szintűgy elképzelhető, hogy a meglévő eszközparkkal bér munkát végez. Ezek vállalkozási tevékenységként továbbra is folytathatóak, csak számolni kell az egyéb adóügyi következményekkel. A vadászház bérbeadása is ebbe a kategóriába tartozott, de ezt néhány éve alaptevékenységnek minősítették. Külön megér egy vezetőségi ülést, hogy a saját tulajdonú ingatlant miként és főként mennyiért kívánja bérbe adni a vadászatra jogosult, mert bár alaptevékenységnek nyilvánították, azért a társasági adóról szóló bevallásban szerepeltetni kell, akár adófizetési kötelezettséget is generálhat. Látható, hogy olyan tevékenységekről beszélünk, melyek bevételt eredményeznek, ellenben oda kell figyelni ezek volumenére, ha nem akarunk lyukra futni. Jó tudni azt is, hogy amennyiben a vállalkozási tevékenységből származó bevétel nem haladja meg az adóévben a 10 millió forintot, és nem haladja meg a tárgyévi összes bevétel 10%-át, akkor nem kell társasági adót fizetnünk.

Az eddig elmondottakból látható, hogy az alapszabályban foglalt konkrét gazdasági tevékenységek megnevezése nagyban könnyíti munkánkat, és egyes esetek értékelésénél, elemzésénél, ellenőrzésénél javítja társaságunk esélyeit. Vagyis a gazdasági működés hátterét előre kell tervezni és átgondolni! Nem elégedhetünk meg a megszokott sablonok beépítésével az alapszabályba. Példának okáért a NAV-ellenőrzés az alapszabálytól indul, s az abban foglaltak mentén fogják a számláinkat és azok könyvelését, adóvonzatát ellenőrizni.

Áfa? Na, azt aztán nem fizetünk! Vagy mégis?

Nem kevésbé rázós az általános forgalmi adó kérdésköre. Elképesztő módon képesek keveredni a fogalmak. Ezt csak bonyolítja a köznapi és szakmai berkekben alkalmazott szakzsargon. „Áfás vagy? Fizetsz áfát?” – Alanyi mentesek vagyunk! Nem vonatkozik ránk az áfa! Fizetendő, levonandó, visszaigényelhető áfa. Negyedéves áfás. Kiléptünk az áfából.

Ugye milyen ismerős kifejezések? Nem csoda, ha ebben a zűrzavarban eltéved az egyszerű honpolgár. Alapvetésként szögezzük le, hogy az áfa nevéből adódóan általános, a forgalomhoz (gazdasági tevékenységhez) kapcsolódó adó. A törvény egészen pontosan a következőképpen fogalmaz: „az adófizetési kötelezettséget annak a ténynek a bekövetkezése keletkezteti, amellyel az adóztatandó ügylet tényállászerűen megvalósul (a továbbiakban: teljesítés)”. S ha már itt tartunk, jó lesz felidézni azt is, hogy a termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása esetében az adó alapja – ha e törvény másként nem rendelkezik – a pénzben kifejezett ellenérték, amelyet a jogosult kap vagy kapnia kell akár a termék beszerzőjétől, a szolgáltatás igénybe vevőjétől, akár harmadik féltől.

Higgyük el azt is, hogy a jogszabályt alkotó szakemberek kellőképpen felkészültek ahhoz, hogy ne hagyjanak jogszabályon használható kiskaput hazánk legnagyobb adóbevételét eredményező jogszabályában. Vessük hát jól az eszünkbe az áfatörvény egyik legelső passzusát:

„Adóalany az a jogképes személy vagy szervezet, aki (amely) saját neve

alatt gazdasági tevékenységet folytat, tekintet nélkül annak helyére, céljára és eredményére.”

Már meg is érkeztünk a következő izgalmas kérdéshez. Mikor és miért fizetek áfát? Ironikusan mondhatjuk, hogy kétfajta ember van: aki már fizetett és aki fizetni fog. Ha végső fogyasztók vagyunk (mondjuk vettünk a társaságnak néhány eszközt), akkor a vételárban jó eséllyel már le is szurkoltunk 27% áfát. Fektessük tehát le, hogy csak arról fogunk a továbbiakban beszélni, hogy az állam felé mikor kell értékesítésünk után áfát befizetnünk, vagy ha jobban tetszik, mikor kell áfás számlát kiállítanunk!

Amikor az adószámot kérjük, akkor a formanyomtatványon meg kell jelölni, hogy áfa szempontjából hová kívánjuk egyesületünket besorolni. Nyilván megint csak hasznos lesz előre konzultálni könyvelővel, adószakértővel, a fölösleges körök elkerülése végett. Ez a besorolás változhat a későbbiekben saját akaratunkból és a bevételünk nagyságának függvényében. Talán legérthetőbb, ha onnan indulunk, hogy mindenki választhatja azt, hogy áfás számlát állít ki, így áfabefizetési kötelezettsége keletkezik. Persze ez nem mindig célszerű, különösen akkor nem, ha egyébként nincs magas bevételünk, vagy a költségek, ráfordítások jellemzően nem bejövő számlával lefedettek (hanem mondjuk munkabérből és járulékaiból származnak).

Szerencsére két olyan kategória is van az áfatörvényben, amelyek áfamentes számla kibocsátását teszi lehetővé, s ezekkel manapság egy 4000 hektáros vadásztársaság szépen el tud gazdálkodni.

fotó: Utassy György

Az általunk kevésbé használható, a szakzsargonban tevékenységi mentesség (a könyvelők által mai napig tárgyi mentesként) ismert adómentes állapot. Ez a mentesség csak az áfatörvényben nevesített esetekben alkalmazható. Ezek között jellemzően nincsenek olyan tevékenységek, amit a vadászársaság végez, így ezzel gyakorlatilag nagyon ritkán lehet dolgunk.

A gyakoribb eset az, amikor bevételünk nem éri el az állam által meghatározott maximális összeget. Ekkor választhatjuk az ún. alanyi mentességet. Többszöri emelés után jelenleg a büvös határ 12 millió forint gazdasági tevékenységből származó bevétel esetén. Ha az alanyi mentességet választottuk, akkor ennek eléréséig nem kell megfizetni az áfát, az ún. alanyi mentességre való tekintettel. Természetesen, ha nem fizetünk áfát, akkor nem is vonhatjuk le a beszerzéseinkből, de ez már egy másik történet. Lényeges kiemelni, hogy teljesen indifferens, hogy a bevétel alap- vagy vállalkozási tevékenységből származik, együttesen számítandóak, hiszen mindkettő gazdasági tevékeny-

ség! Ellenben egyes bevételek nem számítanak ide (pl. tagdíj befizetése), így előfordulhat, hogy bevételünk meghaladja a 12 millió forintot, és mégsem kell áfás számlát kiállítanunk. Az adóhatóság felé lejelentett alanyi mentes állapot abban a pillanatban megváltozik, amint a meghatározott tételekből átlépjük a 12 milliós bevételi határt. Érdemes hát erre figyelni!

De mi a helyzet, ha magunk választottuk azt, hogy áfás számlát szeretnénk kiállítani, vagy egyszerűen a bevételünk miatt nincs más választásunk. Az esetükben ez azt jelenti, hogy minden általunk kiállított számla (a tárgyi mentes nem, de ezt már elengedtük az előbb) áfatartalommal bír (az áfatörvény rögzíti, hogy milyen kulccsal), de az általános mérték 27%. Ebben az esetben az értékesítéskor fizetendő, míg a beszerzéskor (töbnyire) levonható áfa keletkezik. A fizetendő és levonható áfa különbözetét annak nagyságától függően, illetve a NAV döntése alapján havonta, negyedévente vagy éves gyakorisággal kell az adóhatóság felé bevallani és megfizetni a tárgyidőszá-

kot követő hónap 20. napjáig. Ilyenkor jönnek a jól értesült tagtársak, hogy se-baj, majd visszaigényeljük. Nos, miként azt korábban már leírtam, a jogszabályt előkészítő és alkalmazó szakemberek nem azért ülnek ott, hogy mi nyeresz-kedhessünk az áfán, vagyis a „majd visszaigényeljük” hozzáállás eleve téves, ugyanis az áfa rendszerének működése azon alapszik, hogy az általunk kibocsátott számlák áfatartalmát az állam felé meg kellene fizetni, de ezt csökkenthetjük az általunk befogadott számlák áfatartalmával. Szélsőséges esetben lehet annyi befogadott számlánk, melynek áfatartalma meghaladja az általunk fizetendő áfát, vagyis visszaigénylő pozícióba kerülünk (mondjuk egy nagyobb összegű beruházás esetén). Lássunk azonban kicsit a tények mögé. Mikor kerülhetünk abba a helyzetbe, hogy tartósan több áfát vonhatunk le, mint amennyi a fizetendő áfa? Csak akkor, ha többet költünk, mint amennyi bevételünk van! Márpedig ez hosszabb távon garantáltan csődöt jelent. Az pedig felkeltené a NAV érdeklődését, hogy hogyan tudunk a veszteségből hosszabb távon megélni. Kíváncsiságát pedig ellenőrzés formájában fogjuk megtapasztalni.

Szemléletes, ha úgy képzeljük el, hogy minden kiállított számlánknak van egy olyan része, ami számunkra elveszett, kvázi költség, de a vevőnek ki kell fizetnie. Ebből már könnyen megérthető, hogy értékesítés szempontjából érdekünk lehet, hogy olyan számlát tudjunk kiállítani, amely nem tartalmaz áfát. Hiszen akkor az általunk kínált termék vagy szolgáltatás akár 27%-kal is olcsóbb lehet az áfás számlát kiállító konkurenciánál. Szá-

moljunk csak utána. Ha 12 millió forint „tisztá” bevétel kell realizálnunk, akkor alanyi mentesként pontosan ekkora összeget kell kisebb-nagyobb részletekben kiszámlázni. Ha azonban áfát tartalmazó számlát kell kiállítanunk, akkor ehhez még 27% áfa is jár, vagyis kicsit több mint 15 millió forintot kell számlázni. A különbség elég szembeötlő, pláne az árérzékeny hazai vásárlóközönség esetén. De vigyázat! Csak abban az esetben jár jól a vevő és az eladó is az áfamentes számlával, ha a vevő sincs áfafizető pozícióban. Ez két esetben tud megvalósulni. A ritkább, ha olyan céggel szerződünk, akinek bevétele szintén 12 millió alatt marad éves szinten, és így alanyi mentességet választott. A napi gyakorlatban sokkal inkább magánszemély bérvadászokkal fogunk találkozni, akik nem vadászató cégen keresztül érkeznek hozzánk, hanem saját nevükben. Mivel ők végső felhasználók, így jelen jogszabályok mellett nekik a vásárláskor a számla értékét ki kell egyenlíteni, ha van benne áfa, ha nincs. Így számukra lesz igazán vonzó, ha alanyi mentesként állítjuk ki a számlát.

Még egy érv szól az „áfátlanság” mellett: az állami bejelentési rendszerek között találunk olyat (pl. EKÁER), mely használatának kötelezettsége az áfafizetéshez is rögzítve van. Ráadásul az áfás számlát kiállító társaságok vélhetően gyakrabban kerülnek a NAV látókörébe, hiszen az ÁFA igen komoly állami bevétel! Éppen ezért kellőképpen figyelemmel kísérik annak becsordoglását az államkasszába. Ha egy „kreatív” könyvelő megoldja, hogy az addig szépen csordogáló áfabefizetésünket villámgyorsan kinullázza, az

bizony feltűnést kelt, akárcsak a korábban tárgyalt veszteséges gazdálkodás. Ha már szóba került a könyvelő, nem árt azt sem tisztázni, hogy miért is kell a könyvelő. Nos, nem arra, hogy minden ügyes-bajos dolgunkat megoldja. Arra sem, hogy helyettünk számlázzon, vagy behajtsa az egyesület követeléseit a fizetni nem akaró vendégen. Az ő feladata a vezetőség információs igényeit kielégítő módon vezetni a könyveket, a jogszabály adta kereteken belül. Hangsúlyozni kell, hogy a jogszabályi kereten belül lehet csak mozogni, de azon belül aztán bátran. Egy hozzáértő könyvelő olyan könyvvezetést tud kialakítani, amiből igen sokrétű információ kinyerhető egy gazdasági szereplő gazdálkodásáról. A gazdasági események rögzítésén, bevallások elkészítésén, adatszolgáltatásokon túl többnyire ő végzi a bérszámfejtést is. Ha pedig kicsit is lelkiismeretes, akkor utána néz minden felmerülő gazdasági kérdésünknek. Azonban a vezetőség rossz döntéseiért a felelősség nem őt, hanem a vezetőséget terheli!

Majd a vadászház bérbeadásából jól megtollasodunk...

Oldalakon keresztül tárgyaltuk az alap- és vállalkozási tevékenység viszonyát és az áfát, illő hát, hogy rávilágítsunk arra, miért olyan lényegesek ezek. Egyrészt ezek a fogalmak keverednek leginkább a köztudatban, másrészt a vonatkozó adóügyi jogszabályok is e fogalmak mentén mozogva tesznek egyes bevételeket adókötelessé vagy hagyják adómentes státusban. A társasági adó tekintetében, minden hazai egyesület

a törvény erejénél fogva alanya a társasági adónak, de a vállalkozási tevékenységből bevételt vagy költséget nem realizáló társaságnak elég egy nyilatkozaton jelezni a NAV-nak, hogy nincs társaságiadó-fizetési kötelezettsége. Ha azonban van vállalkozási tevékenységből származó bevétele vagy költsége, a teljes társaságiadó-bevallást végig kell mazsoláznia, és a bevallás kitöltése közben még az is kiderülhet, hogy társasági adót is kell fizetnie! (Mondjuk egy jó könyvelő ezt már év közben jelzi az egyesület vezetőjének.) Ezzel együtt jó eséllyel ugrik a helyi iparüzési adó alóli mentessége is, na meg az általános illeték-mentessége.

Megjegyezném, hogy a vállalkozási és az alaptevékenység bevételeit és költségeit elkülönítetten kell nyilvántartani, ami megint csak olyan plusz feladat, ami nem feltétlenül hiányzik a szakembernek. Jó hír viszont, hogy az ingatlan hasznosítása néhány évvel ezelőtt törvényi szinten is bekerült az alaptevékenységek közé, vagyis a vadászház kiadása vadászat érdekében már nem minősül vállalkozási tevékenységnek. Ellenben a társasági adó tekintetében adóalap-módosító tételként kezelendő az így szerzett bevétel és a hozzá kapcsolódó költség, ráfordítás, vagyis adófizetési kötelezettségünk keletkezhet belőle. Mérlegelendő ez a kérdés is, hiszen jelentős bevétel realizálható ilyen módon a vadászház hasznosításából.

Igyekezünk akkor most kicsit összeráznia az eddigi információ halmazt! Ha a társaság gazdasági tevékenységből származó bevétele 12 millió forint alatt van, akkor alanyi mentességet választhat, és nem kell áfabevallást készítenie

és áfát befizetnie. Ha csak alaptevékenysége van, akkor jó eséllyel egyéb adók sem terhelik.

Van a vadásznak része?

Ha már itt tartunk, nézzünk kicsit körül a „kompetencia” háza táján is, mert itt is van söprögetni való. Első kérdésként érdemes tisztáznunk, hogy mi tartozik a kompetencia fogalmába. Nos, kérem, az egy olyan fogalom, amely az adó- és egyéb jogszabályokban ilyen elnevezéssel nem található meg, de még a hangzatosabb vadászrész fogalmat is hiába keressük. Ezek a vadászat sajátos és dicséretes hagyományai köré tartoznak, melyek a vonatkozó jogszabályokkal nem igazán vannak összhangban. A civil törvény megfogalmazása fedi le leginkább a lényegét, amikor cél szerinti juttatásnak minősíti az ilyen jellegű juttatást. Az áfatörvény még viszonylag elfogadhatóan nevesíti, nyilván csak az áfa szempontjából, ellenben az SZJA-törvénynél már igencsak varkarhatja a fejét az, aki kutakodni kezd utána. Megítélésem szerint az áfa- és az

SZJA-törvény megfogalmazása között még némi ellentmondás is felfedezhető. Ha az áfatörvényt vesszük alapul, akkor csak a tag részesülhet belőle, és csak akkor lesz adómentes, ha annak vagyoni fedezete kizárólag az alapszabállyal összhangban meghatározott, minden tagra kötelező tagsági díj, egyéb hozzájárulás, a kapott államháztartási támogatás és egyéb adomány, valamint a saját tevékenységből származó nyereség. Különösen csiklandós tud lenni a helyzet, ha komolyabb értéket kap a tag kompetenciaként, ugyanis a törvény nem nevesíti, hogy mit is kaphat kompetencia fejében. Nemcsak a fácán és a nyúl, netán réce és lúd, hanem akár a trófeás vad is lehet kompetencia! Azonban nem szabad szem elől téveszteni, hogy a tagokat egyforma jogok és kötelezettségek illetik és terhelik, vagyis az nem kompetencia, ha egyszer-egyszer a rátermettebb tagnak adunk egy-egy bakot-bikát. Nem tiltja ezt egyetlen jogszabály sem, sőt jelentősen tudja javítani a munkamorált egy-egy ilyen gesztus, de ezt nem adhatjuk még a tagnak sem csak úgy,

fotó: Utassy György

mindenfélétérítés nélkül. Vagy ha már ilyen „kompetenciát” szeretnénk adni, akkor rögzítsük írásban, hogy a többi tag milyen rendszer szerint részesülhet belőle, szem előtt tartva az egyforma jogok és kötelezettségek rendszerét.

A „vegytiszta” eljárás az volna, hogy az ilyen elismerésben részesített tag – a vezetőség vagy a közgyűlés döntése alapján – kedvező áron kaphatná meg a trófeás vadat, ekkor ugyanis már termékértékesítés történik, ehhez pedig rendelkezésre áll a szükséges dokumentáció (számla, bírálati lap stb.), tehát jogilag rendezett a helyzet. Komoly gondot okozhat, ha nincsenek meg a szükséges dokumentumok, hiszen ezek alapozzák meg a gazdasági ügyletet. Az árszabás a NAV-ot már kevésbé érdekli, ha a gazdasági eseményt alátámasztó dokumentáció rendezett, és a piaci értékre is tekintettel voltunk. Egy kis kompakt, testhez álló belső szabályzattal ez a tagok számára is áttekinthetővé válik.

Kanyarodjunk vissza még a kompetencia meghatározásához. Külön hangsúlyozni kell a kulcsszavakat, melyek a tagot megillető juttatást meghatározzák. Ezek közül a legfontosabb a tag! Vagyis azok a fogalmak, hogy vendégkompetencia, kutyakompetencia stb. alapvetően értelmezhetetlenek. Hiszen a vendég nem tag, a kutya pedig különösen nem az. Akkor azonban mi a helyes megoldás?

Az egyezés mindenholn egyezik!

Minden vadászatra jogosult az éves terv alapján gazdálkodik, melynek egyeznie kell többek között a teri-

ték-nyilvántartással. Ez pedig csak akkor biztosítható, ha precízen naplózzák, hogy melyik elejtett vaddal mi történt, nemcsak a nagyvad, hanem az apróvad tekintetében is. Optimális esetben minden évben születik egy belső határozat, hogy mennyi nyúl és fácán stb. vihető haza egy tag által. Ez jó esetben egyezik a löni tervezett mennyiséggel. Ha az összes tag által hazavihető mennyiség kevesebb, mint a löni tervezett mennyiség, akkor a fennmaradó darabszám nem tűnhet el csak úgy, nyomtalanul a nyilvántartásból! Az csak dokumentált módon, például számla és ellenérték megfizetése mellett hagyhatja el a társaság nyilvántartását.

Hogy teljesen egyértelmű legyen a dolog, nézzük kicsit más szemmel a helyzetet. Ha mondjuk ellenőr lennék (szerencsére nem vagyok az), akkor egy ellenőrzés során összehasonlítanám a tervet a beírókönyvvel és a kompetencia-nyilvántartással, valamint a kiszámlázott tételekkel. Így jó eséllyel lenne olyan tétel (akár trófeás vad is), melynek „nincs gazdája”, valahogyan „elvivődött”. Mivel a vad állami vagyon, az a napi gyakorlat és a jogszabályok alapján nem sok jót jelent a vadásztársaság szempontjából. Ha viszont nem adjuk át a nyilvántartásokat, akkor a nyilvántartások vezetésének elmulasztása miatt számíthatunk egy jelentős összegű mulasztási bírságra és utóellenőrzésekre, továbbá kötelezünk a nyilvántartások vezetésére.

Egy szó, mint száz, a helyes eljárás valahogyan így nézhet ki. Év elején meghatározza a vadásztársaság, hogy milyen és mennyi vad illeti meg a tagot vadászrészként. Ezen túl kerüljön rögzítésre az is, hogy a tag milyen ösz-

szegért vásárolhat a társaság területén elejthető vadfajokból, ha már a kompetenciáját kimerítette. Itt meghatározhatunk lényegesen alacsonyabb árat, mint egy bérvadász esetében, hiszen a tag a tagdíjával minden évben megfizeti a vadászat jogát, míg a bérvadász számára kalkulált díj ezt a vadászati jogot is tartalmazza, még ha ez nem is tudatosul az árképzés során. Vagyis a tag esetében elegendő a hús értékét figyelembe venni (trófeás vad esetén a trófea értékét). Így nem jelenthet gondot, ha a tag többet akar valamiből löni, mint amennyi a kompetencia, mert annak meghatározott értékét számla ellenében kiegyenlíti, a számlán feltüntetett fizetési módtól függően készpénzben vagy banki átutalással. A tag által hívott vendég megkaphatja a tag nevére kiadott kompetenciát, hiszen a tag a saját kompetenciájával maga rendelkezik, tehát azzal – az értékesítést leszámítva – bármit tehet. Ennél jobb megoldás, ha a tag az általa meghívott vendég számára a kiadott vad tagi ellenértékét számla ellenében kifizeti. A néhány helyen alkalmazott vendégjegy erre bizonyos szempontból megoldást jelent, de a vendégjegy alkalmazásakor írásban rögzíteni kell, hogy a vendégnek mennyi vad jár! Arra azonban feltétlenül figyeljünk, hogy a megállapított tagi ellenérték arányban legyen a vad tényleges értékével, azaz a szokásos piaci értékével! Több mint érdekes lesz a helyzet akkor, amikor egy bérvadász által lött 3500 forintos tókécsécét a tag 100 forintért viheti el. Már ha csak a néhai réce húsának értékét nézzük, akkor sem stimmel a dolog! Ez különösen lényeges a trófeás vad esetében. Azt viszont ne feledjük el, hogy a

kompetencia minden tagnak jár, így a 25 tag között kiosztott két-három bak vagy bika nem kompetencia! Annak kell egy becsületes árat szabni, amiért a kiválasztott szerencsés meglőheti, az így kalkulált árat pedig számla ellenében megfizeti.

A végső elérendő cél, hogy az elejtett vadnak minden esetben legyen teljesen végig követhető életútja, tehát vagy kompetenciaként, vagy számla ellenében kerüljön ki a nyilvántartásból. (Nem bonyolítjuk a helyzetet a betegen lött, elütött, dögön talált egyedekkel, mivel ott minden esetben megvan a kitaposott jogi út, melynek végén igazolhatóvá válik az egyed sorsa.)

Szép új online világ!

A kompetenciához hasonlóan izgalmas téma az értékesítés számlázása. Nem mintha a társaságok nem szeretnék számlázni, mert ugye a pénz az mindig jól jön! Mint ismeretes, pénz csak számla, de legalábbis nyugta ellenében kerülhet a vadásztársaság házipénztárába. Csakhogy a számla kiállítása felettébb izgalmas és felelősségteljes feladat, az ezzel járó munkát nem szívesen veszi a nyakába egyik tag sem. Így azután esetenként, okos félmelegdással a könyvelőnél landol ez a nemes feladat, ami még végső szükség esetén sem jó megoldás! Ugyanis a könyvelőnek a társaság értékesítéseire az ég-világon semmi köze sincs! Ebből kiindulva, egy rosszul kiállított számláért nem őt, hanem a társaság képviselőre jogosultját terheli a felelősség! Tovább cizellálja a helyzetet a 2021. év elején hatályba lépett jogszabály, amely a NAV felé történő adatszolgáltatás körét bővítette ki.

foto: Urassy György

Miért is lett az adatszolgáltatás olyan fontos? A NAV látni szeretné minden hazai jogi személy gazdasági tevékenységét, hogy ezzel is fehértse a gazdaságot. Az adóhatóság célja, hogy az adminisztrációs terheket csökkentse oly módon, hogy áfabevallás-tervezetet készít majd, melyet a könyvelő korrigál a valós helyzetnek megfelelően. Ehhez azonban adatra van szüksége az adóhatóságnak, ezért bevezette a számlákkal kapcsolatos kötelező adatszolgáltatást. Több lépcsőben tervezték elérni, hogy minden számláról információt kapjanak. A 2021. évben már a vadásztársaságok által kiállított, áfát nem tartalmazó számlákról is szükséges bizonyos adatok továbbítása.

Bár a NAV-ot dicsérni nem divat, hiba lenne elhallgatni, hogy feladatok európai szinten is kimagasló profizmussal művelik. Folyamatosan záródnak be a 10–15 éve még járható kiskapuk, és egyre kevésbé éri meg nem követni a jogszabályokat. Sőt! Olyan szabályozó mechanizmusok épültek be,

melyek révén a felderíthetetlen csaláshoz sokkal magasabb szinten kellene művelni a pénzügyi feladatokat, mint a jogkövető magatartás esetében. Miért lenne hát bárki is elég vakmerő tudatosan rosszul dolgozni, amikor jól sem könnyű? – szól a költői kérdés.

De kanyarodjunk vissza az online számlázóprogramok világába. Bár úgy tűnhet, hogy nincs más út, mégsem kötelező online számlázót használni. Az viszont tény, hogy az adatszolgáltatás miatti határidőkbe éppoly tökéletesen bele lehet gabalyodni, mint kiscicának a hímzőfonalba, ezt pedig a NAV a kezdeti türelmes figyelmeztetés után előbb-utóbb büntetéssel szokta honorálni. Az már csak mellékes tudnivaló, hogy a számlázóprogramok többnyire ellenőrzik, hogy formailag helyesen állították-e ki az adott számlát, így jó eséllyel nem kerülhet ki a kezünk alól hibásan kitöltött számla. Ez a kézi kitöltésről nem feltétlenül mondható el. Aki próbálta, az tudja, miről beszélek. A jogszabály pedig nem tesz különbsé-

get a tudatlanság vagy a hanyagság miatti hibás adatközlés szankciója között. Vagyis hogyan is kellene jól számlázni? Azt gondolom, hogy először is kerítsünk egy jó online számlázóprogramot. Sok kellemetlenségtől óvjuk meg magunkat, és láthatóan ez a jövő útja is. A NAV saját fejlesztésű és kizárólag a NAV.GOV.HU felületről elérhető programja tökéletesen megfelel még egy több tízmillió forgalmú társaság igényeinek is. Mivel a NAV fejleszti, vélhetően a legfrissebb jogszabályoknak is megfelel, és nem utolsósorban ingyenes. Szóval legalább erre „ruházzunk be”. A számlázóprogramok lehetőséget adnak, hogy több, különböző „jogosítvánnyal” rendelkező felhasználót is regisztráljunk. Mivel az elnök jogosult a képviselőre, ő lesz az elsődleges felhasználó, tehát ő lesz az, akinek minden adat megváltoztatására, számlázásra és nem utolsósorban másodlagos felhasználók felvételére van jogosultsága. Itt lehet vétkes könnyelműséget elkövetni, mert ha nem adunk meg több felhasználót, azzal igazi 22-es csapdáját hozunk létre. Ugyanis, ha az egyetlen, belépésre és számlázásra jogosított személlyel valami történik (mondjuk elutazik két hétre, hogy semmi drasztikus példát ne mondjunk), akkor megáll az élet! Se elnök, se számlázás. Célszerű tehát a vezetőség egy-két tagját (mondjuk a gazdasági vezetőt) másodlagos felhasználóként regisztrálni. Így számlázni tud, de az alapvető paramétereket nem tudja megváltoztatni. Nem áll meg a számlázás, ha az elnök bármilyen okból kifolyólag nem tud számlát kiállítani, meg nem is feltétlenül az ő feladata ez.

Hogyha nékem sok pénzem lesz...!

Ha már a számlázásnál tartunk, nem lesz haszontalan, ha egy életszerű példán keresztül rávilágítunk arra, hogy mit és mikor számlázunk. Fekessük le alapvetésként, hogy a vadásztársasági lét esetén a számlázás szinte mindig a termék vagy szolgáltatás értékesítését követi (legalábbis én nem hallottam még arról, hogy valaki előleget fizetett volna a még meg sem lőtt nagy bikára), az előlegszámla felettből ritka. Ebben az esetben a vezérelv az, hogy az értékesítés akkor történik meg, ha a dolog-tárgy-eszköz kikerül az értékesítő tulajdonából, és a vevő megszerzi felette a rendelkezési jogot, a szolgáltatás esetében pedig a szolgáltatás megtörtént. Ezt az időpontot tüntetjük fel a számlán a teljesítés idejénél. Kulcskérdés lesz ez a dátum, tehát érdemes kicsit memorizálni.

Az alapeset: jött a vendég, aki néhány napig a vadászházban vendégeskedett, evett-ivott, a hivatásos vadász kísérte, s lőtt egy-két bikát meg mellesleg pár récét. A trófea mellett vinni szeretné a récék húsát is. Ebben az esetben tehát volt szolgáltatás és termékértékesítés is. A szolgáltatást ki is kellene számlázni a vendég távozásakor, sőt a húst is, hiszen a vendég a szolgáltatást igénybe vette, illetve a rendelkezés jogát megszerezte felette. Azonban mi van a trófeával? Sőt, ha nagyon szórászhosogatóak vagyunk, akkor a vadászat jogának átengedésével hogy állunk? Hiszen a kettő – bár kéz a kézben jár – mögöttes tartalma nagyon is különböző. Ez a probléma akkor merül fel, ha a vendég nem tudott semmit lőni, vagy vadat

sebzett. A vadászat jogát átengedtük neki, hiszen reggel és este ezért lehetett kint a területen a kísérel. Szerencsére ez a rész elég jól le van fedve a kísérés, illetve a „kimenetel” díjtételekkel. Sebzés esetén már izgalmasabb a kérdés, pláne, ha a vendég vitába száll, de ennek kivédésére való a megkötött bérvadászati szerződés, ami sajnálatos módon a belföldi vadászok esetén igen gyakran elmarad. Miután az áfafizetési kötelezettség a teljesítés időpontjában keletkezik, így alóla kibújni nem lehet, maximum a trófeabírálat révén kissé elodázni. Ha már egyszer az adószámunkban szerepel a bűvös -2- jelölés, akkor itt bizony áfás számlát kell kiállítani, ahol trükközésnek nincs helye! Szóval a vendég hazautazik, számla ellenében kifizette az összes igénybe vett szolgáltatást, na meg a húst. De az agancs még várja a bírálatot. Napok-hetek múlva erre is sor kerül. Mivel a bírálat megtörténtéig a trófea a jogosult tulajdonában van, így a számla kiállítása nem is volna jogszerű, hiszen a vásárló nem szerzi meg felette a rendelkezés jogát, nem történik meg a teljesítés. Másrészt a bírálati lap az a hiteles dokumentum, melyre lehet alapozni a számlázást. Itt már mindössze az Európai Unió belüli vagy kívüli számlázás tud nehézséget okozni, de pontosan ezért van a könyvelő, hogy e tekintetben fogja a kezünket. Vagyis nem kell attól megijedni, hogy a vendég a vadászatért nem egy, hanem több számlát kap. Különösen akkor nem, ha a különböző tételek teljesítési ideje eltérő.

Állítólag volt egyszer egy vadásztársaság, ahol a vadászat előtt vagy után, már nem tudni pontosan, a nagylelkű

vadásztól támogatás érkezett a jogosult számlájára. Érdekes módon ez kísértetiesen hasonló összeg volt, mint a trófea értéke az áfával csökkentve. Sajnálatos módon a beírókönyvből és a bírálati lapról villámgyorsan kideríthető, hogy az ilyen jellegű támogatás egy gazdasági cselekmény elleplezésére érkezett be. Ezt úgy hívják, hogy adócsalás. Büntetési tétele elég meggyőző, illetve előke-rülhetnek még egyéb, csatolt díjtételek is a részletes vizsgálat során.

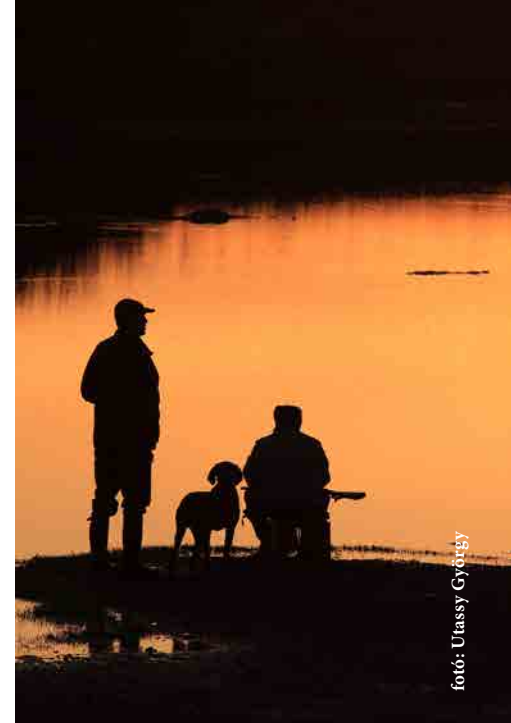
Ha már szóba került a vadászház és áttételesen az étkezés, egy rövid gondolatot megér a reprezentáció is. A reprezentáció leggyakoribb esete, ha a társaság költségén etetjük-itatjuk a tagokat egy rendezvényen, s ezért nem kérünk ellenértéket. Ne is szándékozzunk ebből bevételt szerezni, mert azzal az étkeztetés felettlébb ingoványos talajára tévedünk, ahol garantáltan hibázni fogunk, és mint tudjuk, a hibák elkövetése pénzbe kerül. Maradjunk tehát az ingyenes étkezésnél. Nincs tiltva, de érdemes figyelemmel kísérni, hogy hol is tart az év közbeni költség, ugyanis a cél szerinti (vagyis alaptevékenység) költségének 10%-os mértékéig, de legfeljebb az ilyen bevétel 10%-áig lesz ez adómentes!

Mindig a hivatásos vadász a bűnbak?

Nem mehetünk el szó nélkül a legnagyobb költségtételnek tartott, ellenben az egyetlen, a vadgazdálkodáshoz hivatalosan is értő személy körüli anomáliák, illetve tudnivalók mellett. Igen, a hivatásos vadászról van szó. Korrekt megnevezése hivatásos vadász, nem pedig vadőr, mert annál már ré-

ges-régen összetettebb feladatokat kell ellátnia. Azt gondolom, hogy mindannyiunk számára evidens, hogy a munkavállalót a NAV-hoz az előírt formanyomtatványon bejelentjük, illetve a foglalkoztatásával kapcsolatos változások bejelentését megteesszük. Azonban ott van a munkaruha, a dúvadjel, na meg a kocsifutás esete. A kötelezően biztosítandó munkaruhára vonatkozó előírásokat a vadászati törvény végrehajtási rendeletében részletekbe menően lefektette, az egyéb felszerelési tárgyakkal együtt. Mint ahogyan a személyi jövedelemadó tekintetében azt is, hogy ezek adóköteles bevételnek minősülnek-e a munkavállaló részéről (megnyugodhatunk, nem adóköteles bevétel). A jogosultnak mindössze figyelemmel kellene kísérni, hogy melyik évben milyen ruhadarab kihordásának ideje járt le, és azt pótolnia kell. E tekintetben nem elvetendő az sem, ha van egy éves keretösszeg, amelyből a hivatásos vadász megveszi, amit az adott évre a jogszabály előír. Már ha az előírányzott összegbe valóban belefér az elfogadható minőségű ruha! Vitatkozni persze lehet egyes tételek felett, de miután a rendelet előírja, tökéletesen fölösleges.

A gépkocsihasznalet kifizetése már nehezebb eset. Legkorrektebb megoldás, ha a gépkocsi a társaság tulajdonában van, már csak azért is, mert a traktorostól sem várja el a vállalkozó, hogy amikor felveszi, hozzon magával traktort is. Szóval az autó mint munkaeszköz a társaságé. Ekkor elegendő, ha a tankolást és a javítást fizeti a társulat, na meg a gépjárműadó (régebbi, ismert nevén a súlyadó), ahol kellemetlen meglepetés érhet bennünket. Neveze-

fotó: Utassy György

tesen az, hogy amit mi személyautónak gondoltunk, az már kisbusz vagy teherautó kategória. Azért nem árt, ha a hivatásos vadász menetlevéllel vagy útnyilvántartással alá is tudja támasztani, hogy miből is jött össze az a csinos kis üzemanyagszámla.

Komplikáltabb az ügy, ha saját autóját használja a munkavállaló. Itt két opcióból válogathatunk. Az egyik esetben kiküldetési rendelvénnyel történik az elszámolás, a NAV által közölt üzemanyagárral és amortizációs költséggel számolva. Persze lehet ennél többet is fizetni, de az már adóköteles bevétele lesz az alkalmazottnak. A másik esetben költségnyilatkozat alapján fizet a társaság, amivel szembeállíthatja a hivatásos vadász egyes költségeit (lásd SZJA-törvény). Aztán majd lehet matekozni, hogy sikerült-e mindent lefedni, vagy maradt adózandó része a

gépkocsifutásért kapott költségtérítésnek. Ehhez jön még az útnyilvántartás, és itt jön az igazi bökkenő, mert elég nehezen fogalmazható meg, hogy miként kerüljön bele, ha egy adott dűlőből átkocsikázott a másikba, majd a harmadikba. Talán a GPS-koordináták alapján vezetett útvonal lehet a megoldás, hiszen a vezérelv az, hogy derüljön ki, milyen földrajzilag körülhatárolt területen folyt a munkavégzés.

Tehát az általánosan bevett, havi fix benzinpénz „jól hangzik”, de ennek az elszámolása valahogy a fenti esetekbe kellene, hogy beleférjen, vagy mozgó bérrészként tekintünk rá, és akkor fizetjük utána az adót. Így viszont máris tetemesen lepad a kifizetésre szánt összeg. Sajnos nincs rá jó megoldás, mert ami a jogszabályoknak tökéletesen megfelel, az a gyakorlatban szinte kivitelezhetetlen. Lényeges azonban, hogy legalább egyféleképpen csináljuk, mert akkor könnyebben lehet javítani a rossz gyakorlatot.

Ez azonban még mindig móka és kacagás a dűvadjel elszámolásához képest. Kezdjük talán ott, hogy erről rendelkezni kellene valamiféle szabályzattal és nyilvántartással. A 79/2004. FVM-rendelet kötelezően meghatározandó szabályzatként írja elő a dűvadjel-elszámolás rendjét, melyet meg kell küldeni a hatóságnak is. Azt nevesíti is a jogszabály, hogy a hivatásos vadászt a szolgálati feladatainak ellátása során elejtett dűvadért meghatározott mennyiségű lőszer illeti meg, ami két okból is gondot okoz. Egyrészt a vadászatra jogosult kötelezett az éves tervben meghatározott dűvad mennyiség elejtésére és a jelek bemutatására a tájegységi fővadásznak. Hibásan ez akár úgy

is értelmezhető, hogy csak annyi dűvad után fizet a társaság, amennyi a tervben elő volt írva. Gyorsan el lehet venni a lelkesedését ezzel a lépéssel a szakszemélyzetnek, ugyanis az előírt mennyiség a minimum, de a szakmáját szerető hivatásos vadász ennél biztosan többet fog elejteni.

A hivatásos vadász napi 8 órás munkaideje és a tényleges munkavégzés között is feszül némi ellentét. Ennek feloldására számtalan kreatív megoldás van forgalomban, melyek ékes bizonyítékai a jogszabály és a valós élet közötti diszharmóniának.

Újkori felfedezés, hogy a dűvadanként kiadandó lőszer elég kevéssé ehető. Vagy teszem azt, nehezen lehet belőle a gyerekeknek iskolakezdésre új cipőt venni, vagy uram bocsá, nyaraláskor is nehezen alkalmazható fizetőeszközként. Bár vannak kreatív megoldások

a lőszer pénzre való konvertálására, azonban ezt hagyjuk meg az erre engedéllyel rendelkező boltoknak. Nyűgös, sok papírmunkával járó előírás, mely nem motiválja a dolgozót, mert aki egy kicsit is komolyan veszi a feladatot, az néhány tavaszi–nyári hónap alatt kosárszámra hordhatja haza a lőszert (már ha megkapja).

Sokkal életszerűbb volna mozgó bérrészként kifizetni a lőszer értékét, és akkor mindenki emelt fővel távozna. A jogosult nem kockáztatná, hogy rendőrségi ellenőrzéskor néhány ezer lőszert keressenek rajta (na meg a tároláshoz szükséges riasztót, ráccsal ellátott ablakot stb.), a hivatásos vadász meg több munkáért több pénzt vihetne haza. Ez pedig valóban motiváló tényező. Mellesleg a munkavállalónk nyugdíjalapja is növegetne. A társaság meg több apróvadnak örülhet(ne).

„Így csináljuk már 20 éve, és mindig jó volt!”

Ne tévesszen meg senkit, hogy évek, akár évtizedek távlatában gond nélkül működött a társaság. Még ebben a látszólagos rendben is tud egy-egy váratlan esemény számos bürokratikus bonyodalmat okozni, és alapvetően nem az extrém helyzetekre készülünk, azért némi előrelátással sokat könnyíthetünk a saját, na meg a társaság helyzetén. A Covid-járvány több ilyen rejtett hiányosságot hozott felszínre.

Sajnos a valós életből merített példa, hogy egy vadászatra jogosult elnöke váratlanul elhunyt. Az első meglepetés akkor érte a társaság vezetőségét, amikor a be akarták küldeni a munkavállalók havi bevallását. Ez mindig az elnök ügyfélkapuján keresztül történt, amihez egyedül neki volt hozzá-

foto: Utassy György

férése! Ez normális gyakorlat, hiszen a személyes ügyfélkapunkhoz számtalan személyes dolog kapcsolható, így aztán ennek a jelszavát nem is volna szabad senkinek sem megadni (ennek jogszerű áthidalására szolgál a könyvelő EGYKE fedőnevű megbízása, de ez már más történet). Nosza, kapták magukat és a társaság titkárát, meg az alapszabályt, és berobogtak a helyileg illetékes állami adóhatóság irodájába. Tették ezt annak a tudásnak a birtokában, hogy a képviselő változását nem személyesen, hanem elektronikus úton kell bejelenteni. Bízta abban, hogy így előbb dülőre jutnak a nem éppen hétköznapi ügy kapcsán. A NAV, illetve az ügyintéző a jogszabályoknak megfelelően eljárva közölte, hogy hozzájuk képviselőre jogosultként csak az elnök volt bejelentve. Sajnos az, hogy a titkár az alapszabály szerint mindenféle jogkörrel rendelkezik (például az elnök akadályoztatása esetén annak helyettesítése), számukra értelmezhetetlen, mivel náluk nincs bejegyezve, ezen változtatni pedig csak a néhai elnök tud(na)... Szóval patthelyzet. Mi a megoldás ilyen helyzetben?

Össze kellett hívni a közgyűlést (ezt a titkár megtehetette), új elnököt kellett választani, bejelenteni a bírósághoz. A bíróság hivatalból (kihasználva az ún. egyablakos rendszert) megküldte ezt a NAV részére, ahol átvezették a rendszeren képviselőre jogosult személy változását, és máris mehettek be a bevételek, az új elnök ügyfélkapuját használva. Ebben az esetben a bevételek elmaradásáért nem járt büntetés, de ehhez e-papíron be kellett jelenteni a NAV részére az eseményeket, vagyis indokolni kellett, hogy miért nem

nyújtották be határidőre a bevételeket. Az új képviselőre jogosult megválasztásáig, illetve a nyilvántartáson történő átvezetéséig eltekintettek a büntetések kiszabásától, bűnbocsánatot gyakoroltak. A bank és az online számlázó „rendbe tétele” ehhez képest már gyerekjáték volt.

Járjuk akkor körbe, hogyan lehetett volna ennek elejét venni. Illetve először lássuk, mi is történik a színpalak mögött? Amikor az új képviselőre jogosultat (elnököt) megválasztják, ezt mindenféle „körmönfont” nyomtatványon be kell jelenteni a területileg illetékes törvényszékhez. Ott nyilvántartásba veszik, és végzésben közlik ezt a társasággal, melyet a társaságnak küldenek meg, közben hivatalból megküldik a NAV felé a változást, tehát ott szabályos eljárás esetén már külön nem kell intézkednünk. Egy adatlekérést megér, hogy valóban megtörtént-e az átvezetés. Csak mellesleg jegyzem meg, hogy amíg nincs kézben a végzésünk, addig a régi elnök jogosult mindenben eljárni, hiszen mi még nem léteztünk az államháztartás rendszerében képviselőre jogosultként. Újra hangsúlyozni kell, hogy már az alapításkor vegyünk igénybe ügyvédet, könyvelőt.

A következő izgalom az online számlázó. Itt már nekünk kell beállítani, hogy ki számlázhat, és ki nem. A cégkapu esetében hasonlóan nekünk kell módosítani az adatokat és a jogosultságokat. Napjainkban divatos, de felettébb rossz megoldás, amikor az éppen regnáló elnök személyes e-mail-fiókját adják meg minden fórumon kapcsolattartás céljára, ugyanis egy átadás esetén az elnök személyes e-mail-címét is át kellene adnia, amire

– lássuk be – kevés az esély. Már csak azért is, mert ebben a postafiókban nemcsak a vadásztársaság, hanem az elnök teljes személyes levelezése is ott lapul. Jó gyakorlatként ajánlott, hogy a vadásztársaság ügyeinek intézésére szolgáló e-mail-fiókot hozzanak létre, és ezt adják meg minden hivatalos helyen, ezáltal az esetleges átadás esetén semmilyen személyes adat nem kerül át az új vezetőhöz, ellenben minden, az e-mailen zajlott társasági ügyről értesülni fog.

Mivel nem tiltja semmi, hogy egy társaságnak több azonos joggal bíró vezetője legyen (pl. háromtagú elnökség, ahol minden tag képviselőre jogosult), ezáltal nem lesz gond abból, hogy az egyik képviselő akadályoztatása esetén is működőképes maradjon a társaság. Ehhez viszont megint csak az alapszabályban kell rendet tenni, s mivel nem ez a megszokott figura, ehhez erőteljes szemléletváltásra is szükség lehet.

Biztató zárszó

Számtalan dologról beszélhetnénk még, de már az én fejem is kóvályog a sok tilalomfa és szabály leírása után. Számos alapszabályt látva, nyugodtan állíthatom, hogy alapvetően nincs gond velük. Mivel jogászok készítik őket, jogi tekintetben szinte mindig kifogástalan működést biztosítanak, azonban a gazdasági oldal többnyire kicsit sántít, s ennek rendbe tétele legalább olyan fontos, mint az, hogy miként kell lefolytatni egy fegyelmi eljárást.

Az alap- és vállalkozási tevékenység elkülönítése legyen az alap, mert ha ezt korrektül lefektettük, sok egyéb zűrnek

elejét vehetjük. Rendezni kell tehát az alap- és a vállalkozási tevékenység TE-ÁOR-számait, a kompetenciajuttatás rendszerét, a tag által vásárolható vad esetét, a képviselők jogköreit, a képviselőre jogosultak körét, a számlázó-program használatának feltételeit és a hibás számlázás felelősét.

A változtatásokat minden esetben megfelelően vezetessünk át az illetékes hatóságoknál.

Aktualizáljuk vagy építsük fel a nyilvántartások rendszerét. A krotália-nyilvántartás egyébként is előírás, miként a beírókönyv is. Egy jól vezetett könyvelésből kimutatható a hivatásos vadász munkaruhája, és a lődíj elszámolása is lekövethető (bár ez megérne egy külön nyilvántartást, átvételi elismervénnyel stb.). Ehhez még egy frapáns kompetencia-nyilvántartást kell összeütnünk. Kreatívabb kollégák az Excel és egyéb táblázatkezelők áldásos lehetőségét is kihasználhatják, mert egy jól megszerkesztett adatbázis-táblázat csodákra képes. Naprakészen láthatjuk belőle, hogy a tervszámokhoz képest hol tartunk az elejtésekben, és nem kerül több munkába, mint egy kockás füzetből összemazsolálni év végén az adatokat.

Ha mindezekkel elkészülünk, és mindent rendbe tettünk, akkor rá fogunk ébredni, hogy a működtetés így sokkal egyszerűbb – és ami ennél lényegesebb szempont: kevésbé kockázatos. Soha ne tévesszük szem elől, hogy egyes esetekben az elnök személyét terheli az anyagi felelősség is az egyesület viselt dolgaiért!

*Fazekas Gergely titkár
mérlegképes könyvelő*

Korszakváltások a magyar vadászathban, a kezdetektől a polgári korig

A magyar vadászat, majd a 19. század második felétől a vadgazdálkodás korszakváltásai számos aspektusból vizsgálhatók. Ilyen szempontok lehetnek többek közt a vadászati módok, a természeti környezet vagy akár a társadalmi környezet átalakulása. Témánk szempontjából a vadászati szervezetek kialakulása és változásai kiemelkedő fontossággal bírnak. Minden korszakváltáshoz egyfajta „mérőkövönként” kapcsolódik a vadászat törvényi szabályozása, ezért célszerű a jogszabály-módosítások mentén áttekinteni azokat a kereteket, melyeken belül az átalakulások lezajlottak. Mindezekhez az adott periódusokra legjellemzőbb témát kapcsoljuk, így a vizsgálat szükségképpen kronologikus.

A szabad vadászat kora

„Szabad vadászat koraként” szokás említeni a honfoglalástól a Jagellók uralkodásáig terjedő közel ötszáz évet, amikor a vadászat minden szabad embert személyes jogként illetett meg. Hazánk földje ezekben az évszázadokban vadban igen gazdag volt, az erdőkkel borított hegységek, a folyókkal és mocsaras területekkel szabdaltságot olyan vadbőséget biztosítottak, amelyek lehetővé tették, hogy mindenki szükséglete, kedve és tehetsége szerint ejthessen el vadat. A vad szabad préda volt, jogilag res nullus, vagyis uratlan jószág.

A vadászatnak mint emberi tevékenységnek a szabályozása első ízben I. (Szent) László király 1092. évi dekrétumában jelent meg. Vallási megfontolásból ugyanis I. László ennek a dekrétumának a 12. fejezetében megtiltotta a „mondott ünnepnapokon” való vadászatot, ami kizárólag időbeli korláto-

zást jelentett. A szabály megszegőivel szemben szankcióként a vétkes lovának és ebeinek elkobzását alkalmazták. Az előbbi igen súlyos büntetés volt, ezért a törvény megengedte a ló ökörrrel való megváltását. Ha pedig egyházi személy vétett e rendelkezés ellen, elvesztette egyházi rendjét. A vadászati tilalmi idők kezdetekben az egyházi ünnepnapok megtartásához igazították, ami egészen 1729-ig így maradt.

Ezt az utat járta tovább I. László utóda, (Könyves) Kálmán is, aki ki mondta, hogy vadászat miatt mise nem maradhat el. Sőt, hogy az egyház se találjon kibúvót a rendelkezés alól, Kálmán Király Dekrétumainak Első Könyvének 68. fejezete megszabja, hogy „Misét mondani csak felszentelt helyen legyen szabad, hanem ha valami szükség oka kívánná máshol, és akkor sátor alatt vagy más tiszta helyen mondják; de azt is csak úton, utazás közben, nem vadászaton, és soha kézi oltár nélkül.”

I. (Szent) László magyar király a veleméri templom freskóján

Királyi vadászati szervezetek a Középkorban

Az első vadászati szervezetek hazánkban már az államalapítás után, a királyi uradalmakban létrejöttek. A királyi uradalmak várispánságok szerint tagozódtak, amelyek kialakítása már I. (Szent) István idejében elkezdődött, ám csak a 13. századra épültek ki teljesen.

A királyi rendelkezés alá tartozó erdőket az Árpád-házi királyok korában erdőispánságok alá szervezték, vagyis

ezeket a nagy kiterjedésű, zárt erdőterületeket teljes közigazgatási autonómiával rendelkező királyi uradalommá alakították, melyek élén az ispán állt. Az erdőispánságok tehát – a várispánságokhoz hasonló – olyan, nagy kiterjedésű és többnyire hatalmas erdősegeket magukban foglaló birtokok voltak, melyek részben a királynak és kíséretének vadászatát, másrészt a királyi birtokadományok céljait szolgálták. Területükön rendkívül tagolt szolgáltatórendszer alakult ki, a községek egy

részét eleve meghatározott feladatok ellátására telepítették az erdőispánság területére. Ebben a korban még nem létezett a mai értelemben vett erdőgazdálkodás, leginkább csak a királyi vadászatok érdekében vigyáztak az erdőre.

A középkori vadászszervezeteink meglehetősen sokrétűek voltak, melyek az ismert régész, Zolnay László szerint nem nyugat-európai, hanem keleti előképből származtak. Ezzel ellentétes véleményen van Csóre Pál, aki szerint a Frank Birodalom intézményeivel mutatnak rokonságot az Árpád-házi királyaink vadászati feladatokat ellátó „szervezetei”. Királyi oklevelek elszórt adataiból, valamint az egész országot behálózó egykori településeik neveiből vázlatosan rekonstruálhatóak a kor vadászati szervezetei, melyek a vadászati módok gyakorlása szerint tagozódtak vadászokra, madarászokra, pecérekre, íjászokra, lovászokra, bölény- vagy őstulokvadászokra, hódászokra, s szolgáltak a királyi vadászispán vezetése alatt.

Az egyes szervezeteknek saját vezetői is voltak, akik szintén ispáni ranggal bírtak. A vadászispán – a comes venatorum – a királyi udvar részéről a vadászatok fő szervezője és felügyelője volt. Az Árpád-házi királyok kedvenc vadászterülete a Bakony volt, ezért ekkoriban a vadászispán a bakonyi ispán volt egy személyben.

Egyes szerzők szerint a királyi erdősz-vadász szervezetek a 13. század közepéig virágoztak. A 12. század második felétől kezdődött meg és egyre nagyobb mértékű erdőirtásokkal folytatódott az erdők visszaszorítása, egyre több és több területet műveltek meg. Különváltak és megerősödtek,

majd zárt királyi erdőispánságokká alakultak a régi vadászparadicsomok, mint például a Bakony, Ung, Bereg, Szilágy vagy Máramaros. Ezekhez addig gyéren lakott területeket csatoltak: Nagy-Zólymot (Zólyom, Liptó, Turócz, Árva vármegyék), Sáros és a Szepességet. A vadász és erdőővő szervezeteket is részben ezekbe a királyi nagyvadásokba koncentrálták.

A 11–12. századi Magyar Királyság birtokviszonyaira a királyi birtokok túlsúlya volt jellemző, és főleg ebből eredt az Árpád-házi királyok hatalma. A királyi birtokokat az egyházaknak és a világiaknak tett adományok kezdettől fogva apasztották, ám ez eleinte alig volt észrevehető. III. Béla korában az ország területének mintegy kétharmada volt valamilyen formában az uralkodó kezén, ám ennek jelentős része ekkor még lakatlan erdőség volt. Az erdőuradalmak egésze a királyok birtokát képezte. A 12. század folyamán – részleteiben kevésbé ismert adományok következtében – az uradalmak birtokviszonyaira addig jellemző homogenitás megbomlott. Ahogy arra már Zsoldos Attila is felhívta a figyelmet, az erdőuradalmak szervezetének átalakulásáról tanúskodó forrásaink az ország egész területén azonos időben, a 12–13. század fordulóját követő évtizedekben kelteztek. II. András 1208 körül új alapokra helyezte a királyi birtokpolitikát. A reform bevezetésének indítékai kétképpen nem tisztáztak, viszont II. András uralkodásának első felében kezdetét vette a királyi birtokok addig nem látott bőkezűséggel való eladományozása. A folyamat nem kímélte az addigi adományok által jóformán érintetlenül hagyott királyi várszervezetet

sem, esetenként egész várispánságokat, bár többnyire csak azok egyes földjeit juttatta híveinek. A várföldektől tett adományok éppúgy örökölhetők voltak, mint a más birtokok terhére tett adományok. II. András nagyszámú kíséretével gyakran látogatta a nemesség vadászterületeit, birtokait. Ilyenkor a király kíséretének eltartása és elszállásolásának költségei az igénybe vett falvak birtokosaira hárult. Ez a gyakorlat és a II. András „új berendezkedésnek” nevezett birtokadományozási politikájával való elégedetlenség olyan méreteket öltött, hogy nemesi ellenzéke az uralkodót az úgynevezett Aranybulla (1222) kiadására kényszerítette. Ennek XV. cikkelye elrendelte, hogy a „királyi lovászok, ebfalkárok és solymászoknak ne legyen szabad a nemesek falvaiban megszállni”. Ezt az 1231-ben kiadott oklevelében megerősítette. „A nemesek házaiban és falvaiban, azoknak meghívása nélkül sem mi, sem lovászaink, sem solymászaink, sem ebfalkáraink [...] ne szállhassanak meg.” Az Arany-

bulla és a bő egy évtizeddel későbbi megerősítésének vonatkozó cikkelyei vadászattörténeti szempontból is kivételes források.

A nemesség privilégiumától a vad védelméig

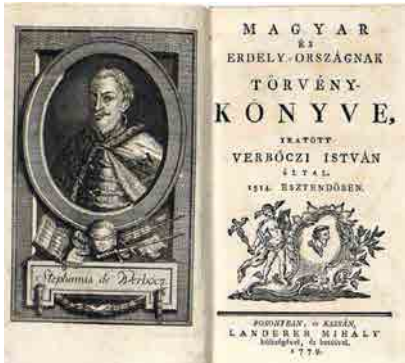
A szabad magyar vadászat mintegy öt-száz éves időszakát zárta le II. Ulászló király 1504. évben kelt ötödik dekrétumának XVIII. cikkelye, mely egyértelműen kimondta, hogy a jövőben csak a nemesek vadászhatnak szabadon.

„I. § Hogy tehát e bajt kellő szerrel orvosoljuk, megállapítottuk, hogy mostantól fogva jövőre az ország jobbágyai és parasztjai közül senki se merjen bármi módon vagy bármi mesterséggel szarvasokra, őzekre, nyulakra és vadkanokra vadászni, valamint fáczánokra és császárfajdokra, vagyis úgynevezett »császármadarára« madarászni.”

A vadászati jog korlátozása tehát személyekre vonatkozott, de a törvény nem jelentett területi korlátozást, melynek indokaként a jobbágyok, parasztok által – épp a vadászat miatt történő – föld- és szőlőművelési kötelezettségük elmulasztását jelölték meg.

Jogtörténeti érdekesség, hogy Werbőczy István nádor, korának kiváló jogtudósa, akinek Tripartitumként is ismert 1514. évi Hármaskönyve a nemesi Magyarország szokásjogát foglalta össze, külön nem említi – csupán egyetlen vonatkozásban, az erdők értékelésénél, tartozékként kezeli – a vadászati jogot.

Később, az 1514-es Dózsa-féle felkelést követően, a vadászat ürügyén II. Ulászló megtiltotta a parasztság, valamint az őket támogató diákság és pap-

**Werbőczy István Hármaskönyvének
1779. évi kiadása**

ság szabad fegyverviselését, mely a már megszabott tiltás mellett még inkább ellehetetlenítette a nem nemesek vadászatát. Így a vadászat joga lassan általános nemesi privilégiummá vált. A szabályozás hatására azonban a vadászás körében pedig egyre inkább terjedtek a már régről ismert népi vadfogási módszerek, eszközök. A jobbágyság a tiltás ellenére sem volt teljesen elzárva a vadásztól. Körülbelül a 19. század közepéig kezdetben vadbeszolgáltatással és hajtással, később már csak hajtással szolgálniuk kellett a robot keretében. A másfél százados török hódoltság kezdetén, Buda 1541-es elfoglalásával három részre szakadt az ország. Ebben a helyzetben esély sem volt országos szintű, egységes vadászati szabályozás létrejöttére. Egészen az 1729. évi vadászati törvény kihirdetéséig, elsősorban helyi szabályok határozták meg a vadászati előírásokat és tiltásokat. Ezek a statútumok, oklevelek általában különféle korlátozásokat vezettek be, főként a vadászati jog szűkítése céljából, de találhatók köztük a vad óvását, kíméleti időket, illetve az orvvadásza-

tot szankcionáló rendelkezések is. Sokszor előírták a községeknek a vaddal, nyestbőrrel történő adózást, valamint a jobbágyságnak – a már említett – a földesúr részére teljesítendő vadászati robotot.

Ezek közül kitűnik a birtokain minztaszerű gazdálkodást – és már a mai fogalmaink szerint is a vadgazdálkodás előzményének tekinthető tevékenységet – folytató Nádasdy III. Ferenc országbíró rendelkezése, melyben 1660-ban vadőri személyzet felállítását rendelte el birtokain, valamint rendelkezett a lódíjak megszüntetéséről. Emellett az orvvadászat visszaszorítására is tett lépéseket. Ezen utasítások a magyar nyelvű vadásztörténeti emlékeink legfontosabb forrásai közé tartoznak.

A fentebb említett, helyi szintű, egymástól független rendelkezések a török hódoltság idején nem tudtak megmaradni ország területére vonatkozó vadászati jogi szabályozássá egységesülni.

A vadászfegyverek esetében a legfontosabb cél mindig a vad leghatékonyabb elejtése volt. A korábbi évszázadokban jelentős szerepe volt még az íjnak és a számszeríjnak, nem is szólva a vadászlándzsákról, a kardokról, valamint a különböző hurkokról, csapdákról és vermekről. A 17. század végére a vadászat területén is egyre jobban terjedő tüzefegyverek szinte teljesen kiszorították a vadászat hagyományos eszközeit. A lőporral működő puskák elterjedése előtti vadászfegyverek használata megváltozott, így természetesen átalakultak a vadászati módok is. Ezzel szinte egy időben egy másik, máig ható változás is elindult a hazai vadászatban, mégpedig a hivatásos, uradalmi vadászszemélyzet kialakulása.

A török elleni visszafoglaló háború (1683–1699) és a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc (1703–1711) utáni évtizedekben megindult az ország lakatlan területeinek újratelepülése. A 18. században az új birtokpolitika következtében, a nagybirtokok létrejöttével kialakultak az uradalmak, melyek területein a vadászat és az erdészet szorosan „összefonódott”. A szervezett erdőgazdálkodás kezdeti formáival szinte párhuzamosan, kialakult a mai, szervezett vadgazdálkodási gyakorlat előzménye. A birtokosok rájöttek arra, hogy ha vadászni akarnak, a vadat óvni, védeni és tenyészteni is kell, ezért az arisztokrácia és a tehetősebb birtokosok, püspökségek birtokain, valamint uradalmaik vadaskertjeiben, fácsnáiban már a 18. században külön személyzet foglalkozott a vad óvásával, gondozásával, tenyésztésével, vagyis a vadászati teendőik ellátására egyre több helyen alkalmaztak hivatásos erdészeket és vadászokat. A Habsburg Monarchia más országaiból érkezett jágereivel, erdészeivel szemben helyenként sokáig erős ellenérzést tápláltak a hazai uradalmakban, ennek ellenére, a tevékenységük révén alakult ki és terjedt el hazánkban a tudatos, mai értelemben vett vadgazdálkodás, sőt saját vadászszokásaikat nálunk is alkalmazták, melyek az idők folyamán meghonosodtak, hagyományaink részévé váltak. Megfelelő vadászati személyzet nélkül sem a törvények rendelkezéseit nem lehetett volna végrehajtani, illetve betartatni, sem az egyre inkább kibontakozó vadgazdálkodást megvalósítani.

Ebben az időszakban jogi téren is – a vadászat számos aspektusát érintő – messzemenő változások követ-

keztek be. Ennek a folyamatnak az egyik kiemelkedő pontja az egységes szabályozás létrejötte, mely III. Károly király 1729. évi dekrétumának XXII. cikkelyével történt meg. Ezt tekintjük napjainkban az első vadászati törvényünknek, amely viszonylag átfogóan, országos szinten rendezte a vadászattal összefüggő kérdéseket. A vadászat és madarászat szabályozásáról szóló törvénycikk megfogalmazta, hogy a vadászat joga nemesi előjog, azaz számukra a vadászat szabad maradt. A törvény preambulumban megerősítést nyert a II. Ulászló 1504. évi V. dekrétumába foglalt, a jobbágyok és a parasztság vadászatára megfogalmazott tiltás. Emellett az új joganyag a jobbágyoknak és a nem nemeseknek megtiltotta az agarak és vizslák tartását, a nemeseknek pedig az akkoriban sinkoránként ismert angol kutyafajta tartását. (A fajta neve a francia „chiencourant”-ból származik, valójában kopókról van szó.) A tiltás

II. Ulászló magyar király

oka az volt, hogy az ide sorolt kutyákkal úzve a vadat, melyeket lóháton kísérték a vadászok, nagy taposási károkat okoztak a földeken, és rendkívüli mértékben zavarták a vadállományt.

A korlátozások mellett a törvénycikk lehetővé tette, hogy a földesúri területeket kettéoszák. A földbirtok egy része vadászterületnek kialakítható, másik része a vadászat elől eltiltható lett. Ezek a területek voltak az erdők tilos részei. A nemesek más birtokain is vadászhattak, kivéve a fent említett „tilosokat” és a vad szaporodási időszakát, illetve emellett a fácán-, illetve fogolytenyésztéssel hasznosított területeken sem vadászhattak idegenek.

A rendelkezés 10. paragrafusa először szabta meg a hazai jogrendben a vad kíméleti idejét, ami már nem az egyházi ünnepekhez kötődött, bár a dátumok megnevezésében még ezek köszönnek vissza, hanem a vad életciklusát vette figyelembe. A rendelkezés a kíméleti időt szarvasbikára (szeptember 15-étől pünkösdig), szarvastehénre (vízkeresztől – január 6-ától – Szent Bertalan napjáig – augusztus 24-éig) és őzsutára (március 1-jétől május közepéig) állapított meg. A tilalmi időben vadászókra és az egyéb módon vadászati kihágást elkövetőkre a törvény büntetőrendelkezéseket is meghatároz: „...hogyha pedig valaki, [...] kihágást követne el, ez iránt a szolgabíró előtt indítandó perrel három nehéz súlyú márkában, a lelőtt vadért járó kárpótlásban s a perre teendő költségek megtérítésében kell elmarasztalni s a végrehajtást az ily kihágónak javaiból legott foganatosítani: a fellebbvitel a megyei törvényszékhez birtokon kívül épen maradván.”

Az 1729. évi törvény valóságos jogalkotási hullámot indított el a vármegyékben, számos részletszabályt hoztak, továbbá a vadkárok megtérítéséről és a vadászati tilalmak megszegőinek büntetéséről is rendelkeztek. Bár már III. Károly felismerte a vadászati kár jelentőségét, sőt csökkentése érdekében még a nemességnek is megtiltotta a sinkoránok tartását, de a vadkárok megelőzésének kérdését elsőként csak Mária Terézia 1741-ben kiadott rendelete szabályozta, a tulajdon védelmére hivatkozva. A rendelet kimondta, hogy az állatállományban, a vetésekben és a szőlőkben okozott károk megelőzésére évente háromnapos jobbágyi vadászatot kell rendezni, a földesúr által biztosított fegyverrel és lőszerral. Ez utóbbi rendelkezés is jól mutatja, hogy a jobbágyaság nem volt kizárva a vadászati jogból, épp ellenkezőleg, jobbágyi kötelesség volt a vadászatban való részvétel. Ebből kifolyólag téves az a felfogás, hogy a jobbágyok általi vadászat kizárólag illegális keretek között történt. Tehát nem minden vadászó jobbágy volt orvvadász!

A vadkárok elhárításának, illetve megtérítésének kötelezettsége a Helytartótanács 1767. évi rendeletében jelenik meg először. A rendelet a jobbágyok földjeit érintő vadkárok elkerülésére – mai kifejezéssel élve vadkárrelhárító – vadászatok tartását rendelte el. Az ilyen vadászatok kötelezettje a birtokos volt. A vadkárrelhárító vadászat évente három napot jelentett, melyhez a fegyvert és a lőszert a földesúrnak kellett adnia. Ezzel a költségeket a földesúrra hárították. Ez sem pénzben, sem másfajta robotban, sem egyéb szolgáltatásban nem volt megváltható. Emellett a vad által a paraszti

telkekben okozott károkat vármegyei kárbecslés alapján térítették meg. Ez kötelezte a földesurakat a méltányos kártérítésre, akik a vad szaporításával vagy a vadászat gyakorlásával mások földjein károkat okoztak.

Mária Terézia úrbéri rendeletét 1779-ben kiegészítették, aminek fő vadászati vonatkozása, hogy a jobbágyok számára megtiltotta a jogosulatlan vadászfegyverek viselését és a vadászkutya tartását. A hangsúly a jogosulatlan szón van, ugyanis a már említett kiegészítés rögzíti, hogy a vadászat, a madárfogás és a halászat a földesúr joga és kiváltsága, aki jobbágyai számára engedélyezheti a vadászfegyverek vagy vadászkutya tartását. Ezzel fellazultak az addigi szigorú előírások, és megjelentek a fegyverviselési, illetve vadászkutya-tartási engedélyek „előfutárai”.

Mária Terézia utódja, II. József a vadászati jog terén is jelentős reformokat valósított meg, de az 1786-ban kiadott, 25 szakaszból álló vadászati szabályzat csak négy évig maradt hatályban. Bár rövid életű volt, de alapjaiban szakított a magyar vadászati szabályozás addigi hagyományaival. Elsőként biztosította a vad tulajdonjogát a földbirtokosok részére, akik felhatalmazást kaptak, hogy a vadat saját tulajdonuként elfoghatják vagy lelőhetik, felhasználhatják, eladhatják. Ez a korábbiakhoz képest visszalépést jelentett, mivel a vadászterületek tulajdonosainak megengedte a vad szabad tenyésztését, de szabad lövetését is, tekintet nélkül a vad korára, nagyságára, súlyára. Tehát gyakorlatilag sem vadászati tilalmi időt, sem tiltott vadászati módokat nem határozott meg a szabályozás, így a vad kíméletlenül űzhető és elejthető volt.

II. József magyar király, 1780 körül

Emellett a kimondta, hogy a vadászat a földesúr kizárólagos joga, ezáltal megteremtette a nemesi földbirtok és a vadászati jog egységét, ugyanakkor lehetőséget adott a vadászati jog bérbeadására (kivéve a parasztság és polgárság esetében, akiknek a vadászat vételét vagy bérlését eltiltotta, egyben elrendelte, hogy a városok és mezővárosok vadászati jogát árverés útján adják bérbe).

A vad többé tehát már nem volt uratlan jószág, így az orvvadászat lopásnak minősült. A hatóságok, vagyis a megyék kötelezettségévé tette a vadászatra jogosultak érdekeinek védelmét. Ugyanakkor szigorúan elrendelte a vad által a vetésekben okozott károk azonnali, terményben vagy pénzben

való megtérítését a vadászatra jogosult részéről. Érdekes a „vadásokból kitérő sörtevad” helyzete, ugyanis a ragadozókhöz hasonlóan bárki, még a jobbágyok is elejthették őket a saját földjeik védelmében. A korát meghaladó rendeletből végül nem lett törvény. A rendek ellenállásán ez is elbukott, mint II. József minden más reformterekvése, ugyanis 1790 januárjában bekövetkezett halála előtt – három kivétellel – több ezer reformintézkedését visszavonta, köztük a hatályban lévő vadászati rendeletét is.

A polgári átalakulást megelőző utolsó vadászati törvény 1802-ben született, a korábbi törvény kiegészítésével és részbeni reformjával. Az I. Ferenc király által kiadott 1802. évi vadászatról és madarászatról szóló XXIV. törvénycikkben megerősítést nyert az 1729-ben már megfogalmazott, nem nemesekre vonatkozó vadászati tiltás, vagyis a jogszabály visszaállította a nemesi előjogokat a vadászat terén, továbbá a törvény 2. paragrafusát jogot adott a földbirtokosoknak arra, hogy területeiknek akár a felét is tilalmassá teheték a nemesi vadászatok előtt. Ez viszont elősegítette vadászati jog és a földtulajdon közötti kapcsolat szorosabbá válását. Mindemellett tovább korlátozta a nemesek vadászatát azzal, hogy a vetésekben, réteken és a szőlőskertekben – a növénytermesztési munkákkal és a betakarítással összhangban – időszakosan tiltotta a vadászatot. Az új törvény a korábbi visszalépést követően – a szaporodási időszakok figyelembevételével – újra meghatározott tilalmi időket, s azokat gímszarvasra, dámtehenekre, valamint mezei nyulakra is kiterjesztette.

A szabad vadászterületeken a vad védelme érdekében bevezették, hogy ott csak a saját szükséglet mértékéig lehetett vadat ejteni. Ennek a ma már furcsának ható rendelkezésnek az volt az oka, hogy az utazás közbeni vadászat – mind az élelemszerzés, mind a szórakozás miatt – bevett gyakorlat volt akkoriban.

A vadkárók megtérítésének kötelezettsége továbbra is fennmaradt úgy, ahogyan már a korábbi, 1729. évi törvény szabályozta. Aki a térítést elmulasztotta, azt megbüntették. Emellett az új törvény kimondta a vadállomány szabályozásának szükségességét, sőt ez alapján vadkárelhárító vadászatokra kötelezheték a földbirtokost, de szükség esetén hatósági vadászatok tartására is lehetősége nyílt a vármegyéknek. „11. § A ragadozó vadakat s a vetésekre és szőlőkre kártékony madarakat jogukban áll az illető törvényhatóságoknak a helyi körülményekhez képest kiirtani, sőt ha szükségesnek látszanék, a hatósági tisztviselő, a földesúr előleges értesítése mellett, az eddig szokásos módon, de csupán a ragadozó vadakra és a madarakra, vadászatot is rendezhet.”

Ez a törvény, az 1836-ban és 1837-ben hozott – a jobbágyok vadászati robotjára vonatkozó – módosításokkal kiegészítve, gyakorlatilag hetven esztendeig határozta meg a vadászat jogi kereteit Magyarországon, kivéve a kizárólagos nemesi előjogokat, melyek az úrbírság megszűnéséig, tehát 1848-ig maradtak fenn.

A vadászati szervezetek oldaláról vizsgálva a kérdést, megállapíthatjuk, hogy néhány (fontos) kivételtől eltekintve, ekkor még beszélhetünk

egyesületi (vadásztársasági) szinten szervezett vadászatról. Mindehhez a 19. század polgári átalakulása – ami a vadászat terén is kifejtette hatását – és annak minden vívmánya révén újonnan létrejövő törvényi szabályozás kellett. Az új, nyugatról érkező felfogás más irányba terelte a vadászatot: a vadászatban a szórakozás és kikapcsolódás már szinte a kezdetektől kimutatható, viszont a „sport”, melyhez egyfajta szervezettség társult, hatással volt a szervezett vadászat fejlődésére is. Az 1848. évi áprilisi törvények megszüntették a rendi kiváltságokat és az úrbéri rendszert. A vadászati jog újr szabályozása azonban még váratott magára, a hatályos 1802. évi XXIV. törvénycikk azonban nem volt összeegyeztethető az új közjogi helyzettel, ezért a nem nemesek vadászati jogát korlátozó rendelkezései hatályukat veszítették. A volt jobbágyok a tulajdonukba került földeken rendelkeztek vadászati joggal. Az erdők tekintetében az úrbérrendezésre ekkor nem került sor, és a volt földesurak sok helyen egyezségben kötötték ki, hogy a vadászati jog továbbra is őket illeti meg. A vadászati jog korszerű szabályozása hazánkban csak 1872-ben történt meg – az akkor született vadászati törvény alapelvei és számos jogintézménye máig részét képezik a vadászati jognak.

A számtalan „felvillantott” téma jól mutatja, milyen összetett kérdéssel van dolgunk, ha a vadászat, vadgazdálkodás korszakváltásait szeretnénk vizsgálni, amit számos szempontrendszer alapján tehetnénk. Összefoglalásként mégis elmondható, hogy az államalapítás és a 19. század hajnala közt, néhány nagyobb változáson kívül – melyek bár

nagy hatással voltak a vadászati jogra –, viszonylag lassan változtak, bővültek a szabályozandó kérdések. Ezt a relatíve kiszámítható világot söpörte el a 19–20. század, melynek során az élet minden területén, így a vadászatban is több ízben elementáris erejű átalakulások mentek végbe, melyek sokszor homlokegyenest mondtak ellent egymásnak.

Sánta Ákos,
Izsákné Simon Adrienn

Felhasznált irodalom

- Csőre Pál: Földtulajdon-, vadászati jog és a termelészövetkezetek. In: *Jogtudományi közlöny*, 1968. február. 98–105.
- Csőre Pál: *A magyar erdőgazdálkodás története*. Budapest, 1980.
- Csőre Pál: *A magyar vadászat története*. Budapest, 1994.
- <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torvenyei>
- Feiszt Ottó: *Fejezetek a vadászati jog magyarországi szabályozásának történetéből*. In: *Fejezetek a magyar vadászati szervezetek történetéből. 140 éves az Országos Magyar Vadászati Védegylet*. Budapest, 2021. 25–44.
- Frey Dóra: *A vadászati jog története Magyarországon*. *Rubicon* 20. (2009. 7-8. sz.) 28-31.
- Sánta Ákos: *Vadászati szervezetek Magyarországon a régmúltban*. In: *Fejezetek a magyar vadászati szervezetek történetéből. 140 éves az Országos Magyar Vadászati Védegylet*. Budapest, 2021. 45–67.
- Zolnay László: *Vadászatok a régi Magyarországon*. Budapest, 1971.
- Zoltán Ödön: *A vadászat magyar jogi rendje*. Budapest, 1978.
- Zsoldos Attila: *Az Árpádok és alattvalóik 896–1301*. Debrecen, 1997.

AKI VADÁSZ AKAR LENNI... ...VIZSGÁZNI KELL ANNAK MENNI

Valakiben már egészen zsenge gyermekként, másban lelkes ifjúként, megint másban élete delén horgad fel a vadászszenvedély, s határozza el, hogy vadászni kezd. De történjék ez bármikor is, jogi értelemben véve vadásszá válásunk első lépése a vadászvizsga sikeres letétele, melynek során számot adunk egy bizottság előtt elméleti és gyakorlati tudásunkról.

De nem volt ez mindig így. Bár hajlamosak vagyunk a vadászéletünk megkezdéséhez szükséges feltételeket, követelményeket adottnak venni, ám ha jobban belegondolunk, egyetlen híres hajdani vadász visszaemlékezéseiben sem olvasunk a vizsgára való felkészülésről vagy a vizsgadrukk izgalmairól. Persze ez nem véletlen, ugyanis a kötelező vadászvizsga intézménye még 80 éve sincs velünk, bár az iránta való igény korábbi, ha hihetünk a majd 100 évvel ezelőtti szaksajtónak.

A vadőrök, vadóvók, erdőőrök képzése ezzel szemben nagy múltra tekint vissza, ugyanis a vadgazdálkodástan iskolászerű oktatása Selmecbányán már 1780-ban megindult, majd ezt később alap- és középfokú szakoktatás is követte az ország több pontján (Keszthely, Kismarton, Ásotthalom, Temesvár, Görgényszentimre, Liptóújvár). Ezek kezdetben nem különültek el az erdészeti szakoktástól, jellemzően annak keretében zajlottak. De a nem hivatásos szakszemélyzetként tevékenykedők jóformán semmilyen vadászati képzést nem kaptak. Igaz, nagy szükség nem is volt rá, ugyanis a vadászat sokáig nemesi előjog volt, melyet nem gyakorolhatott bárki. Az akkori puskaforgatók, legyenek nemesi családok sarjai vagy akár erdész-vadász dinasztiák leszármazottai, szinte az anyatejjel együtt szívták magukba a gyakorlati tudnivalókat, szokásokat, hagyományokat.

Új helyzet alakult ki azonban 1848-ban az úrbériség megszűnésével, amikor a nemeseket megillető vadászati előjogokat mindenkire kiterjesztették. Ez persze inkább csak elméletben volt így, mivel a vadászati kérdéseket rendező, kiegészítés után született vadászati

törvények mind rögzítették azt az álláspontot, miszerint a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan tartozéka. Tehát ismét a tehetősebb, földbirtokosi réteg kapott jogot a vadúzésre. Persze a társadalom és a gazdasági környezet változásai a vadászatot is érintették, így mivel a polgárosodás fejlődésével egyre többen jutottak vadászati lehetőséghez, nőtt azok száma, akik nem tudtak jelentős tapasztalatot, tudást felmutatni. Ezzel együtt pedig óhatatlanul nőtt a vadászati kihágások, balesetek száma is.

Ebből kifolyólag az 1920–30-as évek vadászújságjait lapozgatva egyre több írást találunk, melyekben a vadászvizsga bevezetését sürgetik. A szakemberek – élükön Gyöngyöshalászi Takách Gyulával, aki szószólója volt az ügynek – szerették volna elérni, hogy csak azok kapjanak vadászjegyet, akik eredményes vizsgával rendelkeznek, mivel a hatályos rendelet mindössze a politikai megbízhatóságot szabta kritériumként a vadászfegyverek tartásával, viselésével kapcsolatban. Emiatt megszorodtak a sokszor tragédiába torkolló vadászbalesetek, melyekről a korabeli sajtó is rendre beszámolt.

„Szarka helyett önmagát lőtte agyon. Czihát Lajos túrkevei gazda Flobert-puskával szarkákat lövöldözött, miközben fegyverét térde közé fogva a földre engedte, amely elsült, és a lövedék oly szerencsétlenül találta, hogy – bár Szolnokon megoperálták – sebesülésébe nagy kínok között belehalt. Vadászvizsga, mikor jön már el a te országod?” (Magyar Vadászújság, 1929. 06. 01.)

„Nyúl helyett a fiát lőtte agyon. Lehoczky József kertész, akinek az Egressy út 73. szám alatt van kertészete, délelőtt nyulat akart löni a kertjében. Nem vet-

te észre, hogy tizenegy esztendő Ernő nevű fia a kertben játszadozik. A kislány éppen a bokrok között húzódott meg, amikor a kertész egy nyulat célba vett. A lövés nem a nyulat találta, hanem a szerencsétlen kislányt, aki egyetlen jajszó nélkül összeesett és meghalt. Az orvos megállapította, hogy a sörétek a szerencsétlen fiú szívét járták keresztül. A vadászvizsga ennek a szerencsétlenségnek is elejét vette volna, mert minden vizsgázónak tudnia kell azt a regulát, hogy: „addig ne lőj, amíg nem tudod holt bizonyosan, hogy faj és nem szerint mi van előtted!” (Magyar Vadászújság, 1934. 09. 15.)

Mivel a vadászat megkezdéséhez semmiféle képzettségre nem volt szükség, sokszor az alapvető zoológiai ismereteknek is híján voltak a kezdő jágerok. Az pedig könnyen belátható, hogy ez nem segítette a már akkoriban is szigorúan megszabott vadászati tilalmak, kíméleti idők és rendelettel védett fajok vadászati korlátozásának betartását.

„Az egyik vadőr ismeretlen tettes által megsebzett kiskócsagot hozott be hozzám, amelyet preparátorhoz küldtem el. Ez is bizonyítja, hogy mennyire szükség van a vadászvizsgára. Nagyon sokan vannak, akiknek fogalmuk sincs, hogy milyen madárra vagy vadra lőnek, de rálőnek, mert ők olyat még sohasem láttak.” (Nimród, 1947. 09. 01.)

Tehát a lőfegyverek állandó tökéletesedése, a háborút követően megcsapant vadállomány óvása, kímélete, tenyésztése képzett vadászokat kívánt. El kellett érni, hogy ne csak a vadőröknek kelljen tanulniuk, hanem mindazoknak, akik vadászni akarnak. Az ő részükre is kötelezővé kellett tenni a vizsgát, mind elméletből, mind gyakorlatból azért,

hogy kellő jártasságra tegyenek szert a vadászat terén.

Egyes környező országokban, mint például Csehország, Németország, Ausztria, akkoriban már volt példa a vizsgakötelezettségre, még ha akár csak tartományi szinten is.

Egyedi megoldások is napvilágot láttak, amiről az 1923. októberi elsejei Nimród számol be: „A csehországi Hainpach-ban, a »Szent Hubertus« Vadvédőtársaság helyi csoportja kebelében 1923. év kezdetével határozattá emeltetett, hogy egy kezdő vadász az első vadászidényében csak egy tapasztalt, öregebb vadász felügyelete alatt és társaságában vadászhat, hogy azáltal nemcsak a lövészetben kapjon megfelelő kiképzést, hanem a szükséges vadász-zoológiai és vadásztechnikai alapismereteket is elsajátíthassa. A tanulási időnek eredményes elvégzése után a vadásznövendék tanítómestere által, nagyszámú érdeklődő vadászközönség jelenlétében ünnepélyesen felszabadíttatik. Csak ezen időtől kezdve bír jogosultsággal egyedül is folytatni a vadászat mesterségét.” Erre a megoldásra majd később nálunk is lesz példa, az úgynevezett vadászjelöltség intézményének bevezetésével. De ne szaladjunk ennyire előre!

Szintén ebből a citált írásból ismerhette meg a hazai közönség a brémai gyakorlatot, mely szerint: „A brémai szenátus törvényhozásilag rendezte a vadászati engedélyek ügyét is. E szerint az, aki Bréma államában első vadászati igazolványát óhajtja megszerezni, az előzőleg egy vadászvizsgának köteles magát alávetni, mely a város természet-tudományi múzeumának egyik bizottsága előtt teendő le. Ezen vizsgán a jelölt

beigazolni köteles, hogy mindazon állatokat, melyek a vadász- és természetvédő törvényekben felemlítettek, alaposan ismeri és a fegyverrel bánni tud.”

Mint minden ügynek, a kötelező vadászvizsgának is akadtak ellenzői, például gróf Zay Imre, aki a Nimród hasábjain több alkalommal hosszú, éles vitákat folytatott Gyöngyöshalászzal. Ő a vizsgával kapcsolatban az alábbiakat írja 1937-ben, a Vadászat-Halászat Weekend-Turisztika című lap augusztus 31-ei számában: „Azért mondhatni azt is, hogy ma már minden komoly magyar várja a vadászvizsgát. Dehogy várja! A gondolkodó magyarnak a vadászvizsga annyira nem komoly vizsga, amennyire a falu jegyzőjének a káplán reverendája sem volt komoly vidra.

Ezt is, azt is csak optikai csalódással lehet annak nézni, ami nem. Éppen kapóra jön az érdekes eset, mely csattanóan illusztrálja a kötelező vadászvizsga komolytalanságát. Nemrégiben történt. Csak a gondviselés jóságos keze mentett meg egy emberéletet a golyós fegyver gyilkolni kész ólomdarabjától. Tapasztalt fegyverismerő, velem egykorú öreg vadász, félszázados szakíró, a kötelező vadászvizsga híve (Gyöngyöshalászi Takách Gyula – szerk.). Egy vadászati per szakértőjeként szerepelt a törvényszék előtt, odalent a Dunántúlon. Ez alkalomból történt vele, hogy golyós fegyverre elsült. Vele, aki kátét (Gyöngyöshalászi Takách Gyula: A vadász kiskatéja. A legszükségesebb tudnivalók kézikönyve és a fegyvervizsga, valamint a vadászvizsga tankönyve, 1931. – szerk.) adott a vadászságnak arról, hogy a vadász milyen gondos legyen. Csak millimétereken múlt, hogy a fejlődés nem volt halálos. Kérdem: csak azért történhetett

meg vele, mert nem tette le a kötelező vadászvizsgát? És ha letette volna? Akkor talán ez a mérhetetlenül szerencsés végzetű baleset nem esik meg rajta? Ugyan?!” – utólag persze már nem tudhatjuk, hogy véleménye valóban ennyire élesen a vizsga ellen irányult-e, vagy inkább Gyöngyöshalászi Takách Gyula személyének szólt...

Ellenzők ide, várakozások oda, a kötelező vadászvizsga még jó ideig várattott magára, bár helyi szintű kísérletek történtek annak bevezetésére. Zemplén vármegyében például az 1930-as évek elején az akkori főispán, Széll József szabályrendeletet alkotott a kötelező fegyver- és vadászvizsgáról. A szabályozást fel kellett terjeszteni a belügyminisztériumba jóváhagyásra, ahol azonban elbukott a kezdeményezés.

Egy 1943-ban, a Nimród március 20-ai számában megjelent írásában Fekete István is a vizsga bevezetése mellett tette le a garast, hangsúlyozva, hogy bár vizsgára szükség van, arra viszont még inkább, hogy a vadásztársadalom kivesse magából a tilosban járókat: „Nem elég tehát a tudás. Nem elég, ha valaki betéve citálja a zsoltárokat és tud minden imádságot, ha nem él azok szerint, és csak a szavak felületén nagyképűsködik, ha azonban egyedül van, szívből: csak káromkodni tud. Nem elég, ha valaki tudja a szarka természetrajzát, de a patront sajnálja tőle, és nem elég, ha valaki tudja a selejtezni való bak minden tulajdonságát, de elnyomja a billentyűt akkor is, ha ígéretes, fejlődésre érdemes bak áll előtte. A tudás tehát egymagában semmi ahhoz, hogy valaki igaz vadász legyen, de mégis nélkülözhetetlen, mint ahogy a ház se ház tető nélkül. [...] Törvény kell tehát elsősorban, nyitott sze-

mű, kijátszhatatlan törvény, aztán jöhet a vizsga — jöjjön is! —, jöhet a részletkérdések megoldása.”

Az országos szintű szabályozásban a nagy fordulatot az 1945. évi 4.640. M. E. számú rendelet és annak végrehajtási utasítása (A földművelésügyi miniszter 1945. évi 142.600. F. M. számú rendelete) jelentette.

Ezek ugyanis kötelezővé tették a vadászok számára a vadásztársasági tagságot, majd később, 1946-ban a 291.684/1946. B. M. rendelet 5. §-a kimondta, hogy „A vadásztársaság a felvétel előtt annak igazolását is kívánhatja, hogy a jelentkező a vadászat szakszerű gyakorlásához kellő gyakorlati és szakismeretekkel rendelkezik. Ebben az esetben a jelentkezőnek igazolnia kell, hogy belépését megelőzően legalább öt éven át érvényes vadászjegy birtokában tényleg vadászott, vagy ha azt hitelt érdemlően igazolni nem képes, a választmány által kijelölt háromtagú bizottság előtt vadászvizsgát kell tennie. E vizsga kiterjed a hasznos és kártékony vad természetrajzára, vadászati módjára, a vadászati jogszabályokra, a fegyver- és lőismeretre, az azokkal való bánásmódra és végül a vadászatokon való magatartás körébe tartozó ismeretekre. A vizsgálóbizottság tagjai a vadászvizsga eredményes letételéről aláírásukkal és a társaság körbélyegzőjével ellátott tanúsítványt kötelesek kiállítani.”

Megvalósult tehát a régóta várt – de a már régebb óta vadászokat nem érintő – kötelező próbatétel bevezetése, még ha némileg nyakatekert módon is.

Ekkor még nem volt központosítva sem a felkészítés, sem a vizsgáztatás, melynek a felelősei a megyei vadászati felügyelők voltak, illetve, amennyiben

a vadászati felügyelő átengedte a feladatot, úgy a vadásztársaságok vezetői. A szaksajtóban megjelent tudósítások szerint kevés helyen, illetve rendszeresen időközönként zajlottak a vizsgák.

Persze nem mindenhol volt ez így. A Magyar Vadász (leánykori nevén: Nimród) 1950. márciusi tudósítása szerint Jász-Nagykun-Szolnok megyében ekkorra már megtörténtek az előkészületek a vadászvizsgák megtartására; melynek a megyei szintű egységes anyaga a következő volt: 1. A hazai hasznos és káros vad természetrajza. 2. A hazai hasznos és káros vad vadászati módjai. 3. A vadászati jogszabályok ismertetése (alapszabályok, tilalmi idő, vadászati törvények és rendeletek). 4. Fegyver- és lőszerismeret. 5. Vadászatokon és vadászterületeken való magatartás.

A következő jelentős szigorítás a 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet megjelenésével következett be, amely a vadászvizsgával kapcsolatos kérdésekről a következőképp intézkedett: „8. §. A vadászok, illetőleg vadőrök vadászati és vadgazdasági szakismereteik gyarapítása érdekében vadászati tanfolyamon, illetve vadőri szakfolyamon kötelesek részt venni és szakismereteik elbírálása végett állami vadászvizsgát, illetőleg állami vadőri szakvizsgát kötelesek tenni.

9. §. Vadászfegyver vásárlására, illetőleg tartására jogosító engedélyt csak az kaphat, aki — a fegyvertartási engedély kiadására vonatkozó jogszabályokban felsorolt egyéb feltételek mellett — az állami vadászvizsgát, illetve állami vadőri szakvizsgát sikeresen letette.”

Utóbbi előírás kapcsán a szaklapokban több ízben is kritizálták a rendelet betartását a rendőrhatalóság részéről, akik sokszor nem ellenőrizték kellő kö-

vetkezéssel a vadászvizsga meglétét fegyvertartási ügyekben.

A fenti törvény végrehajtási rendelete (A földművelésügyi miniszter 5/1958. (II. 13.) F. M. számú rendelete) 7. paragrafusában azt is megállapította, hogy a korábbi, nem egységes rendszerrel ellentétben, a rendelet hatálybalépésétől kezdve: „(1) A vadászati tanfolyamok és vadőri szakfolyamok megszervezésének és megrendezésének irányelveit, a tanfolyamok és szakfolyamok számát, helyét, időtartamát, a felvehető hallgatók számát és a felvétel részletes feltételeit, a tananyagot és a vizsgaszabályzatot a MAVOSZ javaslata alapján – az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjével egyetértésben – a földművelésügyi miniszter állapítja meg.

(2) A vadászati tanfolyamok és vadőri szakfolyamok megszervezése és megrendezése a MAVOSZ feladata.

(3) Az állami vadászvizsga és az állami vadőri szakvizsga elméleti és gyakorlati részből áll. Az állami vadászvizsgát és állami vadőri szakvizsgát az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjével egyetértésben a földművelésügyi

miniszter által kijelölt bizottság előtt kell letenni.”

Tehát a korábban eltérő követelményeket egységesítették, és innentől már csak egy kicsit kellett várni arra a jogszabályra, amely minden vadászra kiterjesztette a vizsgakötelezettséget. Ezt végül a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) számú rendelete jelentette, mely a 15. §-ban a vadászat személyi feltételei közt rögzíti, hogy „A vadásztársaság tagjai állami vadászvizsgát kötelesek tenni.” Itt már szó sincs arról, hogy csak az új tagoknak kéne vizsgáznuk, ennek következtében a régóta vadászók is kénytelenek voltak számot adni tudásukról.

A '60-as évek közepén egyre több szakértő szorgalmazta, hogy a ragadozó madarak ismerete is kerüljön be a „tananyagba”, illetve szükségessé vált, hogy a követelmények tartalmazzák a fegyverkezelési és lövizsgát is.

Hiteles képet kaphatunk a követelményekről, ha végignézzük a Veszprémi Naplóban 1967 januárjában közzétett „tankönyvlistát”. A kötelező irodalom

tartalmazta például Bertóti István Vadgazdálkodás és vadászat című kötetét; valamint a Kézikönyv a vadászfegyverekről és használatukról, illetőleg a Vadásztársasági alapszabály című MAVOSZ-kiadványt. Ezen túl a vizsgázók figyelmébe ajánlották még Bencze Lajos Balesetelhárítás a vadgazdálkodásban és Szederjei Ákos A vad etetése, óvása, befogása című munkáját is.

A beszerzési nehézségeket és a célszerűtlen a vadászvizsgára felkészítő tankönyv hiányát igyekezett csillapítani a Szederjei Ákos – Róna István szerzőpáros által 1967-ben kiadott Mit kell tudni a vadászsportról? című könyv. A szerzők arra törekedtek, hogy a vadászvizsga anyagát tartalmazó segédleteken kívül egy olyan, kérdés-felelet formájában feldolgozott összefoglaló mű jöjjön létre, amely a vadászvizsga követelményeinek szempontjai szerint készült.

Szintén ebben az évben, vagyis 1967-ben kötelező jelleggel belekerült a vadásztársaságok alapszabályába a vadászjelöltségről szóló passzus, mely kimondta, hogy „...a kezdő vadászok, akik tehát első ízben kérik felvételüket a vadásztársaságba, hat hónapon keresztül vadászjelöltként szerepeljenek...”. Ez a rendelkezés a vadásszá váláshoz szükséges gyakorlat elsajátítását volt hivatott erősíteni. A vadászjelölt a felvételt követően, de még a vadászvizsga letétele előtt társasági taggá válhatott, melyről vadászjelölt-igazolványt is kapott.

A vadászvizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat és követelményeket először egységesen a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter 10/1971. (MÉM. É.14.) MÉM számú utasítása tartalmazta. Ez a rendelet már előírta a gyakorlati vadászlövészetet, illetve 1.

számú mellékletében pontosan meghatározta, mely témakörökből kell vizsgázni.

Bár az alapelv az volt, hogy minden vadász rendelkezék állami vadászvizsgával, a rendelkezés az alábbi esetekben mentességet adott a kötelezettség alól:

„7. Nem kell vadászvizsgát tenni annak, aki

a) erdészeti képesítéssel [29/1962. (Érd. É. 42.) OEF számú utasítás] rendelkezik;

b) mezőgazdasági, erdészeti közép- vagy felsőfokú szakoktatási intézményben vadgazdálkodás-vadászat című tárgyból eredményes vizsgát tett;

c) az Erdészeti és Faipari Egyetemen szervezett felsőfokú vadgazdálkodási tanfolyamot végzett;

d) vadász-vadtenyésztő szakmunkás képesítéssel rendelkezik;

e) vadóri szakvizsgát (72.100/1936. FM számú rendelet) tett;

f) 1970. évi december hó 31. napja előtt az 1/1962. (II. 5.) Korm. számú rendelet 15.§ alapján vadászvizsgát tett, és vadászejegyet nem vonták vissza.”

A jelentkezés és maga a vizsga menete a maihoz hasonló volt. A vizsgaidőpontokat a jelentkezők számának megfelelően állapították meg.

A vadászjelöltek gyarapodó száma szükségessé tette a '70-es évek közepére, hogy a felkészülést tanfolyami keretek közé tereljék, melyeket jellemzően a MAVOSZ megyei intézőbizottságai szerveztek. Ezeken a hathetes kurzusokon elhangzottakat egészítette ki, adta közre írott formában 1975-ben a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában megjelent, Bencze Lajos és Dániel István által szerkesztett, Vadászati alapismeretek című könyv.

A sikeres felkészülést elősegítendő, az alfejezetek címe gyakorlatilag meg egyezett a vizsgakérdésekkel. A könyv szakmai színvonalára garancia volt a szerzőgárda, többek közt Bertóti Istvánnal, Csőre Pállal, Nagy Emillel.

A '80-as évek elején már közel 150 kérdés szerepelt a vadászvizsga tételeinek listáján, a gyakorlati vizsgán pedig skeet-pályán 25 korongból 5-öt kellett eltalálni, illetve kispuskával harminc méterről 10 lövésből ötven köregység teljesítése volt az alapelvárás. Minde mellett a '80-as évek nagy újítása volt, hogy nemcsak a leendő sportvadászokat, hanem a vadászmestereket is vizsgára kötelezték. Vadászmesterré azok a vadásztársasági tagok voltak választhatók, akiknek vagy már volt valamilyen államilag elismert vadászati szakképzettsége, vagy vállalták, hogy két éven belül elvégzik a vadászmesteri szaktanfolyamot. Sőt a vadásztársaságok tisztviselői számára évente egy-két napos továbbképzéseket tartottak a MAVOSZ megyei intézőbizottságai.

Már a korábbi szabályozás értelmében is voltak olyan felsőoktatási intézmények, melyekben egyes tárgyak lehallgatása és a kollokvium vagy szigorlat teljesítése után mentesülni lehetett a vadászvizsga alól. Ilyen volt például a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem, ahol két féléves kötelező tantárgy volt a vadgazdálkodás. Az agrártudományi egyetemeken (Gödöllő, Debrecen, Keszthely, Mosonmagyaróvár) és a budapesti Állatorvostudományi Egyetemen pedig szabadon választott, egy vagy két féléves tárgyként oktatták, amelynek végén a hallgatók vizsgát tettek, ami az állami vadászvizsgával egyenértékű volt.

Voltak más sajátosságok is akkoriiban az állami vadászvizsgák körül, Pest megyében például úgynevezett „golyós fegyver-vizsgát” is kellett/lehetett tenni. A megyei IB tudniillik csak abban az esetben javasolta golyós fegyver vásárlását és tartását, ha a kérelmező a nagyvadgazdálkodásból szerzett jártaságából vizsgázott.

A változó idők és változó környezet a vadászat és vadgazdálkodás jogi kereteinek újrászabását igényelte volna, mellyel kapcsolatban 1989 márciusában a Nimród mellékletként megjelent MAVOSZ Közleményekben még közreadták a MÉM vadászatról és vadgazdálkodásról szóló új törvényerejű rendeletének tervezetét, amely a vadászvizsga kérdését is érintette, de ennek az életbelépése már nem történt meg: ahogy sok minden mást, ezt is elszöprötte a rendszerváltás szele.

A Magyar Közlöny 81. számában, 1990. augusztus 17-én jelent meg a földművelésügyi miniszter vadgazdálkodásról és vadászatról szóló 3/1990. (VIII. 17.) FM-rendelete, mely a korábban hatályos 30/1970. (XII. 24.) MÉM-rendeletet módosította. A vadászvizsgákat az új rendelet annyiban érintette, hogy abban az évben június végétől leállították őket az egész országban, azzal az indoklással, hogy változik a szabályzat. Ami valóban változott is, többek közt abban, hogy az addigiaknál alaposabb elméleti ismeretekről kellett számot adniuk a vizsgázóknak.

A rendelet eltörölte a kötelező vadászjelöltséget, és állampolgári jogon biztosított lehetőséget a vadászvizsga megszerzésére.

Az 1993-as év újabb reformot hozott, amikor is a földművelésügyi miniszter vadgazdálkodásról és vadászatról szóló 8/1993. (I. 30.) FM-rendelete kiegészült azzal, hogy „Vadászújások íjászvizsgával, ragadozó madárral vadászók selymász- és ragadozómadár-ismerettel kiegészített állami vadászvizsgát tesznek.”

1995-ben ismét szigorodott a rendszer, ekkortól a földművelésügyi miniszter 38/1995. (XI. 14.) FM-rendelete értelmében már a vizsgázóknak teszten, írásbeli, szóbeli és gyakorlati vizsgán is meg kellett felelniük.

Az új követelményekhez igazodó tanácskönyv is elkészült, mely a fenti rendelet 2. számú mellékletében meghatározottak szerint a minisztérium megbízásából kiadott Vadásziskola lett. Ez eleinte hat kötetből állt, később viszont már egybeszerkesztett kiadványként vehették kézbe a hallgatók.

A következő évben megjelent a vadvédelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (Vtv.), amely a vizsgák szempontjából sok újdonságot nem hozott, ellentétben a vizsgáztatókkal, ugyanis a törvény értelmében „Vadászvizsgát (a továbbiakban: vizsga) kizárólag a miniszter által megbízott, legalább három főből álló bizottság (a továbbiakban: bizottság) előtt lehet tenni. A bizottság elnöke a miniszter által kijelölt személy. A bizottság egy tagját a miniszter a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben, egy tagját pedig a vadászok érdekképviselői szerveinek együttes javaslata alapján bízza meg. A

bizottság munkájában való részvételre csak felsőfokú vadgazdálkodási képesítéssel rendelkező személy kérhető fel.”

A már korábban felsorolt, a vizsga alól mentességet biztosító kivételek a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 11/2000. (III. 27.) FVM-rendeletének megjelenésével ismét megváltoztak, különös tekintettel a fegyverismeretre vonatkozó vizsgarész kapcsán. A rendelet 25. §-a szerint:

„(3) Nem kell vadászvizsgát tenni annak, aki

a) erdészeti, mezőgazdasági, közép- vagy felsőfokú szakoktatási intézményben a vadászat-vadgazdálkodás tananyagát felölelő tantárgyból eredményes vizsgát tett – ami a fegyverismeretre és használatra vonatkozó elméleti és gyakorlati ismeretekre is kiterjedt –, és ezt az oktatási intézmény hiteles okiratban igazolja;

b) felsőfokú vadgazdálkodási szakirányú végzettséget szerzett;

c) vadgazdálkodási technikus oklevelet szerzett;

d) vadász-vadtenyésztő szakmunkás képesítéssel rendelkezik.

Az a)–d) pontokban felsorolt szakképesítések a fegyverismeretre és használatra vonatkozó vizsgarész letétele alól is mentesítenek.”

Ezeket a kivételeket megtartotta az újabb, a Vtv. végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM-rendelet is.

2004-ben újabb könnyítés érkezett a vadásszá válás tekintetében: a fegyvertörvény végrehajtási rendeletében (253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet) foglaltak szerint, aki állami vadászvizsgát tett, annak nem kell külön hatósági fegyvervizsgát tennie abban az esetben, ha a vadászvizsga-bizottságban volt egy,

a rendőrhatalóság által delegált tag. (Ezt a kitételel némileg bonyolította a Vtv. által előírt feltétel, miszerint tagként csak felsőfokú vadgazdálkodási képesítéssel rendelkező személy kérhető fel.) A kötelező fegyvervizsga alól mentesség hatására újra megszorodtak a vadászbalesetek, mivel a néhány hónapos gyorstalpaló OKJ-s vadgazdaképzések is mentességet biztosítottak. Ezért 2011-ben újfent kénytelen volt az állam szigorítani a vizsgáztatás szabályait, s visszavonták a vizsga alól mentességet biztosító kivételeket.

Mind a tanfolyamszervezők, mind a vizsgázni szándékozók számára új időszámítást nyitott a vidékfejlesztési miniszternek a vadászvizsgát megelőző tanfolyamról és vadászvizsgáról szóló 126/2013. (XII. 17.) VM-rendelete, melynek értelmében az addigi fakultatív részvétel a felkészítő tanfolyamon kötelezővé vált. Emellett, hogy a kötelezővé tett tanfolyamok megfelelő színvonalú oktatást tudjanak biztosítani, a tanfolyamszervezést engedélyeztetni (akkreditáltatni) kellett. Az új joganyag előírta az oktatók felsőfokú végzettségét, illetve szakmai gyakorlatát.

Izsákné Simon Adrienn

Felhasznált irodalom

- Pálosné Nagy Rózsa: A vadászati oktatás történeti áttekintése. Vadásztanfolyamok szervezése Gyöngyösön, in: Mátrai Tanulmányok, Gyöngyös, 2003. 259–275.*
- Dr. Tóth Sándor: A hírnév kötelez. Nimród Vadászújság, Budapest, 2005.*
- Hungaricana Közgyűjteményi Portál, Magyarországi Rendeletek Tára 1867–1945*
- Hungaricana Közgyűjteményi Portál, Tanácsok Közlönye 1954–1989*

2021 – a vadászok éve

ÖSSZEFOGLALÓ AZ „EGY A TERMÉSZETTEL” VADÁSZATI ÉS TERMÉSZETI VILÁGKIÁLLÍTÁSRÓL

Bárki bármit is gondol a 2021. szeptember 25. és október 14. között megrendezett „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállításról, egy dolog vitathatatlan: soha ennyi cikk, soha ennyi beszélgetés tárgya nem volt a vadászat, mint 2021-ben. A figyelemre pedig, valljuk be, nagy szükségünk van, hiszen az ősi hagyományainkon alapuló életformánkat a mai világban sokan, sokfelől alapjaiban kérdőjelezik meg. Éppen ezért volt szükséges elmondani: a hosszú távú fenntartható természethasználát egyik fontos alappillére a vadászat, valamint a többi természetközeli szakma! 2021 tehát egyértelműen a vadászok éve volt.

A 2019-ben kezdődött – az ország minden tájegységére kiterjedő – program-sorozatot alapvetően az 1971-es Vadászati Világkiállítás 50. évfordulójának alkalmából hívták életre. Üzeneteinek aktualitását és fontosságát nem csak látogató vadászok és természetkedvelő „civiliek” tömege, hanem az eseményt követő statisztika is igazolta. A számok pedig – mint tudjuk – nem hazudnak. Lássuk tehát őket!

SZÁMMISZTIKA

A rendezvény során a szervezők folyamatosan közölték a látogatottsági adatokat, mind a teljes egészében felújított HUNGEXPO-val, mind az országos programsorozattal kapcsolatban. Október 6. ebből a szempontból fontos dátum, ugyanis ennek a szerdának a reggelén Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes bejelentette: „A világkiállításához kapcsolódó rendezvénysorozat látogatottsága átlépte az 1 milliót, és várhatóan ma köszönhetjük a 300 ezredik érdeklődőt központi helyszí-nünkön.” Ugorjunk előre az időben október 14-éig! Ez volt ugyanis a rendezvény utolsó napja, amelyen még így is „potom” 34 ezren látogattak ki az eseményre. Viszonyításképpen: a 2020-as, 27. FeHoVa a hivatalos közlemény szerint „több mint 50 ezer látogatóval zárt”, ez a rendezvény pedig négynapos. A világkiállításán volt olyan hétvégi nap, amelyen 60 ezernél is többen tekintették meg a HUNGEXPO 75 ezer négyzetméterén a világkiállítást. A „vásárváros” történetében először fordult elő, hogy valamennyi csarnokát, azaz 75 ezer négyzetmétert egy kiállítás eseményei töltsenek meg.

Nézzük tovább a számokat! A központi helyszín összesített nézőszáma elérte a 616 ezret, köztük 2309 fogyatékkal élő honfitársunkkal. A vidéki programok résztvevőivel kiegészítve az összesített szám másfél millió felett van (s amikor ez a cikk készült, még hátravolt néhány rendezvény a világkiállítás jegyében)! A világkiállítás egyértelmű sikere, hogy a Fátyol Iskolaprogram keretében 386 településről 1936 gyerekcsoport érkezett, azaz több mint 60 ezren szerezhetek remélhetőleg életre szóló pozitív élményeket. A hagyományos vadászati módokat az F pavilonban mutatták be, ahol a látogatók két beltéri lőtérén maguk is kipróbálhatták a különleges pus-kákat. Nos, a húsz nap alatt több mint 40 ezren íjászkodtak és – szobai céllövő csappantyútöltetek és speciális, gurulatmentes lövedék használatával – 10 ezren adtak le lövést elöltöltő fegyverekkel. A pavilon további bemutatóin összesen 18 ló, 35 ragadozó madár és 30 agár vett részt a programokban. A Hal, Víz és Ember elnevezésű pavilonban Magyarország legnagyobb, közel egymillió liternyi vízzel teli, beltéri akváriumában 51 halfaj közel 3 ezer példányát sikerült bemutatni. Itt „úszkált” Magyarország jelenlegi legnagyobb, 116 kilós vizája is. A világkiállításán 131 kiállító vett részt – ez a meghívást elfogadó országok, szervezetek, gasztronómiai partnerek, showroom-kiállítók, együttműködő partnerek száma. A két kereskedelmi esemény közül a FeHoVa PLUSZ 102 kiállítót fogadott, míg az OMÉK 450-et.

Meghatározó, egyben sokatmondó adat, hogy a programnak 10 nemzetközi konferencia is része volt, ezen közel 100 ország képviseltette magát, összesen 2500 fővel.

A rendezvényt felvezető kommunikáció során számos esetben elhangzott, hogy a rendezvény a koronavírus-világjárvány sújtotta világban a turizmus „újraélesztésére” is kísérletet tesz. Ennek fényében kell megemlíteni, hogy a világkiállítás kedvező hatással volt a fővárosi szálláshelyek forgalmára. A rendezvény ideje alatt jelentősen több volt a vendégéjszakák száma naponta Budapesten, mint egy évvel ezelőtt. Ezekben a napokban tavaly 5 ezer körül alakult, addig idén a 17 ezret is meghaladta az átlagos napi vendégéjszaka-érték a fővárosban. A kiállítás időtartama alatt háromszor annyi volt a vendégéjszakák száma összességében, a szálláshelyek bevétele pedig négyszerese volt, mint egy évvel korábban. 2020-ban ilyenkor a szobakapacitás kihasználtsága 10 százalékos volt, idén pedig szeptember végén, október elején az 50 százalékot is elérte a fővárosi szálláshelyeken.

A fővárosi vendégforgalom 74 százaléka külföldről érkezett ebben az idő-

szakban. Legtöbben Németországból, Izraelből, Oroszországból, Ukrajnából, Spanyolországból, Olaszországból, Franciaországból, az USA-ból, Csehországból és az Egyesült Királyságból érkeztek. A szálláshelyi forgalom mellett érdemes megemlíteni a kiállításnak a belföldiek egynapos látogatásaira gyakorolt hatását is: az ország minden részéből sokan látogattak a fővárosba ebben az időszakban.

De kanyarodjunk vissza még egy kicsit a HUNGEXPO-ra, azon belül is a passzázsrészre, hiszen ami a gasztrosétányt illeti: a látogatók a hús nap alatt 10 ezer krumplis lángost, 40 ezer hamburgert, 25 ezer sült kolbászt fogyasztottak el, de a legnépszerűbbnek a vadas főételek bizonyultak, ezekből 45 ezer adag kelt el.

A kiállított tárgyak értékét jól jelzik a megkötött biztosítások: a Központi Magyar Kiállítás (H pavilon) esetében ez 10 milliárd forint volt, a hazai és nemzetközi trófeakiállításnál

(G pavilon) pedig 3,5 milliárd, de még a Hagyományos Vadászati Módkok Csarnokánál (F pavilon) is elérte a 200 milliós összeget. Az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás az év legnagyobb kutyabarát rendezvényének ígérkezett, s ez végül a számokban is megnyilvánult: közel 800 négy lábú vendég érkezett a világkiállításra.

6 pavilonnyi téma

De miről szóltak a pavilonok? Milyen tematikák jelentek meg bennük? Minderről Kovács Zoltán kormánybiztos a Nimród Vadászújságnak így nyilatkozott a nyitás napján: „Világszám. Amely hatalmas, s egyben nyugodt szívvel jellemezhető merésznek. Nem véletlenül használta már a kezdetektől fogva miniszterelnök-helyettes úr a grandiózus jelzót, ugyanis a HUNGEXPO-n megtekinthető, több mint 75 ezer négyzetméteren megjelenő tárlatok valóban az említett világszám kategóriájába tartoznak. Mindegyik pavilon tartalma múzeumi kiállításként is értelmezhető tárlat...”

Vadászként a világkiállítás sarkalatos pontja egyértelműen a három részből álló G pavilon volt, annak is a trófeacsarnok része, amely vadászember számára örömteli módon nyújtott szívszorító látványt, és az első pillanattól egész napos elfoglaltsággal kecsegtetett, már ha az embernek megvolt a kellő kitarása a különféle agancsok, agyarak vagy éppen csigák átvizslatásához. A tárlat gerincét az öt hazai vadászható nagyvad faj magyar vadászok által felajánlott és a tájegységi fővadászok által összegyűjtött trófeáinak kiállítása

nyújtotta, ahol néha egy-egy magasra szerelt gímberkaagancs alapos tanulmányozása komoly nyaknyújtó gyakorlatnak is elment volna, hiszen a trófeák sorai szinte a mennyezetig értek, és akkor még nem említettük azokat az „agancserdőket”, amelyeket a szervezők a terem egyes részein helyeztek el az idehaza ejtett gímberkák trófeáiból. A kiállítás e részének megvalósításában naponta 40–45 fő dolgozott azon, hogy időben elkészüljön. Ennek érdekében a kivitelezők a munkálatokat már az Eucharisztikus Kongresszus ideje alatt megkezdhették, erre a célra a C pavilont bocsátották rendelkezésükre. Itt kezdték meg a diorámák építését, melyeket a kivitelezők úgy terveztek és építettek meg, hogy az előzetesen összerakott diorámákat – a kiállítás megnyitása előtt 5 nappal – kétméteres darabokra vágva, kerekeken tolták át a felépítés helyszínére, a G pavilonba, majd ott – legó módjára – újra összeállították, végezetül pedig kijavították a vágási felületeket.

Összesen 2100 trófea, 600 négyzetméternyi dioráma és 200 egész alakos preparátum várta az érdeklődőket. A Föld kontinenseinek élővilágát bemutató, körkörös diorámák mellett külön részleget kaptak a hazai világ- és magyar rekord trófeák, a ragadozó- (róka-, borz- és aranyaskál-) koponyák, valamint a mindennapos trófeabírálatok, amelyek szakmai fórumot és a civil lakosság számára hasznos, edukatív tartalmat szolgáltatottak. Mindennap két alkalommal, délelőtt és délután tartottak trófeabírálatot az Agrárminisztérium kötelékében dolgozó tájegységi fővadászok. A rendezvény 20 napja során folyamatosan élénk volt az érdeklődés

a program iránt. A látogatók szívesen vettek részt a mérésekben és az értékelésben, könnyű volt őket bevonni. A szakemberek olyan trófeákat választottak ki a feladatra, amelyekkel könnyű volt megértetni a bírálókat szempontjait és menetét.

A pavilon következő részében a 12. nyílt európai taxidermia-bajnokság kiállított munkadarabjait tekinthették meg a látogatók, amely mind a 20 nap alatt közkedvelt időtöltési helyszíne volt az érdeklődőknek. Nem is alopaltanul, ugyanis a rangos megmérettetésre 35 országból érkeztek preparátorok, akik számos kategóriában, kezdő, haladó és mesterfokon, több mint 200 pályamunkával mérték össze tudásukat a különböző színű szalagokért.

A pavilon utolsó harmada a Vadászat a 21. században című kiállítást foglalta magában, ami a Blaser cégcsoport történetének eddigi legnagyobb standja volt, ahol bemutatták a legmodernebb puskáikat, optikáikat és felszereléseket, beleértve a Rigby feliratú Land Rover terepjárót is. A puskák esetében nem csak a jelent demonstráltak, hanem egészen régi modelleket is bemutattak azért, hogy érzékelhető legyen a fejlődéstörténetük. A Mauser M98 modell zárszerkezetének külön tárlót biztosítottak, amit azzal érdemelt ki, hogy 1898 óta lényegében változatlan szerkezettel készítik, amit több fegyvergyártó átvett.

A cégcsoporthoz tartozó Blaser, Sauer, Mauser, Rigby puskákat, illetve Minox és Liemke optikákat kézbe vehették a látogatók. A 20 nap folyamán licitálni lehetett a kifejezetten a világkiállításra készült Blaser Custom R8 OWN Special Edition gyémántberakásos puská-

ra, amelynek 10 ezer euró volt a kikiáltási ára, végül 20 ezer euróval zárult az árverés.

A H pavilonban hatalmas, egyedi, merengő hangulatú csarnok fogadta az oda belépőt. Gyakorlatilag egy kör alakban kialakított teremről volt szó, amelynek bejáratánál Szőke Gábor Miklós szobrászművész drótszörű vizslát ábrázoló szobra „köszöntötte” a látogatókat. Belépve, a magyar vadászat panteonja tárult a látogató elé, amelynek középpontjában a magyarok nyilaiból összeálló csodaszarvasszobor vonta a mennyezet felé az ember tekintetét. A terem belső körívén azoknak a vadászható vagy korábban vadászható vadfajoknak a preparátumait gyűjtötték egybe, amelyekre ma is vadászunk vagy korábban – netán éppen eleink – vadásztak. Apróvadtól egészen a nagyvadtig, fogolytól az európai bölényig... Őket „figyelte” 16 neves magyar vadászeldünk hatalmas, több méter magas poszterekről, mellettük pedig

több nyelven volt olvasható munkásságuk és élettörténetük. A 16 vadász sora Xantus Jánossal kezdődött, akit Vajda János, Keleti Károly, gróf Nádasdy Ferenc, Bársony István, Habsburg József főherceg, Károlyi Lajos, Roth Gyula, Maderspach Viktor, Kittenberger Kálmán, Nadler Herbert, Fekete István, Thurn-Rumbach István, Széchenyi Zsigmond, Köhalmi Tamás követett, majd a sort végül Studinka László zárta. Mindegyik vadász előtt látható volt egy-egy impozáns, bronzzhatású szobor, egyesek esetében pedig néhány relikvia is. Széchenyi Zsigmond előtt, üvegvitrinben, két puskája is megtekinthető volt. A pavilonban három további szobor is helyet kapott Szőke Gábor Miklós műhelyéből: egy hajtás közben futó mezei nyúl, a Zrínyi Miklóst megölő vadkan és egy erős szimbolikával bíró, két lábon álló barna medve. A pavilonban látható volt a Seuso kincs több eredeti darabja és a Nagyszentmiklósi kincs hiteles másolata is.

Elöltöltő fegyverek, fjszszat, agaraszat, solymaszat – a hagyományos vadászati módok önálló pavilont kaptak a világkiállításon. Sőt még ennél is többet, hiszen a Kincsem Parkban állandó, látványos programelemként bemutatók vonzották a közönséget.

Az F pavilon elsődleges célja az volt, hogy olyan, a természettel és a vadászattal kapcsolatos értékeket mutasson be, amelyek emberközeli, közérthetővé, elfogadhatóvá teszik a fenntartható vadászat modern kori feladatát, küldetését.

A kiállításon az időutazás kiindulópontja a lovas vadászat volt. A szervezők felépítettek egy honfoglalás kori, kazah nemezházat, ami körül a ló és a lovas – a harcos és vadász – kapcsolatát mutatták be. Az ijjal történő vadászat történelmi környezetét egy kora Árpád-kori falu adta, ahol a tradicionális magyar íj készítésével, használatával ismerkedhettek meg az érdeklődők. Az agaraszat tematikája számára a XVIII. század vége, illetve a XIX. század eleje

és a romantika biztosította a miliót: a kismartoni vadász kastély és az azt övező angol-, illetve franciakerth, vadaskert hangulatát élhettük át. A solymaszat történelmi háttérének hangulatát az érett középkori lovagvár konyhája, kertje és gazdasági épülete adta, míg az előltöltő fegyveres lövészet bemutatásához megidéztek Kirner József Szervita tér 2. alatti fegyverboltja és műhelye egy részletét, ahol a közönség hazánk nemzetközi porondon is sikeres XIX. századi fegyverkészítő dinasztiájának történetét, termékeit ismerhette meg.

Közel száz ország és szervezet állított ki a világkiállításon, a rendezvény Nemzetközi Csarnokában, az A pavilonban. Legnagyobb bemutatóval a közép-európai országok érkeztek, közöttük kiemelkedően nagy standdal Lengyelország, Szlovénia, Horvátország, Románia, Bulgária és Szlovákia. A nemzetközi kiállításokon megszokott látványtól bátran elrugaskodott Szerbia, s ezt a törekvésüket hatalmas siker koronázta. A Távol-Keletről Japán

és Tajvan is elfogadta a budapesti meghívást. Szaúd-Arábia híres solymászai, a Saudi Falcon Clubs számára pedig a beutazási nehézségek miatt a magyar solymászok biztosítottak madarakat.

Az európai vendégek mellett olyan különleges országok, mint São Tomé és Príncipe, továbbá az afrikai országok sora.

A kiállító országok és szervezetek mellett a pavilon nagyszínpadán számos fontos beszélgetésre került sor a világkiállítás jegyében életre hívott World Conservation Forum keretén belül, mind magyar, mind nemzetközi előadók által. A namíbiai jó vadászati és vadgazdálkodási gyakorlat bemutatásától az állatvédelmi kérdések megvitatásán át egészen a fiatalok természetvédelemben betöltött szerepéig számos témáról szó esett. Az előadások a világkiállítás YouTube-oldalán mind visszanezhetők.

A D pavilon hazánk vizes élőhelyeinek víz alatti és a környéki élővilágát mutatta be. Őshonos halfajokat, a ta-

vak, a patakok és a folyók környékén élő szárazföldi vadat és madarakat, valamint az e természetes élőhelyek védelmét ellátó szervezetek munkáját, akik nélkül szegényebb lenne környezetünk. Természetesen a halászat és a horgászat sem maradt ki a bemutatásból, így nem meglepő, hogy a világkiállítás 20 napja alatt számos esetben kígyózó sorok tekeregtek a pavilon külső részén, néha egészen a kültérig érve. A leglátványosabb elemek a „száraz” folyómeder bejárása, illetve az akváriumok voltak, amelyek mellett hosszan lehetett csodálni a hazánkban élő halállomány vidáman úszkáló példányait. Gyorsan tegyük hozzá azt is, hogy az ország legnagyobb kiállítási akváriumában például 2 méteres és 110 kilós vizákat is meg lehetett figyelni.

A C pavilonban a már említett konferenciákon túl otthont nyújtott az úgynevezett Innovációs Showroomnak is. Beltéri gazdálkodás a jövő élelmiszer-biztonságáért. Nulla emisszió, csak tiszta víz: a jövő közlekedése.

Gyors, pontos vadkárbecslés drónos felméréssel. Összhangban a természettel – a demonstrációs asztalon az ember természethez való viszonyát vizsgálhatuk az egyes emberi karaktertípusok szemszögéből. A mesterséges intelligencia szerepe a vadgazdálkodásban: csupán néhány címszó a showroom témái közül. Közkedvelt látványosság volt az itteni „relaxációs” természeti terem, ahol látványos vetítések mellett tudta a látogató levezetni a sok befogadott információt.

Utóélet

Fontos kérdés, hogy mi lesz a világkiállításon felhalmozott tudással, amely az emberek emlékein túl számos kiadványban, újságcikkben is tovább él. Bors Richárd, a világkiállítás szakmai igazgatója a Nimród Vadászújságnak adott interjújában így fogalmazott: „Az 1971-es világkiállítással kapcsolatban egyetlen igazán nagy hiányérzete lehet az embernek, mégpedig az, hogy annak a kiállításnak nem volt igazán utóélete. Persze nagy általánosságában ismerjük a hozadékát, sikereit, de manapság néhány ereklyét vagy kötetet leszámítva, nem maradt belőle sok minden. Az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás ezzel szemben több önálló tárlatként alkotott egy egészet, és minden eleme megmarad az utókor számára. A már említett Totem például Keszthelyre költözik, a központi magyar kiállítás bölénye pedig Sopronban segíti majd a diákok tanulását, és így tovább és így tovább...”

A világkiállítás számos részét tehát nem csak és kizárólag a HUNGEXPO-ra készítették el. A vizes pavilon

tervezésekor például fontos feladat volt, hogy a magyarországi múzeumokkal egyeztetve alakítsák ki a diorámákat és a berendezéseket, hogy mindez a későbbiekben használható legyen, és a világkiállítás elemeit még évtizedekig megtekinthessék a látogatók. Ezzel megújul a Mezőgazdasági Múzeum halászati bemutatója, míg a hatvani Széchenyi Zsigmond Kárpát-medencei Magyar Vadászati Múzeumba a vízimadarak életét bemutató tárlat kerül, amely hiánypótló lesz a múzeum életében, valamint a Ráckevei Halmúzeumba is kerülnek vitrinek és diorámák. Az élő halakat a világkiállításra vásárolták meg, majd innen a Tisza-tavi Ökocentrumba kerülnek, ahol továbbra is megtekinthetők lesznek.

Utóirat

2021-nek és az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállításnak vége van, azonban nekünk, vadászoknak most ki kell használni azt a löketet és médiavisszhangot, amelyet ez a rendezvény generált. Kovács Zoltán kormánybiztos a Nimród-nak adott interjújában így fogalmaz ezzel kapcsolatban: „Sokan nem látják vagy nem akarják látni – s mindegy, hogy kinek milyen a politikai véleménye vagy éppen érdeke –, hogy a világkiállítás után a vadgazdálkodási ágazat már nem lesz ugyanolyan, mint előtte. Változás van, s nekünk, vadászoknak is kicsit ki kell lépnünk a komfortzónánkból, változunk kell és tenni a fenntartható jövőért, mert helyettünk ezt nem fogja más meglépni!”

Kókai Márton

A természet közel van.

2022. február 17–20.

28. FEGYVER, HORGÁSZAT, VADÁSZAT NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS a HUNGEXPO Budapest Kongresszusi és Kiállítási Központban

Hagyományos programok és újdonságok, élménybeszámoló, tanácsadás, fegyverek, kések, különleges trófeák, ruházat, kiegészítők, távcsövek és még nagyon sok minden más, ami a vadászathoz, horgászathoz, erdőjáráshoz vagy természetben való barangoláshoz kellhet – egy helyen, egy időben, a FeHoVa-n!

Jegyezze fel naptárába már most és látogasson el februárban a Kárpát-medence vadászainak, horgászainak és természetkedvelőinek lehangulatossabb találkozási pontjára!

Bővebb információ és online jegyvásárlás: www.fehova.hu

A Széchenyi Zsigmond Vadászati Múzeum mint a világkiállítás kiemelt helyszíne

A hatvani Széchenyi Zsigmond Kárpát-medencei Magyar Vadászati Múzeum a 2021-es „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás egyik kiemelt vidéki helyszíne volt.

Több felvezető programra került sor a nyár folyamán. Június 21–25-ig nyári napközis tábort szerveztünk a 7–11 éves korosztály számára. A táborban olyan hátrányos helyzetű gyermekek vehettek részt, akik kiemelkedő tanulmányi eredményükért kapták a táborban való ingyenes részvételt, amit a Világkiállítási Programiroda finanszírozott. A gyermekek kiválasztásában Hatvan város önkormányzata segített. A tábor heti tematikájában a vadon élő állatok – legyen az vadászható vagy védett faj – megismertetése, megszeretése, illetve a természet tisztelőre való nevelés játszott fontos szerepet.

Meghívott vendégek segítségével a vadgazdálkodás fontosságát, a vadász-kutyák munkáját, illetve a vadászati hagyományokat ismerhették meg a résztvevők. A gyerekeknek a Vadászati Múzeumban tartott múzeumpedagógiai foglalkozásokon túl, az Országos Magyar Vadászkamara munkatársai mutatták be a vadász és vadászkutyája feladatait és felszereléseit (vadászkutya-bemutatóval egybekötve), illetve a vadászati kultúra egyik alappilléret, a vadászkürtöket.

- Hétfő: „Földön, vízen, levegőben” – solymászbemutató, illetve a madarakkal való ismerkedés
- Kedd: „Féltett kincseink” – Vadonlesők Közössége Természetvédelmi Egyesület természetismereti vetélkedője

- Szerda: „Kerekerdő mélyén” – Bükki Nemzeti Park – Harkályház látogatása és Cincértúra a Mátrában, Hajdu Márk vadász és hú társa, Vackor – vadászbemutató
- Csütörtök: „Árkon-bokron át” – Terápiás kutyás foglalkozás
- Péntek: „Lesben állva” – vadász-kamara Heves megyei területi szervezete – Kis Gábor és Soma, Pitypang Aladár megtestesítője – vadászkutya-bemutató

Július 1-je és szeptember 11-e között, „Utcára visszük a Vadászati Múzeumot” címmel, hat különböző városba mentünk el, hogy a Vadászati Múzeumot, a vadászat fontosságát, illetve a Vadászati Világkiállítást népszerűsítsük. Megjelentünk Eger, Gödöllő, Szolnok és Dunakeszi főterén, továbbá a Kecskeméti és Budakeszi Vadasparkban. A kitelepülések során közel 6000 embert értünk el programjainkkal, melyek között különböző korosztálynak szóló kvízzjátékokkal, bunda- és csontsimogatóval, továbbá „Érezd a vadont” címmel interaktív foglalkozással készültünk a gyerekeknek. A legnépszerűbb attrakció a lézeres vadászat volt.

A legnagyobb felvezető programunkat, a nagyszabású vadász-gyereknapot 2021. szeptember 4-én tartottuk. A rendezvény célja az volt, hogy a laikus látogatóknak és családoknak olyan eseményt szervezzünk, ahol a kellemes időeltöltés mellett közelebb hozzuk hozzájuk a vadászatot, természetet. A nap során több gyerekprogramot is szerveztünk, úgymint az Alma Együttes koncertje és az Aranyszamar Bábszínház előadása vagy az „Állati

jó” solymász-, vadászkutya- és íjászbemutató, valamint vadon élő állatokat és a Budakeszi Vadaspark jóvoltából „nemszeretem” állatokat mutattunk be a gyerekeknek és kísérőiknek. Kültéri ledfalon kifejezetten gyerekeknek szóló animált, a természetet bemutató filmeket, meséket vetítettünk. A rendezvényen több mint 2000 fő vett részt.

A világkiállítás ideje alatt, iskolai időben, Pitypang Aladár és barátai címmel tematikus foglalkozást szerveztünk az óvodás és általános iskolás korosztály számára. A csoportok előzetes regisztráció után a Vadászati Múzeum kiállítótereiben kalandlap segítségével ismerkedhettek meg a vadászkutyafajtákkal és feladataikkal, majd a Díszudvaron a vadászkamara Heves megyei területi szervezete kynológiai bizottságának elnöke, Kis Gábor és Soma, aki Pitypang Aladár megtestesítője, valamint az ő barátja várta a gyermekeket. A kutya-bemutató során a csoportok megismerkedtek a vadászkutyák feladataival, a vadász és kutyája felszerelésével, kiképzőeszközeivel. A foglalkozás zárásaként pedig a csoportok, osztályok a Pitypang Aladár vadászkalandjai című mesekönyvet kapták ajándékba. Az M1-en futó Kék bolygó, Planet 21 műsora is bemutatta ezt a különleges foglalkozást és annak célját. A Pitypang Aladár és barátai foglalkozáson a 11 nap alatt 763 gyermek vett részt 28 csoportban.

A vidéki helyszínek napján, október 9-én tartottuk a legnagyobb rendezvényt, ahol az 1971-es Vadászati Világkiállítás korát elevenítettük meg. Napközben állatbemutatók (például solymász- és vadászkutya-bemutató), hagyományos vadászati módok előa-

dásai (például íjászat és elöltöltős fegyverek bemutatója) mellett a vadgasztronómiát is igyekeztünk népszerűsíteni látványfőzés segítségével. Prihoda Judit festőművész élőben festett meg egy muflonkóst, majd művészettörténeti előadásában az őskortól a napjainkig mutatta be a vadászat és az állatok megjelenítését. A nap során kültéri led kivetítőn 1971 előtti természetfilmeket vetítettünk, köztük a *Gyöngyvirágtól lombhullásig* című filmet. A gyermekeket Eszményi Viktória gyermekkoncertje, illetve bábelőadás szórakoztatta, a felnőtteknek délutántól kezdődően a '70-es évek Janza Kata és Egyházi Géza által előadott slágereivel, majd a Gesarol együttes és a P. mobil nagykoncertjével idéztük meg a Magyarországon szervezett előző Vadászati Világkiállítás korát. A rendezvényen több mint 5000 fő vett részt.

A Gödöllőn megrendezett természetfilm-fesztiválon bemutatott Trash Art szoborkiállítás legtöbb darabja Hatvanba került a világkiállítás idejére. Több mint 15, hulladékból, illetve organikus anyagból készült – a Kárpát-medence egy-egy vadfaját bemutató – szobor várta a látogatókat a kastély előkertjében és díszudvarán. Az oldalkertben pedig a Trans Natura elnevezésű nemzetközi természetfotó-pályázat kiállítása a sepsiszentgyörgyi Vadon Egyesületnek köszönhetően kapott helyet. Ezeket a kiállításokat a világkiállítás 20 napja alatt közel 12 800 fő látogatta meg.

2021 őszén a világkiállítás programjai mellett ismét csatlakoztunk a Múzeumok Őszi Fesztiválja programjához, amelyen közel 1700 fő vett részt. A felnőtteknek, múzeumi szakvezetések keretében, október 6-án

„A lándzsától a golyós puskáig” címmel a fegyverek fejlődéséről, október 23-án „Vadászképek” címmel pedig a művészettörténetről szóló tárlatvezetést tartottunk a Vadászati Múzeum állandó kiállításában.

Emellett a gyermekeket a természet zenéje köré tematizált múzeumpedagógiai foglalkozásokkal, a felnőtteket az 1971-es Vadászati Világkiállítást feldolgozó szabaduló szobás játékkal vártuk.

Össességében elmondhatjuk, hogy 2021 ősze kiemelkedő időszak volt a Széchenyi Zsigmond Vadászati Múzeum életében, számos programunk és megújított állandó kiállításaink jelentős látogatói és médiaérdeklődést keltettek.

Nagy-Hanula Viktória
múzeumigazgató-helyettes

Vizslafőverseny - a kezdetektől napjainkig

foto: Szigeti Edit

Számos szakmai rendezvény eredete az 1971-es Vadászati Világkiállításhoz köthető, köztük a vizslafőverseny kialakulása is. A világkiállítás évében a Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete által két rangos nemzetközi vizslás versenyt szerveztek: egy mindenest, valamint egy vízi-mezeit. A vizslás vadászok számára kiemelt jelentőségű CACIT vizslaversenyt 1971. szeptember 20–23. között, Gödöllőn rendezték, ahol a „világgyőztes” címért 8 ország versenyzői mérettettek meg. A két versenyt megelőző években intenzív felkészülés zajlott a CACIT cím elnyerésére, melynek köszönhetően az akkori vadászkutyás körben kialakult egy komoly igény a színvonalas vizslaversenyek éves rendezésére. Mindez, illetve a két rangos '71-es vizslaverseny sikere fontos szerepet játszott abban, hogy a Magyar Vadászok Országos Szövetsége 1972. október 29-én, Tata-Remeteségen megrendezte az első vizslafőversenyt, melynek során neves vadászkutyás szakemberek – ifj. Jilly Bertalan és Szigethy Kálmán – felügyelete alatt zajlott a versenyzés és a bírói munka. Az első főverseny győztes párosa dr. Papp Sándor és Ózugrói Baba nevű rövidszőrű magyar vizsla szukája volt.

A rendszerváltás után, a MAVOSZ megszűnésével sem állt meg a rendezvény sorozat, különböző fajtaklubok szervezésével, 2 év – 2006 és 2008 – kivételével, 2009-ig szinte minden évben lebonyolították. Ezt megelőzően csak 1985-ben maradt el a főverseny.

Valójában egyetlen fajtaklub sem tudott/akart igazán a főverseny gazdája lenni, így a vadászkutyás életben egy hosszú és jelentős szakmai múltú versenysorozat fejeződött be – egy időszakra.

A Vadászati Világkiállítás 50. évfordulójára készülve, hét év pihenő után, 2016-ban, a vizslás vadászok kezdeményezésére az Országos Magyar Vadászkamara felkarolta a főversenyt, és a MEOESZ-szel kötött egyedi megállapodás alapján az eredeti, három-

fordulós formában rendezték meg. Kezdetben vízi-mezei versenyként, később – 2018-tól – az összetettebb mindenesverseny-szabályzat szerint folyt a versengés. A CACT címért több körben küzdhettek meg a versenyzők: a megyei válogatóról kikerülő kutyák és vezetőik a regionális (alföldi és dunántúli) versenyeken elért ered-

ményeik alapján juthattak a döntőbe. A világkiállítás kerek évfordulója alkalmából megrendezett XLII. főversenyre az előzetes felhívást követő nemzeti válogató eredményei alapján lehetett kvalifikálni, ahova végül 13 kiváló kutya és vezetője jutott a mindenesvizsla-verseny CACIT címért küzdő indulói közé. A külföldi részt vevő országok: Ausztria, Csehország és Szlovákia. Sajnálatos módon Románia a leadott nevezése ellenére, a koronavírus okozta járványügyi helyzet miatt, nem tudott jelen lenni; Szerbia és Lengyelország – a kezdeti érdeklődést és jelentkezést követően – végül

A vizsla főversenyek győztesei 2016-2021

év	kutya neve	kutyavezető	képviselt megye	fajta	ivar
2016*	Fülöpi Fűrjész Artus	Gombai Csaba	Bács-Kiskun	rszrv	kan
2017*	Junior-Fauna V.H. Molehout	Agócs Attila	Somogy	rszrv	kan
2018	Micskei Vida	Bíró Tamás	Fejér	rszrv	szuka
2019	Csipkésküti Czókmók	Ladányi Zoltán	Pest	rszrv	kan
2020	Magasparti Rutinos Zsolna	Sandó István	Baranya	rszrv	kan
2021	Dunaegyházi Vadász Gubanc	Stein Krisztián	Tolna	dszrv	kan

*vizi-mezei verseny

nem nevezett kutyákat. Így sajnos a 21 versenyzővel tervezett verseny végül 18 versenyzőpárossal vette kezdetét. A mezőnyből 13 kutya vezetője jelentett külön feladatot, 11-en dermedthez vezetést, ketten dermedtre csaholást.

A CACIT minősítést Dunaegyházi Vadász Gubanc drótszőrű német vizsla kan nyerte el Stein Krisztián vezetésével. Büszkén mondhatjuk, hogy a kezdeti terveink és céljaink megvalósultak. Elképzelésünk, hogy a magyar vadászkutyás társadalom elismerésre méltó eredményeket tudhat magáénak, beteljesült, és ezeket az eredményeket nemzetközi szinten is büszkén mutathattuk be 2021-ben. Ezt igazolja, hogy mindössze 3 kutya fejezte be minősítés nélkül a versenyt; 6 kutya első díjban, szintén 6 második díjban, továbbá 3 kutya harmadik díjban végzett.

Hat év kitartó munkája teljessé vált ki az elmúlt évben, ami elsősorban a vadászkamara kynológiai szakbizottságának és a támogató fajtakluboknak az érdeme. Külön köszönet jár minden részt vevő bírónak az áldozatos szakmai munkájáért, kiemelten az 1995. évi főverseny győztesének,

Nyúl Andrásnak, aki 2016 óta már negyedik alkalommal vezetőbíróként irányította a versenyt.

Mit jelent a főverseny?

Amellett, hogy ez a verseny nagy múltra tekint vissza, azért is nagy jelentőségű, mert bemutatja a vizslafajták vadászatban betöltött sokrétű szerepét, míg a vadászkutyások számára lehetőséget nyújt, hogy a szélesebb vadásztársadalommal is megismertessék a vizslák képességeit. A kiképzők összemérhetik kutyáik teljesítményét, és visszacsatolást nyerhetnek saját kiképzésük eredményéről, ezzel elősegítve, hogy nemcsak a versenyeken, de a vadászatokon is minél sikeresebben szerepeljenek hű társaikkal. Vitathatatlan, hogy a jól bevezetett vizsla a vadászat nélkülözhetetlen segítője. Mind lövés előtt a vad felkutatásával, mind lövést követően az elejtett vad apportírozásával, az esetleg sebzett vad megkeresésével a vadászat sikerét és eredményességét növeli, mindemellett egy szépen dolgozó vizsla látványa vadászati élményünket felejtetlenné teszi.

Botta Zsófia Anna

A vizsla főversenyek győztesei 1972-2009

Év	Helyszín	Győztes	Fajta	Ivar	Vezető
1972	Tata	Ózugrói Baba	rszmv	szuka	Dr. Papp Sándor
1973	Karcag	Mátai Makk	rszmv	kan	Dr. Monostori László
1974	Miskolc-Tapolca	Hubertus Pajkos	rszmv	kan	Ráski László
1975	Győr	Alízvári Ari	rszmv	szuka	Csordás József
1976	Szekszárd	Mátai Árva	rszmv	szuka	Balogh József
1977	Agárd	Lord	rszmv	kan	Puskás Ferenc
1978	Hortobágy	Besnyővölgyi Kópé	pointer	kan	Beck Antal
1979	Tiszaalpár	Mátai Aszú	rszmv	kan	Farkasházi Miklós
1980	Dömsöd	Jakabszállási Adolf	rszmv	kan	Zsikla Ferenc
1981	Nagyréde	Csertaparti Ajax	rszmv	kan	Dr. Tóth Tibor
1982	Sárvár	Fajdligeti Cinka	rszmv	szuka	Gyimesi Kálmán
1983	Gyomaendrőd	Hevesi Vadász Cita	rszmv	szuka	Skopal Ferenc
1984	Mezőtúr	Mátai Csutka	rszmv	szuka	Folkmann Zsuzsa
1986	Gyomaendrőd	Cilipusztai Cinka	rszmv	szuka	Sajtos Lajos
1987	Fadd-Dombori	Mátai Cinkos	rszmv	kan	Radó Zoltán
1988	Szeged	Ajax ze Teo Dvora	pointer	kan	Nyúl Béla
1989	Majs	Vérteszaljai Dorka	rszmv	szuka	Dr. Baranyi Gáborné
1990	Kalocsa	Borzaparti Dodó	rszmv	kan	Dr. Herger László
1991	Győr	Martparti Gozsó	rszmv	szuka	Bozsó Béla
1992	Hortobágy	Győrújfalvi Dani	rszmv	kan	Mikola Géza
1993	Majs-Harkány	Visnyei-vadász Nils	rszmv	kan	Dr. Szászi Ferenc
1994	Soponya	Kőröskúti Bogi	rszmv	szuka	Hegedűs Elek
1995	Gyomaendrőd	Rábcaparti Cserkelő	rszmv	kan	Nyúl András
1996	Mosonmagyaróvár				Otto Banas
1997	Dalmand	Carla von Berghausen	rszmv	szuka	Dr. Szászi Ferenc
1998	Cserkeszőlő	Csokolándy Arany	rszmv	szuka	Kertész Sándor
1999	Csepre	Csokolándy Arany	rszmv	szuka	Kertész Sándor
2000	Győr	Öregtemplomi Flott	dszmv	kan	Otto Banas
2001	Mezőhegyes	Cindi zo Stredy	rszmv	szuka	Takács Attila
2002	Csepre	Győrújfalvi Dini	rszmv	kan	Mikola Géza
2003	Gyomaendrőd	Kőröskúti Tabi	rszmv	kan	Hegedűs Elek
2004	Lébény	Chiara z Pufiho parku	rszmv	szuka	Ladislav Balogh
2005	Dunavarsány	Zöldmáli Alma	dszmv	szuka	Miczek Zsófia
2007	Sárvár-Káld	Odin II. von Böckenhagen	dszmv	kan	Otto Banas
2009	Lébény	Szentkúparti Jágó Astor	dszmv	kan	Bogdán Lajos

— TREZOR —
HIGH SECURITY SAFES
HANDCRAFTED IN HUNGARY

Transparency

Privacy

Intelligent Active Glass Surface

TREZOR-LIKTOR Zrt. | www.luxury.trezor.hu

GRÓF KÁROLYI LAJOSRA (1872–1965) EMLÉKEZÜNK

150 éve született a kiváló vadgazda, a legendás Tótmegyer ura

Minden jelentős személyiség a cselekedeteinek, tetteinek időtállósága alapján válik nemcsak kora, de az utókor számára is követendő példává. Nekünk, magyar vadászoknak ilyen szimbolikus, szakmatörténeti jelentőségű alak gróf Károlyi Lajos, a magyar apróvad-gazdálkodás máig utolérhetetlen teljesítményű atyamestere, akinek neve egybeforrott az általa birtokolt és koncepciói szerint kezelt legendás tótmegyeri vadászterülettel. Születésének 150. évfordulóján – az átgondoltan és távlatos szemlélettel cselekvő vadgazda archetípusaként – napjaink vadgazdálkodói elé is példaként állítani Károlyi Lajost és munkásságát.

A családi háttér és a tótmegyeri birtok

A grófi címet megszerző Károlyi I. Sándor (1669–1743) 1730. április 2-án vásárolta meg a nagysurány-megyeri uradalmat gróf Kaunitz Fortunátusz Miksa Ulriktól. Felesége, Barkóczy Krisztina már korábban megszerezte a birtok 1/12-ed részét, azaz a Nagysurány, Keresztúr és Csike környéki földeket. A maradék birtokrészek megvételére II. Károly királytól kapott engedélyt, Szentgyörgy-pusztára pedig 1734-ben adománylevelet.

A Károlyi családnak három generáción át mindig egy-egy fiúgyermek született, ami lehetőséget adott a birtok egy kézben tartására. Gróf Károlyi I. Sándor és Barkóczy Krisztina egyetlen fiúgyermeké Ferenc, gróf Károlyi Ferenc (1705–1758) és Csáky Krisztina örököse Antal, gróf Károlyi Antal (1732–1791) felesége, báró Harruckern Jozefa egyetlen fia pedig József volt. Gróf Károlyi József (1768–1803) és Waldstein-Wartenberg Mária házasságából hét gyermek született, közülük azonban három fiú: István (1797), Lajos (1799) és György (1802) is napvilágot látott. Ebben az időben, azaz a 19. század elején a Károlyi család ingatlanvagyonra mintegy 200 000 hektárnyi földbirtok és több kastély, kúria volt. A három fiúgyermek nagykorúsága elérése után örökölte a hatalmas vagyont, amelyet 1827. augusztus 28-án elosztottak egymás között.

„Tótmegyer csere folytán került nagyapám, Károlyi Lajos birtokába, aki eredetileg a Pest melletti fóti uradalmat örökölte, és István testvére kapta Tótmegyert. Szerencsére mindkét testvér-

nek a másik öröksége tetszett jobban, így semmi sem állt a csere útjában. Nagyapám számára Tótmegyer különös fontossággal bírt mint fogatváltó állomás, mert éppen félúton volt Pest és Bécs között. Nagy kocsiút állt itt rendelkezésre, és a kastély istállójában negyven lovat tartottak” – írta Károlyi Lajos (Károlyi, 1953; 2004).

E három részre ágazott család gróf Károlyi I. Lajos (1799–1863) és gróf Kaunitz-Rietberg Ferdinandina által alapított ágában született Károlyi Lajos édesapja, Alajos, valamint nagybátyja, László (1824–1852). Gróf Károlyi Alajos (1825–1889) felesége, gróf Erdődy Franciska négy gyermeknek adott életet: Ferdinandának, Geraldinának, Lajosnak és Zsófiának.

Gróf Károlyi II. Lajos 1872. augusztus 10-én, Németországban, Heiligendammban (Mecklenburg-Schwerin, ma Mecklenburg-Vorpommern) született, ahol édesapja diplomáciai szolgálatot teljesített. Tanulmányait kezdetben magántanulóként végezte, gimnáziumi stúdiumait pedig Budapesten folytatta.

1889-ben mindössze 17 éves volt, amikor édesapja váratlanul meghalt. A családi hitbizomány haszonélvezetét Lajos örökölte, a hivatalos gyámja egészen 24 éves koráig fóti nagybátyja, gróf Károlyi István volt. 1891-ben, 19 éves korában Budapesten leérettségizett, majd Sopronban teljesítette katonai szolgálatát, a 9. Nádasdy-huszárezred kötelékében. Ezt követően mezőgazdasági tanulmányokat folytatott Bonnbán, az egyetem agrárfakultásán.

1896-ban, 24 évesen átvette birtokai kezelését, melynek összesített nagysága a Magyar Királyság teljes területén mintegy 96 700 hold (55 600 hektár)

volt, amiből Szatmár megyében terült el 57 600 hold (33 150 hektár), Tótmegyer térségében 16 796 hold (9666 hektár) és a stomfai–borostyánkői uradalom területén 22 300 hold (12 835 hektár). Otthonául Stomfát választotta, ott élt 1945-ig, kényszerű meneküléséig. Tótmegyert mint vadászkastélyt használta.

1902. március 4-én, Budapesten házasságot kötött sárvár-felsővidéki Széchenyi Hanna grófnővel (1872–1957) császári és királyi palotahölgygel, gróf Széchenyi Béla magyar királyi koronaőr, továbbá monyorókeréki és monszlói gróf Erdődy Johanna leányával, gróf Széchenyi István, a „legnagyobb magyar” unokájával. Házasságukból két gyermek született: Sándor (1904) és Alice (1905).

Tótmegyer titka

Ha Károlyi II. Lajos máig ható, példaértékű vadgazdálkodását akarjuk megismerni, mindenekelőtt át kell tekintenünk tótmegyeri vadászterületeinek adottságait és a gazdálkodás folyamatát.

A megfigyelések szerint (Kató, 1981) a talajok tavasszal hamarabb felmele-

gedtek, ezért a télen át jól táplált, földön fészkelő fácán és fogoly kevésbé zavartan, jól és valamivel korábban költött, mint másutt. A magyar Kisalföldnek e részén néha napokig erős szél fúj. Ezek a tartós légáramlatok igen előnyös hatást fejtettek ki a költési időszakban: a nagy esőzések után hamar felszárították a különösen ragadós talajt, ami a fácán- és fogolycsibék számára különben könnyen végzetessé válhatott volna. A 48 év alatt mindössze három – 1928/1929, 1939/1940 és 1940/1941 – kemény tél vetette vissza a fogoly- és mezeinyúl-állományt.

Gazdálkodási-tervezési szempontból előny volt a nagy birtokméret (átlagosan 32 000 katasztrális hold, cca. 18 400 hektár). Kedvező körülmény volt továbbá a falvak csekély száma – melyek így nem zavarták a vad nyugalmát. Élőhelyi sokféleség és tagoltság is jellemezte a vadászterületet, melyen intenzív cukorrépa-termesztés is folyt. Ennek köszönhetően feltűnő volt a répát károsító rovarokon élő foglyok és fácánok folyamatos gyarapodása (Károlyi 1953, 2004).

Az 1896 – a vadgazdálkodási beavatkozások – előtti terítékadatok is a természetes apróvadállomány magas

sűrűségére engednek következtetni. A 19. század végén a fácánállományt tenyésztéssel és kibocsátással alapozták meg, és üregi nyulat is telepítettek a területre. Később (főleg 1924 után) csak a mentett tojásokat keltették, és a csibéket visszabocsátották a természetbe. Kizárólag természetes állományokkal dolgoztak. A 19–20. század fordulóján özet telepített Károlyi Békés megyéből Tótmegyerre, melynek állománya egy bő évtized alatt 300 példányra szaporodott.

Károlyi Lajos felismerte, hogy a jó vadászterület, a magas vadállomány-sűrűség mellett a kitűnő, iskolázott, kötelességtudó személyzet alkalmazása az eredményes gazdálkodás harmadik pillére – természetesen igen jó fizetéssel.

A szakszemélyzet különleges járandóságot, kifogástalan lakást, tekintélyes lődíjat kapott, s a vadászat anyagi eredményéből, a tízezerszám eladott vad árából is részesedtek. Éltre szóló, teljes nyugdíjat biztosított a vadőröknek, akik békés jövőnek, nyugodt öregségnek nézhetek elébe. A káros vadért lődíjat fizetett, ezenfelül annyi üregi nyulat lőhetett a személyzet, amennyire szüksége volt. Mindezekon felül még minden egyes – a hatóság által – megbüntetett vadászért az elfogó vadőr 100–250 cseh koronát kapott jutalmul – a havi 1000 koronás illetményen túl. A különleges vadóváshoz szükséges lelkesedés – így tartotta a háziúr – csakis minden téren megelégedett, gondtalan alkalmazottól várható el! Egy fővadászból, annak adjutánsából, három pagonyerdészből és húsz vadőrből állt a tótmegyeri vadászszemélyzet – azaz mintegy 1100 hektár esett egy

vadőrré! Brandeisz Antal és Kelecsényi József volt a legendás Tótmegyer két fővadása.

Vadvédelmi, élőhelyvédelmi és fejlesztési beavatkozások

A dúvadgyéritésen túlmenően a fészkelő szárnyasvad-állományt is védték: a kaszálások előtt a táblákat zsinórral „lehúzták”, és a meglelt fészkeket megjelölték. Mivel a fogolytojó a fészket jól betakarja, mielőtt azt elhagyja, így a kaszálók és a takarmánynövények tábláit fizetett gyerekek T alakú lécvázal vizsgálták át. A saját tulajdonú táblákon a fészkeknél kétféle körben nem vágták le a növényeket.

A birtokot 8–10 méter széles, fásított utakkal körülbelül 500×500 méter nagyságú (cca. 25 ha) táblákra osztották, mert a gőzekkel történő szántás barázdahossza 500 méter volt. A nagy táblákat több kisebb parcellára tagolták tovább, közöttük kialakított 4–6 méter széles, füves dűlőutakkal. Az így létrejött kisebb táblákon mozaikszerűen vetették el a mezőgazdasági kultúrnövényeket. A terület három kis erdőfoltja köré egész sor, gondosan elrendezett remízt alakítottak ki. Ez a rengeteg vadbeálló megelőzte a fácánok máshol oly gyakori elvándorlását. A dűlőutakat oldalazó tagszéleken a gazdasági táblákat elválasztó, akác soros gyepek, „stufferok”-at alakítottak ki. Az aljuk gyomos, fagyalos, galagonyatüskés volt.

A tótmegyeri 350, valamint a bábi 270 és a surányi 400 katasztrális holdas vadászterületeket 6–8 puszkásnak megfelelő hosszúságú nyiladékokkal tagolták, az erdő alját sűrű, főleg a fácánok táplálékot adó cserjékkel telepítették be.

A cserjéket 3–5 évenként szakaszosan töre vágják a csenderesekben is, amivel elérték, hogy a cserjeszint alacsonyabb és sűrűbb lett. A vadászerdők uralkodó faneme az akác volt, de telepítettek kőrist, tölgyet, erdei-, fekete- és lucfenyőt is. A vadászerdőkön belül 6–8 helyen 4-5 holdas (2-3 hektáros) vadföldeket létesítettek cirok-, köles-, muhar- és kukoricaveteményekkel.

Itatógödröket ástak az egész területen az állandó talajvízszintig bemélyítve, meneteles oldalakkal. Ezeket állandóan karbantartották. A téli etetések során évi 200–300 mázsa lóherét és lucernát, valamint 400 mázsa árpát, búzát és ocsút használtak fel.

A vadállomány széles körű támogatásának eredményeként a vad egyenletesen oszlott el a területen (s a hajtásokban is). A növekvő állománysűrűségű apróvad- és őzállomány benépesítette a szomszédos vadászterületeket is.

Különösebb védelmi korlát nélkül, évente 5000–7500 szőrmés és szárnyas kártevőt hoztak terítékre. A dúvadszabályozásnak (akkor „dúvadirtás”) – fokozott intenzitás mellett – megállás nélkül folynia kellett, hiszen a jelentős nagyságú apróvadállomány állandóan vonzotta a hasznos vad sokféle elleniségét.

Vadászati gyakorlat

A sok törődéssel és pénzügyi ráfordítással nevelt vadat a lehetőségek (tehát az optimális hozam) mértékéig hasznosítani kellett, hogy a gazdasági fenntarthatóság is megvalósuljon!

„Csak úgy lehet aratni, ha az ember vetett is!” – volt Károlyi Lajos vadgazdálkodási filozófiája. A hasznosítást –

mint láttuk – megelőzte a „befektetés”. Évente három vadászati lehetőség (séjour), vadászati hét volt! Csak és kizárólag ebben az időben vadásztak!

Augusztus közepétől szeptember elejéig 2-3 hetes nyári fogolyvadászatot tartottak, amelynek során a fűrjet is lőtték.

November második felében egy hétig mezei hajtások zajlottak – mindhárom vadfajra, a mezei nyúl dominanciájával.

December elején pedig három napig fácánoztak, és háromnapos nyúlstráfot szerveztek.

Egy-egy területet évente csak egyszer vadásztak – azt követően egy évig teljes nyugalomban volt az állomány!

A vadászvendégek kiválasztásának alapja mindenekelőtt a lőtudás volt, de a társas vadászati teljesítménybe beilleszthető volt 1-1 kevésbé jó puska meghívása is. A vadászurak etikus magatartása, tapasztalata és lőtudása eredményeként a 48 év alatt nem volt egyetlen vadászbaleset sem!

A vad hasznosításának mértékére jellemző, hogy a vadászatok után mindig nagyobb apróvadállomány maradt meg, mint ami minimálisan szükséges lett volna. Ennek elsőrendű fontossága a kedvezőtlen tavaszokon mutatkozott meg igazán. Ez a rendszer maga volt a bölcs hasznosítás.

A vadászatok eredményességét hatalmas logisztikai háttér biztosította. A legnagyobb, a novemberi mezei stráfok összes résztvevője: 400 hajtó, 15 vadór, 10 töltögető, 20 vadhordó szekér 80 ökörrel, 3 könnyű szekér a vadászoknak, 3 kocsis a töltögetőknek és a fegyvereknek, 1 csomaghordó kocsis a töltvényeknek, továbbá 5 könnyű kocsis a vadőröknek.

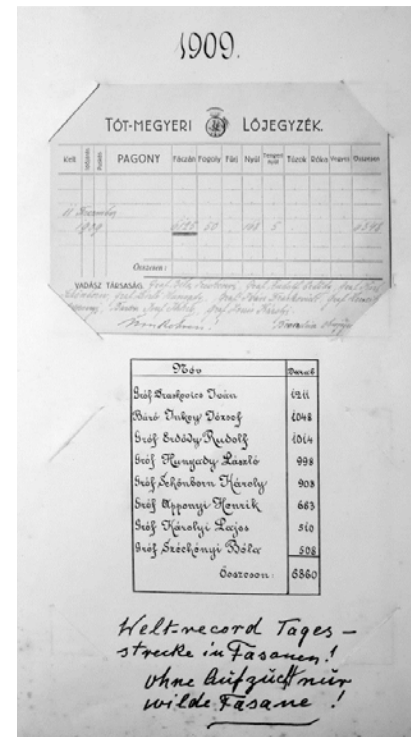
Enyhe teleken a lőtt vadat azonnal az állomásra szállították, néha a nyulat kizsigerelték. A fácánt nem beleztek soha, míg a foglyot azonnal. A vadászatok másnapján az egész területen utánkeresték a sebzett vadat, ami – még a jó lövők esetében is – további, mintegy 5 százalékos eredményt jelentett. Az átlagos évi 30 ezer apróvad elejtéséhez mintegy 65–70 ezer sörétes töltény szükségeltetett (ami a fegyverkereskedők számára nagy üzletet hozott) a megyeri puszkások számára.

Terítékrekordek a „világrekord”

A tótmegyeri vadgazdaságban gróf Károlyi Lajos 48 éve során évente terítékre hozott apróvadfajok legjobb évének adatait érdemes külön kiemelni. Az abszolút éves rekordot a mezei nyúl tartja 16 330 példánnyal (1917), amit a fogoly követ 14 989 példánnyal (1933), s a nagy egyszámokat produkáló fajok közül a harmadik helyen a fácánt találhatjuk 14 002 példánnyal (1930). Más léptékű volt az üregi nyúl (759–1906) és a fűrj (394–1909) éves maximális terítése.

A legjobb években elejtett vadmenyiség megközelítette vagy meg is haladta a 30 000 példányt; az abszolút rekordot 1933-ban lőtték, amikor 37 616 apróvadnak adhatták meg a végtiszteséget. Fontos ehelyütt is leszögeznünk, hogy ezek mindegyike természetes származású vad volt, tenyésztés 1924 után már nem történt!

Az 1909. december 11-én megvalósult, egynapos fácánteríték világrekordnak minősül. A vadászati körülményeit Károlyi (1953, 2004) az

alábbiakban ismertette: „Az 1909-es év olyan jó fácános esztendőnek bizonyult, hogy egyik nap rekordkísérletre vállalkoztam: a tótmegyeri fácánosban megpróbáltam elérni a világ legjobb eredményét. Vendégeim a következők voltak: apósom, Széchenyi Béla, Erdődy Rudolf, Karl Schönborn, Hunyady László, Inkey Józsi, Draskovich Iván és Apponyi Magi [Henrik]. Legtöbbet, 1200 madár felett Draskovich Iván lőtt; a legszerényebb teríték 73 éves apósomé volt, aki csak két dupla csövével vadászott, mégis 500 fácánt ejtett el. Ezen a napon igen jó idő volt: a legenyhébb szél sem akadályozta a biztos lövést, nap sem vakította a puszkásokat, hideg sem bénította a vadászok kezét. Estefelé ugyan szemerkélni kezdett az

eső, de az már nem zavart minket – a világrekord megszületését már semmi sem tudta megakadályozni. A vadászat lefújása után 6125 fácán és 223 egyéb vad feküdt a terítéken!”

Egyéb vadászösvényeken, majd emigrációban

Atyja halála (1889) után, 1890-től, amikor betöltötte 18. életévét, Lajos gróf tagja lett a híres – gróf Pálffy Pál és gróf Károlyi Gyula által 1864-ben alapított, az akkori Salzburgi Nagyhercegség területén fekvő, 48 120 hektárt bérlő – „Lungau magyar zergevadász-társulat”-nak. Károlyi Lajost 1907-től a társulat vezérigazgatójának választották, s mintegy 16 évig vadászott a területen. Tagsága idején 950 zergét ejtett el. Nagykorúságától, tehát 1896-tól vadászott későbbi apósa, lungau vadásztársa, gróf Széchenyi Béla Erdős-Kárpátok-beli 180 000 holdas (103 590 hektáros) vadászberleményén, amelyet Széchenyi Béla az Ungvári Állami Erdőigazgatóságtól bérelt. 1900–1918 között – már birtokainak fedezetét háta mögött tudva – át is vette a terület egy részét. 1910-ben gróf Károlyi Lajos, gróf Károlyi László, az amerikai Thomas Cardeza és gróf Apponyi Henrik vadászterületet bérelt a Fogarasi-havasokban. „Nyolc év alatt negyven bakot, hat meddő kecskét és két medvét lőttem itt. Hiúzra nem is tettem lövést. A háború évében, 1917-ben jártam ott utoljára” – írta. Az I. világháborút követően, 1920–1922 között gróf Apponyi Henrik barátjával próbálkoztak a szlovák állami erdőtulajdonban lévő Maluzsina és Svarin (Alacsony-Tátra északi lejtői) terület-

bérletével is. „A két bögésben, amit részben ott töltöttünk, nem láttunk egyetlen jó bikát sem – hát feladtuk” – emlékezett vissza.

1922–1928 között ugyancsak gróf Apponyi Henrik barátjával kibérelték a Máramarosban lévő Rahói Erdőigazgatóság Berlabás, Bogdán és Jasina nevű területeit, de ez sem hozta el a várva várt nyugalmat.

1929–1938 között gróf Károlyi Lajos – gróf Apponyi Henrik és gróf Georg Potocki társaságában – mintegy 52 000 holdas (30 000 hektáros) vadászterületet bérelt a galíciai (Gácsország) Wygodában, a Kárpátok északi nyúlványain. Ott évente 10 bikát lőhettek, bár kezdetben a vadállomány fejlesztése okán nem használták ki a lehetőségeiket. Kiváló minőségű (8–10 kilogrammos agancstömegű, mai pontozással mintegy 200–210 pontos és mutatós (akár 16-os, 18-as) trófeákat szállított haza Wygodából, részben Tótmegyerrre, zömében azonban Stomfára (Károlyi, 1953, 2004).

Bár Károlyi Lajost tartjuk a Nemzetközi Vadászati Tanács (CIC) ötletgazdájának, jellemző módon sem az úgynevezett Újvári Nyilatkozatot megfogalmazó előkészítő értekezleten (1928. november 22–26.), sem a párizsi alakuló közgyűlésen (1930. november 6–9.) nem vett részt. Véleményét, javaslatait mindenkor jó barátja, gróf Pálffy Pál tolmácsolta. Pálffy 1938-ig képviselte Csehszlovákiát a CIC nagyválasztmányában (Molnár, 2001).

1945-ben gróf Károlyi Lajos és családja a szovjet betörés elől menekülve elhagyta otthonát, mindent hátrahagyva, amit a család évszázadok alatt értéket teremtve felhalmozott. El

kellett hagynia szeretett szülőföldjét, a „legendás Tótmegyert” is. Előbb a dél-morva Náměšť nad Oslavouba, Alice lányáékhoz, tehát Haugwitz-ékhoz költöztek. Onnan a Bayreuth melletti Trockauba, majd Ausztriába, Kammer am Attersee-be vezetett az útjuk, s ott találtak lakhelyet. 1950-ben a felső-ausztriai Gmunden melletti Altmünsterben, a Traunsee partján telepedtek le, ahol gróf Károlyi Lajos élete hátralévő 15 esztendejét leélte. 1953-ban ott írta meg sokat idézett, vadászati szempontú életregényét: „Waidwerk ohne Gleichen – Ein Lebender Jagd in Donauraum” címmel.

1957. november 1-jén elvesztette szeretett feleségét, akit nyolc évvel túlélte. Gróf Károlyi Lajos 1965. május 23-án, a karintiai Friesachban hunyt el, 93 éves korában. Feleségével együtt 2016-ig Altmünster temetőjében pihentek mindketten, majd 2016. október 22-én a főtéri római katolikus Szeplőtelen Fogantatás templom altemplomában, a Károlyi család kriptájában helyezték örök nyugalomra a szeretett magyar hazába végleg hazatért gróf Károlyi Lajost és feleségét, gróf Széchenyi Hannát.

A legenda él és élni fog!

Napjaink fenntartható apróvad-gazdálkodása elméleti és gyakorlati kérdéseinek megfogalmazását és a feladatok gyakorlatba való átültetését már jó évszázaddal korábban kezdte, és 48 éven át megvalósította Tótmegyert elkötelezetten vadat szerető, koncepciózus birtokosa, gróf Károlyi Lajos.

Tótmegyert – bizonyos értelemben korát megelőző – gyakorlatát a korsze-

rű, az apróvad jövőjét egyedül biztosító bölcs gazdálkodás (wise use) előképének tartjuk. Tótmegyert nemcsak az elért terítéknagyságok tették világhírűvé, de megismerve ezen eredmények szakmai és gazdasági hátterét, a vadgazdálkodók és vadbiológusok szemében is legendává magasztosult.

A legendák pedig azért születnek, hogy sarkalljanak bennünket a követésre, a tartamos cselekvéssel megvalósítható bölcs apróvad-gazdálkodás gyakorlására!

*Prof. Dr. Faragó Sándor
Soproni Egyetem
Vadgazdálkodási és Vadbiológiai
Intézet*

Irodalom

- Faragó S. (2017): *Legendás Tótmegyert. Egy vadgazda és egy vadászterület dicsérete. Nimród Vadászujság, Budapest. 268 p.*
- Kató P. (1981). *A világhírű Tótmegyert. Nimród Fórum, 1981. Július: 13–17.*
- Károlyi L. (1953): *Waidwerk ohne Gleichen. Ein Leben der Jagd im Donauraum. – Niederewild in Totmeyer. Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin. Dritte Auflage. pp. 124–143.*
- Károlyi L. [2004]: *Egy élet a vadászatért – Apróvad Tótmegyeren. Nimród Vadászujság, Budapest. pp. 111–133.*
- Molnár L. (2001): *Gróf Károlyi Lajos, a kiváló vadgazda élete és munkássága. In: Gyenge L. (szerk.): Vadászéletek. Gr. Károlyi Lajos – Dr. Balassa Gyula – Party István. Nimród Vadászujság, Budapest. pp. 111–133.*
- Széchenyi Zs. (1963): *Ünnepnapok. Egy magyar vadász hitvallása. Második rész. – Világhírű Tótmegyert. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. pp. 372–398.*

GRÓF KÁROLYI LAJOS VADÁSZPUSKÁIRÓL

Gróf Károlyi Lajos igazán dicséretes kivételt jelent klasszikus vadászíróink sorában abból a szempontból, hogy gyakran és szívesen emlegeti emlékirataiban a különböző vadászfegyvereit. Ebből következik, hogy nem különösebben nehéz beazonosítani őket. A puszkákra vonatkozó részletes és pontos beszámoló sajnos nem igazán jellemző vadászírodalmunk többi jeles képviselőjére, akik így nem igazán könnyítik meg a hozzám hasonló amatőr vadászattörténészek kutakodásait.

Még Kittenberger Kálmán könyveiben is elő-előfordul elírás, sőt tévedés. A megváltozott Afrika című kötetében például azt írta, hogy „Az én Daudi barátom maga is nagy elefántvadász, és kitűnő nyomozói, fegyverhordozói, illetve vadászai voltak. Neki adtam el különben, amikor mint hadifoglyot Indiába vittek, az én pompás 475/500-as Cordite expressemet.” Gyorsan tisztázzuk, hogy ilyen töltényekkel működő, annak megfelelő kaliberű dupla golyós sohasem létezett. Ellenben némi utánjárással és szerencsével kiderült, hogy az ominózus puskája valójában .470 Nitro Express volt, amit persze nevezhetünk régiesen .470 Cordite Expressnek is. A másik figyelemre méltó tény, hogy eladta ezt a puskáját, nem pedig elkobozták tőle az angol hatóságok,

mint ahogy ezt – egyébként tévesen – lépten-nyomon hangoztatják a róla megjelent kistanulmányok.

Visszatérve gróf Károlyi Lajos vadászarzenáljára, az Egy élet a vadászatért című remek könyvében így ír a kezdetekről: „Az első puska, amit apámtól kaptam, egy Springer félexpressz karabély volt, 28-as kaliberű. A félexpresszen olyan golyós puskát kell érteni, ami jóval gyöngébb töltetet lő ki, mint az akkori expressz karabélyok (teljes expressz). A bele való patron rövidebb volt, és papírból volt a hüvelye, akár a sörétes töltényeké, ellentétben az expressz-töltényekkel, amelyek esetében a puskapor és a golyó hosszú fémhüvelyebe volt töltve. Apám korai halála után megörököltem a puskáit, köztük egy egycsövű és egy dupla Springer expressz golyóst, valamint angol egycsövűket és dupla Henry expressz golyósokat, 450 és 500-as kaliberűeket. Ezekkel a puskákkal csak célgömbbel lehetett célozni, és az akkori feketelőporral működtek, de igen pontosan hordtak, miután rendkívül sok lehetőségem volt vadászni, amihez még kimondottan jó képességem és jó szemem is volt, már húszéves koromban kitűnően lőttem.”

Ehhez talán annyit érdemes magyarázatként hozzátenni, hogy az akkori, ma .450 Black Powder Expressként és .500 Black Powder Expressként jelölt

kaliberek korántsem voltak olyan erősek, mint a nem sokkal a századforduló előtt megjelent .450 Nitro Expressesek és .500 Nitro Expressesek – tehát az immár általában nitro-zsinórlőporral (cordittal) ellátott, kifejezetten veszélyes nagyvadadászatokra való Afrika-töltények. Ámde Európában egészen az első világháború végéig hódítottak a korábbi, nagy lövedékátmérőjű, feketelőporos gavallérpuskák és dupla csövű expresszek. Hogy egyebet ne mondjak, az egy nemzedékkel későbbi kiváló sportlövész és vadász, dr. Szilágyi Virgil (1904–1987) magyarországi vadászatait ugyancsak egy édesapjától kapott, külső kakasos .500 Expressszel kezdte. Amit a hazai nagyvadfajokra ugyan felettébb jónak talált, ámde a füstös lőporoknak volt és van egy nagy hátránya, amit így fogalmazott meg: „Szelcsendes, párás, ködös időben tudniillik a lövés után nyomban jobbra vagy balra kellett ugrani vagy lépni, hogy láthassuk lövésünk eredményét. A lőpor füstje – ha nem fújta a szél – kis gomolyfelhőként terült el a vadász előtt, elfüggönyözve a kilátást.” Ez a kellemetlenség egytől egyig minden feketelőporos fegyver

átka. Viszont a közvélekedéssel ellentétben az ilyen puszkák ugyanolyan pontosak voltak, akár a maiak. Erre vonatkozólag említi Károlyi gróf a könyvében, hogy „Öreg barátom, Georges Stockau gróf lőtt egyszer Stomfán, cserkészlet közben, még feketelőporral működő, régimódi golyósával egy dámtehenet, viszonylag messziről. Lövése neki, magának is annyira imponált, hogy abszolút biztos akart lenni a lövés pontos távolságában. Ezért a következő napon, megfelelő hosszú kötéllel felszerelve kivonult a rálövés helyére, a kötél egyik végét a fához hurkolta, s a legombolyodó fonál tekercsével a kezében lemászott a völgybe, majd szemközt fel, a találat helyéig. Ott aztán feszesre kihúzva a kötelet, megjelölte rajta a lövés távolságát, amely ily módon megmérve, 200 lépést tett ki. Éppen elég távolság egy távcső nélküli expresszpuska számára.”

Gróf Károlyi Lajos nem sokkal a századforduló előtt tért át a feketelőporos töltényekkel működő, nagy kaliberű golyós puszkák használatáról a modernebbekére. Ahogy írta: „Első kis kaliberű fegyverem 8 mm-es katonai Mannlicher volt, amelyet aztán

Egy elegáns A. Henry Express a hozzá tartozó, tölgyből-bőrből remekített kazettában

nagyon hamar egy 9 mm-es florstedti Mauser követett.” Nos, a Mannlichere egyenes húzású tolózású M(18)95-ös jelzésű gyalogsági ismétlőpuska volt. Tárkapacitása öt lőszer, és 8×50R töltényekkel működött. Eredetileg elég nehéz, bumfordi darab lehetett, ismétléskor szörnyen csattogó vérbeli katonafegyver. Gondolom, a küllemét vadászasabbá alakította a gróf. A 9 milliméteres florstedti Mausernek az alapja szintén hadipuska volt, nevezetesen a Mauser M(18)98. Ennek eredeti oberndorfi zárttestét felhasználva, a müncheni Miller & Greiss fegyverműhely készített remek golyós vadászpuskákat. Forgótolózású közepagytarásokat. Közülük nagyon népszerűek voltak az RWS löszergyár által kínált 9×63 M&G töltényféléhez kamrázott ismétlők. Ez a kaliber a vadászok számára sokkal inkább 9×63 Florstedtként volt ismert. Sajnos azt nem tudom, hogy a kifejlesztéséhez volt-e köze Alexander Florstedtnek (1863–1929), aki korának egyik legkiemelkedőbb német nagyvadvaszaként ismert, s aki 1895-ben szörnyű vadászbalesetet szenvedett: sörétlövés érte a bal lapockacsontját és a tüdejét. A tönkrezúzódott lapockáját muszáj volt kioperálni, így azt a karját alig tudta használni, ha képes volt rá egyáltalán. Orvosi tanácsra költözött Erdélybe, s a Fogarason bérelt vadászterületet. Amellett vadászott az Alpokban és a kis-ázsiai Taurus-hegységben ugyancsak. Fogyatékosága dacára kiválóan lőtt, s persze a 9×63 Florstedt volt a kedvenc kalibere. Ugyanúgy, mint számos követőjének.

Az eddig taglalt vadászfegyvereken túl Károlyi gróf említ egy kispuskát is: „Ungváron, majd később Máramaros-

ban és Wygodában mindig magammal vittem a huzagolt csövű 22-es flóbertemet is, és szép, napos délelőttökön dürgő császármadarakat próbáltam löni vele.” Nagy kérdés, hogy tényleg egy .22-es Flobert-ről van-e szó, vagy pedig – gróf Széchenyi Zsigmondhoz hasonlóan – .22 Long Rifle kaliberű kisgolyóst használt. Ma már ezt szinte lehetetlen megállapítani.

Térjünk is inkább vissza a nagygyolósaihoz! A könyvében ír egy 8 milliméteres Miller & Greiss-féle egycsövű gavallérról is, mely eredetileg a barátjává, az 1935-ben elhunyt gróf Apponyi Henriké volt. Károlyi szerint Apponyi ezzel vadászott a Himalájában, s ejtett el 660 lépésről (!) egy felettebb ritka vadkecskét. Noha ez a vadászfegyver bizvást Apponyi grófé lehetett, mégsem azzal bravúroskodott a hegyekben, hanem egy 8×60 Magnum Bombe kaliberű Mannlicher-Schönauerrel, amit elutazása napján (!) Bécsben, Springer üzletében vásárolt. Mind ezt maga Apponyi teszi egyértelművé Úti- és vadásznaplóm Indiából és a Himalayából című, 1930-ban megjelent könyvében. Ebben tehát tévedett Károlyi gróf...

Akinek a fentiekben túl egészen biztosan volt még egy M1903 jelzésű, 6,5×54 ürméretű, céltávcsővel szerelt, rövid csövű, végigagyazott Mannlicher-Schönauerje is, amivel a stomfai vadaskertjében 1917. január 15-én farkast lőtt. Ennek a puskájának persze egyéb nagyvadvaszatokon is jó hasznát vette. Például a zergevadászatain, melyek közül azonban a legszebb és legmaradandóbb élményei mégsem ehhez a fegyverhez kapcsolódnak. Amikor ugyanis Muritzenben egy ál-

Browning Auto 5 sörétesek

lásról tizenhat, kivétel nélkül jó erős bakot ejtett el, akkor a régi, külső kakashos, dupla csövű golyóst használta.

Ami gróf Károlyi Lajos söréteseit illeti, alighanem ő is külső kakashos, feketelőporos töltényekkel működő dupla puskákkal kezdte. Valamivel később is használt még hagyományos csőelrendezésű duplákat, de fejlettebb, rejtett kakashosokat. Mégis aránylag hamar váltott, és onnantól mindvégig ragaszkodott a félautomata Browning Auto 5-öséhez. Ez talán kicsit meglepő lehet, főleg annak tudatában, hogy a mai vadászetika helyteleníti az öntöltők alkalmazását. Azonban ez nem volt mindig így! Kittenberger korában kevesen berzenkedtek ellenük. S aki mégis azt tette – például a „magyar vadászok lelkiismereteként” számon tartott Sólyom, azaz Láng Rudolf – menten elmés választ kapott Fekete Istvántól, aki – Draskovich Ivánhoz hasonlóan – szintén Browning-párti volt. Tessék csak elolvasni a Browning Barnabás levele Sólyomhoz című kiváló cikket! Széchenyi Zsigmond Ünnepnepok című, örökbecsű könyvében az áll, hogy Browning ide, Browning oda, „legjobb, ha most mindjárt, eleve kimondom, hogy Károlyi Lajost meg a szintén már kilencedik évtizedét típró – baranya-sellyei szarvasairól Euró-

pa-hírű – Draskovich Ivánt, a század két legnagyobb, minden téren legkiválóbb magyar vadászának tartom! És egyúttal őket tartottam a két legkülönb magyar vadászpuskásnak is! Pedig egymástól nagyon is különböző módon szerepeltek. Egyiknek emez a lövés volt a specialitása, másiknak amaz. Villámgyors volt az egyik, lusta, kényelmes a másik. De tudni mégis egyformán tudtak!” A nagy tótmegyeri fácánhajtások alkalmával kettes, olykor hármas ikerpuskákkal folyt a vadászat, mert az esetleges nedvességtől megdagadt külsejű patron hamar elakaszthatta a működését.

Végezetül csak annyi hozzáfűzni valóm maradt gróf Károlyi Lajos általunk ismeretes vadászpuskáival kapcsolatban, hogy láthatóan mindig bátran élt korának újításaival. Fegyvertára „naprakész” volt. Amint a régi feketelőporos mordályok – bármily szépek és bizonyos vonatkozásban jók, hatásosak is voltak – kiérdemesültek, azonnal váltott a modern technikára. Könnyen lehet, hogy a régi puskáit is megtartotta – nosztalgiaiból, a kastélyában nyilván akadt is bőségesen hely a számukra –, de inkább az újabbakkal vadászott. Amíg csak tehetette...

Kovács László

Veszélyben az ólomtartalmú golyós lövedékek

A gazdasági szempontból módfelett előnyös Európai Unió államszervezete sajnálatos módon politikai téren nem mindig és mindenben mutatkozik előremutatónak a tagországok számára. Bár nem kétséges, hogy jó szándék vezérli. De hát a pokol útjai is jó szándékkal vannak kikövezve... Nemegyszer szigorú következetességgel dirigál felülről, s hoz elhibázott határozatokat, döntéseket. Hosszúra nyúlna, ha például bizonyos vadfajoknál az erősen vitatható teljes védelmet taglalnám vagy akár más példával élnék, mely bennünket, vadászokat sújt. Jelen esetben, az ECHA hírhedt tanulmányával (Annex XV Restriction Report) megtámogatva – mely nem egy (szerintem szándékos) csúsztatást, helytelen adatot tartalmaz –, az ólom alkalmazásának teljes betiltását követeli sportlövészeti, vadászati, horgászati és egyéb külterületi használat és kereskedelem terén. Bárki olvas-

hat erről magyarul is, és naprakész felvilágosítást kaphat például a történelmi vadászfegyverek honlapján: a www.kapszli.hu-n. Onnan idézem, hogy kívánatos: „Az ólomtartalmú lövedékek betiltása. Kis kaliberű lövedékek esetében öt éves, nagy kaliberű lövedékek esetében 18 hónapos (!) átmeneti időszakkal. Ez alól csak olyan löterek esetében fogalmaz meg kivételt a tervezet, melyek rendelkeznek golyófogóval, vagyis a természetbe jutó ólom mennyisége minimalizálható.” No persze ennek a közeljövőben várható drákói tiltásnak esetleges bevezetését már évtizedekkel ezelőtt rebesgették. Nagyjából úgy lógott a levegőben ez a kellemtelen eshetőség, mint Franciaországban az 1700-as évek derekán az úri kastélyokban, udvarházakban felvetett, de nem túl valószínűnek tartott francia forradalom ügye. Ahogy azt nem vették komolyan az arisztokraták, az európai

vadászok sem tettek lépéseket a kósz hírek hathatós megcáfolására, kivédésére. Úgy emlékszem, vagy tizenöt esztendeje a Norma lőszergyárban beszélgettem pontosan erről az eshetőségről az ottani vezetőkkel. Csak nevettek rajta(m). Azzal érveltek, hogy egyszerűen nem léteznek olyan homogén rézből készült lövedékek, amelyek minden esetben megbízhatóan működnek, kis és nagy kalibereknél egyaránt, átlagos lőtávolságon vagy annál közelebb, illetve messzebb. A meglévőket, higgyem el, sorra alaposan kipróbálták már. Volt, ami bizonyos sebességhatárok között tökéletesen torzult, s kellő pontossággal bírt, de nem egy konstrukció hajtófát sem ért közülük. Ergo: nem kell félni illetően esztelen tiltástól! Jobb félni, mint megijedni – gondoltam én, és – sajnos – úgy néz ki, nekem volt igazam. Hacsak nem győz ebben az esetben a józan ész, bizony bevezetik az összes tagországot illetően ezt a szigorítást. „Nincs tovább hátrálnunk!” – írta a kiváló szakember, dr. Németh Balázs egy felhívásában, amelyben megpróbálta felrázni vadásztársadalmunkat. Tökéletesen egyetértek vele. Szeptember 24-éig tartott a konzultációs időszak, ezt követi az EU vitája erről a kérdésről. Az Országos Magyar Vadászkamara vezetésével és anyagi támogatásával létrejött bizottság komoly, beható kutatásai alapján bizony nem találta elég erősnek az ólombetiltást indokló érveket, amit időben közölt is az ECHA-val. Valószínűleg más tagországok is hasonlóképpen jártak el. No de mi van akkor, ha mindezek ellenére, főleg a „környezetvédő sötétzöld” szervezetek hatására, mégiscsak ilyen, számunkra roppant kedvezőtlen hatá-

rozatot hoznak? Golyós töltények vonatkozásában van-e megfelelő minőségű és mennyiségű homogén lövedékű alternatíva? No persze, az interneten csatangolva minden nehézség nélkül rálelhetünk közel húsz lőszergyártó vállalat mintegy negyven különböző féle-fajta ólommentes lövedékű kínálatára. A házilagosan újratöltőknek pedig még ennél is jóval több színréz lövedék-típust kínálnak, különböző kaliberekben és tömegben. Gyakran fantasztikus küllemben és magas árban. Ez, szűken ugyan, de elegendőnek tűnik, ám valójában nem teljesen fedi a kívánságlistát. Mert igaz ugyan, hogy csaknem minden közkedvelt kalibert – pl. .308 Winchestert, .30-06 Springfieldet, .300 Winchester Magnumot, 8×57JS-t –, valamint az új „üdvöskéket”, úgy mint: 6,5 mm Creedmoort, .300 WSM-et, 8,5×55 Blasert, készítik „környezetbarát” laborálással is, de korántsem mindegy! Akinek ezeknél ritkább öbnagyságú a golyósa, az ne vadásszon? Az ólombelsejű lövedékek hátrányára írják, hogy azok becsapódás után levált maradványai a vadtestben maradnak, szennyeznek azt. No de gondosan megtisztítva a konyhára került húst, pici ólommaradvány sem található benne. A másik komoly (?) érv: az elejtett apró- vagy nagyvad esetleg nem kerül meg, és „ólomfertőzött” tetemük egy része a védett ragadozó madarak begyébe kerülhet, ami végső soron a pusztulásukat okozhatja. Nos, ez valóban előfordulhat – főképpen teoretikusan –, de igen-igen ritkán. A vonatok és az áramtermelő szélkerekek összehasonlíthatatlanul nagyobb kárt okoznak az állományukban. Tiltsuk be azokat is? Ugyanakkor viszont az ólom a

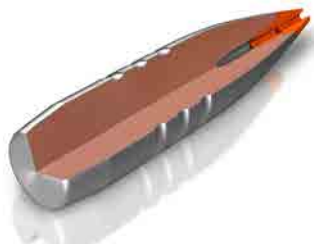

Az egyre jobb, hatásosabb Barnes ólommentes homogén lövedékek fejlődéstörténete

RWS gyártmányú ólommentes ún. HIT lövedékekkel szerelt 8x57 JS vadászlőszerek

létező legideálisabb fém a lövedékek elkészítéséhez. Tökéletes hozzá a fajsúlya, és korántsem drága. De lássuk a homogén választékot! Amikor közelebbről szemügyre vesszük a néha műanyag hegygel ellátott, kizárólag rézből készült lövedékeket, azok három fő csoportra választhatók szét. Az első a becsapódás után szinte alakváltoztatás nélkül egészben maradók „kasztja”, melyek kisebb és közepes kaliberekben megfelelőek lőtéri használatra, illetve szörmés kártevők és fajdfélék elejtésére. Nagy kaliberben pedig vastag bőrű veszélyes nagyvadra valók. A második kategóriába tartozók a becsapódáskor rendszerint négy – de lehet kevesebb és több is, a konstruk-

A HIT lövedék felépítését mutató rajz

ciójuktól függően – erős szíromra nyílvá, gombaformára deformálódnak. Pontos találat mellett jól ölnek, s legtöbbször átütik a vad testét. Végül a harmadik a részben széteső típusúak osztálya. Az ide tartozóknak nagyszerű a stophatása. Az elejük becsapódás után rendszeren ripityára zúzódik, ugyanakkor a hátsó rész tökéletesen egyben marad, rendszerint áthatol a vadon. Mit írhatunk ezeknek a cirka 35–40 éve jelenlevő környezetbarát lövedékeknek a hátrányára? Leginkább e lőszerek magas árát szokták emlegetni, amin segíteni nemigen lehet. Valamint azt, hogy rendszeres használatuk során a huzagokba kenődnek, lerakódást hagynak maguk után, muszáj gyakrabban pucolni a csövet. Ez a vád inkább csak a régebbi konstrukciókra érvényes, a moderneknél ma már sokkal kevésbé jelentkezik. Lévéen, hogy vagy súrlódáscsökkentő körbördákat alkalmaznak, aminek folytán a lövedék kisebb felületen érintkezik a huzagolással, vagy pedig nikkellel, esetleg molibdén-diszulfiddal vagy Lubalox néven szabadalmaztatott anyaggal vonják be a felületét. További hátrányát

Ugyanezen HIT lövedék eleje becsapódáskor szabályosan nyílik szét, torzul

tekintve, feltétlenül meg kell említeni, hogy a réznek kisebb fajsúlya lévén, ha azonos tömegű homogén lövedéket hozunk létre, az jóval hosszabb lesz, mint a megszokott ólombetűtes. Ebből következően cseppet sem biztos, hogy a puska jól hordja. Hiszen mind a kezdősebesség, mind a lövedék hossza eltér attól, amihez a huzagolást gyárilag kialakították. Ezért van az, hogy legtöbbször a megszokottnál valamivel kisebb tömegű homogén lövedéket alkalmaznak. Ami gyorsabban repül, mint a nehezebb, tehát elérhető vele ugyanaz a becsapódási energia. Amit a magam részéről a legnagyobb hátránynak tartok, az az, hogy a homogén lövedékeknel – az ólmosokhoz képest – nagyobb az eltérés veszélye, akár a vad testében is elfordulhat. Teljesen más szögben hagyja el azt, mint amire számítani lehet. Ez pedig, akárhogya is nézzük, nagyobb balesetveszélyt jelent, amiben az azt használó vadász teljesen ártatlan. Most pedig nézzük meg a homogén lövedékek előnyeit! Először is: valóban tökéletesen környezetbarátok. Ilyen téren abszolút semmi sem szól ellenük. Immár elég sok különböző változatban készülnek, laborálnak hozzájuk prima lőszereket, amikből kiválaszthatjuk a számunkra ideálisat, a vadászfegyverünkhöz illőt. Amit jól hord a (nem túl ritka kaliberű) pus-

kánk, és különben is – immár tapasztalatból – elégedettek vagyunk a hatásával. A könnyebb lövedék normális lőtávolságon belül egyenesebb röppályát és a nehezebb ólombetűteshez hasonló becsapódási energiát jelent, nincsen közöttük lényeges eltérés, ámbar valószínűleg a rövidebb kiképzése miatt valamivel szélérzékenyebb. Tehát, általában véve, a primább konst-

Némely környezetbarát lövedéket úgy terveztek meg, hogy célba jutva annak eleje - erősebb sokkhatásra törekedve - erős szíromra nyílvá leváljon, míg a hátsó, egyben maradt hengeres rész jó átütő erővel rendelkezik

Az RWS EVO jelzésű lövedéke nem homogén jellegű, hanem annak belsejét ólom helyett a környezetbarátabb ónnal (más szóval: cinnel) töltik. Ez is egy megoldás!

rukciókat tekintve, mákszemnyit sem rosszabb hatásúak, mint a jóval tekintélyesebb móltra visszatekintő ólombetétesek. Ezekből is, azokból is kifoghatunk/választhatunk jót és rosszat egyaránt. Csak néhány típus a sokat dicsért homogének közül: Barnes TSX és TTSX, RWS Evolution Green, KJG, Norma Evostrike, Blaser CDC stb. Én magam évek óta használok ilyet is, olyat is. A gyakorlati tapasztalataim alapján nyugodtan írhatom, hogy cseppet sem tartom ördögtől valónak az egynemű anyagúak rendszeres alkalmazását. Ami viszont felettébb bosszant, hogy a legfelsőbb EU-vezetés immár teljes mértékben meg akarja szüntetni a választási lehetőségünket. Miért ne használhassuk mondjuk az ólommagot forrasztással annak tombakburkolatához kötött Oryx lövedéket, holott az a vadtestbe csapódás után is egyben marad, nem okoz szennyeződést? Miért kell minden ólombetétes

lövedéket egy kalap alá venni? És akkor még nem beszéltünk a szintén végveszélybe sodródott, elöltöltő történelmi fegyverekbe illő jókora „bumszli” ólomlövedékekről, a hagyományos sörétről még kevésbé... Mi lesz ennek a vége? Nehéz „megjósolni”, hogy a konzultációt követően miként döntenek a törvényhozók. Lehetséges, hogy méltányosan, de valószínűbbnek tartom, hogy birodalmunk így vagy úgy visszavág az amúgy jogos ellenérvekre, s az ólomlövedékek további forgalmazását és talán használatát sem teszi lehetővé. Esetleg diplomatikusan olyan törvényt hoz, amely „nesze semmi, fogd meg jól” alapon az időbeli korlátot kitolja a nagyobb kalibereknél is úgy 5-6 esztendőre, ami persze némi engedményt jelent, amúgy viszont az lesz, amit már úgyis elhatároztak... Na de – ne nekem legyen igazam.

Kovács László

GROUPAMA BIZTOSÍTÓ A MAGYAR VADÁSZOK HIVATALOS BIZTOSÍTÓJA

A GROUPAMA BIZTOSÍTÓ VADÁSZ FELELŐSÉG- ÉS BALESETBIZTOSÍTÁSA FEDEZETET NYÚJT

A fegyveres vadászat során Magyarország területén okozott olyan károokra, amelyekért az okozónak kártérítési kötelezettsége van;

A vadászattal, vadásztársaság vadgazdálkodásával összefüggő baleset során bekövetkező mulékonny sérülés, rokkantság, baleseti halál esetére.

A GROUPAMA BIZTOSÍTÓ VADÁSZ FELELŐSÉG- ÉS BALESETBIZTOSÍ- TÁSÁNAK DÍJAI ÉS SZOLGÁLTATÁSAI

1000 Ft/év alapdíjjal, valamint 2000 Ft/év emelt díjjal is megköthető a biztosítás.

A felelősségbiztosítás révén a biztosító szolgáltatási kötelezettsége az alapbiztosítási díjjal megkötött biztosítás esetén szerződőnként 12 millió Ft/kár és 12 millió Ft/év/fő, illetve emelt díj esetén 18 millió Ft/kár és 18 millió Ft/év/fő.

A balesetbiztosítás keretében a biztosító a Magyarországon bekövetkezett vadászaleset kapcsán az alábbi szolgáltatást teljesíti:

Baleseti halál esetén 600 000 Ft, illetve emelt díj esetén 1 200 000 Ft egyösszegű kifizetése;

10-100%-os baleseti eredetű rokkantság esetén – a rokkantság fokával arányosan – legfeljebb 500 000 Ft, illetve emelt díj esetén legfeljebb 1 000 000 Ft kifizetése;

Mulékonny baleseti eredetű sérülés, csonttörés, csontrepedés esetén egyszeri 30 000 Ft, illetve emelt díj esetén 60 000 Ft gyógyulási támogatás kifizetése;

Baleseti kórházi napi térítés 2000 Ft/nap, míg emelt díj esetén 4000 Ft/nap (maximum 15 napig).

KAPCSOLAT

**Groupama Biztosító
Szolgáltatási Szakterület
Speciális Kárrendezési Csoport**

Cím: 1146 Budapest,
Erzsébet királyné útja 1/C
Telefon: +36 1 462-3541
E-mail: vadaszkar@groupama.hu

www.groupama.hu

A hirdetés tájékoztató jellegű, nem minősül ajánlattételnek. A teljes körű tájékozódás érdekében kérjük, olvassa el a vonatkozó biztosítási feltételeket. Az ügyfelek biztosítási panaszaiakkal személyesen a biztosító ügyfélszolgálati irodáiban dolgozó munkatársaihoz fordulhatnak, telefonon keresztül ezt a biztosító TeleCenter +36 1 467 3500 telefonszámán, elektronikus levélben a www.groupama.hu weboldal „Írjon nekünk” menüpontjában, írásban az 1380 Budapest, Pf. 1049 levélcímen tehetik meg. A biztosító felett a szakmai felügyeletet a Magyar Nemzeti Bank (1013 Budapest, Krisztina körút 39.) látja el. A Groupama Biztosító székhelye: 1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 1/C

VADÁSZOK AZ ISMERETTERJESZTÉS SZOLGÁLATÁBAN

A mai vadászkönyvek többsége csak a zsákmányszerzés körülményeinek leírására, illetve a vad elejtésére fókuszál, s bizony legtöbbször nagyítóval is hiába keressük bennük a vad természetrajzát, netán a saját megfigyeléseket. Ám ha leemeljük a polcra a méltán elismert elődök könyveit, vagy elolvassuk a cikkeiket, rögvest láthatjuk, milyen érdekfeszítően írnak a vadvilágról és a természetéről. Persze mindezt nem tanár bácsisan teszik, hanem saját élmények, kalandok közé csomagolják az ismereteket.

Egy Kittenberger- vagy Sterbetz-könyvből roppant sokat tanulhatunk úgy, hogy közben remekül szórakozunk. Mai, túlgyorsult világunkban, megváltozott olvasói szokásaink mellett is jó volna ezt a hagyományt legalább részben követni. A következő oldalakon néhány „ismeretterjesztő vadásról” ejtek szót. Sajnos csak szemeztetni tudtam a hosszú listáról, de talán majd egy másik alkalommal következhet a folytatás...

Kittenberger Kálmán (1881–1958)

Neve örökre beivódott a magyar vadászat történetébe – ugyanakkor a zoológiába és az ismeretterjesztésébe is. Univerzális ember volt, akire nem szabad és nem is lehet „csak” vadászként, gyűjtőként, muzeológusként, zoológusként, etnográfusként, íróként, lapszerkesztőként (és folytathatnám a végtelenségig) tekinteni. Ő egy személyben volt mindez, s ami a legfontosabb, valamennyi tevékenységét mesterfokon űzte. Így volt ez az írással is. Tudomásom szerint első

cikkei a Hazai Zoológiai Laboratórium folyóiratában, Az Állatvilágban jelentek meg. A lap 1908. február 15-én kiadott első számában már olvasható egy anyag Kittenbergertől (akkor Katona Kálmán néven írt), Strutzvadászat Kelet-Afrikában címmel. Ebben a mindössze kétoldalas írásban azonban még kevés a természetrajzi leírás, inkább az elejtés, gyűjtés a főszerep. A két-havonta megjelenő újság 1908/4. számában ismét találkozhatunk Katona Kálmán nevével. Hatoldalas írásában oly hitelesen ír a leopárdról, hogy az ma is bármilyen szaklapban megállná a helyét. A faj dögfogyasztásáról például a következőt jegyzi meg: „Rendesen ott állítottam föl csapdáimat, ahol erdei antilopok (Tragelaphus) voltak. Csalétkül leginkább majmot, gyöngytyúkot, nagyon sokszor a lelőtt vad zsigereit s más hulladékot tettem. Többször fogtam leopárdot hiénán is. Míg ha élő állatot, pl. kecskét kötöttem ki csaléteknek, egyetlenegyszer se ment a csapdába, pedig – mint a nyomok igazolták – több ízben közvetlenül a csapda előtt haladt el. Ezekből

következtetve, nagyon helytelenek tartom a természetrajzi könyvek azon állítását, hogy a leopárd dögre nem megy.”

Az 1909/1-es számban, szintén Katona Kálmán néven, Rhinocérosz-doublé címmel olvashatunk tőle egy hatoldalas cikket, melyben bőven esik szó Afrika állatvilágáról és saját megfigyeléseiről is. Az akkor még Katonaként publikáló Kittenberger tehát nem egy vadászlapnál kezdte irodalmi pályafutását. Névmagyarosításával kapcsolatban, az Aquila 1958-as kötetében megjelent Madártani gyűjtőútjaim Kelet-Afrikában című írásban, a szerzőtől az alábbi megjegyzést találjuk:

„Horváth Géza, a Magyar Nemzeti Múzeum akkori igazgatója távollétemben önkényesen használta nevemre a »Katona« nevet, holott én nem változtattam meg a nevemet sohasem, csupán testvérbátyáim magyarosítottak a fenti névre.”

Miként jelenhettek meg a fenti ismeretterjesztő írások mégis Katona Kálmán néven? Mivel a cikkeit vélhetően testvére, Katona János (aki viszont tényleg magyarosította a nevet) rendezte sajtó alá, a félreértés és a nem kért névmagyarítás akár innen is származhatott. Az nagyon valószínű, hogy a kéziratokat Kittenberger nem személyesen adta át a szerkesztőségnek, lévén akkoriban épp Afrikában tartózkodott. De hangsúlyozom, ez kizárólag feltevés!

Kittenberger írásai ezt követően – a világegés és a hadifogság után – csak 1920-ban jelentek meg újra, ekkor már A Természet újságban rendszeresen hírt adott Afrika állatvilágáról. 1922-ben azonban már csak egy cikke

Kittenberger Kálmán

jelenik meg a lapban, de ne feledjük, hogy ebben az évben vette át a Nimród szerkesztését, így lett elég dolga a saját újságjával is. Ezt követően csak 1930-tól – amikor is barátja, Nadler Herbert lett A Természet szerkesztője – írt újra, szórványosan egy-egy tanulmányt a magazinba.

Miután a Nimródot 1948-ban megszüntették, Kittenberger, talán kényszerűségből, számos lapba írt ismeretterjesztő anyagokat. Érdekesen megfogalmazott, személyes élményein alapuló írásai után kapva kaptak a szerkesztőségek. Kittenbergert 1949–1950 között a budapesti állatkert alkalmazta. Itt sem hagyott fel az ismeretterjesztéssel, megírt például egy füzetet, az Állatkert nagy- és kismacskái címmel. Jól ismert könyvei pedig nemzedékekkel ismertették meg Afrika változatos,

mára már soha vissza nem térő, gazdag élővilágát, míg az általa szerkesztett olvasmányos, szakszerű Nimród még napjainkban is követendő példa lehet a vadászlapok szerkesztőinek.

Nadler Herbert (1883–1951)

Őt többnyire vadászként ismerik az emberek, noha emellett korának egyik legnagyobb természettudományos ismeretterjesztője volt. A legjobb példa erre, hogy 15 éven keresztül szerkesztette a budapesti állatkert lapját, A Természetet, melyben helyet kapott a vadászat is, ugyanakkor nagyon komoly ornitológiai, egyéb zoológiai, botanikai írások szintén sorakoztak az akkori nyomdai csúcstechnikával ké-

Nadler Herbert

szült oldalakon. Nadler két, eredetileg a lapban megjelent hosszú írását önálló füzetben szintén megjelentette – Állatkerti séták, Fogoly vadállatok között –, és ezeket felolvasta a rádióban is. Az egyenként 24 oldalas könyvecskékben a szerző saját tapasztalatairól számol be a tőle megszokott, remek stílusban. A ma már szélteben ismert és alkalmazott Nadler-kerítés például a következőképpen született. „Néhány nappal később jelentették nekem, hogy a vapatibika van soron, le kell fűrészelni az agancsát, különben megöli teheneit. Csakugyan valami gyors segítségre volt szükség, mert a bika eszeveszetten hajszolta a teheneket, és ahol érte őket, agancsával feléjük vágott. A segítség, a kérdés megoldása »Columbus tojása« volt. A bikát betereteltük és egy napra bezártuk az istállóba, és a vapatiszarvasok udvarát középen olyan kerítéssel választottuk ketté, amelynek hézagain a tehének át tudtak bújni, a széles agancsú bika azonban nem. Másnap, hogy a választókerítés elkészült, kieresztettük a bikák. (...) Érdekes dolog és az állatok gondolkodását bizonyítja, hogy a bika mindjárt okult a megváltozott helyzeten, abbahagyta a garázdálkodást, mert megértette, hogy csak addig van mellette tehén, amíg nem bántja.”

Nadler ízig-vérig ismeretterjesztő volt. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy 1930–1948 között ő volt az évente sok százezer embert fogadó budapesti állatkert igazgatója. Munkássága során látványosan felújította az intézményt, s ugyanakkor különös figyelmet fordított a látogatók mind szélesebb körű, tudományosan megalapozott tájékoztatására is.

Szederjei Ákos (1911–1991)

Az ismeretterjesztő vadászok kétségkívül egyik legaktívabb tagja volt. Publikációiról – tudomásom szerint – még nem készült bibliográfia, de ha lesz ilyen, biztosan több száz tételt fog tartalmazni. Írt egyebek mellett a Magyar Vadászban, majd a Nimródban, a Búvárban, az Élet és Tudományban, az Állatvilágban és még számos más sajtótermékben. Igazán ismertté azonban a könyvei tették. Első kötete, a dr. Studinka Lászlóval közösen írt Nyúl, fogoly, fácán, 1957-ben jelent meg először (a második kiadás 1962-ben). Ezzel a munkájával párhuzamosan írhatta másik könyvét is, amely azonban sajnos sohasem látott napvilágot. A kárpáti medve és vadászata című munkáját 1954–55-ben készítette elő, a hozzá tartozó előszót pedig 1956 májusában Nemeskéri-Kiss Géza küldte el Szederjeinek. Időközben a könyv lektorálása is megtörtént. Nem tudni, miért nem jelenhetett meg az első magyar nyelvű medvemonográfia, ám figyelembe véve az akkori zavaros esztendőket, nem csodálkozhatunk különösebben, hogy a kézirat minden erénye ellenére az íróasztal fiókjában maradt...

A Vadcsapáson (1961) című kötet még ma is bátran ajánlható minden természetbarátnak. A szerző hihetetlen mennyiségű adatot gyűjtött össze, melyet saját tapasztalataival kiegészítve öntött végső formába. Ma már szinte csak aukciókon szerezhető be az Őz (1959) és a Szarvas (1960, 1965).

Feleségével írt kötete, az Erdőn, mezőn, vadvizeken (1965) részben egy zoológiai valótlanságokat (a sünn a gyümölcsökbe belehemperegve télire

készletet gyűjt, a denevér belekapaszodik a nők hajába, a nyúl legkedvesebb eledele a káposzta stb.) megcáfoló, részben pedig egy gördülékény stílusban megírt etológiai munka. Nagy kár, hogy a kiadó nem volt igényesebb a képválogatásnál, ugyanis több fotón erdei környezetbe helyezett preparátum látható (szalakóta, nyírfajd, fácánt fogó róka). Az 1971-es Vadászati Világkiállítás évében jelent meg az Állatok fogságban és szabadon, valamint a Barátságos arcot, elefánt! Mindkettő nagy sikert aratott. Az előbbi egy általános etológiai munka, míg az utóbbi afrikai és indiai élményekről íródott.

1967–1977 között Szederjei a budapesti állatkertet főigazgatója volt. Sajnos ebben az időszakban az intézmény igen szűkös költségvetéssel dolgozott, így számtalan ötlettel kellett elviselhetőbbé tenni az aprócska férőhelyekre zárt állatok hétköznapjait. Például az unatkozó orrszarvú mellé kecskét tett, s ettől a vastagbőrű kedélyállapota rohamosan javulni kezdett, több állatot pedig a gondozók tréningeztek. Tudósokat, ismert külföldi szakembereket hívott meg – noha abban az időben ez nem volt általános –, így Konrad Lorenz Nobel-díjas professzor többször is járt az állatkertben, és tanácsokkal látta el Szederjeit, de megfordult például Joy Adamson is az intézményben. Sajnos Szederjei álma, egy nagy területű – de nem hagyományos értelemben vett – szafaripark sohasem valósult meg. Így ír erről Szidnainé dr. Csete Ágnes: „Szederjei igen sokat fáradozott azon, hogy a Budapest szívében fekvő csodálatosan szép állatkert kapjon területet úgynevezett állatszaporító kertnek, amely az intézmény állatutánpótlá-

sát, illetve az állatcserékhez szükséges egyedeket biztosítaná. Ezt szerette volna kiegészíteni a nagyközönség természetszeretetére és felüdülésére szolgáló szafariparkkal. Elképzelését a minisztérium részéről támogatták, így a MÉM kijelölte a területet a Pilisben. Külső segítséggel be is kerítették. Ezután megkezdődött a sörényes juhok és az antilopok kihelyezése. Sajnos azonban a főváros anyagi helyzete nem engedte meg, hogy hozzájáruljon a terület kialakításához. A további pénzszerzési próbálkozásoknak elejét vette – az Állatkert életében oly gyakran felbukkanó – rosszindulatú intrika. Miért van erre szükség, ha lesz új állatkert?”

Patay László (1939–2003)

Úgy negyven-ötven esztendővel ezelőtt a hazai ismeretterjesztés gyöngyszeme volt az elsősorban az ifjúságnak szóló, de a felnőttek által is nagy kedvvel lapozgatott Búvár Zsebkönyvek sorozat. Rangot jelentett, ha valaki felkérést kapott egyik-másik kötetének a megírására. Patay László hármát is írt: a Háziállatokat, a Kutyaikat és a Vadakat. (Itt talán azt is érdemes megjegyezni, hogy az elsőt Muray Róbert, az utóbbi kettőt pedig Balogh Péter illusztrálta.) Patay László hivatásos vadásznak készült, de csak a gyakornokságig jutott el. Pedig olyan nevek szerepeltek mesterei között, mint a solymász Lelovich György, a vizslás id. Jilly Bertalan vagy éppen a filmes állatidomár Szigethy Kálmán. Ám származása miatt – gróf Tisza István unokájaként – Patay a múlt század ötvenes éveiben nem kaphatott fegyvertartási engedélyt. Így pályát váltott,

mezőgazdász lett. Ám a vadásztól nem szakadt el. Első könyve is nagy sikerű vadászkönyv volt, az 1973-ban megjelent, Beregszászi Györggyel közösen írt Vadásztúznél. Ám e kötet „túlzott” őszintesége miatt hatalmas vihart kavart. Rosszindulatú kritikák jelentek meg róla, a szerzőket ott próbálták elgáncsolni, ahol csak lehetett. Állítólag az állította meg a botránycunamit, hogy Kádár Jánosnak tetszett. Az olvasók pedig azzal bizonyították, érdemes volt megjelentetni, hogy nagyon rövid idő alatt megvették mind a tizenháromezer (!) példányt!

Patay ezek után mégis megkeseredve írta Az a szép Régi Új Világ című könyvében: „Soha többet nem mentem a vadásztüntetmények tájékára sem. Néhány itt-ott megjelent cikk kivételével minden kapcsolatomat megszakítottam a hivatalos magyar vadászattal és vadászkutyázással egyaránt.” Az első könyv utáni sok támadás ellenére, 1999-ben ismét írt még egy remek, ma már szinte beszerezhetetlen vadászkönyvet, Ez is elment vadászni címmel. Sikeres kötetei ellenére Patay Lászlót inkább ismeretterjesztő íróként, és nem vadászíróként tarthatjuk számon. Ennek legfőbb oka, hogy 1982-ban letett egy olyan könyvet az asztalra, amelyhez hasonló sem előtte, sem utána nem született. A könyv címe: Idomítsunk... A hézagpótló, merőben új szemléletű kiadvány legfőbb célja az volt, hogy megkönnyítse az otthonunkban élő állatokkal való együttélést. A remek történetekkel tűzdelt könyvből megtudhatjuk, hogyan bánjunk kutyáinkkal (bőven ír a vadászkutyákról is), macskáinkkal, papagájunkkal és egyéb kedvencünk-

kel. Az egyes állatokról bőséges etológiai leírást ad, mégpedig azért, hogy a gazda is megértse, miért viselkedik kedvence sokszor érthetetlen módon. A könyv Szelídíts meg! címmel 1994-ben, némiképp átdolgozva, ismét napvilágot látott.

Patay László az írás mellett rádióriportokat is készített, és gyakran szerepelt a televízió roppant népszerű, Kuckó című műsorában.

Könyvei mellett ontotta a cikkeket is. A Nimród ugyan kevés írását jelentette meg, ám a Kutya újság és az 1977-ben megjelent Állatvilág magazin szinte minden számában olvashatók remek magyarsággal, kristálytisztá logikával megírt publikációi, alkalmanként több is. Egy írása különösen nagy visszhangot váltott ki. Érdemes néhány mondatot idézni belőle: „... Mégis, ha rajtam állna, azonnali hatállyal betiltanám a solymászatot. Nem csak minálunk, de szerte Európában. (...) Látom azt, hogy miként csábítja a solymászat szélsőséges, a törvény által is tiltott utakra az egyébként jó szándékú, de éppen különbségük folytán könnyen befolyásolható, a különböző csábításoknak könnyen engedő fiatalokat (...) Azt sem hiszem, hogy az elkövetkezendő nemzedékek boldogtalanabbá válnának pusztán azért, mert nem őriztettük a számukra idejétmúlt – sőt, mint láhattuk, egyenesen káros – tradíciókat.” (Sólymok és solymászok, Állatvilág, 1978/9. szám) Mivel a szerző – mint már említettem – Lelovich-tanítvány volt, nem meglepő, hogy különösen érdekelte minden, ami a solymászával kapcsolatos. Ám a cikk születésekor e tevékenység megítélése igencsak ambivalens volt...

Sterbetz István (1924–2012)

Egyszerre volt vadász és természetvédő, s így saját személyével is megcáfolta azt a nézetet, miszerint mindenkinek az egyik vagy a másik táborhoz kell tartoznia. Munkásságának jelentős része arra irányult, hogy hidat verjen a vadászok és természetvédők közé; hogy ne ellenséget lássanak egymásban, hanem együtt, válltelve küzdjenek a természet és az állatvilág megőrzéséért. Már csak ezért is érdemes elolvasni Sterbetz István könyveit! No meg számos egyébért is. Ugyanis nem „csak” vadász, és nem „csak” természetvédő, és nem „csak” biológus, hanem kiváló író is volt – merem állítani, hogy a természetírók között az egyik legnagyobb. Irodalmi pályafutását cikkekkkel kezdte, majd néhány

Sterbetz István

pompásan megírt könyv következett, társszerzője volt az első magyar nyelvű tüzokmonográfiának, majd megírta a mai napig keresett Vízivad (1972) című könyvét. 1975-ben jelent meg A természet szolgálatában, amely már egy igazi irodalmi gyöngyszem. Élményekbe kapaszkodó ismeretterjesztés és élvezetes olvasmány egyszerre. És sorra íródtak a vadászkönyvei is: Őszi vizeken, Zöld kalapban, Trófeákkal beszélgetek, Puskával a Nagypusztán. Ám e könyvek oldalain annyi tudományos tény, adat, megfigyelés sorakozik, hogy már-már szakkönyvnek is tekinthetnénk őket, mégis közelebb állnak a szépirodalomhoz. Sterbetz Istvánnak összesen tizenegy kötete látott napvilágot. Stílusa minden korosztályt megragadott, nem véletlen, hogy könyveinek egy részét a Móra Könyvkiadó jelentette meg. Cikkeinek száma közel hétszáz,

többségük az általa leginkább kedvelt vízivadról szólt.

Sterbetz István gyermek- és ifjúkorát az Alföldön töltötte, leginkább Békésben. Később is második otthona volt e táj, ezért egyáltalán nem csodálkozhatunk azon, hogy könyveinek nagy része is erről a vidékről, az itteni természetről, az itt élő emberekről és itt megélt vadászalandokról szól. Erről ekként fogalmaz:

„Szűkebb hazám a Tisza, a Maros meg a Körösök vidéke is temérdek hagyományt őriz. Mesél, amikor faggatják, ha az féltő szeretettel történik. És nemcsak tudományt szolgáló, száraz ismeretekkel, mert élményeket is ígér a kutatásuk. Gyermekkorom álmvilága volt egykor a Puszták! Később hivatásból váltam a kutatójává.”

Kovács Zsolt

Láng Rudolf

Lakatos Károly Súlyomig

Korának egyik legnevesebb ismeretterjesztő vadásza, több szak- és szépirodalmi könyv szerzője, Lakatos Kálmán Az Állatvilág utolsó évfolyamának első számában egy igen érdekes tanulmányt jelentetett meg A régi szegedi halászok jelképes madarai címmel.

Láng Rudolf – alias Súlyom – egyik első szakmai írása is épp e folyóiratban jelent meg A nyúl és kultusza címmel, mégpedig a lap első évfolyamának (1908) negyedik füzetében. Már akkor Súlyomként írta alá a cikkét. Az ekkor huszonhét éves Láng Rudolfnak vélhetően ez volt az egyik első publikációja. Súlyom később a Kittenberger szerkesztette Nimród kiváló publicistája lett.

NIMRÓD

V A D Á S Z Ú J S Á G

AZ ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI SZAKMAI MAGAZINJA

750 Ft | Előfizetőknek 695 Ft

A VILÁGKIÁLLÍTÁSNAK VÉGE, DE
A NIMRÓD ÖRÖK
2022 - 110. ÉVFOLYAM

É R T É K | H Ű S É G | S Z E N V E D É L Y

ÖRVÖS GALAMB

– a teríték színesítője vagy rejtett erőforrás?

fotó: Lóki Csaba

A hazai vadgazdálkodóknak az elmúlt években – és előreláthatólag a következőkben is – számos új kihívással kellett és kell megküzdeniük. Az apróvadászterülettel rendelkező vadászatra jogosultak évtizedek óta ismert problémái mellett az utóbbi időben már a „nagyvadász” vadgazdálkodókra is sokkal inkább rájár a rúd, elég csak a gomba módra szaporodó kerítésekre, a vadkárkérdésre, az afrikai sertéspestisre és más vadegészségügyi problémákra, valamint a mindinkább teret hódító nagyragadozókra gondolnunk.

Mindezek mellett a koronavírus-világjárvány még a nemzetközi vadászati turizmust, a vadhúspiacot és az élővad-kereskedelmet is sokkal bizonytalanabbá tette. Ebben a helyzetben minden bevételi és vadászati lehetőséget érdemes számításba venni, így talán nem felesleges, ha ejtünk néhány szót olyan, eddig kevesebb figyelmet kapott vadfajok vadászatáról is, mint például az örvös galamb.

Ez a galambalakúak rendjébe tartozó szárnyas vad az utóbbi egy-két évtizedben nemcsak hazánkban, de európai szinten is bebizonyította, hogy mennyire sikeres, jól alkalmazkodó faj. A Vadászszövetségek Európai Szövetsége (FACE) által 2020-ban kiadott, az egyes európai vadfajok állományairól szóló jelentése alapján az örvös galambnak az összes vizsgált faj közül az egyik leggyorsabban és legstabilabban növekedő állománya van, a kontinensünk becsült költőállománya 19–26 millió példány. A jelentés szerint rövid és hosszú távon egyaránt stabil, növekvő populációkkal számolhatunk.

Az állomáynövekedést – újabb ékes bizonyítékaul annak, hogy a szabályozott vadászat nem káros az egyes vadfajokra – úgy tudta elérni, hogy vadászatának Európa számos országában jelentős hagyománya van, és napjainkban is nagy számban kerül terítékre.

Nagy-Britanniában – az egyik legjelentősebb örvösgalamb-„nagyhatalomban” – a csalimadarak segítségével, táplálkozóhelyein történő vadászata évszázados tradíció. Jórészt ezzel a módszerrel ejtik el a teljes teríték nagy részét. Ugyanakkor az angol vadászati szervezetektől kapott in-

formáció alapján az elmúlt években egyre komolyabb gondot is okoz a megnövekedett örvösgalamb-állomány, az általa okozott mezőgazdasági vadkárok miatt. Az örvös galamb által okozott éves mezőgazdasági vadkárt értéke az Egyesült Királyságban meghaladja a 115 millió (!) angol fontot (a cikk írásának idején érvényes árfolyammal számolva, nagyjából 49 milliárd forintot). Éppen ezért kifejezetten mezőgazdasági kártevőként kezelik. Nem csoda, hiszen mára 5 milliónál is többre becsülik a költő párok számát a szigetországban. Mivel ott vadászati idénnyel nem rendelkező fajról van szó, a vadkárrel érintett területeken egész évben jellemző a vadászata. Az örvösgalamb-vadászatok ára napi 80–150 angol font (34–64 ezer forint), melyért cserébe napi több százas terítéket ígérnek a szervezők. Külön érdekesség, hogy bár az örvös galamb vadászatának népszerűsége nem éri el a fácán- és fogolyhajtásokét, a tőkés réce vadászatánál mára népszerűbbé vált.

A La Manche csatorna túloldalán, Franciaországban – főleg a faj gasztronómiai értéke miatt – szintén népszerű vadászati célfaj. Egyes országokban olyannyira megbecsülik, hogy vadászatához az erdők lombkoronájába leskunyhórendszereket építenek, ahonnan a zsinórokkal rögzített élő csaligalambokkal bevonzott madarakat ejtik el.

Nemcsak Nyugat-Európában, hanem Lengyelországban is nagy jelentősége van az örvös galamb vadászatának. Ott általában csalimadarak segítségével, gabona- vagy borsótarlón vadásszák.

Ahhoz, hogy az örvös galamb hazai terjeszkedését és állománynövekedését észrevegyük, nem feltétlenül kell az állomány- és terítékadatokat bön-gészelnünk. Országszerte – a korábban ismert, klasszikus erdőszült élőhelyek mellett – a mezőgazdasági területeken megmaradt fasorokban, tanyahelyeken, erdőfoltokban és már a lakott településeken is egyre nagyobb számban észlelhetjük jelenlétét, fészkelését.

Érdekes, bár egyelőre a teríték-adatok alapján kevésbé megerősített megfigyelés, hogy az örvös galamb kiszorítja a kisebb termetű galamb- és gerlefajokat, köztük a balkáni gerlét és az elvadult házizalambot is.

A faj hazai és európai állományának növekedésében a már említett urbanizáción kívül közrejátszik az Európa-szerte egyre növekvő erdőszültég, valamint – hazánkban biztosan – a fészket előszeretettel fosztogató varjúfélék hatékonyabb, főleg csapdázáson alapuló gyérítése.

Az örvös galamb terjedésének és állománynövekedésének negatív következményei már Magyarországon is látszanak. Egyre több vadászterületen jelent problémát az általa okozott kár, amely az éró napraforgó mellett gyakran megfigyelhető a napraforgó-, kukorica- és borsóvetéseken is.

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár statisztikái is megerősítik az örvös galamb térnyerését: a hazai teríték az elmúlt húsz évben öt-hatszorosára, kétezerről 10–12 ezer egyedre emelkedett, úgyhogy a jelentett elejtések száma az elmúlt öt évben megduplázódott.

A hazai örvösgalamb-állomány azonban még a tapasztalatok és az adatok alapján – a mostani teríték-nagyságot tekintetbe véve – is sokkal nagyobb arányú hasznosítást engedne meg. Terjedése, sőt talán mondhatjuk, hogy állományrobbanása országos jelenség, ugyanakkor jelentősebb számban (ezer példány felett) csak három

megyénkben hasznosítják. Az „örvös galambos” megyék közül is kiemelkedik Pest, ahol az országos teríték csaknem felét ejtik el.

Annak érdekében, hogy az örvössel eddig érdemben nem foglalkozó vadgazdálkodók figyelmét felkeltsük, felkerestünk egy, a régióban jelentős terítéket produkáló vadászatra jogosultat, a Szigetszentmiklósi Gazdák Vadásztársaságot, hogy osszák meg velünk az örvös galamb vadászatával és annak jelentőségével kapcsolatos tapasztalataikat.

A vadásztársaság elnöke, Papp István elmondta, hogy a gerlevadászathoz hasonlóan náluk is az éró napraforgón történő vadászat a jellemző. Ezt a legtöbb esetben nem a gazdák által vetett napraforgókban oldják meg, hanem direkt galambvadászati céllal több helyen, összesen 10–15 hektár területen létesített napraforgóvadföldeken. Ez elsőre furcsa ötletnek tűnik, de a vadföldeknek köszönhetően mindig ott és mindig olyan állapotú kultúrán tudnak vadászvendégeket fogadni, amely a galambvadászathoz szemponjtábjából kedvező, így jelentősen ki tudják nyújtani a vadászatra alkalmas időszakot, ráadásul az ezzel a céllal vetett táblákon nem kell aggodniuk a madarak által okozott kár miatt sem. Amikor éppen nincsenek vendégek, lehetőség nyílik a nyugalom biztosítására, ezzel együtt – a károsított táblákon folytatott riasztással párhuzamosan – a kár csökkentésére.

A vadászati lehetőségek kiszélesítése szempontjából is érdemes számításba venni a galambvadászatok értékesítésének lehetőségét.

A vadászati lehetőségek kiszélesítése szempontjából is érdemes számításba venni. Bár jelentősebb előkészületek nélkül a faj óvatossága miatt nagyobb terítéket nem könnyű elérni, lehet, hogy a jövőben jobban tudunk majd értékelni – és megbecsülni – egy-egy, néhány örvös elejtését eredményező, hangulatos lest vagy cserkelést is.

Rung Áron,
Hajdu Márk

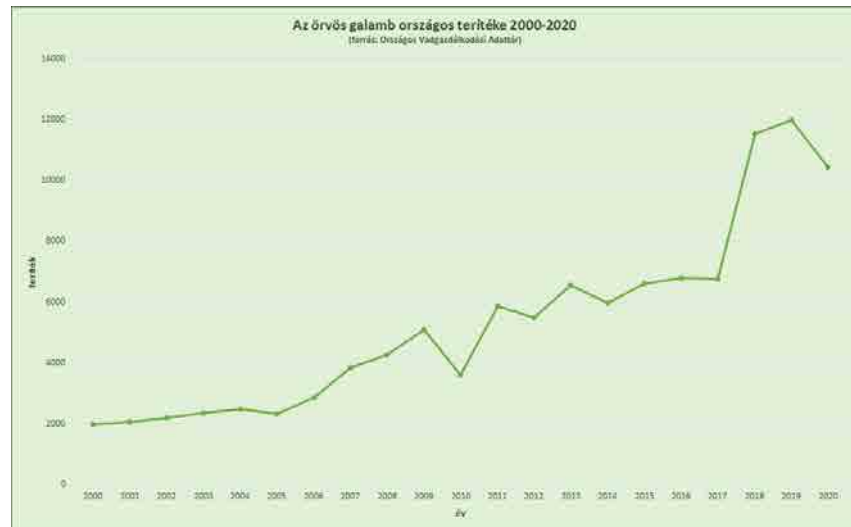
galambot ejtenek el a fizető vendégek a területükön. További külföldi és hazai csoportok részéről is lenne igény a vadászatokra, azonban a galambcsapatok vándorlásának elindulása miatt több puskaforgatót szeptember közepe után már nem tudnak fogadni.

Az örvös galamb vadgazdálkodási jelentőségét jól mutatja a térségben, hogy a Szigetszentmiklósi Gazdák Vadásztársaság fő bevételi forrását ez a vadfaj jelenti! Nyilvánvalóan a főváros közelsége miatt sokkal nagyobb tömegben fordul elő az örvös galamb, mint az ország más területein, ugyanakkor – ha nem is fő bevételi forrásként – érdemes több vadászatra jogosultnak alternatívaként számításba vennie a galambvadászatok értékesítésének lehetőségét.

A bevétel növelése mellett az örvös galambot a sok helyen beszűkült tagi vadászati lehetőségek kiszélesítése szempontjából is érdemes számításba venni. Bár jelentősebb előkészületek nélkül a faj óvatossága miatt nagyobb terítéket nem könnyű elérni, lehet, hogy a jövőben jobban tudunk majd értékelni – és megbecsülni – egy-egy, néhány örvös elejtését eredményező, hangulatos lest vagy cserkelést is.

Hivatkozás:

Sibille S., Griffin, C. and Scallan, D. (2020) *Europe's Hunttable Birds: A Review of Status and Conservation Priorities*. European Federation for Hunting and Conservation (FACE). <https://www.face.eu/>

Kalendárium

150 éve, 1872. augusztus 9-én született Alcsúton vitéz Habsburg-Lotaringiai József Ágost főherceg, honvéd tábornagy, a felsőház tagja, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. Az első világháború előtt számtalan társadalmi és jótékonyági mozgalomban vett részt, fővédnöke volt egyebek mellett az Országos Magyar Vadászati Védegyletnek is. Gyakorló vadászemberként – akit a korabeli vadásztársadalom az „Első Magyar Vadász” címmel tisztelt meg – főpatronusává vált az évenként rendezett agancskiállításoknak. Testvéröccse, László alig 20 évesen, 1895-ben a család kisjenői birtokán vadászbalesetet szenvedett, és szerzett sebesülésébe néhány nap elteltével belehalt. A főherceg jelentős vadászterületeket bérelt Máramaros vármegyében, de mintaszerűen kezelt revírjai voltak Fejér és Nyitra vármegyében is. Legkedvesebb tartózkodási helye a Bars vármegyei kistapolcsányi kastély volt. Messze földön híres volt gazdag trófeagyűjteménye, de értékes vadászkönyvtárának is csodájára jártak. Alig volt 20 éves, amikor 1892-ben állandó, külső munkatársa lett a Vadászlapnak. Sajátos hangú irodalmi próbálkozásait, cikkeket kedvezően fogadta a vadásztársadalom. Első jelentősebb vadászkönyve német nyelven jelent meg 1908-ban, *In den Wildnissen Afrikas. Jagdschilderungen aus dem Sudan* (Afrika vadonjaiban. Vadászati jelentések Szudánból) címmel. Ezt kö-

vette a Századok Legendái kiadásában, Budapesten, 1913-ban megjelent *Úti emlékeim Afrikából* című írása, amely már komolyabb bemutatkozásnak számított a vadászirodalom és természeti leírásokat kedvelő olvasók körében, de vadászíróként szélesebb körben az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. által 1913-ban kiadott, *Erdei magány és egyéb vadásztörténetek* című könyve tette igazán ismertté. József főherceg legkedvesebb puskáját, a 9,3 mm-es MAUSER-ét, amellyel 1900–1927 között vadászott, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak ajándékozta. A puska agyába süllyesztett réztáblácskán tételesen olvasható az a 2730 vad, amelyet a majdnem három évtized alatt ejtett el, köztük 4 erdei szalonkát és 7 császarmadarat röptében.

A főherceg a második világháború utáni, NSZK-beli emigrációs éveiben – vadászírói munkásságát lezárva –, 1957-ben, salzburg–stuttgarti kiadással jelentette meg legnagyobb lélegzetű, 422 oldalas könyvét, *Hohe Jagd, 75 Jahre Weidwerk* (Királyi vadászat, 75 év vadászata) címmel. E művének egyik fejezetét, a Budnya-Szentpéterföldre 1925–1936 címűt, soha el nem felejtett zalai vadászemlékeinek szentelte. E könyve magyar nyelven „Fenséges vadászat” címmel, 2005-ben jelent meg.

150 éve, 1872. augusztus 10-én született gróf Károlyi Lajos nagybirtokos, vadász, diplomata, a példás vadgaz-

dálkodásáról elhíresült tótmegyeri (ma Palárikovo) birtok ura, akinek elévülhetetlen érdemei vannak a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (CIC) megalapításában.

110 éve, 1912. március 18-án született Bertóti István, Budapesten. Középosztálybeli tanár-újságíró édesapját, Friedrich Istvánt két éves korában elvesztette, s onnantól édesanyja – a császári királyi főtisztai családból származó Berthóty Pál tábornok leánya –, a művészettörténész dr. Berthóty Ilona egyedül nevelte. Az anyja családnevét magyarosítva átvevő István a budapesti József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem mezőgazdasági

Bertóti István

karán kapott diplomát 1936-ban, majd többéves vadbiológiai kutatást követően – melynek során a fogoly életét és hasznosságát tanulmányozta –, 1943-ban állattenyésztésből doktori címet szerzett. Egyetemi éveit követően 1952-ig a közlekedés területén tevékenykedett a fővárosi Vámház téri nagycsarnokban, majd a Nagyvásártelep vezetőjeként dolgozott. Eközben több vadászati szervezetben vállalt különböző tisztségeket. 1952-ben a Földművelésügyi Minisztérium Állattenyésztési Főigazgatóságán indult el „vadászati karrierje”, miután áthelyezték az Országos Erdészeti Főigazgatóságra. Később a Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ) fővadászként – valamint az őzhívás nagymestereként – vált legendás, ikonikus alakká. Kimagasló munkásságáról számos szakkönyv és publikáció tanúskodik.

110 évvel ezelőtt, 1912. augusztus 15-én született Érsekújváron dr. Bencze Lajos erdőmérnök. Felsőfokú tanulmányait a Brnói Agrártudományi Főiskola Erdőmérnöki Karán kezdte, de 1939-ben már Sopronban diplomázott. A háború utáni években Budapesten, Tamásiban, a Tolna megyei Állami Erdőgazdaság főmérnökeként szolgált, majd 1957-ben visszatért a Húség Városába. Az Erdészeti és Faipari Egyetem docenseként 1969 januárjában – Roth Gyulával karöltve – létrehozta a Vadgazdálkodási Tanséket, melynek nyugdíjazásáig a vezetője volt. Nemzetközi és hazai ismertségének köszönhetően ellátta az 1971-es budapesti Vadászati Világkiállítás tudományos rendezvényei szakkbizottságának elnöki teendőit, emellett a MAVOSZ Köz-

ponti Intéző Bizottságának, valamint oktatási és propagandabizottságának is tagja volt. Alapítója és kezdeményezője továbbá az Országos Erdészeti Egyesület Vadgazdálkodási Szakbizottságának, valamint az Országos Vadgazdálkodási Tanácsnak, illetőleg az MTA Erdészeti Bizottságának is.

110 éve, 1912-ben látta meg a napvilágot Eördögh Tibor agrármérnök, szakíró, a Balatonnagyberek Állami Gazdaság vezetője, a mai napig alapműnek számító „Vadászok nyelvén”

című kötet szerzője. Könyvében a következőképpen definiálta az igaz vadász fogalmát: „Az olyan természetszerető, feddhetetlen, a vadászat írott törvényeit és íratlan szabályait maradéktalanul betartó vadászt nevezzük így, aki a vadászatot szenvedélyből és sportszerűen űzi. Az igaz vadász a német Waidmann megfelelője.”

110 éve, 1912-ben született BakKay László, a Bugaci Állami Erdőgazdaság, majd a Földművelésügyi Minisztérium vadászati főosztályának vezetője,

BakKay László

az Országos Trófeabíráló Bizottság későbbi elnöke.

100 éve, 1922. február 21-én hunyt el chernelházi Chernel István ornitológus, preparátor, a Magyar Királyi Madártani Intézet vezetője, miniszteri tanácsos, Sopron vármegye törvényhatósági bizottságnak a tagja. 1865. május 31-én született, Kőszegen. Madártani megfigyeléseit 12 éves korától rögzítette, publikálni azonban csak később kezdett. Az első szakcikke a Vadász Lapban, 1882-ben jelent meg. 1887-ben, Erdélyben ismerkedett meg és kötött életre szóló barátságot Herman Ottó természettudóssal, az utolsó magyar polihiszttal. Egy évre rá fejezte be egyetemi tanulmányait, és apja kívánságára közigazgatási gyakornok lett Sopronban, de már 1889-ben lemondott állásáról, és visszatért Kőszegre, hogy csak a madártannak éljen. Munkájában a legfontosabb segítőtársa felesége, Roth Dóra volt. Mintegy 2000 preparátumból álló gyomortartalom-gyűjteményét a Magyar Ornithologiai Központnak adományozta, melynek 1916-tól, Herman Ottó halála után vezetője lett. A lápokban, mocsarakban szerzett betegségek legyengítették egészségét, mígnem egy fűtetlen vasúti kocsiban megfázott, s az ennek szövődményeként fellépő spanyolnáthában, mindössze 57 évesen, Kőszegen elhunyt.

85 éve, 1937. május 20-án hunyt el a legendás főúri vadász, neves vérebes, a Magyar Vérebegylet egyik alapítója, Storcz Mátyás. Gödöllő vadászata szinte összeforrott a nevével, számtalanszor kísérte Ferenc Józsefet és Horthy Miklóst is vadászataik során.

60 éve, 1962. április 2-án alakult meg az Országos Vadgazdálkodási és Vadászati Tanács. A testület felállításáról az 1/1962. (II. 9.) Kormányrendelet határozott, kimondva, hogy a tanács feladata a vadgazdálkodás érdekeit összehangolni az erdő- és mezőgazdálkodás érdekeivel, melynek elősegítésére irányelveket állapít meg. A Tanács tagjainak száma húsz fő. A Minisztertanács a Tanácsba tíz személyt a földművelésügyi miniszternek, tíz személyt pedig az országos erdészeti hatóság vezetőjének az előterjesztésére nevez ki, míg a működéssel kapcsolatos ügyviteli tennivalókat az országos erdészeti hatóság látja el. A tanács munkájában többek között olyan jeles szakemberek vettek részt, mint például dr. Bertóti István, dr. Studinka László vagy Széchenyi Zsigmond.

60 éve, 1962. november 30-án hunyt el szinicsi dr. Bajza Fenczik Jenő tanár, vadászati szakíró, a Kárpáti Vadász című szaklap felelős szerkesztője, kynológus. 1926-ban egyik megalapítója és titkára volt a „Ruszinszki Vadászati Védegyletnek”. A háború után Magyarországra települt, elismert kynológusként tevékenykedett és publikált. A „Perun” nevű kotorékebetelepéről több tucat díjnyertes kutya került ki.

50 éve, 1972. február 20-án, 78 esztendőskorában, Friedrichsruhében elhalálozott Vogel Henrik, alias Heino, a hat nyelven beszélő uradalmi fővadász, aki az 1900-as évek elején Hohenlohe Öeringen Kraft Keresztély hercege vadászata volt a Magas-Tátrában, Javorinán. Űkapjáig felmenően erdészcsaládból származott, ezért írta joggal memoár-

Javorinai vadászcastély

jában, hogy „ilyenformán az anyatejjel szívtuk magunkba, testvéreim és én, az erdő lakóinak szeretetét”. Csupán 14 éves volt, amikor erdészgyakornok szolgálatba lépett ott, ahol született: Javorinán, a Hohenlohe-uradalomban, a ma is világhírű vadászterületen. 1920-ban került át Somogyiszobra mint vadászmeister, ahonnan Bakócára helyezték, végül 1963-ban Gyarmatpusztára. Csak igen későn, 72 évesen, 1966-ban vonult nyugállományba, de képtelen volt megszokni lakóhelyének, Biatorbágnak a zaját és poros levegőjét, így az erdő utáni szomjúhozása külföldre hajtott, erdőben élő testvérehez. Ott már nem vadászott, szenvedélyét ott-hona falait díszítő magyarországi trófeáiban való gyönyörködésében élte ki, míg betegsége ágyba nem döntötte, ahol végül vadászszíve megszűnt dobogni.

50 éve, 1972. szeptember 13-án ejtette el Paul Riegel Zalában, Lenti térségében, a Lovászi Olajbányász Vadásztársaság területén azt a kapitális gímszar-

vasbikát, amelynek agancsát később világrekorddá nyilvánították. A trófea az országos bírálaton a maga 14,80 kilogrammos tömegével 256,59 pontot kapott. Egy évvel később, a Torinóban megrendezett kiállítás keretében került a nemzetközi bizottság elé, s a testület 252,98 pontosra minősítette: ezzel – Marion Schuster 1970-ben lőtt bikáját követően – második alkalommal került Zala megyében elejtett agancsár a világranglista első helyére. A Német HARIBO édességgyár tulajdonosának, Paul Riegelnek a neve onnan is ismerős lehet, hogy 1975-ben ő hozta terítékre a hányatott sorsú jászkesíri őzbakot is.

50 éve, 1972. október 21-én került terítékre az a 4,19 kilogramm trófeatömegű, 220,31 pontosra értékelt dámbika Gyulajon, amely két évtizeden keresztül 20 évig tartotta első helyét a trófea-világranglistán. Az elejtő Kádár János volt. Az MSZMP Központi Bizottsága első titkárának – hatvanadik születésnapja alkalmából – a gyulaji va-

A Gyulaji Kádár-bika

dászok akartak örömet szerezni. Kádár korábban mindig elutasította a felkínált rekordvadat, most azonban nem szóltak neki külön. Ő pedig a „Tessék löni!” felszólításra fegyelmezetten elsütötte golyós fegyverét...

25 éve született meg a 1997. évi XLVI. törvény az Országos Magyar Vadász-kamaráról. A joganyag preambulumban a következő olvasható a létrehozás miérettől: „Az Országgyűlés abból a

célból, hogy a hivatásos és a sportvadászok önkormányzati elveken alapuló, köztestületi formában működő szakmai szervezete szervezze és intezze a vadászati tevékenység gyakorlásával összefüggő egyes közfeladatokat, továbbá elismerve a vadászok szakmai önkormányzathoz való jogát, a következő törvényt alkotja...” A vadászkamara 1997. október 29-én tartotta meg országos küldöttközgyűlését, melyen elfogadták az alapszabályt.

25 éve, 1997-ben végeztek először Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetem dr. Kóhalmy Tamás nevével fémjelzett Vadgazdálkodási Tanszékén vadgazdamérnökök.

20 éve, 2002. október 14-én Karl-Heinz Spitzer német vendégvadász elejtette a máig világranglista-vezető gúthi dámbikát, amelynek trófeatömege kerekén 5 kilogramm. A nemzetközi bírálaton az agancs 237,63 pontot kapott. Spitzer úrnak Jung Jenő ajánlotta Gúthot. A világrekord dám előtt is hozzánk járt már vadászni, mindig lőtt egy-egy nagy, illetőleg érdekes agancsú bikát – mondta el egy interjúban a kísérrő, Barát Béla, aki 1985 óta dolgozik a nyírségi területen. – A vadászat napján reggel szemerkélt az eső. Egy vadföldnél álló magaslest választottunk; rendellenes agancsú dámbikát vagy kant akartunk löni. A lesen ülve egyszer csak egy sántikáló lapátosra lettünk figyelmesek olyan 300 méterre tőlünk. Látuk, hogy nagy az agancsa... Ekkor már volt mobiltelefonunk, ezért felhívtam a főnökömet, de ő is kinn volt a területen, így nem tudtam utolérni. Nem adtam fel, felhívtam vezetékes telefonján a fő-

Gúthi világrekord

mérnököt, mert egy ekkora bika esetében nem akartam egyedül dönteni. Végül megkaptuk a „zöld lámpát”; már másnap felmerült, hogy ez az agancs bizony világrekordgyanús... – emlékezett vissza a szakember a két évtizeddel ezelőtti eseményekre.

20 éve, 2002. április 10-én hunyt el Hofmann Géza – vagy ahogy később ismertté vált, egyszerűen csak Hofi –, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas magyar humorista, előadóművész, színművész, érdemes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja, a magyar kabaré történetének egyik leghíresebb és legtöbbet emlegetett alakja. Már pályája legelején sokak kedvencévé vált, köszönhetően fanyar humorának és sajátos hangvétellű paródiáinak. Olyan színpadi ember volt, aki nyíltan vállalta és ki merte mondani a Kádár-korszak politikai és társadalomkritikáját. Ő megfogalmazta mindazt, amit más

csak gondolt, de gyáva volt szavakba önteni. A közönség pedig dőlt a nevetéstől. Már hónapokkal előre elkelték a jegyek önálló estjeire, melyek mindig telt ház előtt zajlottak. Sok rajongója volt, mégis kevesen tudják róla, hogy szenvedélyes vadászként a puskával is mesterien bánt... Vadászként amolyan „szürke eminenciás” volt, habár ahol megjelent, karizmatikus egyéniségének köszönhetően mindenütt szeretettel fogadták, s pillanatok alatt a társaság középpontjába került, ontotta magából a szellemes történeteket. Bodrogi Gyula, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész több ízben vadászott együtt vele, tőle tudjuk, hogy Hofi nem löni, sokkal inkább barátkozni járt a társas vadászatokra, melyek kötelező tartozéka volt a közös vacsora és az éjszakába nyúló sztorizgatás. Az apróvadat különösen kedvelte, legkedvesebb vadja mégis talán a vaddisznó volt. Egy történetet is felelevenített azokból az időkől, ami-

Hofmann Géza

kor Hofi még éppen csak ismerkedett a puskaforgatással. „Miután letette a vadászvizsgát, első útja, egy baráti meghívásnak eleget téve, Soponyára vezetett. Kacsázni indultak, s Géza újdonsült vadászként, vadonatúj sörétes puskájával foglalt helyet a tóparton, várva a récéket. Nemsokára meg is érkezett az első csapat, három gácsér. Mi kíváncsian szemléltük a távolból, mit kezd majd a villámroptú madarakkal. Hát, nem akartunk hinni a szemünknek: Géza mesteri módon leszólitott kettőt közülük. Elsőre kacsadublét lőtt...” – meséli a színész- és vadásztárs, akivel a Mikroszkóp büféjében sokszor kávézgatott együtt, miközben számos vadászélményt megosztottak egymással. Bodrogi Gyula hozzátette: Hofi – életkorát tekintve – viszonylag későn kezdett vadászni, mégis olyan volt, mintha beleszületett volna ebbe a közegbe. Több mint ezer trófea díszítette lakásának falait. A tiszapüspöki, egykori Aranykorona Vadásztársaság

területén is gyakran megfordult, majd 1997-től felvették tagnak, s egészen haláláig ez a revír számított második hazájának. Az iránta érzett tisztelet jeléül az egyesület 2002-ben felvette a nevét, és mind a mai napig Hofi Géza Vadásztársaságként működik. Hofi ötvenkilenc évesen attól tartott, hogy abba kell hagynia a vadászatot, annyira rosszul látott. 1995 májusától kezdődően összesen hét szemműtéten esett át, de cseppet sem javult a jobb szeme. Megpróbált a bal vállból történő lövésre átszokni, ám nem ment neki, így inkább átalakította a puskáját, s a „kanyartus” megoldotta a problémát: jobb vállból, de bal szemmel célozva, még sok élményt szerzett.

20 éve, 2002-ben jelentős nemzetközi sikernek örülhettek a honi puskaforgatók. A Lahtiban, Finnországban megrendezett világbajnokságon skeetlövészetben Igaly Diána felállhatott a dobogó legmagasabb fokára.

Igaly Diána

20 éve, 2002-ben Homolya László 11 ország 22 versenyzője közül megnyerte a szarvasbőgő-Európa-bajnokságot. A magyar együttes másik két tagja, Fehér Péter a negyedik, Jung Jenő pedig a hetedik helyen végzett.

10 éve, 2012. június 10-én, 89 esztendőskorában hunyt el dr. Nagy Lajos, a magyar vadgazdálkodás nimbuszteremtő, igaz példaképe, a hazai vadászat ügyének életfogytig tartó, hűséges szolgálója. Több vadászgenerációnak volt a vezéregyénisége, tanítómestere. 1923. március 27-ikén született, Békésen. A nyarait nagyszüleinél töltötte Körösladányban, ahol már kora ifjúsága idején hajtott a hétvégi társas vadászatokon. 1945-ben alakult meg a Körösladányi Vadásztársaság, amelynek alapító s a haláláig tiszteletbeli tagja volt. 1942-ben érettségizett, majd nem sokkal később Galíciába, keleti frontszolgálatra került. 1945-ben iratkozott be a jogi egyetemre, és a végzés után, 1952-ben Békés megye vadászati felügyelője lett. 1972-ben kinevezték a MAVOSZ Hencidai Vadgazdaságának

dr. Nagy Lajos

élére. A vadgazdaságot egészen a nyugdíjazásáig vezette. Tudását, gyakorlati tapasztalatait szaklapokban írt cikkekben, előadásaiban, szaktanfolyamokon, egyetemi előadóként és szakmai lektorként egyaránt kamatoztatta.

Wallendums Péter

TUD JOBBAT?

Magyar

VADÁSZLAP

VADKÁROGÓ

**16 OLDALAS
SZAKMAI
MELLÉKLETTEL**

Tények és tévhitek útvesztőjében
– az őzgazdálkodás helyes iránya

Bakancslista, avagy mi alapján
válasszunk magunknak lábbelit?

A sebballsztika titkai: golyós
lövedékek viselkedése a vadban

Három évtizeden túl....

A VKE 1991-es megalakulásakor – nem sokkal a rendszerváltozás után – kevesen gondolhattak arra, hogy három évtizeddel később is létezik, mi több, tevékenyen dolgozik egy egyesület, mely kiemelt feladatának tekinti a hazai vadászati kultúra megőrzését és ápolását. Egy egyesület, melynek önkéntes tagsága a végsőkig elkötelezett az etikus vadászmagatartás és a hagyományok tisztelete mellett.

Az elmúlt harminc év gazdasági, politikai változásai mellett a vadászat, vadgazdálkodás jogszabályi háttere is jelentősen megváltozott. Kinyíltak a kapuk a nemzetközi piacon, külföldi vendégvadászok számának jelentős növekedését hozva ezáltal, miközben a hazai vadászok létszámának emelkedése is folyamatos tendenciát mutat. Érdekképviseletek alakultak és átalakultak, kiváló szakemberek vezették az ágazatot, és adták át tudásukat a következő generációknak. Állandó változás az élet minden területén. Vagy talán mégsem mindenben?

Hisz mi változott a márciusi, „tavaszillatú” szalonkavárásban vagy a nyári aranytarlón kergetőző őzek figyelésében? Nem ugyanúgy borzongunk meg a párás szeptemberi hajnalon, ha közelebről megtöri a csendet a szarvasbika bőgése, mint nagyapáink tették? Nem ugyanúgy tapossuk a friss havat egy-egy vadkan nyomában, mint eleink?

Változás és állandóság. Ragaszkodás a jól megszokott hagyományainkhoz, az évszázadok alatt értékke csiszolódott viselkedésmintákhoz, az örökölt és bevésődött tudáshoz. A természetközeli embereknek, amilyenek a vadászok is, kellenek a fogódzópontok, az örök körforgásban jól ismert és biztos megtalálható sarokkövek – a természet szeretete és tisztelete, a benne való biztos eligazodás tudása.

Évtizedek óta, mindig vannak a vadászok között több százan, akik nem elégszenek meg azzal, hogy legkedvesebb időtöltésüknek a vadászatot tekintsék, hanem részesei kívánnak lenni egy olyan közösségnek, melynek minden tagja hasonlóan gondolkodik vadászati kulturális örökségünk jelentőségéről és hagyományaink meghatározó szerepéről, ahol szakmailag és emberileg is társakra találhatnak.

Egy ilyen gyűjtőhely a Vadászati Kulturális Egyesület is. Lehet valaki vállalkozó vagy alkalmazott, gazdálkodó vagy orvos, egyszerű művészetkedvelő vagy éppen festőművész, teljesen mindegy. Ha a természetet tiszteli és szereti, akkor itt biztosan társakra talál. Ez az együtt gondolkodás adta a lendületet, a cselekvés pedig az elért sikereket. Hiszen a VKE teljes jogú tagja a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanácsnak (CIC), és munkájával elérte, hogy a magyar vadászati hagyományok felvételt nyerjenek a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékére.

Részesei lehettünk az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás 2021. évi megvalósulásának, ahol kiállításokat, konferenciákat szervezhettünk, és újra együtt drukkolhattunk a magyar szarvasbőgőcsapat sikeréért. Nem csak

távolról figyeltük, hanem szerves részesei voltunk, együtt írtunk történelmet, együtt éltük át a pillanatot. És együtt hatódtunk meg, amikor dianáink az elmúlt 18 évben végzett munkájukért 2021 őszén megkapták a neves Festetics Kulturális Örökség díjat.

Most eljött az idő, amikor a következő évek munkáját kell megtervezni, meghallgatni, megvitatni és megvalósítani az ötleteket. Majd újra tervezni. Reményeink szerint az elkövetkező 30 évre.

Várjuk tagjaink és támogatóink sorába mindazokat, akik fontosnak tartják tevékenységünket, és büszkeséggel vállalják velünk a közösséget vadászati kultúránk megőrzése érdekében!

Vadászati Kulturális Egyesület
1163 Budapest, Cziráki u. 26–32. II/156.
Tel: +36-70/378-4040
vke@vadaszatikultura.hu
www.vadaszatikultura.hu

Vörös poszt(ol)ók

Az ismerősök és barátok „összekapcsolására” szolgáló első internetes háló Classmates néven, 1995-ben, az USA-ban kezdte meg működését. Hamarosan Európába is begyűrűzött, és a rendszer továbbfejlesztése révén immár lehetővé vált a felhasználók közti üzenetváltás, képmegosztás, véleménynyilvánítás is. Megszületett tehát a virtuális világ...

A közösségi oldalak térhódításának ütemét jelzi, hogy pár év alatt milliók „kaptak rá” a myspace, majd a Twitter kínálta lehetőségekre, mégis a 2004-ben induló Facebook tett szert a legnagyobb népszerűsége, ami a számok nyelvére lefordítva annyit tesz, hogy jelenleg 2,797 milliárd aktív felhasználója van. Ebből naponta 1,845 milliárdan jelentkeznek be, s közülük a túlnyomó többség a 18–34 éves korosztályba tartozik. Majdnem mindenki (98,3%) a mobiljáról is használja, és 81 százalék kizárólag maroktelefonon szokott Facebookozni. Noha az elmúlt években minimálisan csökkent a „fent töltött” átlagos idő, de egy átlagos „user” még mindig napi 37 percet barangol a portálon.

Magyarország első közösségi oldala, az iWiW 2002. április 14-én kezdte meg működését. Ezt követte 2006. április 8-án a myvip, ami inkább a fiatalabb korosztály körében hódított. 2012 elején a felnőtt magyar lakosság 23 százaléka vallotta magát iWiW-tagnak, de 2013 elejére ez az arány 11 százalékra esett vissza, 2013 júniusában pedig már csak naponta 120–190 ezren léptek be, s pár hónap múlva meg is szűnt. Nem úgy a Facebook, amely idehaza szinte berobbant a köztudatba. Gyors sikerének egyik titka, hogy folyamatosan reagált a felhasználók változó igényeire, és számos új funkciót nyújtott. A Social Daily adatai szerint a magyar Facebook-felhasználók száma 2016 júliusára elérte a 4,3 milliót, tavaly pe-

dig már 6,75 millió honfitársunk, azaz a lakosság kétharmada csatlakozott. (Ez a mutató az Instagramon 2,6 millió.) A számokból kitűnik, hogy mindennapi életünknek szerves és megkerülhetetlen alkotóelemévé vált a közösségi médiafelületek fogyasztása. Ez jót és rosszat egyaránt hozott.

A közösségi oldalak elsődleges célja a gyors és egyszerű élménymegosztás volt. Egy tematikus Facebook-csoport-hoz csatlakozással könnyen rátalálhatunk a hozzánk hasonló gondolkodású és érdeklődésű emberekre, ami kétségkívül erősítette a közösségbe tartozás élményét. Mára a felület önálló – és rendkívül gyors – információközlési csatornává nőtte ki magát a televízió, a rádió, valamint a nyomtatott sajtó mellett. Sőt utóbbiak jelentősége ezzel együtt fokozatosan háttérbe szorult, ami a hirdetői piac átalakulásában ugyancsak tetten érhető. Közkeletűségét segíti, hogy személyre szabhatjuk a hírfolyamunkat: ugyanazon a platformon olvashatunk mindenről, ami bennünket érdekel, miközben kiszűrhetővé válnak a számunkra indifferens tartalmak.

Ugyanakkor természetesen árnyoldala is van a „social mediá”-nak, mert azáltal, hogy csupán egy-egy impressziót, pillanatnyi állapotot vagy történetet örökít meg, torz képet festhet a minket körülvevő világról. A virtuális térben sokszor megesik, hogy másokhoz hasonlítjuk magunkat, ami önértékelési zavarokhoz, súlyosabb esetben pszichés problémákhoz vezethet. A posztolási kényszer – akár egy szenvedélybetegség – folyamatos teljesítménykényszerben tartja az embert, s ennek depresszió, netán teljes apátia lehet a követke-

ménye. Gondoljunk csak arra, hogy a valóság és a virtuális tér közt különbséget tenni képtelen fiatalok százai, ezrei lettek öngyilkosok pusztán azért, mert a posztjaikat kevesen lájkolták vagy negatív kommenteket kaptak reakció gyanánt, amit nem tudtak feldolgozni...

A University of Pittsburgh szakemberei jelentős ok-okozati összefüggést találtak a közösségi média használata és a depresszió között. Közel kétezer, 19–32 év közötti fiatalot vizsgáltak meg abból a célból, hogy megalapozzák téziseiket. Az eredmény megdöbbentő: a kutatásban részt vevők mintegy negyedénél mutattak magas depressziós hajlamot, amely szoros korrelációt mutatott a közösségi média használatának gyakoriságával és intenzitásával. „Azokban, akik rendszeresen mások posztjait, fényképeit nézegetik, kialakulhat egy hamis kép arról, hogy a többiek milyen szépek, boldogok, sikeresek, mennyit utaznak és szórakoznak” – olvasható a tanulmányban.

Ezt a sajnálatos hatást támasztja alá a Royal Society for Public Health által 14–24 év közötti fiatalok körében, az Egyesült Királyságban elvégzett felmérés is, amelyből kiderül, hogy a Snapchat, a Facebook, a Twitter és az Instagram egyaránt szorongást gerjeszt. Suma summarum, fölösleges bizonygatni, hogy pszichológiai értelemben milyen veszélyes vizekre tévedtünk a 21. század hajnalán. Fellazultak a társas viszonyaink – legalábbis fizikai értelemben –, és elvesztettük kapcsolatunkat a valósággal. A „mai fiatalok” nem keresik a szemkontaktust, az élőbeszédben a chat-nyelvi eszközöket használják, ezáltal sekélyesedik a stílusuk, szegényedik a szókincsük, nem

értik a nonverbális jeleket, továbbá képtelenek kifejezni az érzelmeiket, ha nem állnak rendelkezésükre hangulatjelek, úgynevezett emodzsi. Mindez komoly akadályt képez a tiszta, valóságban létrejövő, személyközi kommunikációban, aminek egyenes következménye a frusztráció.

További rizikófaktor, hogy az online kapcsolatokban könnyebb „kegyetlennek” lenni. Sokan írnak olyan hozzászólást, amit a valóságban sohasem közölnének, viszont pár kattintás, kész az álprofil, és ki lehet adni a felgyülemlett indulatokat, látható következmények nélkül. Emiatt egyesek felbátorodnak, bele sem gondolva, mit eredményezne, ha szemtől szemben állva kimondanák mindazt, amit „arc nélkül” gátlástalanul megfogalmazhatnak. Egy mocskolódo kommentet követően könnyen továbblépnek, s elfelejtik mérlegelni, milyen hatással van ez arra, akinek „belegázoltunk a lelkébe”.

A harmadik probléma az, hogy a külsőségek indokolatlan mértékben előtérbe helyeződnek. Nyilván min-

denki elfogadásra, népszerűsége, pozitív visszacsatolásra vágyik, vagyis arra, hogy mások kedveljék. Néhan ezért tudatosan meghamisítják a tényeket, talmi imidzset építenek, majd a lájkok számában mérik az eredményt. A manapság rendkívül népszerű influencerek tovább erősítik ezt a jelenséget...

Eleddig – meglehetősen hosszasan – általános érveket és ellenérveket sorakoztattunk fel a közösségi portálokról, így itt az ideje alaposabban körbejárni azt a kérdést, hogy vajon vadászberkeken belül mit hozott számunkra azok térnyerése.

Először nem árt górcső alá venni, hogy milyen szereplői vannak a puszkaforgatók által létrehozott csoportoknak. Nos, dióhéjban – a megbántás szándéka nélkül – könnyen kategorizálhatjuk a „nethuszárokat”: mindnyájan jól tudjuk, hogy vannak megmondóemberek, igazságszótók, szakmázgatók – és sajnos „trollok” is. A legnagyobb veszélyt ez utóbbiak jelentik, ők tudniillik gyakran „ka-

muprofil” mögé elrejtőzve provokálnak és bujtogatnak. Habár ép eszű felhasználó nem veszi komolyan őket, egyesek mégis parttalan csörtékbe bocsátkoznak velük, így a „lázítók” voltaképpen elérik céljukat. (Egyébként tanulságos a sarkos véleményt megfogalmazók profiljára rákukkantani, mert hitelesség tekintetében sokszor perdöntő, hogy pontosan ki a kritizáló. A közelmúltban adott kaliberben, meghatározott löszertípusra vonatkozó kérdést tett fel valaki, a válaszadó pedig szemérmetlenül „lehúzta” a töltényt. Lévéen jómagam is pontosan ezt a muníciót lövöm, érdeklődve kattintottam rá a „szakértő” nevére, és láss csodát – egy „rendkívül tapasztalt” 13 éves legényke osztotta az észet...) Nem szabad szó nélkül elmenni a „celebrinák” mellett sem, akik többnyire fiatal, jórészt szemrevaló, de módfelett nárcisztikus, magamutogató menyecskek közül kerülnek ki, és irdatlanul sok lájkot zsebelnek be manírral telt képeik közszemlére bocsátásával. A „tetszikelők” között jelentős arányban láthatóak éltesebb korú férfiak, akiket lehetne a virtuális tér „cukrosbácsi-jaiként” is aposztrofálni. Ők sejtethető megfontolásból azonnal nyomják a szívecskéket még akkor is, ha szakmai vagy etikai szempontból közel sem makulátlan posztot követnek el korunk „hősnői”. Ez látszólag ártalmatlannak tűnhet, de torzítja a valóságot, ami nem biztos, hogy kedvező hatású, hiszen ezáltal olyan „ügyeletes üdvöskék” válnak a vadászok kirakatbábuivá, akiknek – valós értékrend alapján – a tevékenységük, felkészültségük és hozzáállásuk révén nem kellene példaképpé válniuk...

Sajnálatos következménye a közösségi vadászmedíának a vadásznyelvi

hibák terjedése és rögzülése. A „Zúgjon neki odaát!”, az „elejtett trófea”, a „szezón” – hogy csak pár példát említsék a sok közül – merénnyel ér fel. A helyesírási hibákról kár elmélkedni, de azért javasolnám, hogy akik a „moufflon”, az „aggancs” vagy éppen a „disznóhalytás” kifejezéseket így írják, „fészbukozás” helyett inkább az általános iskolai nyelvtankönyvet bújják! Sajnos vadásztársasági – de még állami erdőgazdaságok által közzétett – árjegyzékekben is gyakran olvasható, hogy az őzbakos árlistákon az agancstömeg (és nem súly!) rubrikában mértékegységként „gr” rövidítés szerepel, noha a gramm jele „g”. Ezek csupán bosszantó apróságok, de valahol mégiscsak jelzik a bejegyzést tevők igénytelenségét...

Káros és kóros velejárója a közösségi médiának a végtisztességgel, a terítékkészítéssel kapcsolatos etikai szabályok fellazulása. Pedig nem babra megy a játék, a hibásan elkészített és

fényképezett terítékfotók a társadalmi megítélésünket is rontják. A csuromvéres, hányaveti módon elrendezett vad tiszteletlenséget sugall, s mivel az emberek hajlamosak az általánosításra, az ilyeneket posztolók tulajdonképpen az egész magyar vadászközösséget képesek lejáratni. Ugyanez vonatkozik az öltözködéskultúránkra és a puskáink biztonsági szabályaira fittyet hányó vadásztársakra is. Pedig nem nagy ördögösség jót s jól tenni: a vad a jobb oldalán fekszik, a nagyvad szájába utolsó falat, a lövés helyére sebtöret kerül, a környezet nem véres, a háttér vadászias, a fegyver láthatóan ürített állapotban az elejtő kezében van (nem a vadnak támasztva!), a fotót pedig sosem a has felől, hanem a fej irányából, a háti oldalról, a vad szintjéből, leguggolva csináljuk! A ruházat nem terepszínű (mert az militáns érzéseket generál, és a mimózalelkű szemlélődő azt gondolja, hogy számunkra a vad ellenség, a vadászat meg háború), a fejünkön vagy a kezünkben meg kalap ékeskedik, nem bézbólsapka. Pofonegyszerű, nem? Sajnos a hagyományainkhoz méltatlan képek feltöltői ellen kifogást emelőköt kommentben sokszor letorkolják, valóságos ösztűz zúdul rájuk, holott csak jobbító szándékkal próbálják az önmagukról megfelelő vagy kellő rutinnal nem rendelkező vadásztársakat jó útra terelni...

Aggasztó az éjjellátó céltávcső mint tiltott vadászati eszköz legitimálásának kísérlete oly módon, hogy egyesek nyíltan beszámolnak gyakorlati tapasztalataikról. (Csakhogy! Amíg hatályos a vadászati törvény 71. § (21) pontja, addig „a vadászat rendje megsértésének minősül az elektronikus optikai

eszköz használata, kivéve azon céltávcsöveket, amelyekben elektronikusan megvilágított irányzék segíti a célzást, a megvilágított íjászirányzékot, a kézi, illetve a kereső- vagy céltávcsőbe épített lézeres távolságmérő eszközt”. Ennek szellemében tehát a kereső hőkamera vagy éjjellátó sem engedélyezett!)

S ha már itt tartunk, nehéz tudomásul venni, mennyi hibás jogértelmezés olvasható a posztokban, illetőleg a hozzászólásokban, amit persze bárgyúság volna hivatkozási alapnak tekinteni, sokan mégis „készpénznek veszik”, amit a Facebookon olvasnak. A szakmai kérdésekben történő állásfoglalásra ugyanez vonatkozik. Lehet, nem volna hiábavaló, ha a közösségi portálokon órákon át „szörfölgetők” törvényt, végrehajtási rendeletet, netán szakirodalmat is olvasgatnának!

A vadászcsoporthoz legnagyobb érdeklődésre számot tartó bejegyzései optikákkal, puskákkal, egyéb kütyükkel kapcsolatosak, ami indokolatlan mértékben erősíti az eszközcentrikusságot. Hiú ábrándnak tűnik persze, hogy előbb-utóbb majd etológiai, vadgazdálkodási kérdésekben is ilyen sokan foglalnak állást, de talán nem teljesen reménytelen. Addig azonban be kell érniünk azzal, hogy mindenki ballisztikai táblázatokról polemizál, miközben – némi költői túlzással – a fácánkakast sem tudja megkülönböztetni a szarvasbikától...

Az etikai érzékenység lazulását a vadásznyelv, a teríték és a vadászviselet vonatkozásában már érintettük, két „tételt” viszont érdemes külön tárgyalni. Ez pedig a lőtávolság, illetve a fejlődés. Mindkettő gyakori téma. E helyütt sem árt tisztázni, hogy a „kozmosz tá-

volságra történő puskázás” korántsem érdem, hanem az illető szegénységi bizonyítványa, hiszen vagy szakmailag nem elég felkészült, vagy egyszerűen csak türelmetlen, ezért nem próbálja meg vadászias lőtávolságra (150 méterre) becserkelni/bevárni a vadat. Mégis tucatnyian kérkednek a több száz méteres elejtéseikkel, amihez persze ezrek gratulálnak. Szívfájdalom, hogy sokszor 2-3 poszttal arrébb ugyanezek a „mesterlövészek” sehogyan se tudják egy bak vagy bika korát (de még a korosztályát sem) megbecsülni. Akkor több száz lépésről vajon hogyan bírálunk? Vagy először „lűdöznek” a tornyos céltávcsővel szerelt „dióverőikkel” mindenre, ami szőrös és földig ér a négy lába, s csak utána nézik meg, mit is ejtettek el valójában? A fejlövés meg inkább kivégzés: aki ilyet tesz, ölni megy, nem vadászni! Csapódjon csak be pár centivel az amúgy is aprócska vitális célfelületől lejjebb a lövedék, máris szétlővük a vad állkapcsát, indokolatlan szenvedést okozva neki. Ja, hogy azt nem posztolják? Csak azt, ami „tűpontos”, és amihez a „vérszomjas lödühöncök” gratulálnak? Hm, de rék dolog...

Tisztán kivehető, hogy a Facebook hatása az eredményközpontúság térnyerése is, ami hamar átcsaphat rekordelvűségbe, s ennek hatására eszkáldódik a versenyszellem, aminek nincs helye a vadászatban, hiszen mint tudjuk, „nem az a szép, amit ad, hanem az, amit ígér”. De ugyan kinek kell az „erdőzúgás”? Arra nem kíváncsi a kutyta sem, azt nem lájkolják annyian...

Mindent összegezve megállapítható, hogy bizony édeskevés a közösségi vadászcsoporthoz a hasznos, érté-

kes tartalom. A lájkok hamis illúziót kelthetnek, merthogy a legnépszerűbb posztok vagy hozzászólások szakmailag és etikailag olykor erősen kifogásolhatóak, sokan mégis azokat tekintik zsinórmértéknek, mert azt látják, hogy az adott bejegyzés „jól fut”. Ez főként a vadászatban most szocializálódó kezdőkre jelent veszélyt, akiknél a mintakövetést adott esetben ez határozza meg.

Nem a mi malmunkra hajtja a vizet az sem, hogy a „sötétzöld” oldalakon, a deklaráltan vadászatellenes állatvédő csoportokban rendszeresen olyan „vadászok” bonyolódnak szócsatákba, akiknek nincs kellő vitakultúrájuk vagy stílusérzékük, akiket elragadnak az indulataik, és akik szakmailag sem igazán kompetensek. Ez csak olaj a tűzre, elmérgesíti a helyzetet, amely néha a büntetőjog határait súrolja azáltal, hogy átcsap életveszélyes fenyegetésekbe...

Feltétlenül ide kívánczik annak egyértelműsítése, hogy az eddig leírtak ellenére vitathatatlan előnyei is jócskán akadnak a közösségi portáloknak! Gondoljunk csak arra, hogy ezeken a felületeken akár életre szóló barátságok köthetnek, és vadászati meghívások realizálódhatnak. Vagyis ezt a cikket végigolvasva nem kell mindjárt törölni a profilunkat, csak éppen javasolt megfontoltabban, okosabban – szakmai és etikai szempontból nagyobb odafigyeléssel – használni a Facebook, Instagram és TikTok által nyújtott lehetőségeket. Ehhez egy kicsivel több önkontrollra volna szükség – ami ugyebár vadászat közben is jól jöhet!

Wallendums Péter

Az Országos Trófeabíró Testület beszámolója

A 2021-2022-es vadászati évben, október végéig összesen 42 szabad területen és 4 vadaskertben esett gimbikát, 23 őzbakot, egy szabad területen ejtett dámbikát, 2 szabad területi és 2 kerti muflonkóst mutattak be a vadászatra jogosultak felülbírálatra az Országos Trófeabíró Testületnek (OTT).

A COVID-19 járvány az idén is jelentős hatással volt a vadgazdálkodásra, de már pozitív fejlemény is érzékelhető. A 160 pont feletti őzbakok tekintetében még mindig nem értük el a pandémia előtti mennyiséget, de a tavalyi évhez képest, mind darabszámban, mind a külföldi vadászok számában javul a tendencia. Az idén ugyan 200 pont feletti bak nem esett, de a trófeatómeget tekintve két bak is megelőzte a tavalyi legnagyobb súlyú egyedét.

A felülbírálatra hozott gimbikák száma idén is a tavalyi év ezen időszakában

bemutatottakhoz hasonlóan alakult. A kor tekintetében javul a helyzet, a 42 szabad területen esett bikából 11 volt legalább 13 éves, de akadt két igazán öreg bika is, amelyeket 15 évesre becsült a Testület. A szakszerűtlen elejtés aránya közel felére csökkent az előző évhez képest – persze ez a kis mintaszám miatt is tűnhet ilyen jónak - nem érte el a 10 százalékot. Összegzésül az a következtetés vonható le, hogy azokon a területeken, ahol tavaly a körülmények miatt az állomány kissé visszafogottabb hasznosítására kényszerültek – hagyták öregedni a bikákat – ott az idén nagyobb számú és jobb minőségű egyed került terítékre a szakszerűtlennek minősíthető elejtések csökkenése mellett.

*Pető Zoltán
OTT tag*

Az OTT-nél 2021-ben bemutatott legjobb gimbikák (szabad területről) 1-3.

Törökkoppányi Íjásztársaság
Somogy megye
Törökkoppány, 2021. 09. 08.
15,80 kg; 256,47 pont

Mecsekerdő Zrt.
Baranya megye
Várad, 2021. 09. 11.
12,38 kg; 245,03 pont

Zalavölgyi Vadásztársaság
Zala megye
Szentpéterúr, 2021. 09. 07.
13,92 kg; 244,96 pont

Az OTT-nél 2021-ben bemutatott legjobb gimbikák (szabad területről) 4-6.

Bóly Zrt.
Baranya megye
Beremend, 2021. 09. 07.
13,07 kg; 244,02 pont

Surján-Kapos Völgye Vadásztársaság,
Somogy megye
Kaposvár, 2021. 09. 16.
14,07 kg; 241,98 pont

SEFAG Zrt., Zsitfa
Somogy megye
Somogyudvarhely, 2021. 09. 11.
12,28 kg; 239,32 pont

Az OTT-nél 2021-ben bemutatott legjobb őzbakok 1-4.

Sárréti Egyetértés Vadásztársaság
Fejér megye
Alap, 2021. 07. 31.
692 g; 185,78 pont

Banai Vadásztársaság
Komárom-Esztergom megye
Bana, 2021. 04. 22.
749 g; 185,73 pont

Hód-Vad Vadász és Természetvédő Egyesület
Csongrád-Csanád megye
Hódmezővásárhely, 2021. 08. 02.
631 g; 177,55 pont

Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság
Békés megye
Keselyős, 2021. 04. 16.
616 g; 171,28 pont

Az OTT-nél 2021-ben bemutatott legjobb őzbakok 5-8.

“HAJDÚNÁNÁSI VADÁSZOK” Vadásztársasága
Hajdú-Bihar megye
Hajdúnánás, 2021. 06. 18.
742 g; 167,28 pont

Fekete István Vadásztársaság
Fejér megye
Pátka, 2021. 05. 13.
665 g; 166,90 pont

Sióvölgye Földtulajdonosi Vadászegyesület
Somogy megye
Siófok, 2021. 08. 04.
643 g; 164,88 pont

Kecskeméti Városi Vadásztársaság
Bács-Kiskun megye
Kecskemét, 2021. 05. 12.
625 g; 163,13 pont

Az OTT-nél 2021-ben (március 1-től október 31-ig elejtett) bemutatott dám és muflonok (szabad területről)

Hegyhát Vadásztársaság
Tolna megye
Kisszekely, 2021. 09. 10.
5,64 kg; 216,04 pont

VERGA Zrt.
Veszprém megye
Alsópere, 2021. 03. 31.
szarv hossza: jobb 92,3 cm, bal 91,2 cm; 221,65 pont

Bakonyerdő Zrt.
Zala megye
Sarvaly, 2021. 03. 20.
szarv hossza: jobb 85,1 cm, bal 89,8 cm; 212,65 pont

TARTALOM

2022. évi naptár, vadászati idények	5
Tizenkét hónap	6
Dr. Jámbor László köszöntője	30
Aktuális gondok	33
A hazai vadgazdálkodás helyzete a pandémia árnyékában	50
Bérvadászati körkép	58
Ha én egyszer elnök leszek ...!	62
Korszakváltások a magyar vadászatban, a kezdetektől a polgári korig	82
Aki vadász akar lenni...	92
2021 - a vadászok éve	102
A Széchenyi Zsigmond Vadászati Múzeum mint a világkiállítás hivatalos helyszíne	112
Vizslafőverseny	116
Gróf Károlyi Lajosra (1872-1965) emlékezünk	122
Gróf Károlyi Lajos vadászpuskái	130
Veszélyben az ólomtartalmú golyós lövedékek	134
Vadászok az ismeretterjesztés szolgálatában	140
Örvös galamb	148
Kalendárium	152
Három évtizeden túl...	162
Vörös poszt(ol)ók	164
Az Országos Trófeabíráló Testület beszámolója	170

Trófea súlya: 15,8 kg

Pontszáma: 256,47 CIC

Elejtés helye: Törökkoppányi Íjász Vadásztársaság, Törökkoppány

Elejtés ideje: 2021.09.08.